

Del Colegio de Granada de la Comp. de 1774
29 CATVLLVS.

1. 9521

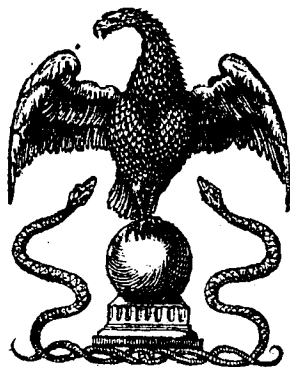
ET IN EVM
COMMENTARIVS

M. ANTONII MV.
RETI.

AB EODEM COR-
recti, & scholiis illustrati.

TIBVLLVS, ET PROPERTIVS.

IN
VIR-
TUTE,

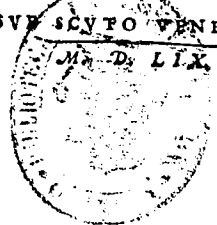

*M.º del Cole-
gio de la
Comp. de 1774
del Granada.*

ET
FORTVNA.

LVGDVNI,

APVD GVLIELMVM ROVILLIVM,
SVB SCYPO VENETO.

Del Colegio de Granada de la Corp^a de 1740
CATVLLVS.

1.4521

ET IN EVM
COMMENTARIVS

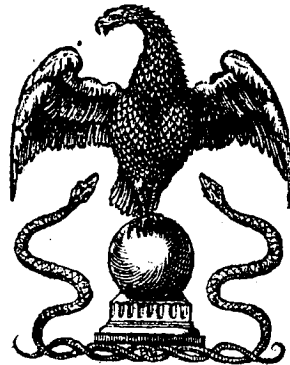
M. ANTONII MV-

RETI.

AB EODEM COR-
recti, & scholiis illustrati.

TIVLLVS, ET PROPERTIVS.

IN
VIR
TUTE,

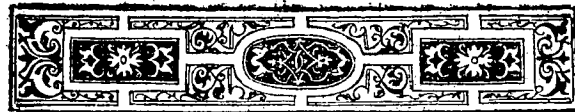
ET
FORTUNA.
M^o. del Cole-
gio de la
Corp^a. de San-
ta Granada.

LVGDVNI,

APVD GVLIELMVM ROVILLIVM,

SVP SCVTO VENETO.

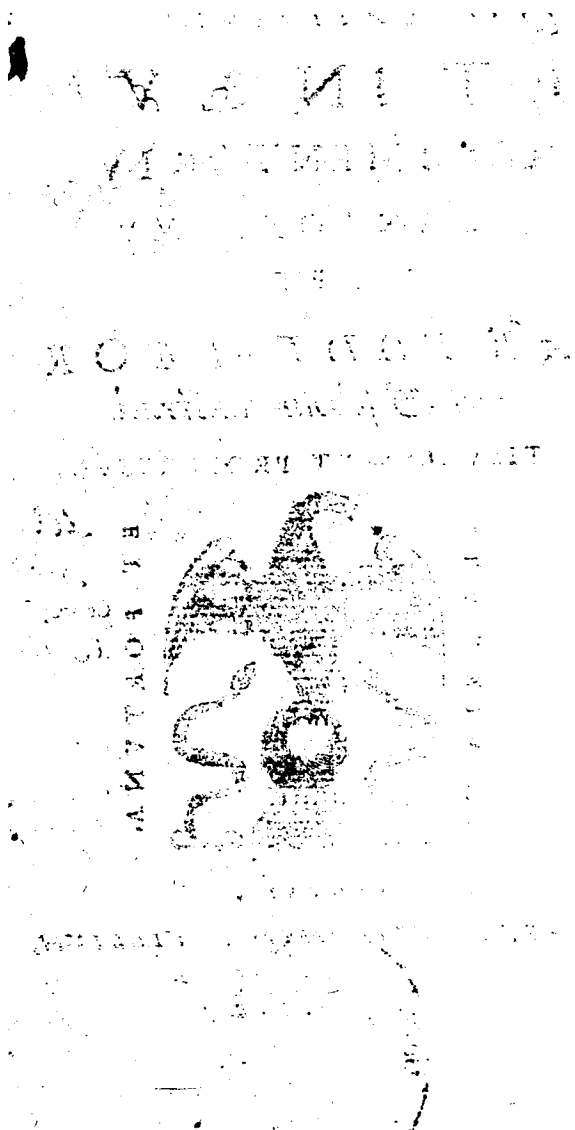

M. ANTONIVS MV-
RETVS BERNARDINO
LAVREDANO, ANDREAE

F. PATRICIO VENETO,
S. P. D.

RAFSTANTIVM poetarum, Ber-
nardine Lauredane, adolefcens cla-
riffime, neque magna vnquam cla-
ria, & femper magna laus fuit. Co-
pia ne fuerit, id in cauffa eft; quod
in ceteris facultatibus, nemo eft, dūtaxat eorum
qui hebeti penitus ingenio non funt, qui non,
adhibito labore, fi minus excellere, at certe ad
mediocritatem aliquam peruenire fe poffe confi-
dat; in hac, nifi ab iis, quos ipfa quodam modo na-
tura ad eam finxerit, labore, diligentia, vigiliis
effici nihil potest. Ea ipfa res in hominum animis
admirationem peperit poetarum, obftupefactis
videlicet hominibus, cum viderent, alios fpon-
te quadam, & propenfione naturæ, fine vilo labore
ea fundere, quæ cum omnibus eloquentiæ lumi-
nibus interlita, tum fparfa multifariam erudi-
tionis variæ notis, non tantum dulci fono te-
nerent aures, fed etiam omni genere affectu-
um, intimos audientium fenfus, cogitationes-
que tentarent; alios contra ingenuarum artium

scientia perpolitos, nulla tamen diligentia, aut diurnitate studij consequi posse, vt aliquo inter poetas numero ac loco haberentur. Vt autem omni elegantis doctrinæ tractatione, ita huius quoque virtutis præstantia, longe supra ceteros Græcorum hominum ingenia floruerunt. Romani & serius attigerunt poeticam, & coluerunt negligentius, & minime longo tempore in recte scribendorum poematum via perstiterunt. siquidem cum à rudibus apud eos poetica profecta principijs, tandem per multos gradus ad Virgilium peruenisset, quo ego homine nihil statuo fieri potuisse diuinius; ita postea cœpere ingenia in deterius labi, vt mirum sit, quanta, quàm breui tempore, sit consecuta mutatio. Hispani poetæ præcipue & Romani sermonis elegantiam conaminarunt, & cum inflatum quoddam, & tumidum, & gentis suæ moribus congruens inuexissent orationis genus, auerterunt exemplo suo ceteros à recta illa, & simplici, in qua præcipua poetarum sita laus est, & in quam superiores omni studio incubuerant, imitatione naturæ. ita que fere post Augusti tempora, vt quisque versum maxime inflauerat, sententiam maxime contorserat, eodemque modo locutus fuerat, quo nemo serio soleret loqui, ita in pretio haberi cœpit. Quineriam fucatus ille splendor, & adulterina eloquentiæ species ita non nullorum, qui veræ eloquentiæ gustum non habent, occæcauit animos, vt his quoque temporibus extiterint Hispani duo, homines ceteroqui & in primis eruditi, & scriptis editis nobiles; quorum alter Lucanum

canum Virgilio, alter Martialem Catullo antepone veritus non est. quorum ab utroque ita dissentio, vt, si quis deus potestatem mihi optinemq; faciat, non dicam Virgilij, cui videor iniuriam facere, si eum vlllo modo cum ceteris cõparem, sed Ennij alicuius, aut Furij, quàm Lucani, multo similem in scribendo esse me malim; inter Martialis autem & Catulli scripta tantum interesse arbitrer, quâ tum inter dicta scurræ alicuius de triuio, & inter liberales ingenui hominis iocos, multo vrbauitatis asperfos sale. neque vero negauerim, multa in Martiale quoque non inscien ter dicta reperiri; sed profecto deteriorum longe numerus maior est. Latine quidem orationis natiua illa, minimè que quasi pigmentis infuscata germanitas in Martiale nulla est, in Catullo præcipua. Iis de causis cum ab illo altero, nescio quo modo, semper abhorruissem, Catullum contra nunquam non mirabiliter amaui: itaque legebam eum adolescentulus studiose, magnamq; operam ad lepores illius intelligendos conferebam; nihil tamen minus cogitans, quàm fore vnuquam, vt in eum commentarios scriberem, sed, cum haud ita pridem venissem in Italiam, & vt eam regionem aspicerem, qua qui æquo animo carent, mihi quidem antiquitatis memoriam fati colere non videntur, & mehercule, verum vt dicam, cum alios eruditos homines, tum Paulum in primis Manutium vt cognoscerem; quod in eius scriptis mihi videbar animaduertisse exprefas quasdam excellentis doctrine, eximiamq; pro-

bitatis notas; mihi que diuina quadam virgula contigisset, vt non pedem pene prius in hac ciuitate ponerem, quam in amicitia ipsius familiaritatemq; intimam admitterer; ipseque aliquot diebus post, de meis sermonibus collegisset, quantopere me eius poetæ scripta caperet; *Quintu*, inquit, *M. Antoni*, quæ in hoc genere notasti, ea in publicum profers, fructumq; laboris tui cum ceteris antiqua illa naturæ atque humanitatis lege communicas: tibi tum ego cum & longe aliarum virium opus illud esse dixissem, & protulisses alia multa, quæ mihi ad eam cogitationem suscipiendam sanequam incommoda essent; eaque ipse amice admodum refutare pergeret; (nostri autem diuinam hominis illius in dicendo suauitatem) non prius destitit, quam me impulit denique, sibi vt reciperem, me id primo quoque tempore esse facturum. Neque vero diu fidem meam liberare distulisti; vt qui inter varias occupationes, homo alioqui laboris non nimium tolerans, hoc tamen, quidquid est, trium mensium, aliquanto etiam minore, spatio absoluerim. Nunc hæcce vigilias meas, *Bernardine Lauredane*, multæ fuit causa, quam obrem tibi dicatas velim. Natus es ex ampla cum primis & nobili familia, & ex qua ea Venetæ ciuitatis lumina extiterunt, quorum claritatem nulla vnquam in obscurabit obliuio. Præterea est hoc generi vestro prope fataliter datum, vt ametis literas, hominesq; earum scientia exultos benignitate vestra comprehendatis. Nō longe abierimus: pater ipse tuus, vir, vt omnes no-

run

runt, omni egregiæ virtutis laude cumulatisimus, ita literarum amore incensus est, vt ea, qua vbi que plurimum valet, auctoritate & gratia permagnam optimorum librorum, signorum, nominatumq; veterum, ceterorumq; antiquitatis monumentorum copiam ex vniuersa Europa diligētissime collegerit. itaque, vt augusta quedam Musarum ædes, ita domus vestra Venetiis ab eruditis hominibus frequentatur. Hæc cum magna sint, vt certe sunt; tamen ex te ipso possunt innumerabilia magis propria tuæ laudis argumenta desumi: ingenium excellens, acre ac indefessum literarum studium, optimarum artium cognitio tanta, quantam tu cum paucis aliis in istam ætatis viriditatem cadere posse docuisti: tum, quod præcipuum est, ita compositi mores, vt iuuentus tua multorum senectuti exemplo esse possit. Vel his superioribus mensibus, cum ad *M. Antonij Triuifani*, principis optimi, propinqui tui, luctuosam bonis omnibus mortem, funebri laudatione honestandam vnus ex omni Venetæ nobilitatis flore delectus es; quanta, deum immortalis, orationis & grauitate, & copia, qua ita omnium, qui aderant, non approbatione tantum, verum etiam admiratione dixisti? vt iam tum sperare non dubie senatus populisque Veneris cœperit, quæ tam diserte in alio laudares, ea te aliquando re atque operibus præstiturum. Igitur cum eam orationem in publicum emisisses, nemo repertus est, qui non in cælum tolleret; aut, si qui postea fuerunt, qui eam clanculum extenuarent verbis, eos satis constat vel crassitudine

• 4

ingenij, ne illius pulchritudinem peruideant, vel, ne pro dignitate commendent, veteræ morbo perpetuæ in omnes bonos inuidiæ impediri. Accessere his prope quotidiani mecum Pauli Manutij de tua laude sermones; in cuius tu virore plane habitas. ita enim frequenter, ita cupide de te loquitur, vt mihi nunquam omnino, quàm cum de te dicere ingressus est, facundior esse videatur. Attigi breuiter ea, quæ me, vt hûc librum tuo nomini potissimum inscriberem, impulerunt. Nunc à te, adolescens ornatissime, etiam atque etiam peto: primum, vt munusculum hoc non ex sua magnitudine: sed ex meo tibi gratificandi animo ponderes: deinde, vt, si quan-

do eorum rationem inibis, quos eximia tuæ virtutis admiratio adiunxit tibi, me quoque, si videtur, eorum adscribendum numero existimes. Venetiis, idibus Oct. M. D.

LIIII.

C. VA

C. VALERII CATVLLI, VERONENSIS. AD CORNELIVM NEPOTEM

LIBELLVS,

LIBELLVS,

ET IN EVDDEM COMMENTARIIS

M. ANTONII MVRETI.

VOI dono lepidum nouum libellum,
Arida modo pumice expolitum
Corneli tibi. nanque tu solebas
Meas esse aliquid putare nugas
Iam tum, cum ausus es vnus Italorum

Omne animum tribus explicare chartis,

Doctis, Iuppiter, & laboriosis.

Quare habe hoc tibi quidquid est libelli.

Qualecunque quidem *

Plus vno maneat perenne seculo.

Quoi dono, quis hic Cornelius fuerit, diu, multumque dubitatum est. dubitandi autem nulla fuisset occasio, si in veteribus libris hæc, quæ nunc in omnibus legitur, inscriptio fuisset, C. VALERII CATVLLI AD CORNELIVM NEPOTEM LIBELLVS. sed profecto & hæc, & cetera, quæ sunt singulorum epigrammatum, facta sunt, non ab ipso poeta, sed vel à grammaticis, vel à librarijs, cui res si nihil aliud, certe illud in-

dicio est, quod multa in eis absurdissima, & ab aucto-
rum sententia alienissima reperiuntur. Neque de hoc
tantum libro loquor. idem in Tibullo, Propertio, odis
Horatij à quolibet non imperitissimo homine animad-
uerri potest. Vtinam quidem, qua deberet, ea in tractan-
dis veterum monimentis & seruata esset à superioribus,
& hodie seruaretur religio. simpliciora haud dubie om-
nia, & integriora legerentur. nunc, dum quisque, pro
suo arbitrato, addit, delet, immutat, fiunt ex non inte-
gerrimis voluminibus manu scriptis impressa vitiosis-
sima. Neque vero improbo, magnopere etiam laudo,
qui modeste coniecturas suas proponunt: certorum auda-
ciam non approbo. At de his satis. Quod hic Corne-
lium Nepotem intelligi aiunt, mihi quoque probatur.
Cornelium quidem ipsum magnifice de Catullo sensis-
se, ex eo liquet, quod in vita Attici cum L. Iulium Ca-
lidum à poematum suauitate ita laudaret, ut eum ce-
teris aetatis suae omnibus anteponeret, Lucretium modo,
& Catullum excipiendo putauit. Lepidum Mo-
deste commendat. munus suum. lepidum enim paruis
tantum in rebus dicimus, utpote quod ductum sit ἀπὸ
τῆς λεπιδός: λεπὶς autem ἀπὸ τῆς λεπῆς. Arida, ita
legendum esse ex testimonio Seruij, alij quoque anno-
tarunt. Pumice expolitum, pellibus, ut nunc fit, libri
etiam olim obtegebantur: eaq; pumice poliri, ac leuigari
solebant. Ouidius,

Nec fragili gemina poliantur pumice frontes:

Hirsutus passis ut videare comae.

Verbum ipsum poliendi ductum est ἀπὸ τῆς πόλιος,
quod urbana omnia polstiora esse solent. Nugas, alibi
ineptias vocat,

Si cui forte mearum ineptiarum

Lectores

Lectores eritis.

Vnus Itolorum. nam etsi alij quoque scripsere histo-
rias, nemo tamen aggressus est id, quod tu, omnis aui me-
moriae unius libelli explicatione complecti. Tribus
chartis, breui libello. Iuppiter. admirantis est,
eandemque vim habet, quam Graecorum ἰπδαδεις.
sic alibi, de coma Berenices. et eod. poem. Iuppiter νε χαλύβων
Iuppiter, ut tersti lumina saepe manu. omne genus seruat.

Laboriosis. laboriosus homo, industrius, & φιλόπονος.
laboriosus etiam, impeditus, qui se ex molestia ali-
qua explicare non potest. Cicero, quid nobis duobus la-
boriosus, indices? laboriosus locum, in quo multum labora-
tur. Gallus poematis,

Durum rus fugite, & laboriosum.

citat Nonius. Hic tamen ipse versus apud Gellium,
sub Calui nomine, leuiter immutatus citatur. Hic au-
tem chartas laboriosas dicit, μεγάλῃ καὶ ἀκριβείᾳ ἀποδῆ
τε καὶ ἐπιμελείᾳ πορονημένας. Qualecūque quidem
huius versus altera pars desideratur. Quod autem vul-
go legitur. Ora per virorum, additum est à Iouiano
Pontano, ut & alia nonnulla in hoc libro: quod & Pal-
ladius indicat, & aperte ex hoc ad ipsum Sanna-
zarij epigrammate cognoscitur:

Doctus ab Elysi redeat si valle Catullus,

Et trahit ingratos Lesbica sola choros,

Non tam mendosi mœrebit damna libelli,

Gestiet officio quàm Ioniane tuo.

Ille tibi amplexus atque oscula grata referret,

Mallet & hos numeros, quàm meminisse suos.

amicæ Sanna-
zarius, & venuste. sed Catullus mallet
profecto, ut opinor, suos. Ego, etsi non video, quid
aptius appingi potuerit; satius tamen ducio, esse lacu-
na

na

puella ipsi, (eam enim desiderii suum vocat) aliquam animo agritudinem sentienti, libet carum & amabile quiddam iocari, atque ex tuorum lusuum festiuitate aliquod doloris sui solatiū querere, efficeretq; ut tecum lusitando, ardor ille animi acquiescat. Tum, interim dum ipsa ita iocatur. Grauis, graue, proprie est τὸ βαρύν, sed per translationem significat, quidquid molestum est, ut Græcis τὸ δεινόν. Ardor ille doloris quasi morsus. Est autē valde apta tralatio. nam & vrere, interdum valet molestiam exhibere. Terentius Eunuchō, Pro hominem: & in eadem fabula, -te ut male vr.at. Horatius,

Vrit enim splendore suo, qui pręgrauat artes
Infra se positas.

Tecum ludere, sicut ipsa, possem. utinam, inquit, sicut ipsa tecum ludendo doloris sui ardorem mitigat, possem ego quoque eadem conditione tecum ludere, & talibus lusumculis lenare curas, quibus conficior. In hoc autem versu nihil mutauimus, sed veterum librorum scripturam, temere, ut visum est, ab alijs loco motam, reposuimus. Possem, subaudi utinam. Sic sepe apud Græcos Euripides, ut Oreste, μόδοιμι τὰν ἑρατὴν μέγαν χθονὸς τέλαμιναν αἰωρήμασι πείτραν. & Phœnissis. χορὸς γένιμαν ἄφελος. Tam gratum id mihi, subaudi, esset. Puellæ pernici, Atalanta. fabula ex metamorphosi Ouidij, aut ex commentario in Comastē Theocriti nullo negotio peti potest. Quod zonam soluit. Festus, Cingulo noua nupta præcingebatur, quod vir in lecto soluebat, factum ex lana ouis, ut sicut illa, in glomos sublata, coniuncta inter se sit, sic vir suus secum cinctus vinctusque esset. Hoc Herculano nodo vinctum vir soluit, ominis gratia, ut sic ille felix sit in susci

suscipiendis liberis, ut fuit Hercules, qui lxx. liberos reliquit. & paulo infra, Cinxia item Iunoniē nomen sanctum habebatur in nuptijs, quod initio coniugij, solutio erat cinguli, quo noua nupta erat cincta. Hæc Festus. Catullus alibi, -tibi virgines Zonula soluuunt sinu. Idem,

Ne quarendum aliunde foret nervosius illud,

Quod posset Zonam soluere virgineam.

citatur & Varronis versus apud Nonium, γέροντος ἁδουαζύδου,

Novos maritus is soluebat cingulum.

Græci quoque νεοζώνες puellas Venere[m] expertas vocant.

LVCTVS PASSERIS.

LVGBIE ò Veneres, Cupidinēsq;,
Et quantum est hominum venustiorum.

Passer mortuus est mea puella,

Quem plus illa oculis suis amabat.

Nam mellitus erat, suamque norat

Ipsam tam bene, quam puella, matrem,

Nec sese à gremio illius mouebat;

Sed circumfiliens modo huc, modo illuc,

Ad solam dominam vsque pipilabat.

Qui nunc it per iter tenebricosum

Illuc, unde negant redire quenquam.

At vobis male sit mala tenebra.

Orci, qua omnia bella deuoratis;

Tam bellum mihi passerem abstulistis.

O factum male, o mala tenebrae,

Vestra nunc opera mea puella

Flendo

Flendo turgiduli rubent ocelli.

Lugete ad exemplum huius passeris, defleuit Ouidius pſittacum, Stella columbam, alij alia: Stella quidem tanta non nullorum approbatione, ut Valerius Martialis, non dubitauerit ipsum Catullo anteponeere, sed ego Martialem (dicam libere, quod sentio) valde bonum harum rerum estimatorem fuisse non puto. Veneres, Cupidinesque. & Veneres, & Cupidines multos fuisse, docet M. Tullius secundo de natura deorum. Et quantum est, & quidquid vsquam est. Sic infra,

O quantum est hominum beatorum,

Quid me latius est, beatiusve

Plus oculis suis. Sic infra,

Ni te plus oculis meis amarem,

Iucundissime Calue. & alibi,

Ambobus mihi quæ carior est oculis.

Oculorum sensus nobis omnium carissimus est, ut præclare disputat Aristoteles libro primo de sapientia ideo oculorum in exprimenda vi amoris crebra fit mentio. Plautus quidem, oculitus amare, pro eo quod est singulariter amare & oculissimum ostium, oculissimumque hominem pro carissimo dixit. Mellitus: Sic infra,

Mellitosis oculos tuos luenti, &

Surrupui tibi, dum ludis, mellisse luenti.

Ita Greci, quidquid suauis, & amabile est, *μειλιτινον* vocant. Pipilabat. hoc verbi neque vsquam, opinor, legitur: & si legeretur, tamen analogia videretur exigere, ut scriberemus pipillo, sicut, focillo, titillo, cantillo. vidit hoc accuratus homo, & diligens, Auancius, sensitque ea causa legendum, Pipulabat. mihi neutrum valde probatur: potiusque, si coniecturæ locus sit, cū eruditissimo, accerrimique iudicij viro, Paul-

lo Manutio legendum censuerim, Pippiebat. At vobis male sit. Particula, At, male precantibus conuenit. Virgilius,

At tibi pro scelere, exclamat, pro talibus ausis. Tibul.
At te, qui puerum donis corrumpere es ausus,

Rideat assiduus vxor inulta dolis.

Noſter vero,

At vobis mala multa di deaq;

Dent, opprobria Romuli Remique.

O factum male. ita dicebant, ubi quid infelicitèr euenerat: contraque in rebus latis, O factum bene. utriusque exempla apud Plautum, & Terentium crebra sunt. Itèmq; ubi aliquid nunciatur, quod nolimus, Male narras; at in prosperis nuncijs, Bene narras, dicere assueuimus. O malæ tenebræ, Vestra, in alijs, O miselle passer, Tua. sed illam verioremi puto. Tibullus, *Inſtantur enim oculi lacrumando. Tibullus,*
Et tua iam fletu lumina fessa tument.

FASELI LAVS, ET DEDICATIO.

FASELVS ille, quem videtis hospites,

Ait fuisse nauium celerissimus,

Neque vilius natantis impetum trabis

Nequisset præterire, sine palmulis

Opus foret volare, siue linteo.

Et hoc negat minacis Adriatici

Negare lituus, insulasve Cycladas,

Rhodumve nobilem, horridamve Thraciam,

Propontida, trucemve Ponticum sinum;

Ubi iste, post faselus, antea fuit

Comata silua, nam Cytorio in iugo

Loquente saepe sibilum edidit coma.
 Amastri Pontica, & Cytore buxifer
 Tibi hac fuisse, & esse cognitissima,
 Ait faselus: ultima ex origine
 Tuo stetit dicit in cacumine,
 Tuo imbuisse palmulas in equore,
 Et inde tot per impotentia freta
 Herum tulisse. Laua, siue dextera
 Vocaret aura, siue utrunque Iuppiter
 Simul secundus incidisset in pedem;
 Neque vlla vota littoralibus dys
 Sibi esse facta, cum veniret à mare
 Nouissimo hunc ad vsque limpidum lacum.
 Sed hac prius fuisse: nunc recendita
 Senet quiete, seque dedicat tibi.
 Gemelle Castor, & gemelle Castoris.

Faselus. commendat faselum. quo diu vsus fuerat, eumque Castoris ac Pollucis numini consecrat. Est autem carmen è meris Iambis: ut admirari liceat tantum leporem in tanta numerorum necessitate. talia non nulla sunt & in Priapeis: quorum, vereor, ne magna pars ex hoc ipso fonte fluxerit. habet enim Catullus 27. vñov quiddam, quo se, etiam tacitus, prodit. detorsit hoc totum epigramma in Sabinum quendam incertus aliquis auctor, non sane inuenuste: hoc modo:

Sabinus ille, quem videtis hospites,
 Ait fuisse mulio celerrimus;
 Nec ullius volantis impetum cisi
 Nequisse praterire, siue Mantuam
 Opus foret volare, siue Brixiam.
 parcam cetera adscribere: sunt enim in promptu.

Faselus, Campanum nauigium est, ait Nonius,

Pin

Plura nihil necesse: Baifij enim scriinia, ut ille ait, com pilare hoc loco nolumus. Faselus ille. dicitur & femineo genere. Ouidius, - ventis discordibus acta faselus. Celerrimus. Graca constructio, qualis in illo Virgilij, - sensit medios delapsus in hostes. & in illo Horatij - pantiens vocari Casaris ultor. Aristoph. μανθάνεις, ὅς φησιν εἶναι; notauit hoc & Thomas Linacer. Trabis, nauis. hypallage. Virgilius, - vastumque caua trabe currimus equor. Horatius, - ut trabe Cypria Myrtoum pauidus nauta secet mare. Siue palmulis. ita pene commendat nauim quandam suam Ouidius, Siue opus est velis, minimam bene currit ad auram:

Siue opus est remo, remige carpit iter.

Nec comites volucris contenta est vincere cursu:

Occupat egressas quamlibet ante rates.

Palmulis, remis. Virgilius, Littus ama, & lauas stringat, sine, palmula cautes. Minacis Adriatici. Horat. - improbo fracundior Adria. Negat negare, affirmare ac testificari ait. dua igitur negationes affirmant, ut & supra, Neque nequisse. at olim, ut apud Gracos, magis etiam negabant. Lucillius libro satyrarum xvii.

Cetera contemnit, & in usura omnia ponit

Non magna, proprium vero nil neminem habere.

id est, neminem quidquam, aut nihil quenquam habere proprium. Varro Bimargo, Qui non modo ignorasse me clamat, sed omnino omnes heroes negat nescisse. Idem lib. 11. de vita pop. Rom. Qua abstinentia viri mulieresque Romana fuerint, quod à rege munera eorum nemo noluerit accipere. Id est, negat scisse, & nemo voluerit. Rhodumve nobilem. siue ob

colossum, siue ob mercaturas. Horridam ve Thraciam, & à frigore, & ab incolarum immanitate. Trucémve Ponticum sinum. cum intelligit, qui oim Axenus, postea Euxinus vocatus est. In illo autem, Propontida, ultimam syllabam, propter principes dictionis, qua subsequitur, literas, Græco more produxit: frustra que se torquent, qui versus caussa, Propontidem legere se aiunt. sic paulo infra, Et inde tot per impotentia freta: mille que alijs locis. Nam Cytorio in iugo, significat contextum esse ex arboribus in monte Cytoro cassis. Loquente sæpe sibilum edidit coma. aiunt vitiosum esse, semel susceptam metaphoram non perducere ad extremum, neque in ea insistere, sed ab una ad aliam transilire, hic vero, talium præceptionum securus, tres hoc versu metaphoras permisit. nam & comam dixit pro frondibus, & comam loquentem; & postremo sibilum à serpentibus mutatus est. Simili libertate supra in carmine ad passerem, cum ardorem pro dolore dixisset, quod ab igne sumptum est, addidit epitheton, Grauis, ductum non ab igne, sed ab ijs corporibus, in quibus est pondus. cumque ignem restinguere, & que grauius sunt, leuare dicamus, ipse aliunde accersit verbum, Acquiescat. & paulo ante in hoc ipso carmine idem permisit sibi: Neque vllius natantis impetum trabis Nequiffe præterire, siue palmulis Opus foret volare, siue linteo. nature enim aquatiliū est, ire terrestrium, voleare alitum. Sibilum. id quod Theocritus vocat ἰθύσιον. Cytore buxifer. Virgilius, Seu inuat vna dantem buxo spectare Cytorum. Ultima ex origine, id est, à prima origine. sic enim Virg. - prima

repe

repetens ab origine pandam. Et Ouidius, - primaque ab origine mundi. sic Terentius extremam amoris lineam vocauit qua prima etiam dicitur. idque, quoniã, ut philosophi docent, idem quodam modo est primum, & ultimum. Cicero, pueritiæ memoriã recordari vltimam. Virgilius, - isque parentem

Te Saturne refert: tu sanguinis vltimus auctor.

Imbuiffe. imbuere proprie est tingere, aspergere. Virgilius, - illius aram

Sæpe tener nostris ab oculibus imbuet agnus.

Idem, - sanguis nouus imbuit arma.

inde transfertur ad alia. Horatius, Literulis Græcis imbutus, idoneus arti Cui libet. Varro Agathone, Virgo de coniugio abducatur ideo, quod maiores nostri virginis acerba aures Veneris vocabulis imbui noluerunt. M. Tullius in Hortensio. Vti qui purpuram volunt, sufficiunt prius lanam medicamentis quibusdam: sic literis, talibusque doctrinis ante excoli animos, & ad sapientiam concipiendam imbui, ac preparari decet. in quo exemplo notandum est etiam verbum, sufficere, aliter positum. quam vulgo solet. Aequore. Equor maris. Virgilius, - longum maris equor arandum est. Equor terra. Cicero, Babylonij in camporum patentium aquoribus habitantes. & quod, hand scio, an quisquam adhuc annotauerit, equor cali. Accius

Atreo:

Sed quid tonitru turbida toruo

Concussa repente aquora cali

Sensim' sonere?

Impotentia, estuosa. Laua, siue dextera. omisit alterum, siue vstitatus enim erat, siue leua, siue dextera. sic Horatius, Cantamus, vacui, siue quid

urimur. Idem, Quo non arbiter Adria
 Maior, tollere, seu ponere vult freta.
 Idem, - & Sibenelus sciens Pugna, siue opus est impe-
 ritare equis, Non auriga piger, Iuppiter, ventus.
 quidam enim philosophorum, ut Anaximander, &
 Stoici, putant, nihil aliud esse ventum, quam agita-
 tum aera, aut quendam aeris veluti fluxum. qua in
 sententia est etiam is, cuius est liber ad Alexandrum
 de mūdo. aerem porro ipsum antiqui vocabant Iouem.
 Horatius, - manet sub Ioue frigido Venator. Idem,
 Quod latus mundi, nebulae malūque Iuppiter urget.
 Ennius, Aspice hoc sublime candens, quem vocat omnes
 Iouem. Idem, Iſtic est is Iuppiter, quem dico, quē Graeci
 vocant Aerem, qui ventus est, & nubes, imber postea,
 Atque ex imbre frigus, ventus, post fit aer denuo.
 Pedem, velum, synecdoche. Facere pedem etiam dicitur
 pro, vela facere. Virgilius,
 Vna omnes fecere pedem, pariterque sinistros,
 Nunc dextros soluere sinus.
 Plautus Menachmis remiges ipse videtur vocasse nauales
 pedes. Afferuatote hoc, sultis, nauales pedes.
 Littoralibus dijs, nempe is, quos ait Virgilius, Glauco,
 & Panopaea, & Inoo Melicerta. Nouissimo.
 hoc verbum refuſiſſe Ciceronem annotat Gellius. falso:
 eo enim & in libris de oratore, & in oratione pro
 Q. Roscio comædo vsus est, & in epistola ad Octavianum,
 si modo ea epistola Ciceronis est: quod non puto.
 Lacum, Benacum. Senet. Antiquum verbum.
 Pacuuius Peribœa, - corpusque meum tali Macore,
 errore, errore, macore senet.
 Actius, Iam iam stupido Theſſala somno
 Pectora languentque, senentque.

ele

eleganter autem, quod proprium est animalium, ad rem
 inanimam tranſtulit. Gemelle Castor, & gemelle
 Castoris: hi enim dij sunt nauigantibus maxime pro-
 pitij. Horatius,
 Clarum Tyndarida sidus ab intimis
 Quassas eripiunt aquoribus rates.
 vide Theocritum Dioscuris.

AD LESBIAM.

VIVAMVS mea Lesbia, atque amemus,
 Rumoresque senum seueriorum
 Omneis vnus aestimemus assis.
 Soles occidere, & redire possunt:
 Nobis, cum semel occidit breuis lux,
 Nox est perpetua vna dormienda.
 Da mi basia mille, deinde centum,
 Dein mille altera, dein secunda centum:
 Dein vsque altera mille, deinde centum,
 Dein cum millia multa fecerimus,
 Conturbabimus illa, ne sciamus,
 Aut ne quis malus inuidere possit,
 Cum tantum sciat esse basiorum.
 Viuamus, admonitu mortis, puellam ad fruendas se-
 cum voluptates cohortatur. Est autem hoc argumentum
 poetis perfamiliaris. Virgilius,
 Pone merum, & talos: pereat, qui crastina curat.
 Mors aurem vellens, viuite, ait, venio.
 Tibullus,
 Interea, dum fata sinunt, iungamus amores:
 Iam veniet tenebris mors adoperta caput.
 Propertius,
 Dum nos fata sinunt, oculos satienus amore.
 Nox tibi longa venit, nec reditura dies.

b 4

Martialis,

Viuamus: mortem fallere nemo potest. Idem,
Frangere toros. pete vinas, rosas cape, tingere narado:
Ipse iubet mortis te meminisse deus.

Actius Sincerus.

Ab genus imprudens hominum, quid gaudia differet
Falle diem: medij mors venit atra iocis.

Horatius autem ea in re pene immodicus est. sed &
scite admodum Bacchis Plautina hoc ipso argumento
ad senem vititur,

Non tibi venit in mentem, amabo, si, dum viuas, tibi
benefacias, iam pol id quidem esse haud perlongin-
quum? neque, si hoc hodie amiseris, Post mortem id
euenturum esse unquam? Porro hunc sermonem in-
ter pocula vstatu fuisse, indicat Lucretius his versibus,

Hoc etiam faciunt, ubi discubuerunt, tenentque

Pocula saepe homines, & inumbrant ora coronis;

Ex animo ut dicant, brevis est hic fructus homullis.

Iam fuerit: neque post unquam reuocare licebit.

Viuamus. Viuere saepe dicunt poetae pro eo, quod
est, genialiter viuere; & vitam eam demum vocant,
qua voluptaria est. Martialis,

Non est, crede mihi, sapientis dicere, viuam:

Sera nimis vita est crastina: viue hodie.

Idem,

Non impudenter vita, quod reliquum est, petit,

Cum summa, quod satis est, habet.

Cacilius Hymnide,

Sex menses mihi sati sunt vita: septimū Orco spondeo.

Lucillius,

Viuite lurcones, comedones, viuite ventres.

Varro περὶ φιλονομίας,

Properate viuere puera, quas sinit atatula ludere, esse,
amare, & Veneris tenere bigas. Soles occidere. ar-
gumentum à dissimili. non ut Soli, ita & homini fas est,
ubi semel occidit, in vitam redire. Lucretius, - nec quis-
quam expergitus extat,

Frigida quem semel est vitai pausa secuta.

Lux. vita. Virgilius, - qua lucis miseris tam dira cu-
pido? hinc carentes luce, & cassos lumine pro mortuis
poeta dicunt: & lumina, aut lucem relinquere, mori.

Virgilius,

Quo magis inceptum peragat, lucemque relinquat.

Ennius,

Post quam lumina sis oculis bonus Ancu' reliquit.
quem versum pone totum vsurpauit Lucretius inquit,
Lumina sic etiam solis bonus Ancu' reliquit.

Nouius, - ubi bipedes volucres lino linqunt lumina.

Mox. mortem indicat, quam & Graeci poeta vνία

interdum vocant, & χαλκρον ὑπνον. est enim, ut docent

Homerus, & Virgilius, consanguineus Lethi Sopor. sed

& Orpheus ad Somnum,

Αὐτοκατηνήδης ἤδ' ἔφους λήθης θανάτου τε.

Virgilius, Olli dura quies oculos & ferrens urget Som-
num: in eternam clauduntur lumina noctem. Lucretius,

- vnus Homerus,

Sceptra potitus, eadem alijs sopitu' quiete est.

Horatius, Ergo Quintilium perpetuus sopor

Urget Propertius,

Nox tibi longa venit, nec reditura dies.

qua omnia loquendi genera fluxere à falsa illa opinio-
ne, qua imbuti erant multorum animi, eadem nos in

caussa mortui fore, qua dormientes sumus. Lucretius,

Tu quidem ut es lecto sopitus, sic eris, au

Quod superest, cunctis priuatu' doloribus agris.
 Anaxagoras dicebat, duarum rerum cogitatione posse
 nos intelligere, quales post mortem futuri essemus: somni,
 & eius temporis, quod nostrum cuiusque ortum ante-
 cessit. In diuinis quoque literis (sed longe alia de caus-
 sa) mors saepe somni ac quietis nomine afficitur. unde &
 à nostra religionis hominibus supulcreta Græco voca-
 bulo, quod à dormiendo inflexum est, κοιμητήρια nomi-
 natur. Ne sciamus, Aut ne quis malus. Putabatur
 enim fascinatō eis rebus nocere non posse, quarum vel
 nomen, vel numerus ignoraretur. nostrates quidem ru-
 stici, poma in nouellis arboribus crescentia numerare,
 hodièque religionis habent.

AD FLAVIUM.

FLAVI delicias tuas Catullo,

Ni sint illepidæ, atque inelegantēs,

Velles dicere, nec tacere posses.

Verum nescio quid febriculosi

Scorti diligis: hoc pudeat fateri.

Nam, te non viduas iacere noctes,

Ne quidquam tacitum cubile clamat,

Sertis, ac Syrio fragrans oliuo,

Pulvinusque peræque & hic, & illic

Attritus, tremulique quassa lecti

Argutatio, inambulatioque.

* Nam ni prauales ista, nil taceres

* Cur non tam latera exfututa pandas,

Ni tu quid facias ineptiarum?

Quare quidquid habes boni, malique,

Dic nobis. volo te, ac tuos amores

Ad calum lepido vocare versu.

Flauī. ex eo quod Flauius amores suos detegere vole-
 bat

bat, colligit eum laborare in vili aliqua morbosāq; mere-
 trice: tamēnque ad id, quidquid est, libere detegen-
 dum inuitat. Non viduas. non expertes Venero-
 rum lusum. Ouidius,

Cur ego tot viduas exegi frigida noctes?

Veteres saepe nuptialibus vocabulis ad omne libidinis
 genus abutebantur. Martialis,

Nolito fronti credere: nupsit heri. Idē, ne Talassionem
 Indicas manibus libidinosis:

Et fias sine femina maritus. Plautus, -hæc quidem
 acastor quotidie viro Nubit, nupsitque hodie, nubes
 mox noctu, nunquam ego hanc Viduam cubare siui.
 nam si hæc non nubat, lugubre Fame familia pereat.

Demosthenes quoque Eschinis matrem meretricem
 fuisse indicans. dicit eam solitam $\chi\rho\iota\sigma\tau\acute{\iota}\tau\omicron\iota\varsigma$ $\mu\epsilon\tau\rho\mu\epsilon\rho\iota-$
 $\nu\omicron\iota\varsigma$ $\gamma\alpha\rho\upsilon\varsigma$ Ne quicquam tacitum cubile clamat.
 $\delta\epsilon\upsilon\mu\omega\sigma\tau\omicron\nu$, quale illud Ciceronis in Verrem, si tacent,
 satis clamant. & in Catilinam, cum tacent, clamant.

Frustra, inquit, cubile tuum tacitum est, ut pote ina-
 nimium. Ipsum enim, quamuis tacitum, clamat, id est,
 multis indicijs patefacit, te non pernoctare solum. Quæ
 autem ea indicia sint, statim aperit. Sertis, ac Sy-
 rio fragrans oliuo. nam in hac quoque palastra lu-
 ctaturi, prius odorato aliquo oleo corpora perungere so-
 lebāt, ut hac ratione & libidinis excitaretur ardor, &
 teter ille sudantium membrorum habitus depelleretur.

Horatius,

Quis multa gracilis te puer in rosa

Perfusus liquidis urget odoribus,

Grato Pyrrha sub antro Syrio. E' Syria præcipui odo-

res afferebantur. infra,

Fragrantem Assyrio venit odore domum. Tibullus,

Non

Non soror Assyrios cineri quæ dedat odores.

Argutatio. *cr: ber ille succussi & identidem velut ingemiscentis lectuli sonus. nã argutare est tenui quodam sono aurem ferire. Propertius,*

Illam mihi totis argutat noctibus ignes.

& ab eiusmodi sono argutam illicem vocavit Maro, id est, id, xgi de fion ti Sibupit & Cav. Nam, ni praualet ista. locum hunc integrum non esse constat. & video fuisse, qui ex ingenio emendare conati sint: quos, quia neque quidquam adferunt magnopere probandum, & valde ab usitata scriptura recedunt, non sequor. quid, si quis ex tribus versiculis faciat duos, hoc modo,

Nam cur tam latera exfututa pandas,

Ni tu quid facias ineptiarum?

exhausti enim nimia Venere, crebro, ut Plautino verbo utar, pandiculari solent: in hoc autem libro tam multa impressa sunt alienæ audaciæ vestigia, ut versus unus facile additus esse possit. quod tamen, ut in re dubia, propositum à me, non etiam affirmatum velim. liber calamo exaratus, qui pens me est, habet, Nam in ista preualet nihil tacere. unde erant ex amicis meis, qui conijcerent legendum,

Nam ista in parte valet nihil tacere.

Latera. ea enim pars immoderato coitu insigniter leditur. unde est illud in Priapeijs,

Defecit latus, & periculosum

Cum tussi miser expuo saluam, & alibi vsque dum mihi Venus iocosa molle ruperit latus. Martialis,

Tu tenebris gaudes: me ludere teste lucerna,

Et inuat admissa rumpere luce latus. Iuuenalis, nec queritur, quod

Et

Et lateri parcas, nec, quantum iussit, anheles. Ad cælum vocare, antiqua locutio. Cicero in ijs legibus, quas ipse sciscit 11. de legibus, Et ollos, quos endo calo merita vocauerint. ita enim & in quibusdam libris legitur, & ego legendum puto.

AD LESBIAM.

Q V A E R I S, quot mihi bafiationes

Tua Lesbiam sint satis, superque?

Quàm magnus numerus Libyssa arene

Laferpitiferi tacet Cyrenis,

Oraculum Iouis inter astuosi,

Et Batti veteris sacrum sepulcrum:

Aut quàm sidera multa, cum tacet nox,

Furtiuos hominum vident amores,

Tam te bafia multa bafiare,

Vesanosatis & super Catullo est:

Qua nec pernumerare curiosi

Possint, nec mala fascinarum lingua.

Queris. infinitatem quam à basiorum à Lesbiam petit. Bafiationes. sic infra osculationem dixit. talia

sunt apud Plautum, amatio, taetio: apud ciceronem debito aliisque id genus. Libyssa. talia sunt illa Vir-

gilij. vel qualis equos Threissa fatigat Harpalice. &

Inter quos Phœnissa recens à vulnere Dido.

Idem etiam à nomine Ibs, inflexit Libyssida.

Horridus in iaculis, & pelle Libyssidis versa.

Laferpitiferis. Cyrenaicus ager herba Laferpitio

abundat. vide Plinium lib. xix Iouis astuosi. Am-

monis, cuius templum astuosis admodum arenosisque

extructum est locus. vide Iuuenam libro nono. Q. Cur-

tium libro 1111. Herodotum libro 11. Et Batti. qui

Cyrenem

Cyrenen condidit. Cum tacet nox. unde & continium dicitur. Furtiuos. occultos. furtum vocabant, quidquid occulte fieret. Tibullus,
 -Veneris per dulcia furta. Virgilius, -neque ego hanc abscondere furto Speravi, ne finge, figam. Idem, -hic furto feruidus instat: cum de cade, & strage nocturna loquatur. Vident. nam & cali oculos pro sideribus dicimus: unde est mellitissimum illud Platonis poema, quo, cum puerum suum, cui nomen erat Stella, de nocte in calum suspicientem videret, ipse calum fieri optat, ut pluribus eum oculis obtueri queat. versus quoque, propter singularem ipsorum mollitiem, adscribam.

Αστρας ἐὶ ἄβρῆς Ἀστὴρ ἐμὸς. εἶθε γεινοίμην
 Οὐρανός, ὡς πολλοῖς ὀμμάσιν εἰς σὲ βλέπω.
 id est,

Stella meus, stellas dum suspicis, ipse utinam sim
 Calum, oculis ut te pluribus aspiciam.
 eleganter quoque Papinius, cum Achilles, puella in modo dum ornatus, noctu in agris Deidamia pudicitiam eriperet, ita iucundum ait fuisse hoc spectaculum sideribus, ut etiam riserint. -risit chorus omnis ab alto Astrorum & tenera rubuerunt cornua luna.
 Curiosi. verbum hoc fere semper in reprehensione ponebant. Cicero. nam ut Terentianus Chremes non inhumanus, qui nouum vicinum non vult

Fodere, aut arare, aliquid ferre denique:
 sic isti curiosi, quos offendit noster minime nobis iniucundus labor. Plautus Stichus,

Nam curiosus nemo est, quin sit maleuolus.
 Nec mala. de hoc aliquid supra tetigimus. Malam autem linguam eodem sensu dixit & Virgilius,

-bacc

-baccare frontem
 Cingite, ne vati noceat mala lingua futuro. & hic noster supra, Aut ne quis malus inuidere possit.

AD SE IPSVM.

MISER Catulle desinas ineptire,
 Et, quod vides perijisse, perditum ducas.
 Fulsero quondam candidi tibi soles;
 Cum veniitabas, quo puella ducebat
 Amata nobis, quantum amabitur nulla.
 Ibi illa multa cum iocosa fiebant,
 Quæ tu volebas, nec puella nolebat,
 Fulsero vere candidi tibi soles.
 Nunc iam illa non vult; tu quoque, haud potes, quare
 Nec, quæ fugit, sectare, nec miser viuere;
 Sed obstinata mente perfer, obdura.
 Vale puella: iam Catullus obdurat:
 Nec te requireret, nec rogabit inuitam.
 At tu dolebis, cum rogaberis nulli.
 Scelestæ te ne? quæ tibi manet vita?
 Quis nunc te adibit? cui videberis bella?
 Quem nunc amabis? cuius esse diceris?
 Quem basiabis? cui labella mordebis?
 At tu Catulle destinatus obdura.

Miser Catulle. à Lesbia sperni se videns, se ipsum ad eam vicissim spernendam cohortatur. Scelestæ, te ne? quæ tibi manet vita? habui puer librum veterem, in quo memini versum hunc ita scriptum esse, Scelestæ, quæ nunc, quæ tibi manet vita? neque tamen, illam alteram scripturam improbandam puto. Cui labella mordebis? in Venereis delicijs, illud quoque numeratur, labella, inter basiandum teneris

teneris morsuunculis leniter stringere. itaque Flora meretrix, cui cum (n. Pompeio stupri consuetudo fuerat, ita eum commendabat, quod nunquam ab eo potuisset non morfa discedere. Plutarchus. φλωραν δὲ τὴν ἐταίραν ἐφαίνον, ἢ ἢ παρεσευτήραν ἔειπεν, ἐπιεικῶς αἰεὶ μνημονεύειν τῆς γενομένης αὐτῇ πρὸς τὸν Πομπηίου ὀμνησίας, λέγοντες, ὡς ἐκ ἡν, ἐκείνη σιωπῶσα αὐαμένην, ἀδύνατος ἀπελθεῖν.

Plautus Pseudolo.

Iocū ludus, sermo suavis, suaviatio,
Compressiones artē a tantum compares,
Teneris labellis molles morsuuncula,
Papillarum horridularum oppressuuncula. Horatius,
-sive puer furens
Impressit memorem dente labris notam.

AD VERANNIVM.

VERANNI, omnibus è meis amicis
Antistes mihi millibus trecentis,
Venisti ne domum ad tuos penates?
Fratresque unanimos, tuamque matrem?
Venisti id mihi nuncij beati.
Visam te incolumem, audiamque Iberum
Narrantem loca, facta, nationes,
Ut mos est tuus, applicansque collum
Incundum os, oculosque suaviabor.
O quantum est hominum beatorum,
Quid me latius est, beatiusve?

Veranni. de Veranny ex Hispania reditu, & sibi, & ipsi gratulatur. Antistes. qui alios omnes antecedit. videtur ductum à militia: ut sit quasi ἠρωστῆς, aut ἠρωστῶτης. Millibus trecentis. longissimo intervallo. & veniste: quasi de itinere aliquo ser-

mo esset. Trecenta autem dicebant pro quamlibet multis. Sic infra,

Quare aut hendecasyllabos trecentos Expecta. &
Quos simul complexa tenet trecentos,

Applicansque collum, id est, collum ad te molliter plicans, & inflectens. Hunc gestum ita expressit Horatius, Cum fragrantia detorquet ad oscula Cervicem. Suaviabor. mos antiquus fuit, qui hodieque in Italia viget, abeuntes ac redeuntes amicos exoculari. oculos autem precipue petebant osculo; quod ij sunt, ut ait Cicero, quasi fenestra quadam animi: eoque (ait Plinius) cum osculamur, animum ipsum videmur attingere. Horatius:

Qui nunc Hesperia sospes ab ultima

Caris multa sodalibus,

Nulli plura tamen diuidit oscula,

Quàm dulci Lamia. Q. Cicero Tironi: Ego vos ad III. cal. videbo; tuosque oculos, etiam si te veniens in medio foro videro, dissuaviabor.

DE VARI SCORTO.

VARVS me meus ad suos amores
Visum duxerat è foro ociosum,
Scortillum, ut mihi tum repente visum est,
Non sane illepidum, nec inuenustum.
Huc ut venimus, incidere nobis
Sermones varij, in quibus, quid esset
Iam Bithynia, quo modo se haberet,
Et quanto mihi profuisset are.
Respondi, id quod erat, nihil neque ipsi,
Nec pratoribus esse, nec cohorti,
Cur quisquam caput vntius referret,
Præsertim quibus esset irrumator

Prator, nec faceret pili cohortem.

At certe tamen, inquit, quod illic

Natum dicitur, are comparasti

Adlecticam homines, ego, et puella

Unum me facerem beatorum,

Non, inquam, mihi tam fuit maligne,

Ut, prouincia quod mala incidisset,

Non possem octo homines parare rectos.

At mi nullus erat neque hic, neque illic,

Fractum qui veteris pedem grabati

In collo sibi collocare posset.

Hic illa, ut decuit cinediorum,

Quaeso, inquit, mihi mi Catulle paulum

Istos commodita: volo ad Serapin

Ferri mane. Mane, inquit, puella:

Istud, quod modo dixeram me habere,

Fugit me ratio, meus sodalis

Cinna est Causus sibi parauit.

Verum virum illius, an mei, quid ad me?

Vtior tam bene, quam mihi pararim.

Sed tu insulsa, male, & molesta viuis,

Per quam non licet esse negligentem.

Varus. *Quintilium Varum Cremonensem dicit, hominem belli, pacisque artibus clarissimum, qui postea in Germania cum tribus legionibus caesus est. Ut mihi tum repente visum est, quantum ego ex primo illo aspectu iudicare potui. Bithynia, ex qua ego haud ita pridem redieram, cum praetore Memmio illic profectus. Nec praetoribus. puto locum hunc non vacare mendo. neque enim plures praetores in vnam prouinciam mittebantur. fortasse legendum sit, quaestoribus. Cur quisquam caput vinctius referret,*

cur quisquam, propter lucrum in prouincia factum, quidquam adiceret ad selitum victus cultisque splendorem. Olim elegantiores homines odoratis unguentis caput perfundere solebant. Horatius: -- coronatus nitentis Malobathro Syrio capillos.

Martialis, Si sapis, Asyrio semper tibi crinis amomo Splendeat. Plantus Casina,

- unde hic, amabo, unguenta oleum St. oh, peri.

Manifesto miser teneor, cesso caput pallio obtergere?

Prator, c. Memmius Gemellus. Quod illic Natum dicitur are, pecunia, quam in prouincia quaesisset diceris. Eadem autem figura dixit, es natum, qua,

parere pecuniam, aut parere diuitias, dicimus. Ho-

mines, id est, seruos. ita enim non nunquam eos pecu-

liariter nominabant: quodque nos vulgari lingua vten-

tes, huius aut illius hominem dicimus, cum seruum,

aut certe famulum indicamus, id latine quoque probe

admodum dicitur. Cicero, Hominem P. Quintij de-

prehendis in publico: conaris abducere: non patitur

Alphenus. Beatiorum, diuitiorum, beatos enim vo-

cabant, qui abundarent opibus. Plau. P. œnulo, Au-

rum in fortuna inuenitur: natura ingenium bonum.

Bonam, ego, quam beatam, me esse, nimio dici mauolo.

sic & Graci non nunquam homines copiosos εὐδαίμο-

νας vocant. Euripides,

Πλάτε δ' ἀπορρήντος ἀδενείς γάμοι.

Τὴν μὲν γὰρ εὐγέειαν ἀνεῖσι βροτοί,

Μάλλον δὲ κινεῖσαι τοῖς εὐδαίμοσι.

Non possem, ex pecunia, quam in prouincia collegissem. Parare, emere. Cicero. ad Atti. Cogito trans Tiberim hortos aliquot parare. Atque inde intellegendum est illud Terentij, non satis à quoquam adhuc,

quod sciam, animaduersum, Vah? quonquam ne hominem posse in animo instituire. aut Parare, quod sit carius, quàm ipse est sibi? in adoptione enim, de qua ibi sermo est, genus quoddam emptionis intercedebat. Inde & reparare: quod est, nummis ex venditione conflatis aliquid aliud emere. Horatius, Vina Syra reparata merce. quo modo hoc verbum sepe à iurisconsultis accipi, prius docuit Franc. Duarenus lib. 1. anniuersariarum. Cinædiorem, molliorem, & improbiorem. Serapin. hic Aegyptius deus etiam Roma templum habebat. In quibusdam est, Ad Serapis: quod non displicet: ita enim dicebant, ad Cereris, ad Diane, & similia, cum subintelligerent, templum. Mane. Mane. prius aduerbium est, posterius verbum. Est autem admodum iucunda ἀφ᾽ ἧνος. Istud, quod modo dixeram, id est, quantum attinet ad istud, quod modo dixeram. Fugit me ratio. hæc locutio est eius, qui aliud dixit, aliud dicere voluit. Plautus Amphitruone, Mer. Amphitruonis te esse aiebas Sosiam. Sos. peccaueram. Nam Amphitruonis socium nam me volui esse dicere. Mer. Scibam equidem nullum esse nobis, nisi me, seruum Sosiam. Fugit te ratio. Sos. utinam istuc pugni fecissent tui. Cinna. is est, qui Smyrnam, de qua infra agetur, nouem annis elaborauit. eundemque puto esse, cuius epigrammata citantur à Nonio; quæ quidam apud Gellium, ut illepada, calumniatur. Quàm mihi pararim. quàm si ipse mea eos pecunia emerim.

AD FVRIVM, ET AVRELIVM.

FVRI, & Aureli, comites Catulli,

Sive in extremos penetrarit Indos,

Littus

Littus ut longe resonante Eoa
Tunditur vnda,
Sive in Hircanos, Arabasque molleis,
Seu Sacas, sagittiferosque Parthos,
Sive qua septemgeminus colorat
Æquora Nilus,
Sive trans altas gradietur Alps,
Cæsaris visens monumenta magni,
Gallicum Rhenum, horribiles, & ultimosque Britannos.
Omnia hæc, quæcunque feret voluntas
Calitum, tentare simul parati,
Pauca nunciate meæ puella
Non bona dicta.
Cum suis viuat, valeatque mœchis,
Quos simul complexa tenet trecentos,
Nullum amans vere, sed identidem omnium
Ilia rumpens;
Nec meum respectet, ut ante, amorem,
Qui illius culpa cecidit, velut prati
Ultimus flos, praterente postquam
Tactus aratro est.
Furi, & Aureli. per Furium & Aurelium, quasi nuncium remittit Lesbæ. Comites Catulli. significat se ab eis valde amari. est enim magni amoris iudicium, velle cum aliquo longum ac periculosum iter, ipsius causa, suscipere. ● Sic Horatius:
Septimi Gades aditure mecum, &
Cantabrum indoctum iuga ferre nostra, &
Barbara Syrteis, ubi Mauræ semper
Æstuat vnda.
Cum horum tamen utroque graues postea inimicitias

gessit, eosque acerbissimis versibus insectatus est, tū quod ipsum ut mollem, notassent: tum quod puerum ipsi carum Aurelius quidem tentasset, Furius vero etiam constuprasset. In extremos Indos. in extremas Indiae oras. Sic & apud Horatium,

Impiger extremos curris mercater ad Indos.

Litus ut longe. ita est in libris Aldinis, melius, puto, quam in alijs, Longe ubi litus: nam particula Ut, in epigrammate quoque ad Coloniā, eodem modo usus est. Longe resonante, αὐτοφλοισβῶ. Sagittiferosque Parthos. annotandus est choreus in secunda sede Sapphici, ut & paulo post,

Pauca nunciate mea puella. & alibi,

Ocium Catulle tibi molestum est.

id ex posterioribus solus, quod sciam, imitari ausus est diuinus poeta, Michael Marullus. Sappho autem, qua nomen huic generi versuum dedit, saepe admodum id fecerat. Septemgeminus, qui septem ostijs exit in mare. Virgilius,

Et septemgeminum turbant trepida ostia Nilii.

Sic idem centumgeminum Briarea a centū manibus, & tergeminum canem, Cerberum dixit: Colorat, limo, cuius magnam copiam secum trahit. Monimenta, trophaea. Gallicum Rhenum. epitheton addit, ad discrimen Rheni Bononiensis. Horribiles, hostibus feros, ut eos Horatius vocat. Ultimos autem, diuisos toto orbe, ut Virgilius loquitur. infra quoque, ultimam Britanniam vocat. Horatius, Seruesturum Caesarem in ultimos Orbis Britannos. Trecentos. hyperbole. Velut prati Ultimus flos. ultimos prati flores vocamus, qui sunt proxime viam. ij autem fere aut viatorum pedibus, aut curruum praeterent

tereuntium rotis obteri solent. Respicit autem Catullus ad vetus prouerbium, quo, cum, aliquid plane perijisse, indicare volebant, dicebant, Tam perijisse, quam extremam fabam. Vide Festum.

IN ASINIVM.

MARRVCINE Asini manu sinistra

Non belle vteris in ioco, atque vino:

Tollis linteā negligentiorum.

Hoc falsum esse putas; fugit te inepte.

Quamuis sordida res, & inuenusta est,

Non credis mihi crede Polioni

Fratri, qui tua furta vel talento

Mutari velit: est enim leporum

Disertus puer, ac facetiarum.

Quare aut hendecasyllabos trecentos

Expelto, aut mihi linteum remitte:

Quod me non mouet aestimatione,

Verum est μνῆσιβουωῶν mei sodalis.

Nam sudaria setaba ex Iberis

Miserunt mihi muneri Fabullus,

Et Verannius. hac amem, necesse est,

Ut Verannielum meum, & Fabullum.

Marrucine Asini. cum in veteribus libris aperte legeretur, Marrucine Asini; nescio, qua ratione moti eruditi quidam, illius loco substituerunt, Inter cenam Asini; ut ex Palladij interpretatione cognoscitur, qui etiam hoc ipsum sibi valde placere ait. mihi quidem, ne quid dissimulem, non placet, tum alijs de causis, tum quia poeta ipse indicat furta hac non tam inter cenam fieri solita esse, quo tempore, vix est, ut quisquam patiatur sibi linteum suum eripi, quam peracta iam cena, cum, sublatis epulis, iocari conuiuia inter

se, & maioribus poculis pascere consueuerant. id enim tempus non obscure inuuit, cum ait, In ioco atque vino: ut & infra, Reddens mutua per iocum atque vinum. Marrucines quidem populos Italia esse constat. itaque nihil video, cur veterem scripturam mutare oporteat. non enim, si de hoc Asinio, qui Marrucinus fuerit, nihil alibi proditum est, idcirco à veterum librorum fide recedi par est. Sallum. urbanum. Fugit te, erras. Quamuis sordida, id est, admodum sordida. Sic Plautus Menachmis,

Solet iocari saepe mecum illo modo:

Quamuis ridiculus est, ubi uxor non adest. id est, nihil eo magis ridiculum ne optari quidem potest. Quo autem vitio notatur hic Asinius, eodem Martialis Hermogenem quendam notat, de quo ita scribit,

Ad cenam Hermogenes mappam non attulit unquam.

A cena semper rettulit Hermogenes.

Mutari. id est, qui ait cupere se furta tua vel talenta redimere. Mutare autem, pro eo quod est emere, aut vendere, antiqui saepe dicebant. Columella: Porcus lactens ere mutandus est. Idque Graecorum exemplo, apud quos saepe hoc ipso modo ponitur verbum ἀλλάττειν. eo autem id fit, quia antiquissima ratio contrahendi, ut Aristoteles, & iurisperiti docent, permutatio est. quin ipsum permutationis nomen commune est omnibus, ut prudentes loquuntur, contractibus. tantum enim valet Latine permutatio, quantum Aristoteli συνέλλαξις. ideoque numeratur inter eos contractus, quibus proprium nomen inditum non est. Sed ijs de rebus à nobis & magis suo loco, & copiosius disputatum est in commentarijs, quos in quintum Ethicorum scripsimus. Disertus puer. in alijs, Disertus pater.

pater. mihi, & si non sum nescius, patrem leporum ac facctiarum Latine admodum dici, & nomen, disertus, cum generandi casu, ita rarum esse, ut fortasse vix usquam alibi legatur, tamen nescio quo modo prius illud venustius videtur. Sudaria fetaba. Ex lino fetabo, quod optimum in Hispania crescit ad fluum Taraconem.

AD FABVLLVM.

CENABIS bene mi Fabulle apud me

Paucis, si tibi dii fauent, diebus,

Si tecum attuleris bonam, atque magnam

Cenam, non sine candida puella,

Et vino, & sale, & omnibus cachinnis.

Hec si, inquam, attuleris Fabulle noster,

Cenabis bene, nam tui Catulli

Plenus sacculus est aranearum.

Sed contra accipies meros amores,

Seu quid suauius, elegantiusve est:

Nam unguentum dabo, quod mea puella

Donarunt Veneres, Cupidinèque:

Quod tu cum olfacies, deos rogabis,

Totum ut te faciant Fabulle nasum.

Cenabis. Fabullum ad cenam inuitat, ea lege, ut Fabullus quidem cenam secum afferat, ipse autem nihil suppeditet prater unguentum. Sciendum autem est, veteres floribus redimitos, unguentisque delibutos cenitasse, ubi se liberalius inuitare decreuerant: tunc voluptatis causa, tum quod crederent odoramentis ebrietatem impediri. Nonnunquam etiam, ut est apud Festum, auiculas quasdam corollis suis alligabant, quarum & cantu assiduo, & crebris rostri unguis, puncturis efficeretur, ne ipsi inter potandum obdormiscerent. Horatius.

Cur non sub alta vel platano, vel hac

Pinu, iacentes sic temere, & rosa

Canos odorati capillos

Potamus vncti? Idem:

Huc vina, & unguenta, & nimum bruceis

Flores amœna ferre iube rose.

ceterum huiusmodi conuiuatorum, qui unguentum modo præberet, alicubi irridet Martialis, hoc versu,

Unguentum, fateor, bonum dedisti

Conuiuis here, sed nihil scidisti.

Res falsa est, bene olere, & esurire.

Qui non conat, & ungitur, Fabulle,

Hic vero mihi mortuus videtur.

Paucis diebus. intra paucos dies. Hoc modo etiam Propertius locutus est,

Tu quoties aliquid conabere, vita, memento

Venturum paucis me tibi luciferis.

Sale, facetiæ. Plenus sacculus est araneorum. id est, pridem inanis est. Afranius apud Festum, Tam ne arcuata tua plena est araneorum? Plautus Aulularia - an ne quis ades auferat?

Nam hic apud nos nihil est aliud quæsti furibus:

Ita inani sunt oppletæ æque araneis.

Meros amores. ita lego, non, ut alij, meos amores: & de ipso unguento hoc dictum accipio.

AD C. LICINIUM CALVVM.

NI te plus oculis amarem

Iucundissime Calue, munere isto

Odissem te odio Vatiniانو.

Nam quid feci ego, quidve sum locutus,

Cur me tot male perderes poetis?

Isti dij mala multa dent clienti,

Qui tantum tibi misit impiorum.

Quod si, ut suspicor, hoc nouum, ac repertum

Munus dat tibi Sylla literator;

Non est mi male, sed bene, ac beate,

Quod non dispereunt tui labores.

Di magni horribilem, & sacrum libellum,

Quem tu scilicet ad tuum Catullum

Misti, continuo ut die perires,

Saturnalibus, optimo dierum.

Non, non hoc tibi false sic abibit.

Nam si luxerit, ad librariorum

Curram scrinia. Cæsicos, Aquinos,

Suffenum, omnia colligam venena,

Ac te his supplicijs remunerabor.

Vos hinc interea valete, abite

Illuc, unde malum pedem attulistis,

Sæcli incommoda, pessimi poeta.

Ni te plus oculis. non est, cur ambigatur, ad poetam Caluum, an ad oratorem scriptum fuerit hoc carmen. idem enim c. Licinius Caluus c. Licinij Macri filius, & poeta, & orator clarus fuit: ex quo imperiti duos, vnum poetam, & alterum oratorem, faciunt. Odio Vatiniانو. Macrobius libro secundo. Lapidatus à populo Vatinius, cum gladiatorum munus ederet, obtinuerat, ut adiles edicerent, ne quis in arenam, nisi pomum, misisse vellet. forte is diebus Cascellius iuriconsultus, consultus à quodam, num nux pinea pomum esset, si in Vatinium missurus es, inquit, pomum est. Cicero Interrogatione in Vatinium. Odio enim tui, in quo etsi omnes, propter tuum in me scelus, superare debeo, tamen, ab omnibus pene vincor, &c. Hinc intel

intelligi potest, cur dicat poeta *Odiū Vatiniarū*. eo autem libentius id facit, quod *Vatiniū Caluū* ipse accerbissimis orationibus infectatus erat: qua de re infra quoque agetur. *Munus*. fortasse, quod ipsum in causa aliqua defenderis. *Sylla*. de *Sylla grammatico* nihil alibi legere memini: tantum reperio fuisse *Cornelium* quendam *Epicadum*, *Sylla libertum*; qui, fieri potest, ut, cum sibi de more patroni nomen assumpsisset, etiam ipso eiusdem cognomine à populo afficeretur. *Literator*. ita vocabant grammaticos, id est, poetarum interpretes. *Alij* distinguebant ita, ut dicerent tantum interesse inter *literatum*, & *literatorem*, quantum inter *grammaticum*, & *grammatistam*. vide *Suetonium* in libello de claris *grammaticis*. Non est mihi male, sed bene ac beate. gaudeo enim, quod labores tuos tam bellis muneribus p̄furi videam. *Ironia* est. *Sacrum*. *Festus*: homo sacer is est, quem populus iudicauit ob maleficium: neque fas est eum immolari: sed, qui occidit, parricidij non damnatur. nam lege tribunicia prima cauetur, si quis eum, qui plebiscito sacer sit, occiderit, parricida ne sit. ex quo quiniis homo malus atque improbus sacer appellari solet. *Afranius Fratribus*,

-o sacrum scurram, & malum. *Turpilius Demetrio*.
 Etiā me irrides pessum e, et sacerrume? *Plau. Pœnulo*:
 Venditque has omnes, & nutricem, & virgines,
 Presenti argento, homini (si modo leno est homo)

Quantum hominum terra sustinet, sacerrumo.
 sic igitur dixit sacrum libellum, ut *Virgilius* sacram
 auri famem, & -sacras depellere tedas.

Saturnalibus optimo dierum. nullum enim alium
 diē veteres tanta hilaritate celebrabāt. is dies erat XIII.
 cal.

cal. *Ian. vide Macrobium*. Non, non hoc tibi. iocose se *Caluo* par pro pari redditurum. & vicissim quasi struem quandam pessimorum poetarum ipsi missurum minatur. Non, non. *eleganter geminata negatio*.

Sic Propertius,

Non, non humani sunt partus talia dona.

Interdum etiam aliquid interponebant. *Cicero lib. x. ad Atticum*: Non sunt ab obsequio nostro, non: habent suas radices: ita enim erudite hunc locū emendat *Manutius*, qui etiam in eo explicando multa similia exempla colligit. *Salle, derisor. Sic, impune*. Nam si luxerit, id est, ubi primum dies apparere cœperit. *Particula, Si, hoc loco non conditionem, sed tempus indicat*.

Sic Virgilius,

Heu quantum inter se bellum, si lumina vitæ

Attigerint, quantas acies strage, & ciebunt. Idem,

Præterea si nona diem mortalibus alnum

Aurora extulcrit, radiisque retexerit orbem,

Prima cita Teucris ponam certamina classis.

lucere autem valet, diem esse. *Cicero ad Att. Catilina*, si iudicatum erit meridie non lugere, certus erit competitor. *Idem pro Sex. Roscio*, occisus est à cena rediens. nondum lucebat, cum *Ameria* scitum est. *Pro Cluētio*, ante noctem mortuus, & postridie, antequam luceret, combustus est. *Plautus Milite*,

Prisquam lucet, assunt: rogitant, noctū an somnum ceperim.

Nonnunquam etiam dicebant, lucet hoc, aut lucecit hoc, cum videlicet calum, aut inane illud spatium inteligerent. *Plautus Amphitruone*,

Eamus Amphitruo. lucecit hoc iā. Idē *Curculione*,

Quid tu, Venerin' peruigilare te vouisti Phedrome?

Nam

Nam hoc quidem apol haud multo post luce lucebit.
Idem Milite, Vigila, expergiscere, inquam: lucet hoc,
inquam. Terentius Heauton timorumenos,

Lucefcit hoc iam: cefso pultare oſtium

Vicini, &c. Hunc autē poſtremum locum ita inter-
pungendum eſſe, primus me, ante hoc biennium, admo-
nuit vir omni elegantis doctrinae genere poliſſimus,
Adrianus Turnebus, regius Lutecia Gracarum lite-
rarum profeſſor. Caſios, Aquinos, Suffenum. de Caſio
nihil memini legere. Aquinum quidem M. Tullium in
Tuſculanis nominat, ut poetam inſigniter malum. de
Suffeno inferius agetur.

AD AVRELIVM

COMMENDO tibi me, ac meos amores

Aureli. veniam peto pudentem;

Ut, ſi quicquam animo tuo cupiſti,

Quod caſtum expeteres, & integellum,

Conferues puerum mihi pudice:

Non dico, à populo: nihil veremur

Iſtos, qui in platea modo huc, modo illuc

In re prætereunt ſua occupati:

Verum à te metuo, tuoque pene,

Infeſto pueris bonis, maliſque:

Quem tu, qua lubet, ut lubet, mouet

Quantum vis, ubi erit foris paratum.

Hunc unum excipio, ut puto, pudenter.

Quod ſi mala meus furorque vecors

In tantam impulerit ſceleſte culpam,

Ut noſtrum inſidijs caput laceſſas;

Ab tum te meſerum, maliſque fati,

Quem, attractis pedibus, patente porta,

Percurrent rhapsanique, mugilésque.

Com

Commendo. hunc puerum poſtea Aurelius corrumpere conatus eſt; unde graues inter eum, & Catullum inimicitia extiterunt. Occupati. ocioſorum enim hominum hic morbus eſt. Bonis maliſque. & formoſis, & deformibus. Attractis pedibus. didubtis, diuaticatis. Patente porta. τῶ ἀπόκλιση. Portam autem dicit, ut indicet pathicum fuiſſe Aureliū, & ut Ariſtophanes loquitur, ἐδρῦπρωσλοσ. In Priapeijs,

ſam primum ſtator hic libidinoſus,

Alternis & vndo, & exeundo,

Porta te faciet patientiorem.

Percurrent rhapsanique mugilésque. alludit ad ſupplicium, quo olim Athenienſes afficiebant pauperes in adulterio deprehenſos. eis enim depilabant nates cinere calido, deinde etiam rhapsanos prægrandes in podicem immittebant. hanc pœnam vocabant παρατιμὸν, καὶ παρὰ τὸν πόρον. Mugiles autem etiam interdum ad hanc rem adhiberi ſolitos, indicat Iuuenalis, -- quosdam mœchos & mugilis intrat. atque ita hunc locum recte ex interprete Ariſtophanis interpretatus eſt Parthenius.

AD AVRELIVM, ET FVRIVM.

PAEDICABO ego vos, & irrumabo

Aureli pathice, & cinade Furi;

Qui me ex verſiculis meis putatiſtis,

Quod ſint molliculi, parum pudicum.

Nam caſtum eſſe decet pium poetam

Ipfum; verſiculos nihil neceſſe eſt:

Qui tum denique habent ſalem, ac leporem,

ſi ſint molliculi, ac parum pudici;

Et, quod pruriat, incitare poſſint,

Non dico pueris, ſed ijs piloſis,

Qui

Qui duros nequeunt mouere lumbos.
 Vos, qui millia multa basorum
 Legistis, male me marem putastis.
 Si cui forte mearum ineptiarum
 Lectores eritis, manusque vestras
 Non horrebitis admouere nobis,
 Pædicabo ego vos, & irrumabo.

Pædicabo. *Furius & Aurelius de Catullo, tanquam effeminato, & impudico, ob molliem carminum, senserant. id nunc eis irascitur, negatque poetarum mores è scriptis spectari oportere. eadem excusatione utitur Ouidius,*

Crede mihi, distant mores à carmine nostri.
 Vita verecūda est, musa iocosa mihi. et *Martialis,*
 Lasciua est nobis pagina, vita proba est.
 & notum est illud in *Voconium,*

Lasciuis versu, mente pudicus eras.
 Male marem. & mollē effeminatum. mares enim vocabant fortes. *Horatius,*
 Et maribus *Curijs,* & decantata *Camillis.*

AD COLONIAM.

O COLONIA, quem cupis ponte ludere longo,
 En salire paratum habes, sed vereris inepta
 Crura ponticuli, sub his totus irrediniuus
 Ne supinus eat, cauāque in palude recumbat.
 Sic tibi bonus ex tua pons libidine fiat,
 In quo vel Salisubfuli sacra suscipiuntor.
 Munus hoc mihi maximi da Colonia risus.
 Quendam municipem meum de tuo volo ponte
 Ire præcipitem in lutum, per caputq₃, pedesque
 Verum totius ut lacus putideq₃ paludis
 Liuidissima, maximēque est profunda vorago.

Insul

Insulsiſſimus est homo, nec sapit pueri instar
 Bimuli, tremula patris dormientis in vlna,
 Cui cum sit viridissimo nupta flore puella,
 Ut puella, tenellulo delicatior hœdo,
 Afferuanda nigerrimis diligentius vuis;
 Ludere hanc sinit, ut lubet, nec pili facit vni,
 Nec se subleuat ex sua parte, sed velut alnus
 In fossa * Ligeris iacet separata securi,
 Tantūdem omnia sentiens, quā si nulla sit vsquā.
 Talis iste meus stupor nil videt, nihil audit,
 Ipse quis sit, utrum sit, an non sit, id quoque nescit.
 Hunc ego volo de tuo ponte mittere pronum,
 Si pote stolidum repente excitare veternum,
 Et supinum animum in graui derelinquere cœno,
 Ferream ut soleam tenaci in voragine mula.

O Colonia. de genere ipso carminis ad finem disputabimus: valde enim inepta sunt, quæ hoc loco à ceteris afferuntur. nunc quidem argumentum epigrammatis, quantum in nobis erit, coniectura comprehendere studeamus. Coloniam (fortasse oppidum haud procul Verona, quod hodiēque nomen illud retinet) alloquitur: & ut mihi videtur, de duobus agit: quorum alterum ipsi Colonia subodosum fuisse significat, cum ait, Quem cupis &c. neque tamen ita insensum, ut eum vellent ciues insigniter ladere: idque ex eo intelligitur, quòd vereri eos ait, ne ille, quisquis erat, irrediniuus in palude recumberet. atque eum quidem videtur præsentem sistere, quasique obycere, ut de ponte præceps agatur, cum ait, En salire paratum habes. Agi autem postea, non de eodem, sed de alio quopiam, vel id satis argumento est, quod, quasi nouam quandam narrationem exorsus, ait, Quendam municipem

d

pem meum &c. absurda enim plane fuerint hoc, si ad eum referantur, de quo paulo ante, & quasi ipsi Colonia noto, dixerat. Quem cupis, & quasi praesente, En salire paratum habes. agit igitur de alio quodam, eoque Veronensi: quem cupere se ait, de ponte deturbari; idque magni muneris loco, sibi à Colonia concedi petit. quod certe non faceret, si de eo ageret, quem ipsa suapte sponte Colonia, ut initio dictum est, deicere cupiebat. Ludere, ita est in quibusdam libris: egoque ita malo, quam, ut in alijs, Lædere. ludibrij enim potius, quam atrocis contumeliae causa, comparatum hoc fuisse, indicat illa, salire; & sed vereris inepta; & Munus hoc mihi maximi da Colonia risus. Crura Publicas dicit, siue columellas ligneas, quibus pons fulciebatur. Ponticuli, quo modo ponticulum vocat, quem antea pontem longum dixerat: an, quod parum latus esset, an quod infirmus? Totus irrediuuius, ita ut extrahi postea non queat. Sic tibi, eiusmodi obsecrationibus vti solemus, ubi aliquid petiture sumus. Ex tua libidine, arbitrati tuo. In quo vel Salisubfuli, ita latus, firmusque, ut etiam possit Martis sacra peragentes salios sustinere. Salisubfulum vocat Martem

Pacuvius,

Pro imperio sic Salisubfulus vostro excubet.
Municipem meum, Veronensem. Vt, qua parte, Ut puella, delicatior tenello hædo: quantum tanta teneritas potest in puellam conuenire. Significat enim ita delicatam esse, ut tamen sit in ea roboris ad rem gerendam, quantum in puella est satis. Nec se subleuat ex sua parte, assentior ijs, qui hoc ad Venereos lusus referendum putant. In fossa Ligeris. *fossam*

sam vocare videtur ipsam alincum fluminis. Ligeris autem, finis Gallie. Alij legunt, In fossa Liguri, aut Ligeris, amplius igitur querendum est. Separata, Excisa. Politianus legebat, expernata, aut, quod magis suspicor, supernata: ut esset metaphora ducta ab ijs, quibus, in morem pernarum suillarum, femina excisa sunt. Marullus autem, qui, quasi dedita opera, omnes Politianii emendationes irridebat, hanc exagitant hoc epigrammate,

Quid se paratam, insant, supernas, rogo,

Alnum Catulli nobilium

Plebi otiosa scilicet risum parans,

Oblitus, ut soles, pedis,

non putavit igitur Marullus, in hoc versu, quartaloco spondentem recipi posse: in quo falsus est, ut infra docerimus, esitatam tamen lectionem sequendam puto. Si pote stolidum, recte emendavit Victorius hunc locum, cum antea legeretur, Si potest olidum: magnimque putarent fecisse se, qui causas exquirebant, cur Catullus olidum veternum nominasset. Supinum antimum, stuporem illum, torporémque animi.

Nunc, uti recepimus, de genere ipso carminis differemus. Est igitur genus quoddam hexametri, ex heroico effictum: sed molle, enervatumque, describendis que rebus tantum ludicris, non etiam serijs & grauibis aptum. Priapeum Censorinus vocat: pontique hoc exemplum, Hunc lucum tibi dedico, confecroque Priape. & addit, tertium pedem pro dactylo creticum esse debere: alioqui enim hexametrum heroicum fore. Quod tamen non perpetuo verum est. Diomedes vocat Angelicum, à Terpsichoro repertum, additque exemplum, Incidi patulum in specum, procumbente Priapo.

Terentianus autem Maurus, qui asperitatem gramma-
ticarum præceptionum inusitata quadam numerorum
suauitate condidit, ita de hoc genere versus disputat.

Hexametrum pedibus cernes constare receptis,
Qui tamen heroum factis indignus habetur.

Nanque tonne media est versu non apta seuro:
Fitque soluta magis, quoties spondæus inest pes
Tertius & quartus, non hunc * incolumem ergo,
Sed de commatibus tradunt constare duobus.

Ipse enim sonus indicat esse hoc lusibus aptum.
Et ferme modus hic datur à plerisque Priapo,
Inter quos cecinit quoque carmen tale Catullus.
Hunc lucum tibi dedico, consecroque Priape,
* Qua domus tua Lampfaci est, * quaque Priape.

Nam te præcipue in suis urbibus colit ora
Hellepontia, ceteris ostriosior oris.

Et similes plures sic conscripsisse Catullum
Scimus.

hæc verba optimi ac festiuissimi grammatici apposui-
mus, ut ex eis intelligeretur, quanta esset huius ver-
sus cum heroico affinitas: tanta ea quidem, ut Virgi-
lius quoque in hoc genus interdum incidat, non in Bu-
colicis modo,

Quod nunquam veriti sumus, ut possessor agelli;
aut Georgicis,

Cui non dictus Hylas puer, & Latonia Delos
sed in ea etiam, quæ una Græcia fæstum retundit,
Æneide,

Troas, reliquias Danaum, atque immitis Achilli.
Et tamen versus hic insigni aliqua nota ab heroico di-
stingueretur; receptum est, ut, primo quartoque loco,
pro spondeo chœreus, iambusve; tertio, creticus pro da-
ctylo

ctylo poneretur. Quoniam autem Terentianus ad-
monet, hortorum deo cecinisse Catullum huius generis
versus: extant quæ inter Virgilianos lusus non nulli, quos
eruditi homines Catullo tribuunt, & nos quoque nun-
quam aliter credidimus, ascribemus eos, tum ut, qua-
si postliminio, ad auctorem redeant suum; tum ut cur-
sim à nobis non nulla in eis, quæ ceteros fugere, anno-
tentur.

PRIAPVS.

H VNC ego iuuenes locum, villulamque palustrem,
Tectam vimine iunco, caricisque manipulis,
Quercus arida, rustica conformata securi
Nutriui: magis, & magis ut beata quotannis.
Huius nam domini colunt me, deumque saluant,
Pauperis tuguri pater, filiusque *
Alter assidua colens diligentia, ut herba
Dumosa, aspera que à meo sit remota sacello;
Alter parua ferens manu semper munera larga.
Florido mihi ponitur picta vere corolla
Primitus, & tenera viuens spica mollis arista:
Lutea viola mihi, luteumque papauer,
Pallentesque cucurbita, & suaue olentia mala,
Vna pampinea rubens educata sub umbra.
Sanguine hanc etiam mihi (sed tacebitis) aram
Barbatus linit hirculus, cornipèsque capella.
Pro queis omnia honoribus hæc necesse Priapo
Præstare, & domini hortulum, vineamque tueri.
Quare hinc ò pueri malas abstinete rapinas.
Vicinus prope diues est, negligensque Priapum.
Inde sumite, semita hæc deinde vos feret ipsa.
Hunc ego, putabatur hic deus, quibus in agris sta-
tueretur, colereturque, eis fecunditatem afferre. Hoc

igitur se facere prædicat, additque causam, nepe quod ab agelli dominis diligenter ac religiose colatur. Ad postremum admonet pueros, ne quid ex eo agro furentur, cui sit & dominus pauper, & ipse diligens additus custos: indicatque eis agrum vicinum, unde commodius eripere aliquid possint; quod & dominum diuitem habeat, & negligentem Priapum. Perro Priapum Orpheus deorum antiquissimum esse dicit: videturque eundem cum Sole, ac Baccho facere. Dicitus est autem $\omega\pi\iota\eta\tau\omicron\varsigma$ vel quasi $\beta\epsilon\pi\iota\eta\tau\omicron\varsigma$, id est, clamorosus, propter clamores, qui in Bacchi sacris excitabantur, vel quasi $\omega\pi\alpha\iota\mu\epsilon\nu\omicron\varsigma$ τὸ $\omega\pi\iota\mu\alpha$, ut annotat interpres Theocriti. Magis, & magis ut beata quotannis, ita ut assidue posterior annus prioris fertilitatem vinceret. Primitiu, antiquum aduerbium, quale apud Plautum, simitu. Qui autem vocem hanc, ut insolentem, aspernati, eius loco substituerunt, Primitia, deprauarunt versum. Sanguine hanc, &c. aram, in alijs, Sanguinea arma, contra metri legem. Hunc autem locum ex ingenio emendauimus: neque sane dubitauimus, quin omnes intelligentes homines nobis sint assensuri. Sic & Græci $\alpha\iota\mu\iota\alpha\tau\epsilon\upsilon\beta\alpha\rho\mu\epsilon\varsigma$ dicunt $\alpha\upsilon\tau\iota\tau\epsilon\iota\sigma\iota\epsilon\pi\omicron\upsilon\epsilon\iota\nu$. Sed tacebitis, hoc inferit, quia, legibus XII sacra facere peregrinis dijs, nisi qui publice asciti essent, non licebat. Hæc necesse in alijs, hoc necesse: contra grammaticas regulas. Addemus & aliud eiusdem argumenti: quod ipsum quoque Catulli esse, eruditus hominibus ita iudicantibus assentimur.

PRIAPVS.

E GO hæc, ego arte fabricata rustica,
Ego arida, o viator, ecce populus

Agellulum hunc, sinistra, tute quem vides,
Tuor, malasque furis arceo manus.
Mibi corolla picta vere ponitur:
Mibi rubens arista sole feruido:
Mibi virente dulcis vua pampino:
Mihique glauca duro oliua frigore,
Meis capella delicata pascuis
In urbem adulta lacte portat vbera:
Meisque pinguis agnus ex ouilibus
Grauem domum remittit ære dexteram.
Tenerque, matre mugiente, vaculla
Deum profundit ante templa sanguinem.
Proin viator hunc dexam vereberis,
Manumque seorsum habebis. hoc tibi expedit:
Parata nanque crux, sine arte mentula.
Velim pol, inquis. at pol ecce, villicus
Veni; valente cui reuulsa brachio
Fit ista mentula, apta claua dextera.

Sinistra, è regione agelli ad sinistram sita. Tuor, antique, pro tueor. Malas manus. sic Tibullus,
Quid fraudare iuuat vitem crescentibus vnis,
Et modo nata mala vellere poma manu?
Mihique glauca. in alijs, Mibi glauca dura cocta oliua frigore. in Aldinis, Mibi glauca duro cocta oliua frigore. in quibusdam veteribus, Mibi glauca duro oliua frigore. vnde apparet vocem, cocta, additam ab aliquo, qui versum mutilum perficere vellet. sed, cum è meris iambis carmen hoc sit, præstare opinor, ut legamus, Mihique glauca, & illud, cocta, repudiamus. Adulta, distenta. Agnus ex ouilibus. Virgilius, - ab ouilibus imbuet agnus. Grauem domum remittit ære dexteram. Virgilius,

Nō unquam grauis ere domum mihi dextra redibat. Tenerque, ita legendum, non, ut in alijs, Teneraque, carmen enim, ut ante dixi, est ex solis iambis. Neque est, quod cuiquam perturbata generibus videri debeat oratio, qui meminert, unum ouem, non unam ouem, veteres protulisse. Præterea nomina, quæ ex syllaba finiuntur, veteribus, maximam partem, communia fuerunt. non ea tantum, quæ generibus variari non possunt, vber, celer, & similia, sed alia quoque. pauperem feminam dicimus, cum tamen pauperam dicere liceat. Terentius,

Quæ sese inhoneste optauit parere hic ditias Potius, quàm in patria honeste paupera viuere. ita enim locus ille legendus est, ex veteribus libris, & ex Prisciano. Cato 11. origimum, Itaque res vber fuit, antequam vastassent regiones. Neuius de bello Punico, Fames acer auget scit hostibus. Ennius, æstatem autumnus sequitur, post acer hiems hunc. at utrobique acris dici poterat. Pueram nonnunquam dicebant. Liuius Odyssæa, Mea puera, quid verbi ex tuo ore profluit? quo versu interpretatus est illum Homericum, Τέκνον ἐμὸν, ποσὸν σε ἔπος φύγεν ἕρκος ὀδόντων; At puerum tamen utroque genere efferebant. Neuius secundo belli Punico,

Prima incedit Cereris Proserpina puer.

Seorsum habebis, continebis, ne quid præripas. In seorsum autem est synæresis, qualis in illo Virgilij,

Vna eadèmq; via sanguisque animusque sequuntur.

& in illo Propertij,

Eosdem habuit secum, quibus est elata, capillos.

Sine

Sine arte mentula, in veteribus, Parata nanque crux * arte mentula. itaque alij fecerunt, Parata nãque crux & arte mentula: in quo illud, &, redundare, nemo non videt: alij, Parata nanque crux est arte mentula: sed hos ipsa versus ratio coarguit. nos, quod reposuimus, verum esse arbitramur. At pol repetitio eiusdem verbi valde irrisioni conueniens. Est autem iocus elegans, sed obscœnus. cum enim diceret viator, se nihil metuere, aut appetere etiam v̄sitatũ illud supplicium; illudens deus, longe alio eum, quàm putabat, modo acciptum iri respondet.

AD AVRELIVM.

AVRELI pater esuritionum,

Non harum modo, sed quot aut fuerunt

Aut sunt, aut alyserunt in annis,

Pedicare cupis meos amores,

Nec clam: nam simul & iocaris vna,

Hæres ad latu: somnia experiris,

Frustra: nam insidias mihi instruentem

Tangam te prius irrumatione.

Atqui, si id faceres satur, tacerem:

Nunc ipsum id doleo, quod esurire

Næ meus puer, & sitire discet.

Quare desine, dum licet pudico;

Næ finem facias, sed irrumatus.

Aureli. irascitur Aurelio, quod puerum, quem, ut ex superioribus intelligitur, ipse eius fidei commiserat, corrumpere molitur. Pater esuritionum, significat eum sordide & tenuiter conuiuari, ita ut cena ipsius nõ cenæ vocanda sint, sed esuritioneæ. Cena patrem vocabant τὸν ἐσιτόρα, quem etiam Cicero dominum epuli vocat. Horatius,

In primis Lucanus aper leni fuit austro
Captus, ut aiebat cena pater.

Nonius eum & dominū conuiuij, & dominum, sine vl
la additione, vocari solitum admonet. Non harum
modo. hac gradatio familiaris est huic poeta.

Sic infra,

O, qui flosculus es Iuuentiorum,
Non horum modo, sed quot aut fuerunt,
Aut posthac alijs erunt in annis. &
Disertissime Romuli nepotum,
Quot sunt, quōtque fuerē, Marce Tulli,
Quōtque post alijs erunt in annis.

Experiris. in antiquis codicibus Experibis, quod
non temere reiiciendum est. ita enim multa veteres di-
xere agendi voce, qua nunc tantum ea, qua patiendi
est, efferuntur: & contra. Quin hoc quoque ipso alicu-
bi vitur Plautus. Tangam te prius. est genus figu-
ra, quod Graeci μεῖωσις, Latini imminutionem aut
extenuationem vocant. eo qui uti volūt, ubi quis alium
percusserit, pupugeritve, aut insigniter etiam laeserit,
tetigisse dicunt. ea causa est, cur nonnunquam ipsum
tangendi verbum idem valeat, quod percutere, punge-
re, laedere. Terentius Eunuchō, Quo pacto Rhodium te-
tigerim in conuiuiō. id est, acerbo acule atq; dicto quasi
pupugerim. Propertius,

Quem tetigit iactu certus ad ossa deus.
Ubi etiam videtur ducta tralatio à sagittarijs, qui tan-
gere dicuntur, ὅταν τοῦ σκοποῦ ἐπίστυχῶν.

Plautus Pseudolo,

Si neminem alium potero, tuum tangam patrem. id est,
eum multabo hoc damno, emungam eum hac pecunia.
idem Pœnulo,

Quia

Quia cernit amare, hominem vult leno tangere.

Catullus supra, -velut prati

Ultimus flos, praetereunte postquam

Tactus aratro est. Graeci quoque ἀφ' ἁμεινον γυναι-
κός dicunt eum, qui mulierem quamprimum depereat,
modo & Latini dicunt amore percussum. Virgilius,
Quarum sacra fero ingenti percussus amore. Lucretius,
Percussit thyrsō laudis spes magna meum cor.

Si id faceres satur. sic Martialis,

Denique pœdica Mamuriane satur.

Etenim, cum saturi, & delicijs affluentes homines ista
conquirunt, minus mirum est, at, si idem faciant inopes,
& famelici, id vero indomita libidinis signum est.
Dum licet pudico. impudicos vocabant, qui parte
aliqua corporis sui alienam libidinem exceperant: pu-
dicos, qui nihil tale perpeffi essent. in Priapeijs,

Praedictum tibi ne negare possis,

Si fur veneris, impudico ibis. Plautus Amphitruone,
Ego tibi istā hodie scelestē cōprimā linguā. s. haud potes
Bene pudicēque afferuatur. Et pudicas virgines
vocabant, quarum nemo pudicitiam delibasset Plau-
tus Curculione, -iam ne ea fert iugam?

Tam à me pudica est, quasi soror mea sit. et paulo post,

At ila est pudica, neque dum cubitat cum viris.

AD VARVM.

SYFFENVS iste Vare, quem probe nosti,

Homo est venustus, & dicax, & urbanus,

Idemque longe plurimos facit versus.

Puto esse ego illi millia aut decem, aut plura

Per scripta, nec sic, ut sit, in palimpsesto

Relata, charta regia, noui libri,

Noni umbicili, lora rubra, membrana

Defecta

Defecta, plumbo, & pumice omnia aquata.
 Hac cum legas, tum bellus ille, & urbanus
 Suffenus, vnus caprimulgus, aut fossor
 Rursus videtur: tantum abhorret, ac nutat.
 Hoc quid putemus esse, qui modo scurra,
 Aut si quid hac re tritius videbatur,
 Idem in faceto est in facetior rure,
 Simul poemata attigit; neque idem vnquam
 Aque est beatus, ac poema cum scribit:
 Tam gaudet in se, tamque se ipse miratur.
 Nimirum idē omnes fallimur; neque est quisquam,
 Quem non in aliqua re videre Suffenum

Possis, suis cuique attributus est error:
 Sed non videmus, mantica quod in tergo est,

Suffenus. vereor, ne Fuffenum hoc loco, non Suffenum,
 legere, oporteat. sic enim & apud Liuium pro Fuffetio
 vulgo legitur Suffetius. Urbanus. urbani non nun-
 quam dicuntur, qui doctis dictis victum aucupantur,
 quos & ab affectandis diuitibus scurras vocabant. ita-
 que urbani nomen saepe idem, quod ridiculum, valet.

Horatius,

Menius, ut, rebus maternis atque paternis
 Fortiter absumptis, urbanus cœpit haberi,
 Scurra vagus, non qui certum praesepē teneret.

Plautus Trinummus,

Nihil est profecto stultius, nec stolidius,
 Neque mendaciloquius, neque argutum magis,
 Neque confidentiloquius, neque periurius,

Quam urbani assidui ciues, quos scurras vocant.

Cicero in Bruto. Tu elegans, tu solus urbanus. Idem,
 que longe plurimos facit versus. propria, ac pene
 perpetua malorum poetarum nota. Sic, negligenter.

Vt

Vt fit, ut fieri solet. In palimpsesto. in charta de-
 leticia, id est, ex qua deletum est aliquid, ut aliud denuo
 scriberetur. Cicero Trebatio. Nam quod in palimpse-
 sto, laudo equidem parsimoniam: sed miror, quid in illa
 chartula fuerit, quod delere malueris: nisi forte tuas for-
 mulas. non enim puto te meas epistolas delere, ut repo-
 nas tuas. Locus autem ille Ciceronis in vulgaribus li-
 bris, vocularū aliquot interpositu, deprauatus est. Hæc
 cum legas. ubi carmina illa tam diligenter, tam que
 eleganter ornata legere incipias. Tum bellus ille, &
 urbanus Suffenus. tum Suffenus ille, qui antea tam
 bellus, tamque urbanus videbatur, Vnus caprimul-
 gus, aut fossor Rurfus videtur. ita inelegantes; &
 illepidos versus facit. Aut si quid hac re. facete ad-
 hibet rei nomen, quasi scurras hominum nomine satis
 dignos non putet. Sic Cicero Verrem, importunum ani-
 mal vocat. Tritius. in salse legunt alij, tristius. in quo
 risi equidem non mediocriter & Parthenium, & Gua-
 rinum: qui cum viderent in scurras, homines ad risum
 factos, nullo modo tristitiam conuenire; tristis que homi-
 nes vulgari Italorum lingua vocari scirent homines ne-
 quam, ac nullius bona frugis; hoc loco, tristius, idem, quod
 peius, valere dixerunt. Tritius, legendum est. scurrarum
 enim est, tritos esse atque exercitatos in omni genere re-
 rum agendarum, omninoque minime fatuos, ut qui & si-
 bi ex aliena fatuitate victum colligant, & omnibus se
 omnium negotijs immisceant: ut praeclare describit Plau-
 tus eo ipso, quem paulo ante citauimus, loco. Neque
 idem vnquam beati sunt, qui suo contenti sunt. Quod
 igitur ait, nunquam aque esse beatum Suffenum, at-
 que cum versus facit, significat videlicet, eū nunquam
 sibi

sibi magis placere, nunquam sibi magis satisfacere. Porro cum omnibus in rebus verum illud est, suum cuique opus placere; tum nusquam verius, quam in ratione scribendorum carminum. id & hoc tempore experimur; quo se homines ita imperiti, ut in ipsa syllabarum ratione saepe peccent, non poetas modo tamen, sed etiam illustres poetas in scribere audent: & celeberrimi olim scriptores memoria prodiderunt. nam & apud Platonem Socrates, cum admirari se dixisset, quod Cephalus, qui opes suo ipse sibi labore pepererat, immodice eas tamen non amaret, hac comparatione usus est, ὡς περ γὰρ οἱ ποιεῖ τὰ αὐτῶν ποιήματα, καὶ οἱ ἀλλοτρῆτες τοὺς ποιήσας ἀγαπῶσι, ταύτην τὴν δὴ καὶ οἱ χημασίστες ἀνομιῶν τὰ χήματα ποιεῖσιν, ὡς ἔργον ἑαυτῶν; quem locum Aristoteles in quarum de moribus ad Nicomachum transtulit: qui cum dixisset eo propensiores esse ad liberalitatem eos, qui opes à parentibus acceperissent, quam qui eas industria quaesissent sua, quod illi inopiam nunquam experti essent; addit statim aliam causam, inquit, καὶ πάντες ἀγαπῶσι μᾶλλον τὰ ἔργα αὐτῶν, ὡς περ οἱ γονεῖς, καὶ οἱ ποιεῖ, idemque hoc etiam apertius ponit nono eorundem librorum, his verbis, πᾶς γὰρ τὸ οἰκεῖον ἔργον ἀγαπᾷ μᾶλλον, ἢ ἀγαπιθεῖν ἀντὶ τοῦ ἔργου ἐμφύχου γενομένου. μάλιστα δὲ ἴσως τοῦτο καὶ τοὺς ποιητὰς συμβαίνει. ὑπεραγαπῶσι γὰρ ἔτοι τὰ οἰκεία ποιήματα, ἔργοντες, ὡς περ τέκνα. sed & M. Tullius Tusculanarum disputationum libro quinto, cum de Dionysio tyranno loqueretur, Muscorum vero, inquit, perstudiosum acceperimus; poetam etiam tragicum, quam bonum, nihil ad rem in hoc enim genere nescio quo pacto magis, quam in alijs, suum

suum cuique pulchrum est. Adhuc neminem cognovi poetam (& mihi fuit cum Aquino amicitia) qui sibi non optimus videretur. Sic se res habet: te tua, me delectant mea. & libro secundo ad Q. fratrem. Non mehercule quisquam μετὰ τῶν ἑσθῶν libentius sua recentia poemata legit, quam ego te audio Nimirum idem omnes fallimur. gravis sententia, & ab optimis quibusque auctoribus maximopere celebrata. Idem fallimur. eadem in re fallimur. Horatius, Ut scriptor si peccat idem librarius. Suffenum, Suffeni similem, ad sua vitia coniuventem, nimium amantem sui. Quo modo autem quisque se ipsum amare debeat, praclare disputat Aristoteles libro nono de moribus. Sed non videmus. respicit ad fabulam Αἰσopicam, qua his verbis apud Stobaeum explicata legitur, Αἰσώπης ἔφη, διὸ πῆρας ἕκαστον ἡμῶν φέρειν, τὴν μὲν ἐμωραθέν, τὴν δὲ ὀπιθεν; καὶ εἰς μὲν τὴν ἐμωραθέν ἀπαριθμεῖν τὰ γὰρ ἄλλων ἀμαρτήματα, εἰς δὲ τὴν ὀπιθεν τὰ ἑαυτοῦ. διὸ οὐδὲ καθορῶμεν αὐτὰ.

AD FVRIVM.

FVRI, cui neque seruus est, neque arca,
 Nec cimex, nec araneus, nec ignis,
 Verum est & pater, & nonerca, quorum
 Dentes vel silicem comesse possunt,
 Est pulchre tibi cum tuo parente,
 Et cum coniuge lignea parentis.
 Nec mirum, bene nam valetis omnes:
 Pulchre concoquitis: nihil timetis,
 Non incendia, non graues ruinas,
 Non facta impia, non dolos veneni,
 Non casus alios periculorum.

Atque

Atqui corpora sicciora cornu,
Aut si quid magis aridum est, habetis,
Sole, & frigore, & esuritione.

Quare non tibi sit bene, ac beate?

A te sudor abest, abest salina,

Muccusque, & mala pituita nasci.

Hanc ad munditiem adde mundiozem,

Quod culus tibi purior salillo est;

Nec toto decies cacas in anno:

Atque id durius est faba, & lapillis:

Quod tu si manibus teras, fricesque,

Non unquam digitum inquinare possis.

Hec tu commoda tam beata Furi

Noli spernere, nec putare parui;

Et sestertia, qua soles, precari

Centum, desine: nam sat es beatus.

Furi, cui neque iratus Furio Pisauensi, quod is Inuentio puero, quem ipse diligebat, stuprum obtulisset, paupertatem illius falsissimo iucundissimoque versu infestatur. Neque seruus, talem quempiam describit Lucilius his versibus, qui sunt apud Nonium,

Cui neque iumentum est, nec seruus, nec comes ullus.

Bulgā, & quidquid habet nummorum, secū habet ipse:

Cum bulga coenat, dormit, lauit, omnis in vna

Spes hominis bulga: hac deuincta est cetera vita.

Nec cimex, nec araneus, facete, ut omnia deesse dicat, ea quoque deesse dicit, quae usum nullum habent, quaeq; non habere potius quilibet, quam habere, praeproptet sibi. Nec ignis, summam paupertatem notat, quippe & Tibullus, cum paupertatem a se non deprecetur, hanc tamen exceptionem adhibet, ut sibi focus perpetuo luceat.

Me

Me, inquit, mea paupertas vita traducat inerti;

Dum meus assiduo luceat igne focus.

In adibus quoque senis illius Plautini, qui in summis opibus summa inopia laborabat, tamen ignis fuisse dicitur, sed quem ipse abiens extinguere imperat. & vero quoniam locus ipse Plauti, ubi hoc agitur, deprauatus est, neque adhuc a quoquam, quod sciam, animaduersus; dabunt mihi, opinor, lectores hanc veniam, ut, paulisper digrediens a re proposita, auctori optimo opis aliquid asseram. locus igitur in impressis libris sic habet. Caue quenquam alienum in aedis intromiseris.

ST. Quid si quispiam ignem querit? Eum extingui volo,
Ne causa quid sit, quo te quisquam queritet.

Nam, si ignis viuet, tu extingueres extemplo.

at in calamo notatis hac omnia continenter ab Euclione dicuntur, multo sane rectius.

Caue quenquam alienum in aedis intromiseris.

Quod quispiam ignem querat; extingui volo,

Ne causa quid sit, cur te quisquam queritet.

Nam, si ignis viuet, tu extingueres extemplo.

Occasionem vero praesidentibus hominibus deprauandi loci dedit ignorata vis particula, Quod; qua hic senex indicat, si quis, ut inter vicinos assolet, ignem querere se dicat, nibilo magis ea de causa, velle ipsum intromitti, immo velle etiam ignem extingui, ut omnis eiusmodi tollatur occasio, atque hoc non tam verbis exprimi, quam prolatis exemplis patefieri potest. Plautus ipse Asinaria,

Alicnum hominem intromittat ad se neminem.

Quod ila aut amicum eum, aut patronum nominet,

Aut quod ila amica amatorem esse praedicet,

Fores occlusae sint omnibus, nisi tibi.

Et uno versu interiecto,

*Aut quod ila dicat peregre allatam epistulam,
Ne epistula quidem sit vlla in adibus.*

Idem Milite, qui etiam locus in impressis deprauatus est.

*Quaeque a milite hic videritis hominem in nostris tegulis,
Extra vnum Palestionem, hunc deturbatote in viam.*

Quod ille gallinam aut columbam se sectari, aut simiam

Ducat, peristis, nisi usque ad mortem multatis male.

Ouidius quoque eodem modo locutus videtur,

Ille quod est virgo, quod sola Cupidinis odit,

Multa dedit multis vulnera, multa dabit.

Et quidam in Priapeis,

Quod sim ligneus, ut vides, Priapus,

Et falx lignea, signusque penis,

Prendam te tamen, et tenebo prensam.

ita enim et in veteribus, et in Gryphianis legitur.

Est pulchre tibi, pulchrum non nunquam valet bea-

tum. Cicero pro Murena. Praetor quoque ne se pul-

chorum ac beatum putaret. Idem, de natura deorum.

Propone ante oculos deum nihil aliud in omni aeterni-

tate cogitantem, nisi, mihi pulchre est, et ego sum bea-

tus, &c. Sole, & frigore, & esuritione, sel exsiccat,

frigus contrahit, esuritio extenuat. Pituita, diarefis,

ut cum siluam tribus syllabis dicimus: nam pituita

naturaliter trisyllabum est. Horatius,

Praecipue sanus, nisi cum pituita molesta est.

Purior salillo. summam veteres puritatem tribue-

bant salis. Ouidius,

Mica salis puri pacificabat heros. Idem,

Far erat, et puri lucida mica salis. Horatius,

-purum et sine labe salinum. Idem, -cui paternum

Splendet in mensa tenui salinum.

Et

Et sestertia. scio Budaem reprehensum esse à mul-
tis, quod sestertia et sestertios distinxisset. tradidissetque
singula sestertia valere mille sestertijs nummi. at ego
eos, qui sestertia et sestertios pro eodem accipiunt, lon-
ge ipsos errare arbitror. nam quis tandem credat, Fu-
rium hunc non plus sibi optare solitum à dijs, quam cen-
tum sestertios: multo vero diuities fuisse. si moneta no-
stra tres aureos nummos, aut paulo amplius habuisset.

infra quoque in epigrammate,

*Aut sodes mihi redde decem sestertia Silo; credimus, poe-
tam, si decem modo ei sestertios id est aures nummi mi-
nus tertiam partem, dedisset, tantilla pecunia ratio-
nem habiturum fuisse quid apud Horatium, ubi Phi-
lippus Vultcio,*

*Dum septem donat sestertia, mutua septem
Promittit, persuadet, uti mercetur agellum:*

*qualem tandem illum agellum fuisse dicemus: nempe
minorem eo de quo est apud Martialem:*

Donasti Lupe rus sub vrbe nobis:

Sed rus est mihi maius in fenestra:

et eo, de quo Cicero:

Fundum Varro vocat, quem possim mittere funda:

Ni tamen exciderit, qua caua funda patet,

*certe enim talem fuisse oportet: cuius pretium essent
quatuordecim sestertij.*

AD IVENTIVM, PVERVM,

o *QVI flosculus es Iuuentiorum*

Non horum modo, sed quot aut fuerunt,

Aut posthac alijs erunt in annis,

Malletm delicias mihi dedisses,

Quam isti, cui neque seruus est, neque arca,

Quam sic te sineres ab isto amari,

Cui nil est. homo bellus, inquires, est:
Sed bello huic neque seruus est, neque arca.
Hac tu, quàm lubet, abijce. eleudque:
Nec seruum tamen ille habet, neque arcam.

O qui flosculus. conqueritur cum Iuuentio, quod
Furium, mendicum pene hominem, potissimum elegerit,
cui se attrahendum, florémque ætatis suæ fruendum
daret. Idem argumentum est epigrammatis alterius in
paribus numeris facti, cuius principium est,
Nemo ne in tanto potuit populo esse Iuuenti.

Porro hoc commune vitium esse puerorum omnium,
qui sibi conscij sunt alicuius elegantia, ut ex amatoribus
suis vilissimum fere quenque & abiectissimum ample-
xentur, ex Aristophanis equitibus annotat amœnissi-
mi homo ingenij, eruditionisque summa, Petrus Victo-
rius Variarum lectionum lib. xxi. cap. xi. ubi multa
differit, quæ valde pertinent ad percipiendam huius
carmenis venustatem. Flosculus. Precipuum Iu-
uentie familie ornamentum. Quod in quaque re pul-
cherrimum, purissimumque est, id floris nomine indica-
tur. sic Theocritus Hyla, Argonautas vocauit diui-
num heroum florem. sic honestissimus ille adolescens,
qui amatorios diuini Platonis versus diuine interpreta-
tus est, puriorem illam anima partem, quæ basitando
attrahitur, florem spiritus nominat:

Dum semibulco suauio
Meum puellum suauior,
Dulcémque florem spiritus
Duco ex aperto tramite.

sic Plautina quedam vetula generosum vinum, flo-
rem Liberi vocat. sic ab Ennio Cethegus elegantissime
dictus est

Flos

Flos inlibatus populi, suadaq; medulla.
Simonides in epigrammate, quo Sophoclem laudat,
Εὐβίοδης γρηραὶ σοφοῦδέες, ἀνθος ἀοιδῶν.
Plautus Casina, Ea tempestate flos poetarum fuit.
Lucanus, Tunc flos Hesperie, Laty tum sola iuuentus
Concidit. Catullus infra,
Ego Gymnasti fui flos, ego eram decus olei.
Et alibi, Flos Veronensum depererunt iuuenum.
sed & apud Ciceronem sapissime. Malle delicias
mihi dedisses, Quàm isti. hoc vel iniurato facile
credi potest. Terentius,
Verum illud verbum est, vulgo quod dici solet,
Omnes sibi melius malle esse, quàm alteri.

AD THALLVM.

CINÆDE Thalle mollior cuniculi capillo,
Vel anseris medullula, vel hinnula tenella,
Vel pene languido senis, sitúque araneoso,
Idémque Thalle turbida rapacior procella,
Cum diua mater alites ostendit occinentes,
Remitte pallium mihi meum, quod inuolasti,
Sudariumque setabum, catagrophonque linum,
Inepte, quæ palam soles habere, tanquam auita:
Qua nunc tuis ab unguibus reglutina, & remitte:
Ne lanceum latusculum, manusque molliscellas
Iniusta turpiter tibi flagella conscribillerent,
Et insolenter estues, velut minuta magno
Deprensa nauis in mari, vesasiente vento.

Cinæde Thalle. rationem horum versuum Diome-
dis verbis explicabo. Septenarium, ait ille, versum Var-
ro feri dicit hoc modo. cum ad iambum trimetrum syl-
laba, & pes additur, sit tale.

Quid immerentibus nocet quid inuides amicis

Similis in Terentio,

Nam si remittant quippiam Philumena dolores.

& in Plauto sapius tales reperuntur. Sed & apud
Grecos ut

Ὡς ἰδοῦμαι καὶ τέρπειαι, καὶ βούλομαι χορεύσαι.

Citat & tales Nonius ex Varronis satyra, quae inscribitur, ὄνομα τῶν ἁόριστων vitium, in Thallo quodam exagitat. Vel anferis medullula. imitatus est hoc nescio quis in Priapeis.

Quidam mollior anferis medulla

Furatum venit huc amore poena.

Vel hinnula tenella. sic supra, tenellulo haedo delicatorem puellam dixit. Cum dia mater. Tybys videlicet, quae eadem est cum mari. Mater autem dicitur, quod, ex Thaletis Milesi sententia, principium ceterarum omnium rerum aqua sit. Notum vero est, Platoni quoque primam illam rerum materiam, matrem vocari. Sed & Homerus,

Ὀκείανόν τε θεῶν γένεσσι, καὶ μιντέρα τῆθύων.

Et eadem de causa cecinisse creditur Pindarus, Ἀπύσσοι μὲν ὕδωρ. Alites, fulices intelligit, quae fugientes è mari, cantu suo tempestatem iam iamque imminere indicant. Cicero Prognosticis,

Canafulix iridem fugiens è gurgite ponti

Nunciat horribiles clamans instare procellas,

Haud modicos tremulo fundens è gutture cantus.

Catagraphonque linum, linteum varijs figuris notatum, & depictum. Reglutina, facete: siquidem etiam vulgari ioco furum manus visco esse illitas dicimus. Conscribillent. aptum omnino est hoc verbum ad sententiam, nam & Plautus virgis dorsum scribere

bere eodem modo dixit: & ipsum sine conscribillandi, sine conscribillandi verbum (utroque enim modolegitur) antiquum, & Varroni quoque usitatum esse, ex Nonio constat, sed repugnare videtur syllabae modus. itaque alij hoc loco legunt, Consigillent. ego interponere me in istam dissensionem non audeo, donec veterem aliquem librum, qui me adiuvet, viderim. Insolentet. insolens enim, & inusitatum erit tibi tam tenero, iamque deluato, verberibus cadi. Aestues. aestuare dicuntur, qui in aliquam difficultatem adducti, neque quid agant, neque quid consilij capiant, sciunt. aestuare etiam est, fluctuum in morem, modo huc, modo illuc agi. Horatius,
Aestuat, & vitæ dissonant ordine toto.
Et aestuare, calere. Plau. - nunc dum scriblita aestuant.

AD FVRIVM.

FVRI. villula nostra non ad austru

Flatus opposita est, nec ad fauoni,

Nec iam boreae, aut aphetiotæ,

Verum ad milia quindecim & ducenta.

O ventum horribilem, atque pestilentem.

Furi. urget adhuc Furi paupertatem, cuius villulam, quae est, ut verisimile est, unica erat, dicit non eo incommodam esse, quod ad huius aut illius venti flatus opposita sit, sed, quod omni vento deterius est, quod opposita sit pignori pro tanta pecunia, ut nihil iam sit, cur eam Furius suam dicere debeat. ioratur autem in ambiguitate vocabuli, opposita. Villula nostra, aut legendum vestra, aut ex sua persona dicit, quod tamen de Furio intelligi cupit. Ad milia quindecim & ducenta, subaudiendum, H. S.

AD PVERVM SVVM.

MINISTER vetuli puer Falerni
 Ingere mi calices amariores,
 Ut lex Postumia iubet magistræ,
 Ebriosa acino ebriofioris.
 At vos, quo lubet, hinc abite lymphæ,
 Vini perniciosæ, & ad seueros
 Migrato: hic merus est Thyonianus.

Minister vetuli puer Falerni. hic una voce à Græcis οἰνοχόος, à Latinis pocillator dicitur, aut, ut hic, minister. nam & in hac re ministrandi verbum proprie admodum ponitur. Cicero Frumentaria: Cum in eis conuiujs symphonia caneret, maximisque poculis ministraretur. Ingere mi. aut notandus est dactylus in prima sede: aut pro, Ingere, legendum, Inger. Calices amariores, meraciores, & vetustioris vini, in quo sentitur amarus quidam sapor. Erat autem hac à Græcis ducta consuetudo, procedente conuiuio, poscendi maioribus assidue, & meracioribus poculis. cuius consuetudinis sue Alexander Aphrodisiensis, siue quis alius auctor est eorum problematum, quæ sub ipsius nomine circumferuntur, & meminit problemate LXXX. & caussas quasdam probabiles reddit. Ut lex Postumia iubet magistræ. in conuiujs olim mos erat, talorum iactu unum aliquem creare, qui prescriberet, quantum quisque, & quo modo temperatum biberet. eum Græci οὐμωκολαρχος, aut etiam Εασιτῆς, rem vero, id est, potestatem ipsam, ἀρχιστοῖαν vocabant. Horatius regnum vini, & bibendi arbitrum dicit.

Nec regna vini sortiere talis. & alibi,
 - Quem Venus arbitrum Dicit bibendi?

Varro

Varro modi peratorem. Magistros etiam eos, & hanc ludicram dignitatem magisterium nominabant. Cicero de senectute, Me vero & magistreria delectant à maioribus instituta, & is sermo, qui more maiorum à summo adhibetur magistro in poculo. Postumiam igitur eodem sensu magistram vocari intelligo. Ebriosa acino. de hoc loco vide Gellium cap. x. lib. vii. Thyonianus. nomen Liberi patris, à Thyone matre ipsius; quæ & Se-mele dicitur.

AD VERANNIVM, ET FABVLLVM,
 PISONIS comites, cohors inantis,

Aptis sarcinulis, & expeditis,
 Veranni optime, iūque mi Fabulle,
 Quid rerum geritis? satisne cum isto
 Vappa frigoraque, & famem tulistis?
 Ecquidnam in tabulis patet lucelli
 Expensum? ut mihi, qui, meum secutus
 Prætozem, refero datum lucello.

Pisonis comites. iocatur cum Verannio, & Fabul-lo; indicatque ipsos, Pisonem in Hispaniam secutos nihil plus lucri fecisse, quam ipse lucri fecerat, Memmium in Bithyniam secutus. Vappa, homine nihili. Patet. verbum valde proprium in hac ratione tabularum; ut & verbum referendi, quo statim vititur. Cicero pro Roscio comædo: Non habere se hoc nomen in codice accepti, & expensi relatum confitetur, sed in aduersarijs patere contendit. Expensum. incunde, & ἀποδοῖαν. id enim, quod expensum est, non in lucro, sed in damno potius ponitur, sed videlicet indicat in eorum tabulis nihil patere præter expensum; lucri eos nihil omnino fecisse. Refero datum lucello. significat se quoque nihil lucri fecisse; itaque in tabulis suis nihil

c 5

patere, præter ea que ipse Memmio prætori dederat,
eaque lucri locum occupare.

IN MEMMIUM.

O MEMMI, bene me ac diu supinum

Tota ista trabe lentus irruisti:

Sed quantum video pari fuisti

Casuram nihilo minore verpa

Es fartus, pete nobiles amicos.

At vobis mala multa di, de e q̄

Dent opprobria Romuli, Remique.

O Memmi, nisi me valde animus fallit, poeta hic non
ex sua persona loquitur, sed imitatur vocem alicuius,
qui à Memmio prætoris turpitudinem hanc passus
fuerat, nam neque credendum est, generosa hominem
indolis tantum suo corpore spurcitiem pertulisse; neque,
si cò usque processisset impudencie, tamen fuisse tam pro-
digiose stultum, ut eam notam sibi ipse versibus suis
inurere voluerit. Trabe, quam trabem dicat, notum
est, eandem & columnam, & pyramidem vocabant, ut
in Priapeis,

Nimirum tibi salares videtur

Astans in quinibus columna nostris. & alibi,

Accedit istis impudentia signum,

Libidinoso teta pyramis nervo. & palum. Horatius,

Obscæroque ruber porrectus ab inguine palus.

Nam nihilo minore verpa Es fartus, significat,
Memmium quoque eodem modo acceptum ab alio
quopiam aequè bene, atque ipse erat, peculiato. Ver-
pam autem vocabant eam partem à verrendo. In
Priapeis,

Qua quot nocte viros peregit vna,

Tot verpas tibi dedicat salignas.

Pete nobiles amicos. hactenus ex aliena, nunc ex
sua persona loquitur. I nunc, inquit, quisquis es, & te ad
nobiles amicos applicato, à quibus tam pulchra facinora
edi videas. At vobis mala multa di deaq̄; Dent
contra Plautus Pœnulo,

--o, multa di tibi dent bona,

Quom hoc mi obtulisti tam lepidum spectaculum.

& in eadem fabula,

Di deaq̄; vobis multa bona dent, cum mihi

Et bene præcipitis, & bonam prædam datis. & rur-
sum, Multa tibi di dent bona, cum me saluum esse
vis. Opprobria Romuli, Remique. ita eos vocat,
quod factorum suorum turpitudine veteribus Roma-
nis, ipsisque adeo urbis fundatoribus dedecori esse vi-
derentur.

IN CAESAREM.

QVIS hoc potest videre? quis potest pati?

Nisi impudicus, & vorax, & aleo

Mamurram habere quod comata Gillia

Habebat omnis, ultima & Britannia?

Ci nade Romule hæc videbis, & feres?

Es impudicus, & vorax, & aleo.

Et ille nunc superbus, & superfluens

Perambulabit omnium cubilia,

Ut albulus columbulus Dioneus.

Cinade Romule hæc videbis, & feres?

Es impudicus, & vorax, & aleo.

Eo ne nomine imperator unice

Fuisti in vltima occidentis insula,

Ut ista vestra diffuruta mentula

Ducentes comisset, aut trecentes?

Quid est in hac sinistra liberalitas
 Parum expatruisit in parum belluatus est?
 Paterna primum luncinata sunt bona,
 Secunda preda Pontica, inde tertia
 Ibera, quam scit amnis aurifer Tagus.
 Hunc Gallia timent, timent Britannia?
 Quid hunc (malum) foueris, aut quid hic potest,
 Nisi uncta deuorare patrimonia?
 Eo ne nomine urbis opulentissima
 Socer, generique perdidistis omnia?
 Quis hoc potest videre, indignatur, Mamurram
 Formianum stulta Cesare, cum quo stupri consuetudi-
 nem habebat, liberalitate ad tantas pecunias venisse, ut
 solus aliquot prouinciarum opes possidere videretur. De
 huius opibus, & luxuria vide Plinium lib. x x x v i. Est
 autem memorabile, quod narrat Tranquillus, ita leni
 Casarem fuisse ingenio, ut, cum sibi perpetua his versi-
 bus imposita esse stigmata intelligeret, tamen Catullum
 satisfaciens sibi (id est, testibus presentibus affirman-
 tem, pœnitere se, quod ea scripisset: hanc enim esse vim
 in his rebus verbi, satisfacio. satis ex Amphitruone
 Plauti, & Terentij Adelphis, & Cicerone pro Ro-
 scio comædo intelligi potest) eadem die adhibuerit ce-
 na, hospitioque patris ipsius, sicuti consueuerat, uti per-
 seuerauerit. Comata Gallia. ita omnem transal-
 pinam Galliam nominabant. Cinæde. notum est
 illud,
 Ecce Caesar nunc triumphat, qui subegit Gallias.
 Nicomedes non triumphat, qui subegit Casarem.
 Romule. hoc nomine saepe utebantur in eos, quos si-
 gnificare volebant dissimillimos esse Romuli, multumq;
 ab illius præstanti virtute abesse. auctor declamationis
 illius

illius in Ciceronem, quæ tribuitur Sallustio. Oro te Ro-
 mule Arpinas. Persius, -num Romule caues? Super-
 fluens. ita vocantur, qui, ut vulgo loquimur, contine-
 re se in sua pelle præ superbia non queunt. atque hoc vi-
 tium in iuuenibus notatum puto ab Homero, cum eos dî
 xit esse υπερφίαλος, etsi non sum nescius. Græcos gram-
 maticos longe aliter hanc vocem interpretari, sed de
 hoc alias. metaphora est à vasis nimium plenis. Dio-
 neus. Venerius. Detrita autem est una litera è dipl-
 thongo, propter metrum. rectum enim erat, Dionæus.
 Virgilius,

Sacra Dione a matri, diuisque ferebam.

Ducenties, aut trecenties. id est, ducenties, aut tre-
 centies centena millia hs. ducenties autem efficiunt mo-
 neta Veneta aureos nummos 588 235. & præterea mar-
 culos quadraginta: trecenties, 882 353 aureos num-
 mos, octo marculis minus, ea ratione, ut sestertius qui-
 dem singulos quaternis marculis, aureos autem singulos
 tricenis quaternis grossulis æstimemus. Sinistra. stul-
 ta, & præpostera. nam & Græci saepe ουαδὸν pro stulto
 dicunt, sic & Horatius,

--o ego lauus,

Qui purgor bilem verni sub temporis horam.

Expatruuit. libidinibus absumpsit. Patrare, hone-
 stum olim verbum, postea ad obscœnitatem tralatum
 fuisse, indicat Fabius libro octauo. Quo autem sensu, ex
 Boetio de definitione intelligitur, qui patratiōnem esse
 ait fracta Veneris lacrymas, itaque Persius oculum mol-
 liter ac libidinosè natantem, patratem vocauit.

-patranti fractus oculo. quod id videlicet, in re Vene-
 rea, persipientibus eueniat. Iuuenalis,

--oculo, que in sine trementes.

Helluatus est de Casare ipso loquitur. Præda Pontica. superato Pharnace Mithridatis, aut, ut ego in tribus peructeribus aureis numismatis Græce insculptū animaduerti, Mithridatis filio, de quo notū est illud Casari, Veni, vidi, vici. Ibera. superatis in Hispania Petreio, & Afranio. historia satis nota est. Hunc ἐπιματιῶς, & cum indignatione legendum est. Hunc cine, tantum belluonem, Gallia, & Britannia timentē Quid hunc (malum) fouetis & apostrophe ad populum Romanum. Vncta, pinguis, opulenta, & copiosa.

AD ALPHENVM.

ALPHENE in memor, atq; unanims falsi sodalibus,
Iam te nil miseret dure tui dulcis amulū;
Iam me prodere, iam non dubitas fallere perfide.
Nec facta impia fallacum hominū caliculis placent.
Quæ tu negligis, ac me miserum deseris in malis.
Eheu quid faciant, dic, homines, cui ve habeant fidē?
Certe tute iubebas animam tradere inique me,
Inducens in amorem, quasi tuta omnia mi forent;
Idem nunc retrahis te, at tua dicta omnia, factaque
Ventos irrita ferre ad nebulas aerias sinis.
Si tu oblitus es, at di meminerunt, meminit Fides,
Quæ te ut pœniteat post modo facti faciet, tui.

Alphene. Alphenum, (n. scio an iurisconsultum, illum Ser. Sulpicii discipulum, cuius frequens & in Pandectis, & in alijs scriptis veterum mentio est) ut in ratione colenda amicitia perfidiosum, accusat; minaturq; fore, ut di tandem meritas ab eo violatæ fidei pœnās exigant. Facile autem crediderim, etiam carmen infra positum, cuius principium est, Desine de quoquam, ad hunc ipsum Alphenum pertinere. Nec facta im-

pia

pia. expressisse videtur versus Homeri,

ὃς ἔπειτα ἔργα θεῶν μετὰ περὶ αὐτῶν.

Tute iubebas animam tradere, tu ipse iubebas, ut tibi animam traderem, id est, ut me totum ad te amandum darem. At di meminerunt. in meo illo libro, cuius bonitatem nunquam tantopere perspexi, quam cum hac scriberem: (eo autem magis memini, quod eo utens, totum Catullum, etiam tum puerulus, se pe relegendō edidiceram) in coigitur versus hic ita scriptus erat, Si tu oblitus es, at di meminere, at meminit Fides. quæ lectio quanto sit elegantior, nemo non videt. Fides. hanc quoque inter deos numeratam fuisse, omnes iam sciunt.

AD SIRMIONEM, PENINSVLAM.

PENINSVLARVM Sirmio, insularumque
Ocelle, quas cunq; in liquentibus stagnis,
Mariusque vasto ferti uterque Neptunus,
Quam te libenter, quāq; letus inuiso,
Vix mi ipse credens, Thyniam, atque Bithynos
Liquisse campos, & videre te in tuto.
O quid solutus est beatus curis
Cum mens onus reponit, ac peregrino
Labore fessi venimus larem ad nostrum,
Desideratōque acquiescimus lecto.
Hoc est, quod unum est pro laboribus tantis.
Salve o venusta Sirmio, atque hero gaude;
Gaudete vōsque Lydia lacus undæ:
Ridete quidquid est domi cachinnorum.

Peninsularum. gaudet, gratulaturque sibi, è Bithynia in insulam Sirmionem reuersus. Sirmio autem putatur esse in agro Veronensi, quem hodie Garda lacum vocant

vocant. ibi possessiones habuit Catullus. Ocelle. locum hunc summa elegantia tractat Petrus Victorius, variarum lectionum libro 1 x. cap. 1 x. eodem autem modo Cytheronem montem in Phœnissis Euripides Diana oculum vocat, & apud eundem Andromachia filium, quem è Pyrrho susceperat, vocat oculum vitæ suæ. Vterque Neptunus. mare superum, & inferum significat. Vix mi ipse credens. nam, quaminiopere optamus, difficillime credimus. inde sunt illa,

Teneon' ego te Antiphila? &

Vera ne te facies, verus mihi nuncius offers,

Nate dea? & similia. Thyniam. ut Syriam, & Assyriam, ita Thyniam, & Bithyniam pro eodem sæpe dicebant. neque sum nescius, aliam Syriam esse, aliam Assyriam: sed à poetis hæc nomina confundi aio.

Q quid solutis. quinque, meo quidem animo, supra quam dici potest, pulcherrimis versibus exponit voluptatē, qua perfunduntur ij, qui ex longa laboriosaque peregrinatione reuersi domum, omnia ibi quietæ, & composita reperiunt. Et solutas autem curas, ut hic, & solutum curis animum ut sæpe Cicero, & simpliciter, solutum animum pro libero, & quieto dicimus; ut in his pulcherrimis Varronis versibus; qui quoniam apud Nennium deprauati leguntur, ascribam equidem eos ita, ut emendandos puto.

Varro ἀποπερηγία, ἢ ἐπεὶ γεβεθίωσιν.

Non sit thesauris, non auro pectus solutum.

Non animis demunt curas, ac religiones

Persarum montes, non atria diuiti Crassi.

Saluo venusta Sirmio. moserat, ut, qui primum ingrederentur regionem aliquam, ad eamve ex intervallo

uallo reuenterentur, religiose eam salutarent: idque, quoniam niam cuique loco suum quendam genium præesse arbitrabantur. itaque Pythagorici ob id alijs alios locis fortunatiores esse rebantur: prout videlicet cum cuiusque loci genio cuiusque hominis genius conueniret. Virgilius, Ignarus, genium ne loci, famulum ne parentis Esse putet. Idem,

Sic deinde effatus, frondenti tempora ramo
Implicat, & geniumque loci, primamque decorum
Tellurem, nymphasque, & adhuc ignota precatur
Flumina. Ouidius,

Cadmus agit grates, peregrinaq; oscula terre
Figit, & ignotos montesque, agrósque salutat.

& quidam apud Menandrum,

χαίρ' ὦ φίλη γῆ, διὰ χρόνου πολλῆς σ' ἰδὼν
Ἀσπάζομαι. & seruus quidam Plautianus, Bacchidibus,
Herilis patria saluo, quam ego biennio
Postquam in Ephesum abij, conspicio lubens.

& alter in Sticho,

Saluete Athena, quæ nutrices Græciæ.

O terra herilis patria, te video lubens.

Lydiæ lacus vndæ. undas Benaci Lydias vocat à similitudine quadam: nam ut Pactolus, ita Benacus quoque aureas arenas voluere dicitur. forte etiam Lydias vocat Etruscorum dititioni subditas, quod à Lydis Etrusci originem ducunt.

AD IPSITHILLAM.

AMABO mea dulcis Ipsithilla,

Meæ delicia, mei lepores,

Iube, ad te veniam meridiatum.

Quod si iusseris, illud adiunato,

Ne quis liminis obseret tabellam,

Neu tibi lubeat foras abire:
 Sed domi maneat, parésque nobis
 Nouem continuas fututiones.
 Verum, si quid ages, statim iubeto.
 Nam pransus iaceo, & satur supinus
 Pertundo tunicámque, palliúmque.
 Adiuuato, antique pro, addito.

IN VIBENNIO.

- FVRVM optime balneariorum
 Vibenni pater, & cinade fili,
 (Nam dextra pater inquinatioe,
 Culo filius est voracior)
 Cur non exilium, malásque in oras
 Itis: quando quidem patris rapina
 Notae sunt populo, & nates pilosas
 Fili non potes esse venditare.

○ furum optime balneariorum. fures balnearios vocabant, qui surripere solerent vestimenta eorum, qui lauatium ierant. hi autem capitali supplicio afficiebantur, cum ceteris dupli tantum poena proposita esset. cuius rei multas causas reddit Aristoteles in problema tis. Primum, quod facillimum est in balneis furari, quare, ne magna illa efficiendi facultas cuiquam occasionem peccandi daret, voluit legislator quasi ex aduerso opponere maioris poena metum. Deinde, si quis tuum aliquid è domo tua surripuerit, iam tua, ex parte aliqua, culpa est; qui non vel fores occluseris, vel quoquo modo parum tibi spectata fidei hominem adiun tuarum aditu prohibueris. at balneator, velit, nolit, omnes sine discrimine in balineas recipere cogitur. merito igitur lex plus ei opis asserre debuit. Adde, quod, qui conuicti sunt furti alicuius alio in loco nõ ita celebri admissi,

postea

postea tamen interdum sese ad bonam frugem recipiunt, omnique studio moluntur efficere, ut maculam illam insequentis vitæ continentia deleant: at hi, qui prauitatem suam toti populo patefactam vident, abiecta omni spe, fore ut illud famæ dispendium vlla unquam ratione sarcire possint, ne conantur quidem animum ad bonas partes adducere: itaque merito, tanquam depositi penitus, desperati que, à corpore reipublicæ excinduntur. Præterea, ut qui publice egregium aliquod facinus obeunt, plus præstant reip. quam qui priuati; ideòque maioribus præmijs honorantur: ita qui publice scelus aliquod obeunt, insignius lædunt ciuitatem, quam si eodem se, aliquibus in latebris, contaminarent: neque factò tantum, verum etiam exemplo nocent: quare & grauioribus eos supplicijs affici par est. Addit & alias quasdam, quibus, ne nimium excrescat oratio, recensendis supersedebimus. Lepide autem optimum furem dixit Catullus, cum callidissimum, & furacissimum significet: quasi vlla in vitis bonitas esse possit.

SÆCVLARE CARMEN AD DIANAM.

- DIANAE sumus in fide
 Puella, & pueri integri.
 Dianam pueri integri,
 Puellaq; canamus.
 ○ Latonia maximi
 Magna progenies Iouis,
 Quam mater prope Deliam
 Deposuit oliuam,
 Montium domina ut fores,
 Siluarúmque virentium,
 Saluarúmque reconditorum,

Amniúmque sonantum;

Tu Lucina dolentibus,
Iuno dicta puerperis,
Tu potens Trivia, & notho es
Dicta lumine luna.

Tu cursu dea menstruo
Metiens iter annuum,
Rústica agricola bonis
Tecta frugibus explēs.

Sis quocunque tibi placet
Sancta nomine, Romulique
Antiquam, ut solita es, bona
Sospites ope gentem.

Dianæ sumus in fide. ludis secularibus, pueri puellæq; Apollinis ac Dianæ laudes canere consueverant. In eum igitur usum hymnus hic factus est, quo Dianæ laudes continentur. Tres eiusdem generis hymni apud Horatium leguntur. De his autem ludis multa admodum digna cognitu collegit Politianus in miscellaneis. In fide, in tutela, in clientela. Integri. nam & ipsa virgo est; utq; semper virgo esse posset, recens nata obtinuit à Ioue. unde apud Ovidium Daphne,

Da mihi perpetua genitor carissime, dixit,
Virginitate frui: dedit hoc pater ante Dianæ.
quo loco dubium non est, quin Ovidius Callimachum exprimere voluerit, apud quæ Diana ipsa ita loquitur,
Δός μοι παρθενίην αἰώνιον ἅπτα φυλάσσειν.

Quin & Socrates apud Platonem in Cratylo, cum varias causas iradat, cur hæc dea Græcæ ἀρτεμις nominetur, illam primam ponit, quod ἀρτεμις integrum valeat, & incorruptum; deoque recte illi hoc nomen tribui, διὰ τὴν τῆς παρθενίας ἐπιθυμίαν. Deposuit, enixa est.

xa est. ἀπεθίκατο κόλπων, Callimachus. Deposuit autem antique, pro deposuit. Priscianus lib. x. Antiqui, inquit, & posui protulisse inueniuntur. Plautus in Udularia,

Nunc apud sequestrum vidulum posuimus.
Appuleius in primo Hermagoræ, Et cibatum, quem iocundum esse nobis animaduenterant, eum apposuerunt. Prope Deliam oliuam, de Latonæ partu varia antiqui scriptores literis prodiderunt. Sunt, qui dicant ab ea in Delo Apollinem Dianamque uno partu editos. Cicero in Verrem, Si in pueritia non his artibus & disciplinis institutus eras, ut ea, quæ literis mandata sunt, disceres atque cognosceres: ne postea quidem, cum in ea ipsa loca venisti, potuisti accipere id, quod est proditum memoria ac literis? Latonam ex longo errore, & fuga, grauidam, & iam ad pariendum vicinã, temporibus exactis fugisse Delum, atque ibi Apollinẽ, Dianamque peperisse: qua ex opinione hominum illa insula eorum deorum sacra putatur. Atque ea sententia plurimos assertores habet. unde Latonam Orpheus διδυμάβορον, Ovidius gemelliparam vocat. Alij Apollinem & Dianam ne eodem quidem loco, nedum eodem partu, editos esse aiunt, sed Dianam quidem in Orygia, Apollinem vero in Delo. idque ex Orpheo ipso colligunt.

Γειναμένη Φυῖσον τε, καὶ ἀρτεμιν ἰοχέαιραν,
τὴν μὲν ἐν ὄρτυγῆι, τὸν δὲ κραναῆν ἐνὶ δῆλῳ.

Sed & Homerus,

Χαῖρε μάκαιρ ὦ λήϊοι, ἔπει τέκες ἀγλαὰ τέκνα,
Ἀπόλλωνα τ' ἄνακτα, καὶ ἀρτεμιν ἰοχέαιραν,
τὴν μὲν ἐν ὄρτυγῆι, τὸν δὲ κραναῆν ἐνὶ δῆλῳ.

Rursum alij Orygiam & Delum eandem esse dicunt.

Ouidius, - tempusque fuit, quo nauis in undis,
 Nunc sedet Ortygiæ: ubi aperte Ortygiam, De-
 lum vocat. Strabo quoque Delum olim Ortygiam vo-
 catam admonet. distinguuntur tamen in Æs, quos ci-
 tauimus, Orpei, & Homeri versibus; & Strabo ipse
 libro XI, aliam quandam à Delo Ortygiam de-
 scribit, ubi de non nullorum sententia ait Dianam &
 Apollinem natos esse. Neque minus habet dubitati-
 onis, ad quam arborem Latona pepererit. Catullus hic
 oliuam nominat; in eademque sententia sunt Strabo, &
 Hyginus. et palmam, ait Plinius, in Delo, Apollinis
 & Diane natalibus nobilem conspici. Idque Homerus,
 Theognis, Callimachus comprobant. interpres quoque
 Apollonij, Mos, inquit, parturientium est, proxima
 queque apprehendere, ut sic dolores aliqua ex parte
 subleuent: sic Latona palmam apprehendit. interpres
 Iliados Homerica vitraque arborem ponit, & palmam
 videlicet, & oliuam: idemque etiam Ouidio placuit,
 cuius illud est,

Illic incumbens cum Palladis arbore palma,
 Edidit inuita geminos Latona nouerca.

at Plutarchus in Pelopida, & in libro de defectu oracu-
 lorum, Deli, qui Bœotia mons est, accolæ Apollinis
 & Diane ortum sibi vendicare ait; illic esse Apollinis
 Gyraei adem, ad cuius posteriorem partem duos fontes
 fluere aqua dulcissima, plurima, frigidissima; quorum
 alterum palmam, alterum oliuam vocari. Euripides
 autem in Hecuba, duas arbores è terra extitisse in De-
 lo, palmam, & laurum; cum ibi Latona partu leua-
 retur. Montium domina, sic Horatius,

Montium custos, nemorumque virgo. & ipsa apud
 Callimachum Ionem alloquens, Δὸς δ' ἐμοὶ ἔπειν ἠάρτα.
 & pau

& paulo post, Οὐρανοῦ ἀνθρώπων. Tu Lucina. eadem est
 Iuno Lucina, & Diana Lucifera, ut ex hoc loco co-
 gnoscitur, & ex Cicerone II. de natura deorum. Sic
 Horatius,

Sive tu Lucina probas vocari, Seu genitalis
 Diua. Idem, Rite maturos aperire partus
 Lenis Ilithyia tuere matres.

Hesiodus tamen, & Pindarus, & Callimachus aliam
 à Diana Ilithyian faciunt: immo vero parienti Lato-
 na ait Pausanias Ilithyian affuisse; cum ex Hyperbo-
 reis ad eam parturientem accurrisset. Seruius, Dia-
 nam ipsam matri obstetricis munus præstitisse. Apud
 Callimachum Diana sibi datum ait à fatiis, ut parien-
 tibus opituletur, quod ipsa sine vilo materno dolore edi-
 ta fuerit. Contra Homerus, totos nouem dies laboraf-
 se Latonam, donec Iris partu eam leuatura, in scia Iu-
 none, adueniret. Sed quis in fabulis firmum ali-
 quid, aut constans requirat? Potens Triuia. ea-
 dem enim est cum Hecate, quæ in triuijs colebatur.
 Virgilius,

Nocturnisque Hecate triuijs ululata per vrbes.
 Potentis autem epitheton ei proprium est. Idem,
 Voce vocans Hecatien, caloque erebòque potentem.

Notho lumine, lucet enim alicna luce, ut ait Cice-
 ro. Vnde & mulos eius vehiculo dabant; quod ut mulus
 non suo genere, sed equis creetur, sic ea solis, non suo,
 fulgore luceat. auctor Festus. Tu cursu dea men-
 struo. vnde & mensis ipse dictus est, ἀπὸ τῆς μῆνης.
 Rustica agricolæ. Callimachus,

Ὀὐδὲ δὲ κεν ἐμπεδὸν τὴν καὶ ἰδαὸς ἀνθρώπων,
 Κεῖνοίς ἐμὴν ἀρετὰν φέροι σάχην.

hoc autem non sine ratione physica dictum est. humo-

ri enim præest Luna, quo omnia nutriuntur. Sis, quocunque tibi placet. erudite, & eleganter explicat hunc locum Petrus Victorius Variarum lectionum lib. xiii, cap. ii. Bona ope. sic infra,

Salus, teque bona Iuppiter auctet ope.

Sospites. sospitare est bona spe afficere, aut bonam spem non fallere. Festus. Sospitent, seruent. Ennius Menalippa, Regnumque vestrum sospitent, superstitentque. Nonius.

CAECILIVM ACCERSIT.

POETAE tenero, meo sodali,

Velim Cecilio papyre dicas,

Veronam veniat Noui relinquens

Comi mœnia, Lariùmque littus.

Nam quasdam volo cogitationes

Amici accipiat sui, meique.

Quare, si sapiet, viam vorabit.

Quamuis candida millies puella

Euntem reuocet, manisque collo

Ambas iniiciens roget morari;

Qua nunc, si mihi vera nunciantur,

Illum deperit impotente amore.

Nam quo tempore legit incohata[m]

Dindymi dominam, ex eo misella

Ignes interiorem edunt medullam.

Ignosco tibi Sapphica puella

Musa doctior: est enim venuste

Magna Cecilio incohata mater.

Poetae tenero. Cecilius Nouocomo Veronam accersit. Dicas. charta enim tabulaque, quodam modo loqui videntur. Lariùmque littus, Iacus Larij ripa. Incohata[m] Dindymi dominam, incohata[m] à Cecilio

poema

poema de Cybele. Interiorem edunt medullam. sic Virgilius,

-est mollis flamma medullas. Catullus ipse infra,

-cuius me magnus edebat Amor. Virgilius,

Nec te tantus edat tacitam dolor. Cicero,

Ipse suum cor edens, hominum vestigia vitans.

Horatius, -si, quod

Est animus, differs curandi tempus in annum.

qua exempla congeffi, ut magis perspiciatur huius verbi in talibus exprimentis elegantia. Sapphica musa. Sapphicam musam vocat Sappho ipsam, quam Graeci poeta, propter suauitatem versuum, decimam musam esse dixerunt.

IN ANNALES VOLVSI.

ANNALES Volusi, cacata charta,

Vorum soluite pro mea puella.

Nam sancta Veneri, Cupidinique

Vouit, si sibi restitutus essem,

Desissemque truces vibrare iambos,

Electissima pessimi poeta

Scripta tardipedi deo daturam

Infelicibus ustulanda lignis.

Et hoc pessima se puella vidit

Iocose, & lepide vouere diuis.

Nunc o caruleo creata ponto,

Qua sanctum Idalium, Vriusque apertos,

Quaeque Ancona, Cnidiumque arundinosam

Colis, quaeque Amathunta, quaeque Golgos,

Quaeque Dyrhachium, Adriatabernam,

Acceptum face, redditumque votum,

Si non illepidum, neque inuenistum est.

At vos interea venite in ignem

f 5

Pleni ruris, & infacietiarum

Annales Volusi, cacata charta.

Annales Voluli. siue hoc verum est argumentum, siue fictum, nihil falsius dici potuit in annales Volusianos. sed, quia ceteri interpretes huius carminis sensum satis non sunt assecuti, faciendum est mihi, ut illius argumentum explicem. Catullus, ut in amore saepe accidere solet, puella suae iratus erat, cœperatque in eam versus iambicos scribere: quorum illa aculeos extimescens, Veneri ac Cupidini vouerat, si Catullus sibi restitutus foret, se pessima pessimi poetæ scripta igni daturam. quod votum suum cum mitigato iam ipsi aperuisset, ridens Catullus, Volusianos annales, ut ipsi voti religione soluantur, cremandos esse ait. eius autem libri ineptiam alio etiam loco notat, affirmans, usum illius, nisi in complicandis scombris, nullum fore. Annales Voluli, suspicatus sum aliquando, horum annalium mentionem fieri à Seneca, lib. xiiii. epistolarum, his verbis: Et paucorum ver suum liber est, & quidem laudandus, atque utilis, annales Volusij, scis, quàm non decori sint, & qui vocentur. Hæc autem postrema verba huc referebam, ubi eos Catullus chartam cacatam vocat. sed tamen hoc non valde asseueranter affirmauerim. etenim apud Senecam, Tamusij, non Volusij, legitur. Restitutus. reconciliatus, non, ut alij exponunt, reuersus ex Bithynia. sic & infra.

Quod te restituis Lesbia mi cupido.

Tardipedi deo, Vulcano: qui eo claudus fingitur, quod flamma trepido sursum motu tendens quasi claudicare videatur. Infelicibus. quæ dicantur infelices arbores, vide Macrobius. Nunc ò cœruleo creat.

creata ponto. Venerem inuocat, ut libro comburendo assit, puellamque voti religione liberet. Vt autem dea illa è mari enata fuerit, copiose enarrat Hesiodus Theogonia. Quæ sanctum Idalium. enumerat multos locos Veneri sacros, more veterum, qui in dijs appellandis celebrandisque solebant multa ipsorum epibeta congerere, ac percensere locos, quibus ipsi præessent: quod in Homeri præcipue, Orphæique hymnis animaduerti potest. Vridosque apertos. plano ac patete sitos loco. In quibusdã scriptis libris, Arios, non Urios legitur: sunt quæ, qui populos Cyprî dicant. ego de Arijs nihil reperio. Vria oppidi meminit & Homerus in Bœotia, Οἰδ' Ἐπίου ἐνέμοροιο: & Dionysius, qui Urium vocat: & Herodotus in Poiymnia, & Strabo: & Stephanus, & alij. sed cum eo nomine varia diuersis locis oppida fuisse reperiam: illud nondum reperire potui, ecquod illorum Veneri sacrum fuerit. Dyrhachium Adriæ tabernam, quod illuc diuertere solerent, qui per Adriaticum nauigassent. Acceptum face. verbum sumptum ab argentarijs, qui acceptam, redditamve pecuniam facere dicuntur, cum in tabulas suas referunt, eam sibi solutam fuisse. Pleni ruris. ita, legendum, non, ut vulgo, turis. atque hoc recte ex veteribus libris emendauit Palladius. Rus autem pro rusticitate dicit, ut supra. Idem infaceto est infacietior rure. Sic ancilla quadam, apud Plautum Truculentio, seruum, à quo rustice exci- piatur, rus merum esse dicit.

AD CONTUBERNALES.

SALAX taberna, vósque contubernales,

A pileatis nona fratribus pila,
Solis putatis esse mentulas vobis?

Solis

Solis licere, quidquid est puellarum,
 Confituere, & putare ceteros hircos?
 An, continenter quòd sedetis insulsi
 Centum, aut ducenti, non putatis ausurum
 Me una ducentos irrumare sissores?
 Atqui putate: nanque totius vobis
 Frontem tabernæ scipionibus scribam.
 Puella nanque, quæ meo sinu fugit,
 Amata tantum, quantum amabitur nulla,
 Pro qua mihi sunt magna bella pugnata,
 Conseddit istic, hanc boni, beatique
 Omnes amatis, & quidem, quod indignum est,
 Omnes pusilli, & semitarij mæchi;
 Tu præter omnes vne de capillatis,
 Cuniculose Celtiberiæ fili,
 Egnati, opaca quem bonum facit barba,
 Et dens Ibera defricatus vrina.

Salax taberna. minuitur & verbera, & multo sæ-
 dius aliquid contubernalibus quibusdam, qui puellam,
 quæ ab ipso aufugerat, detinebant. Taberna, ουενδο-
 χεύς tabernam pro ipsis contubernalibus ponit: ita-
 que, quod addit, Vosque contubernales, quasi ex-
 positio quadam est eius, quod præcesserat. Contuberna-
 les, ait Festus, dicuntur à tabernis, quæ fiebant ex tabu-
 lis: unde & tabernacula sunt dicta, licet ex tentorijs, &
 pellibus fiant. A pileatis nona fratribus pilea indi-
 cat, quos contubernales alloquatur; eos nempe, qui ta-
 bernam haberent ad pilam nonam à Castorum tem-
 plo, quod in foro ad lacum Iuturnæ fuit, à Castore tan-
 tum nominari solitum: etsi tum ipsi, tum Polluci sacrum
 foret. Castorem autem & Pollucem pileatos fratres vo-
 cat, quòd eis, utpote Laconibus, eo ornatu statua pone-
 rentur

rentur. Hircos, ita sædos, ut eorum congressum puel-
 la omnes æque, atq; hircorum, refugere, atque aspernari
 debeant. Nanque totius vobis Frontem tabernæ
 scipionibus scribam. etsi scipionem proprie dicimus
 baculum, quo infirmiores inter incedendum nisi solent:
 tamen hic scipiones eos vocat, è quibus merces in taber-
 na appenderentur. eis igitur ait se scripturum contuber-
 nalibus frontem, id est, ita valide percussurum, ut cicat-
 rices imprimantur. Puella nanque, quæ. in alijs,
 Puella nam, modo quæ è meo sinu fugit, quæ lectio mihi
 quidem magis probatur. Boni beatique. ironia.
 Pusilli, abiecti, & contemptæ fortis. Et semitarij, qui
 plerunque vulgaria modo scorta, & in semitis prostan-
 tia consecræmini. in alijs sellularij. Tu præter omnes.
 hos versus temere ab alijs loco motos è veteribus libris
 hic reposuimus. Hic autem, quisquis est, Egnatius
 vnus videlicet ex illis contubernalibus fuit: qui quòd, se
 formosum putans, puellam præter ceteros affectaretur, ei
 quoque poeta præter ceteros irascitur. Vne. Priscia-
 nus libro quinto, de nomine, vnus, loquens, De cuius, in-
 quit, vocatiuo quia quidam dubitant, Caper, doctissi-
 mus antiquitatis perscrutator, ostendit hoc usum Catul-
 lum, & Plantum. Catullus,

Tu præter omnes vne de capillatis.

Plantus in Fribolaria,

O amice & multis, at mihi vne Cephalio.

Egnati, opaca quem bonum facit barba, Et dens,
 &c. qui nihil habes, quo bonus, id est, formosus, videri
 queas, præter opacam barbam, & dentium candorem
 multa vrina fricatione quaestum.

AD CORNIFICIVM.

MALE est Cornifici tuo Catullo,

Male

*Male est, Hercule me, & laboriose,
Et magis magis in dies, & horas;
Quem tu, quod minimum, facillimumque est,
Qua solatus es allocutione?*

*Ira scort tibi, sic meos amores?

*Paulum quid lubet allocutionis

*Mæstius lacrumis Simonideis.

Male est Cornifici. conqueritur cum Cornificio, qui ipsum, in magno dolore animi positum, ne allocutione quidem vlla solatum accesserat. Et magis magis. ita est in meo manuscripto. aliisque veteribus: & sic quoque Catullus alio loco locutus est.

Post, vento crescente magis magis increbrescunt. ut, quin hæc vera lectio sit, dubitari non oporteat. Allocutione. proprie admodum. Varro, Allocutum mulieres ire aiunt, cum eunt ad aliquam locutum, consolandi causa. ita enim eum locum Varronis, ope veteris libri, emendavit Victorius, cum in alijs legeretur, consulendi. Sic meos amores? post hunc versum, equidem non dubito, quin aliquid desit, sine quo insequentium versuum sententia explicari non queat. sunt tamen quidam in primis eruditi homines, qui putent fieri posse, ut nihil desideretur: exponantque ad hunc modum: adhibuisse quidem Cornificium Catullo consolationem aliquam, sed & breuem, & eiusmodi, ut lamentationi alicui, quam consolationi, similior videretur: hanc autem orationem concisam esse, & ἀλλοτρίων, ad indicandam vim & magnitudinem doloris: ut intelligamus, Sic meos amores? id est: siccine meos amores à te parui fieri, ut meliorem mihi consolationem nullam afferas? quid enim tandem à te allatum est? Paulum quid

quid lubet allocutionis, atque id quoque ipsum. Mæstius lacrumis Simonideis. excelluisse autem. Simonidem poetam in tractatione rerum tristem, cum aliunde, tum ex Fabij testimonio intelligi potest. Sunt, ut dixi, qui hunc locum ita interpretentur. ego deduci de sententia non possum: omninoque deesse aliquid existimo.

IN EGNATIVM.

EGNATIVS, quod candidos habet dentes,

*Renidet vsquequaque: seu ad rei ventum est
Subsellium, cum orator excitat fletum,*

*Renidet ille: seu pij ad rogum sili
Lugetur, orba cum flet vnicum mater,*

Renidet ille, quidquid est, ubicunque est,

Quodcunque ait, renidet; hunc habet morbum,

Neque elegantem, ut arbitror, neque urbanum.

Quare mouendus est mihi, bone Egnati,

Si urbanus esses, aut Sabinus, aut Tiburs,

Aut parcus Umber, aut obesus Etruscus,

Aut Lanuvinus ater, atque dentatus,

Aut transpadanus, ut meos quoque attingam,

Aut quilibet, qui puriter lauit dentes,

Tamen renidere vsquequaque te nollem.

Nam risu inepto res ineptior nulla est.

Nunc Celtiberus, Celtiberia in terra

Quod quisque minxit, hoc sibi solet mane

Dentem, atque rufam defricare gingiuam:

Ut, quo iste vester expolterior dens est,

Hoc te amplius bibisse pradicet loti.

Egnatius. ineptiam Egnatij exagitat: qui cum de candore dentium, quem sibi spurcissime parabat, ut de magno

magno aliquo bono, magnopere se amaret, eius ostentandi causa, saepe, nulla occasione, ridebat, aut ea etiam excipiebat risu, quae lacrymis potius excipi par foret. Eodem morbo Alexis comicus mulieres quoque laborare atque plepidissimis versibus, quos è Clemente Alexandrino Petrus Victorius in libros suos trāstulit: quos, quoniam nondum satis emendatos puto, ita proferam, ut legi oportere arbitror: neque me id etiam cum bona ipsius Victorij gratia facturum esse diffido. sunt autem trochaici octonarij catalectici.

Εὐφραεῖς ὀδόντας ἔχοντες ἀνάγκης δεῖ χειρῶν.

Ἰνα θεωρῶσιν οἱ παρόντες, τὸ σὺ μὲν ὡς κομψὸν φέρες.

Εάν δὲ μὴ χαίρη, γελῶντα διαλέξει τὴν ἡμέραν,

Μυρρίνης ξυλόφιον ἔχοντα λεπτὸν ἐν τοῖς χεῖλεσιν,

Ὡς τε τῷ χρώτι σσημέν', αἴθε βέλετ', ἀν τε μὴ.

Renidet, ridet. Renidere dicitur, quidquid hilarem aliquam speciem praefert. quo sensu transfertur etiam ad inanimata. Seu ad huius σωματικῶν ἰσέως rara admodum exempla reperiri puto. Seu ad rei ventum est Subsellium, siue quis eum amicus in graui aliqua causa periclitans aduocatum adduxit sibi, quis autem locus alienior à risu, quàm iudicium? Cum orator excitat fletum, cum ad eam orationis partem ventum est, in qua orator, velut habenas eloquentiae laxans, omnia permiscet affectibus, ita ut saepe è corona astante ij quoque, ad quos nihil res attinet, lacrumare cogantur, eo inquam tempore, quo subsellia ceterorum gemitu, plāctūque resonant, Renidet ille. Addit etiam, quod sit absurdus. Seu pij ad rogum filii Lugetur; orba cum flet vnicum mater. in singulis autem verbis inest pondus, nam & nullus acerbior luctus est, quàm

ob

ob amissum filium; & in eo minus sibi matres, quàm patres, temperant: idque praecipue, si lugeatur & pius, & vnicus, & eo maxime temporis puncto, quo misera matres illa sibi tantopere dilecta ora flammis ferilibus depasci vident: in quo tanti eiulatus excitari solent, ut ipsa pene saxa perrumpat dolor. At Egnatius, dum dentes ostendat, istis rebus non valde mouetur, itaque in tam maesto spectaculo, lamentantibus ceteris, Renidet ille, ac denique, Quidquid est, vbiunque est. Quodcunque agit, renidet, hunc habet morbum. morbos vocabant prauitatis quasdam animi, consuetudinesque vitiosas. Cicero in Verrem, de signis. Venio nunc ad istius, quemadmodum ipse appellat, studium; ut amici eius, morbum, & insaniam; ut Siculi, latrocinium. Apposite autem id verbi adhibuit poeta, quo in amicorum vitijs uterentur; qui & se amicum esse Egnatio simulet, & admonere eum, quasi amice, velit. Quare monendus est mihi. haecenus de eo locutus est: nunc ad eum orationem conuertit, inquam, Bone Egnati, &c. subest autem vis argumenti ἀπὸ τῆ ἐλάττονος hoc modo. Etiam si oriundus esses ex aliqua earum gentium, quae sibi dentium candorem sine ulla spurcitia comparant: tamen, ita frequenter, ac nulla occasione eos reterege, ineptum esset. quanto igitur id ineptius est, cum originem ex ea gente hominum ducas, quae sibi non horret quotidie vrina confricare gingiuas, ut dentes efficiat candidos, Si vrbanus esses. id est, in vrbe natus. Aut parcus Vmber. videtur frugalitatem & parsimoniam Umbris tribuere, contra tamen eorum luxus à multis idoneisque scriptoribus incessitur. Aut obesus Etruscus, è copiosis videlicet, frequentibusque sacrificiorum epu-

lis, quibus ea gens plurimum dedita fuisse dicitur. Aut Lanuvinus ater. in alijs, acer. Vt meos quoque attingam. Verona enim est ex Italia transpadana. Lauit. ita dicebant veteres, non, ut nunc, lauat. Virgilius, - lauit improba teter Ora cruor. Nam risu inepto. ob id etiam Græci, quos significare volunt insigniter fatuos, ἀγευγιδώλας vocant. Celtiberia in terra. antique additum, terra.

AD RAVIDVM.

QVAENAM te mala mens miselle *Rauide*

Agit precipitem in meos iamboꝝ

Quis deus tibi non bene aduocatus

Recordem parat excitare rixam?

An ne ut peruenias in ora vulgū

Quid vix qualibet esse notus optas?

Eris, quandoquidem meos amores

Cum longa voluisti amare poena.

Quanam te mala mens. huius versus postrema syllaba à principe subsequenti absumitur. Agit precipitem. cum enim meos amores attentare audes, tum videris vltro in ipsam meorum versuum aciem incurrere, tēque in eos precipitem dare. Quis deus. à dijs enim iratis mala consilia in hominum mentes immitti putabant. Cicero pro Milone. Hic dij immortales, ut supra dixi, mentem dederunt illi perdito, ac furioso, ut illi faceret insidias. aliter perire pestis illa non poterat. Aut ad eorum sententiam respicit, qui affectiones, quibus agitur animus, deos vocabant. in Græcorum enim cōmentarijs reperio, dei nomen quinque fere modis vsurpari solere, ut modo sapientes homines, modo reges ac potentes deos vocemus, modo elemen-

ta, modo fatum, modo etiam facultates animi, ipsasque illius agitationes. quod etiam respexit Virgilius, - dij ne hunc ardorem mentibus addunt, Euryale, an sua cuique deus sit dira cupido? Vt peruenias in ora vulgū ut meis versibus traductus ad infamiam, nobilis, & decantatus euadas? Hæc autem locutio, venire in ora, & in vitio, & in laude etiam ponitur. Liuius libro I. I. timorem iniecit, ne in ora hominum pro ludibrio abiret. Propertius, Crede mihi; magnos equabunt ista triumphos Indicia; & venies tu quoque in ora virum.

IN ACMEN.

ACME illa, illa puella defuita,

Tota millia me decem poposcit,

Ista turpiculo puella naso,

Decoctoris amica Formiani.

Propinqui, quibus est puella cura,

Amicos, medicosque conuocate.

Non est sana puella; nec rogare,

Qualis sit, solet hæc imaginofum.

Acme illa. indignatur, Acmen ausam esse à se decem millia pro mercede concubitus poscere. Turpiculo. Cicero I. I. de Oratore, Gravitas honestis in rebus seuerè, iocus in turpiculis, & quasi deformibus ponitur. Formiani, Septimij; ut infra, Acmen Septimius suos amores. Propinqui. aduocandos ait esse amicos puellæ, & medicos ad eam curandam: furere enim, & atra bili percitam esse. Nec rogare. Qualis sit, solet hæc imaginofum. id est, speculum de forma sua consulere non solet. id enim si faceret, quamuis sana non est, cognosceret ta-

men deformiorem esse se, quàm ut tantum poscere debeat. Imaginosum autem vocat speculum à reddendis intuentium imaginibus.

IN QVANDAM.

ADESTE hendecasyllabi, quot estis

Omnes undique, quot quot estis omnes.

Iocum me putat esse mœcha turpis;

Et negat, mihi vestra reddituram

Pugillaria, si pati potestis.

Persequamur eam, & reflagitemus.

Quæ sit, queritis illa, quam videtis

Turpe incedere, myrmice, ac moleste,

Ridentem catuli ore Gallicani.

Circumsistite eam, & reflagitate.

Mœcha putida redde codicillos.

Redde putida mœcha codicillos.

Non assis facis o lutum, lupanar,

Aut si perditius pote est quid esse.

Sed non est tamen hoc satis putandum.

Quòd si non aliud pote est; ruborem

Ferreo canis exprimamus ore.

Conclamate iterum altiore voce,

Mœcha putida redde codicillos,

Redde putida mœcha codicillos.

Sed nil proficimus; nihil mouetur.

Mutanda est ratio, modusque vobis,

Si quid proficere amplius potestis.

Pudica, & proba redde codicillos.

Adeste hendecasyllabi. hendecasyllaborum operam implorat, ad extorquenda pugillaria, sibi à meretrice quadam subrepta: ac primum quidem eam conuicijs persequitur, ad postremum etiam blanditijs tentat.

Quot

Quot estis, id est, quot quot estis. sic supra, Et quantum est hominum venustiorum, pro quantum quantum est. sic sepe apud Ciceronem, quo modo, pro quoquo modo, & cuiusmodi, pro cuiusmodi. sic quot calendis Plautus, & nos quotannis, pro eo quod Varro nem quot quot annis dicere solitum tradunt: quam Varro nis consuetudinem imitatus videtur Horatius illo versu, Non si trecentis, quot quot eunt dies,

Amice places illacrymabilem Plutona tauris.

Vestra, scribendis vobis quasi dicata. Turpe, turpiter. Myrmice. pari figura formicinum gradum dixit Plautus Menachmis. O lutum. eodem modo seruus quidam in Persa lenonem, lutum lenonium vocat. hac quoque contumelia Cicero in Pisonem usus est. Quod si non aliud pote est. si nihil, inquit, aliud possumus, saltem incutiamus ei ruborem. etsi hoc propter ipsius impudentiam difficile erit. Ferreo. impudentiam significat, ut apud Aristophanem οὐδ' ἄν' ἴσῃ, & apud Ouidium,

--duri puer oris, & audax. Cicero quoque pro P. Quirio, eodem sensu, durissimo ore esse eos ait, qui presente Roscio gestum agere conarentur. Idem valet, quod statim additur, Canis: nota enim est eius bestia impudentia: unde & Homericum illud κύνωνος, & Cynicorum appellatio fluxit. sed & apud Terentium Eunucho & canis, & os durum, impudentiam significant; ut pridem in eam fabulam scripsimus.

IN ACMEN.

SALVE nec minimo puella naso,
Nec bello pede, nec nigris ocellis,
Nec longis digitis, nec ore sicco,
Nec sane nimis elegante lingua,

Decoctoris amica Formiani.

Ten' prouincia narrat esse bellam?

Tecum Lesbia nostra comparaturt

O seclum insipiens, & infacetum,

Salus. enumerat multa in *Acme*, que parum venusta sint. tum urbane admodum admiratur, infacetos usque eò esse homines, ut eam non modo bellam putent, sed etiam cum *Lesbia* comparare, audeant. Nec bello pede. breuitas pedis in puellis laudatur. *Quidius*,

Pes erat exiguus. pedis hæc aptissima forma est.

Contra Vergilius de rustica, - spatiosa prodiga planta.

Horatius, Depygis, nascita, breui latere, ac pede longo.

Aristoteles quoque (si eius sunt τὰ φυσιογνωμονία)

longum latumque pedem roboris, breuem mollitiei notam esse affirmat; virisque illum, hunc mulieribus esse aptiorem. Nec nigris ocellis. nigros oculos antiqui in non minima pulchritudinis laude ponebant.

Horatius. Et Lycum nigris oculis, nigroque

Crine decorum. Idem,

Spektandum nigris oculis, nigroque capillo.

Pindarus Pythys ἐλωπίδα Venerem vocat, Hesiodus

Theogonia ἐλωπιδά φερων. Homerus primo Iliados

Chryseida ἐλωπίδα κέρην, idemque in hymno Ca-

storum Musas ἐλωπίδας nominat. Nec longis dig-

gitis. contra Propertius de Cynthia,

Fulua coma est, longæq; manus, & maxima toto

Corpore, & incedit vel Ioue digna soror.

Nec ore sicco. significat eam frequenter spuere: quod

cum omnibus, tum puellis præcipue indecorum est. sic

Iuuenalis nasum siccum vocauit eius mulieris, qua

non se pe emungeretur.

IN FVNDVM.

○ FVNDE noster, seu Sabine, seu Tiburs,

(*Nam te esse Tiburtem autumant, quibus non est*

Cordi Catullum ledere; at, quibus cordi est,

Quous Sabinum pignore esse contendunt,)

Sed seu Sabine, sine verius Tiburs,

Fui libenter in tua suburbana

Villa, malâmque pectore expulsi tussim:

Non immerenti quam mihi meus venter,

Dum sumptuosas appeto, dedit, cenas.

Nam Sextianus dum volo esse conuiua,

Orationem in Actium petiorem

Plenam veneni, & pestilentia legit.

Hic me grauedo frigida, & frequens tussis

Quassauit, usque dum in tuum sinum fugi,

Et me recurraui ocymoque, & urtica.

Quare refectus maximas tibi grates

Ago, meum quod non es vlti peccatum.

Nec iam recuso, si nefaria scripta

Sexti recepto, quin grauedinem, & tussim,

Non mi, sed ipsi Sextio ferat frigus,

Qui tunc vocat me, cum malum legit librum.

○ funde noster, mos antiquis fuit, ubi quid scripserant, conuocare amicos, eisque illud, quidquid erat, recitare, ac ipsorum iudicio subicere, antequam ederetur. Cum igitur Sextius orationem quandam scripisset, eamque recitaturus, lautum amicis aliquot conuiuium apparasset; ait Catullus se, sumptuosa cena (sed hoc ioco dictum accipio) cupiditate motum, venisse una cum reliquis, ibique, audienda illa oratione, tantum contraxisse frigoris, ut postea necesse habuerit, valetudinis causa, in suburbanam villam ad dies aliquot

secedere. Agit igitur gratias fundo, in quo pristinam firmitatem recuperarat; sequē postea nihil tale admisurum pollicetur. Seu Sabine, seu Tiburs, erat videlicet: fundus hic in utriusque regionis confinio; idēque, virius esset, ambigebatur. Nam te esse Tiburtem. Tiburtina regionis summa amoenitas fuit: ita ut Horatius & nobilissimis quibusque Gracia ciuitatibus eam anteponat, & alio loco eam sedem senectutis optet suae. itaque magno in pretio erant Tiburtina praedia, quo sit, ut Catullus fundum suum dicat ab *is*, qui sibi gratificari vult, Tiburtem, Sabinum ab alijs nominari. ad dignitatem enim fundi putabat pertinere, ut Tiburs potius, quam Sabinus, diceretur. Tiburs. Tibur à Tiburno nomen accepit. Virgilius,

Fratris Tiburni dictam cognomine gentem,
quo loco vulgati codices pro, Tiburni, male habent; Tiburti. cum tamen & Seruius Tiburnum agnoscat; & Pierius in Romano codice, Tiburni, affirmet legi, & Tiburni Priscianus quoque meminerit, sed & cum mihi, odas Horatii Luteciae publice interpretanti, Petrus Gallandius, Latinarum literarum professor regius, homo optimus, & eruditissimus, Horatium perueterem utendum dedisset eūque unā ego, & flos Galliae, Adrianus Turnebus euoluermus, animaduertimus in eo locum hunc aperte ita scriptum esse,

Quam praecipue Anio & Tiburni lucus, & vda

Mobilibus pomaria riuis.
neque dubitauimus, quin ea vera scriptura esset: cum tamen in impressis omnibus, Tiburti, legatur. Autumant, dicunt. Non immerenti quam mihi meus venter. *alijs*, vertitur mens: *alijs*, verenti mens: *alijs*,
verti

vertitur mens: *alijs*, meretur mens, quorum nullum recipi potest. 'Dionysius Lambinus, homo eruditissimus, mihi que summe amicus ait, se vidisse librum, in quo esset, Vorax venter ego, cum in meo manuscripto reperissem, meus vertet, suspicatus sum, legendum, meus venter. Ocymo, ita legendum, non, ut in alijs, ocio. Grates ago, locutio poetica; qua tamen Cicero sexto de rep. usus est. Grates, inquit, tibi ago summe Sol. Liuius lib. v. plena omnia templa Romanarum matrum, dijs grates agentium, erant. Deprecor, recusō. Recepto. anti-que, pro recepero. Virgilius,

Cetera, quā iussu, mecum manus inferat arma.
poeta quidam vetus apud Ciceronem de officijs,

Quod ni Palamedis perspicax prudentia
fuiti percepset malitiosam audaciam. Pacuuius,
Haud sinam quicquam profari, priusquam accepso,
quod peto.

Non mi, sed ipsi Sextio. iocus *ωπερ ωπερδονιας*,
Plauto valde usitatus.

DE ACME, ET SEPTIMIO.

ACMEN Septimius, suos amores,

Tenens in gremio, mea, inquit, Acme,
Ni te perditē amo, atque amare porro
Omnes sum assidue paratus annos,
Quantum qui pote plurimum, perire,
Solutus in Libya, Indūaque tosta,
Casio veniam obuius leoni.
Hoc ut dixit, Amor sinistra, ut ante
Dextra, sternuit approbatione.
At Acme leuiter caput reflectens,
Et dulcis pueri ebrios ocellos
Illo, purpureo ore suauiatu,

Sic inquit: mea vita Septimille,
 Huic uni domino vsque seruiamus,
 Ut multo mihi maior, acriorque
 Ignis mollibus ardet in medullis.
 Hoc ut dixit, Amor sinistra, ut ante
 Dextra, sternuit approbatione.
 Nunc ab auspicio bono profecti,
 Mutuis animis amant, amantur.
 Vnus Septimius miscellus Acmen
 Mauult, quam Syrias, Britanniasque.
 Uno in Septimio fidelis Acme
 Facit delicias, libidineſque.
 Quis villos homines beatiores
 Vidit quis Venerem auspiciorem?

Acmen Septimius. exponit blanditias, quas sibi inuicem dicebant, faciebantque Septimius, & Acme: eisque ἠρωτοῦμενος, nihil esse beatius scribit. Cæſio à parte totῆς σκευῆς. Hoc ut dixit, Amor, sinistra, ut ante Dextra, sternuit approbatione. cum Septimius ardorem amoris in Acmen sui verbis aperuisset, Cupido, ait Catullum, utrinque sternuens, que ab eo dicta erant, comprobauit.

Incertū autem est, ex vtra parte prius sternuisse Amorem dicat. sunt enim, qui ita distinguant,

- Amor sinistra, ut ante

Dextra, sternuit approbatione. alij ita,

- sinistra ut ante, Dextra sternuit approbatione.

Porro veteres sternutationem medium quoddam omen esse arbitrabantur, id est, quo modo boni aliquid, modo mali portenderetur: ut annotant interpretes Theocriti in locum illum ex Thalyſiis,

Σιμιχίδα μὲν ἔρωτες ἐπέπλερον, ἢ γὰρ ὁ θεὸς
 Τόσων ἐρη μυστῆς, ὅσον εἶταρος αἰγῆς ἔραϊται.

sapius tamen in bonam partem accipiebatur, precipue si dextrorsum quis sternuisset, ut in VII. Iliados annotat Eustathius. itaque & Odyſſea XI III. Penelope è sternutatione Telemachi, gaudio perfunditur, quem in locum idem interpres satis multa ad hanc rem pertinentia congerit: & apud eum, quem supra nominauimus, Theocritum in Helenes epithalamio ista ponuntur:

Ὅστις γὰρ ἀγαθὸς τις ἐπέπλερον ἐρχομένην τοῦ
 Ἐς ἀσπίαν. sed & illud Property non alienum est,
 Num tibi nascenti, primis, mea vita, diebus,
 Aridus argutum sternuit omen Amor?

quem in locum plura dicemus, cum eum poetam interpretabimur. Ab auspicio bono profecti, ductis à tam bono auspicio amoris sui principijs. Mutuis animis amant, amantur. Summa in amore felicitas, inuicem a que amari, eum amorem Plautus cultu optimum vocat.

Is amabat meretricem natam Athena Atticis,

Et ila illum contra: qui est amor cultu optimus.

hoc etiam est, quod de se & puero suo Theocritus apud posteros predicari optat, fuisse videlicet duos homines, qui se, a qua veluti lance, mutuo amauerint, fuisseque tunc homines plane aureos, cum, qui amaretur, vicissim amaret.

Ἀλλήλους δὲ ἐφίλησαν ἴσῳ ζύγω. ἢ ῥὰ τὸτ' ἦσαν
 χρυσεῖοι ἀλάει ἄνδρες, ἐκ' ἀνέφλητο ὁ φιληθείς.

Huc pertinet & illud Bionis,

-καλὸν δὲ τ' ἐρασαμένῳ σικεράδῳ.

AD SEIPSVM DE ADVENTV VERIS.

IAM ver egelidos refert tepores.
 Iam cæli furor, æquinoctialis
 Iucundis Zephyri fletit auris.
 Linquntur Phrygiæ Catulle campi,
 Nicæaq; æger ober estuosa:
 Ad claras Asiæ volum us vrbes.
 Iam mens prætrepidans auet vagari:
 Iam læti studio pedes vigeſcunt.
 O dulces comitum valete cætu;
 Longe quos ſimul à domo profectos,
 Diuerſos variæ via reportant.

Iam ver. carmen hoc in Bithynia factum eſſe opinor; cum illuc Memmium prætorem ſecutus eſſet. Egelidos tepores, moderates illos calores, quorum ſcit omnia vegetantur. Egelidum eſt tepidum, ut in illo optimo, ſed in multis libris depravato, Ouidij verſu.

Et gelidum Borean, egelidumque Notum.

Cæli furor, horrificus ille ſtridor ventorum tumultuantium. Acquinoctialis Zephyri, ſub vernum æquinoctium flantis. Nicææ, vrbs eſt Bithynia, quæ olim ab inſigni agri vbertate Olbia dicebatur, qui eam Pruſiada vocant, errant videlicet de male intellectis, depravatiſque Plinij verbis. Ad claras Asiæ volumus vrbes. Troiam, inter ceteras, quo ad inferias ſtrari ſoluendas profectus eſt.

AD PORCIVM, ET SOCRATIONEM.

PORCI, & Socraton, duæ ſiniſtræ
 Piſonis ſcabies, fumèſque mundi,
 Vos Veranniolo meo, & Fabullo
 Verpus præpoſuit Priapus ille.

Vos conuiuia lauta ſumptuoſe
 De die facitis, mei ſodales
 Querunt in triuio vocationes.

Porci, & Socraton. indignatur, Porcio, & Socratoni Verannium, & Fabullum à Piſone poſthaberi. Socratationis nomen Græcum eſt, non Romanum, forſitan liberti alicuius nomen fuerit. Piſonis ſcabies, qui Piſoni prurientem illum libidinis ardorem excitatis. Famèſque mundi, in alijs, famèſque Memmi. Priapus, libidinoſus, qualis Priapus à poetis fingitur. Lauta. Lautitia, ait Feſtus, epularum magnificentia * alij à lauazione dictum putant: quia apud antiquos hæc elegantia, quæ nunc ſunt, non erant, & raro aliquis lauabatur. Cogitandum autem, num in illis Feſti verbis tale aliquid deſit, à Græco λουζω: ut prius Græcam, poſtea Latinam eius verbi originem tradat, qui manuſcriptos libros habent, de hac mea coniectura iudicabunt. Quoniam autem verba quedam Phauroni leguntur apud Gellium, quibus mirifice aperitur, quod lautum conuiuium veteres dixerint, ea quæque ipſa aſcribam. Prefecti popinæ, atque luxuriæ negant cenam lautam eſſe, niſi, cum libentiſſime edis, tum auferatur, & alia eſca melior, atque amplior ſuccenturitur. is nunc ſiſ cenæ habetur inter iſtos, quibus ſumptus & faſtidium pro ſæcetijs procedit; qui negant ullam auem, præter ſicedulam, totam comelle oportere: ceterarum auium, atque altilium niſi tantum apponatur, ut à cluniculis inferiori parte ſaturi ſiant; conuiuium putant inopia ſordere: ſuperiore partem auium atque altilium qui edint, eos palatum non habere: ſi pro portione creſcit luxuria, debere & epulas creſcere. Videte, quid relinquitur, niſi ut delibari ſibi cenæ inbeant, ne edendo defatigen

fatigentur: quando stratus auro, argento, purpura amplior aliquot hominibus, quam d'ys immortalibus adornatur. De die, de nocte, quam de die, indulgere Genio, tolerabilius habebatur: diem enim agendis rebus, noctem curandis corporibus, hilarandoque animo impendi volebant. itaque Catonem quoque ipsum largius se ac prolixius de nocte inuitare solitum accepimus. quo nomine cum à quodam reprehenderetur; Cicero, qui tum forte aderat, debueras, inquit, illud adicere, eum totos dies aleam ludere: cum illud videlicet ex contrario indicaret, homini, qui totos dies susceptis pro republica curis laboribusque traduceret, noctem liberam concedi oportere. Quærun in triuio vocationes. stant in triuis exstantes, dum se aliquis ad cenam vocet. vocare, antiqui sepe sine ulla adiectione dicebant, cum, ad cenam, subintelligerent. Catullus ipse supra, Qui tunc vocat me, cum malum legit librum. Parasitus quidam apud Plautum Stichus,

Negare nulli soleo, si quis me vocat. quo loco male quidam libri habent, esum vocat, contra veterum librorum fidem, & rationem metri. Vocatores quoque nominabant seruos, quorum opera in vocandis conuiujs uterentur. Quod in quibusdam libris, vocationes, legitur, operarum vitio factum est, non quòd quisquam locum ita immutandum putarit.

AD IVENTIVM.

MELLITOS oculos tuos. Inuenti,
Si quis me sinat vsque basiare;
Vsque ad millia basiem trecenta:
Nec vnquam saturum inde cor futurum est,
Non si densior aridis aristis
Sic nostra seges osculationis.

Melli

Mellitos. neminem fore arbitror, qui non potius horum versuum suauitatem admiraretur, quam cuiusquam in eis explicandis industriam requirat.

AD M. TVLLIVM.

DISERTISSIME Romuli nepotum,

Quot sunt, quòtque fuer, Marce Tulli,

Quòtque post alys erunt in annis,

Gratias tibi maximas Catullus

Agit, pessimus omnium poeta,

Tanto pessimus omnium poeta,

Quanto tu optimus omnium patronus.

Disertissime. agit gratias M. Tullio; quod ob beneficium ab eo acceptum, diuinare non possumus. nam, qui ad fundum Tiburtem hoc loco confugiunt, nihil aliud, quam inscitiam patefaciunt suam.

AD LICINIVM.

HESTERNO, Licini, die ociosi,

Multum lusimus in meis tabellis,

Vt conuenerat esse: delicatos

Scribens versiculos uterque nostrum,

Ludebat numero modo hoc, modo illoc,

Reddens mutua per iocum, atque vinum,

Atque illinc abij tuo lepore

Incensus Licini, facetiisque,

Ut nec me miserum cibus inuaret,

Nec somnus tegeter quiete ocellos;

Sed toto indomitus furore lecto

Versarer, cupiens videre lucem,

Ut tecum loquerer, simulque ut essem.

At defessa labore membra postquam

Semimortua lectulo iacebant,

Hoc

Hoc incunde tibi poema feci,
 Ex quo perspiceres meum dolorem.
 Nunc audax caue sis, precésque nostras,
 Oramus, caue despuas ocelle,
 Ne penas Neme, s' reposcat à te.
 Est vehemens dea, ledere hanc caueo.

Hesternò. epigramma hoc est ad Caluum, de quo supra egimus. Ut conuenerat esse. ubi uterque nostrum ad cenam condixerat. Esse enim hoc loco expono, cibum capere. Nec fomnus tegetet quiete ocellos. hac tacitione infra quoque usus est, Piger ys, labante lan gore, oculos sopor operit. Semimortua, propter illam mentis agitationem, dormiendique difficultatem. Poema. Varro Parmenone, Poema est λήϊς ἔρροθμης, id est, uerba plura modice in quandam coniecta formam. itaque etiam distichos, epigrammation, uocant poema. Poesis est perpetuum argumentum è rhythmis, ut Ilias Homeri, & annales Enny. Poetice est ars earum rerum. Despuas, contemnas. Ocelle, ita saepe uocabant eos, quibus blandiebantur. exempla apud Plantum satis crebra sunt. Nemeis. hæc enim dea fastum & arrogantiam punire credebatur.

AD LESBIAM.

ILLE mi par esse deo uidetur,
 Ille, si fas est, superare diuos,
 Qui sedens aduersus identidem te
 Spectat, & audit
 Dulce ridentem, misero quod omneis
 Eripit sensus mihi, nam, simul te
 Lesbia aspexi, nihil est super mi

*

Lingua

Lingua sed torpet, tenuis sub artus
 Flamina demanat, somitu suopte
 Tinnunt aures, gemina teguntur
 Lumina nocte.

Ocium Catulle tibi molestum est:
 Ocio exultas, ninuimque gestis.
 Ocium & reges prius, & beatas

Perdidit urbes.

Ille mi par esse. beatum esse ait, quicumque Lesbie aspectu, & alloquio frui possit. post castigat se ipsum, affirmans, tales cogitationes non nisi ex ocio nasci: additque grauem sententiam; ocium multis regibus, multisque urbibus exitij causam fuisse. Secunda strophes vltimus versus desideratur. is autem qui vulgo legitur, Quod loquar amens, non Catulli est, sed Paribeny; ideoque eum sustulimus.

hoc enim perpetuo tenere decreuimus, ut ne quid alienum veterum scriptis scientes admisceamus. alioqui enim reijciendus ille versiculus non erat; cum ad sententiam mirifice quadret. Libet autem hoc potissimum loco singularem gratiam inire ab ys omnibus, qui antiquitatis studio, & delicatorum versuum suauitate capiuntur. Etenim, cum Dionysij Longini libellum ἐπιπέδου, qui nondum à quoquam editus est, hortante eodem, qui me ad hæc scribenda impulit, singularis doctrina, eximiaque virtutis viro, Paulo Manutio, Latine interpretari cœpisssem, ut eodem tempore optimus liber & Græcus, & mea opera Latinus factus ederetur; cum alia in eo sane plurima deprehendi digna, propter quæ liber ipse communi omnium elegantium hominum desiderio expetatur, tum oden suauissimam poetria Sap phu, quam ys, qui proxime antecesserunt, versibus

b

maxima ex parte Catullus expressit. quis autem est, duntaxat eorum, qui aliquem literarum, atque humanitatis sensum habent, qui non summam voluptatem capiat, mulieris in hoc genere longe post homines natos praestantissima. & poeta Latinorum omnium mollissimi versibus inuicem comparandis? eam autem oden, cum locis aliquot deprauata esset, versusque ipsi permisti, confusi, inuicem essent, iam ante, quam liber in meas manus veniret, emendauerat, distinxeratque homo & Latinarum & Graecarum literarum cognitione excellens Franciscus Portus, qui idem cum in alijs optimis utriusque lingua scriptoribus, tum in Aeschulo multa felicissime emendauit, quae adhuc in omnibus impressis libris deprauata circumferuntur. eum igitur merita laude fraudare nolui. Sed iam neminem esse arbitror, qui non decimam illam Musam audire gestiati.

Φαίνεται μοι κείνος ἴσος θεοῖσιν
ἔμμεν ἀνὴρ, ὅς τις ἐναντίον τοι
ἕξεται, καὶ πλεονεξίαν ἀδύφρωνος
σας ὑπακείει.

καὶ γελῶν ἡμερόεν, τό μοι τὴν
καρδίαν ἐν εἵθεσιν ἐπλόασεν.
ὡς ἴδον σε, βρόγχον ἐμοὶ γὰρ αὐδᾶς
ἔδεν ἔθ' ἦκει.

ἀλλὰ καμμέν γλῶσσαν ἔαγ', ἀν ᾗ λεπτόν
αὐτίκα χροῖον ὑποδεδρόμακεν.
ὀμμάτεσσιν δὲ ἔδεν ὄρημι: βομβεῦ-
σιν δ' ἀκοαὶ μοι:

καὶ δ' ἰδρῶς ψυχρὸς χέει: τρόμος ᾗ
πᾶσαν αἶψα: χλωροτέρη δ' ποίαις
ἐμμοῖ: τεθνῶτα δ' ὀλίγη δὲ εἰσέ-
φαίνομαι ἄπνευς.

AD SE IPSVM DE STRUMA,
ET VATINIO.

QV ID est Catulle, quod moraris emori?
Sella in curui Struma Nonius sedet:
Per consulatum peierat Vatinius.

Quid est Catulle, quod moraris emori?
Quid est Catulle? secum indignatur, homines indig-
nissimos, Nonium cognomento Strumam, & Vati-
nium, illum quidem ad editatem, prae turamve (non
enim memini quidquam hac de re certi proditum esse)
illum etiam ad consulatum peruenisse: idque ita ini-
quo animo fert, ut nihil sibi causae esse dicat, cur non
a vita potius recedat, quam ut ista spectacula videat.
Per consulatum. solebant enim per ea iurare, quae
carissima haberent. Peierat, per consulatum iura-
re intolerabilis arrogantiae esset: at in peierando etiam
aliud flagitium est. Fuit autem P. Vatinius consul una
cum Q. Fusio Caleno: valdeque errant hoc loco omnes
interpretes, qui, quae de Caniniy consulatu dicta sunt, ea
ad Vatinium referunt, sed erroris sui ducem atque au-
ctorem habent Macrobius, qui, in percensendis Ci-
ceronis iocis, Vatinium ubique pro Caninio nominat: si
tamen impressi libri vacant mendo.

DE QVODAM, ET CALVO.

RISI nescio quem modo in corona,
Qui, cum mirifice Vatiniانا
Meus crimina Caluus explicasset,
Admirans ait haec, manusque tollens,
Dij magni salicippium disertum.

Risi nescio quem. Caluus exigua statura fuit, sed
acer & vehemens in dicendo, is in controuersia quadam,
ne propter corporis paruitatem minus conspicuus esset,

imponi se supra cippum iusserat; ut est apud Senecam. At igitur Catullus valde risisse se, quod, cum Calvus mira orationis vehementia in Vatinius dixisset, quidam è corona, admiratus in tantulo corpusculo tantam eloquentiæ vim latere, sublatis manibus, Di magni, dixerit, salicippium disertum; respiciens videlicet ad id, quod paulo ante narrauimus. Ridendi autem occasione cepit poeta ex eleganti nouitate vocis, quam ille, quisquis fuit, à saliendo in cippum, urbane admodum, venustèque consinxerat. Cum autem alij monstra quadam vocabulorum in hunc locum inuexissent, eaq; barbare, & insulse interpretati essent; primus Paulus Manutius animaduertit, & hic, & apud Senecam, salicippium, eo quo diximus sensu, legi oportere. In corona, ita vocabant multitudinem, qua in forum confluebat. Cicero, Non enim corona confessus vester cinctus est, ut solebat. Vatiniiana crimina, ex oratione Calui in Vatinius, citat hæc verba Seneca libro xvi. epistolarum. Factum esse ambitum scitis: & hoc vos scire, omnes sciunt. Manusque tollens, gestus admirantium. Cicero ad Cæsarem, Sustulimus manus & ego, & Balbus, tanta fuit opportunitas, ut illud nescio quid non fortuitum, sed diuinum videretur. & in Academicis, Hortensius autem vehementer admirans: quod quidem perpetuo, Lucullo loquente, fecerat, ut etiam manus sæpe tolleret.

- * Othonis caput oppido est pusillum.
- * Heri rustice semilauta crura
- * Subtile, & leue peditum Libonis
- * Sed non omnia displicere vellem
- * Tibi, & Suffetio seni recocto.

* Ira

- * Irascere iterum meis iambis
- * Immerentibus vnice imperator.

Othonis caput. hos quidem versus, nisi sibylla, ut ille ait apud Plautum Pseudolus, legerit, interpretari alium posse reor neminem. omnino constat, fragmenta esse diuersorum epigrammatum, sed ita lacera, ut non sperem vnquam intellectum iri. vetat autem Hippocrates, desperatis adhibere medicinam.

AD CAMERIVM.

- ORAMVS, si forte non molestum est,
 Demonstres ubi sint tua latebra.
 Te quaesui in minore campo,
 Te in circo, te in omnibus tabernis,
 Te in templo supero Ioui sacrato,
 In Magni simul ambulatione.
 Femellas omnes amice premdi,
 Quas vultu vidi tamen serenas.
 Hæc sic tantum ipse flagitabam,
 Camerium mihi pessime puella.
 Quadam, inquit, nitidum sinum reducens,
 En hic in roseis latet papillis.
 Non custos si fingar ille Cretum,
 Non si Ladas, pennipésue Perseus,
 Non si Pegaseo ferar volatu,
 Non Rhesi niueis, citisque bigis.
 Adde huc plumipedas, volatilesque,
 Ventorumque simul require cursum,
 Quos iunctos Cameri mihi dicaris,
 Defessus tamen omnibus medullis,
 Et multis langoribus peresus
 Essem, te mihi amice quaritando.

Sed, te querere iam Herculis labos est.

Tanto ten' fastu negas amice?

Dic nobis ubi sis futurus, ede

Audacter, comiti licenter ede:

Num se lacteola tenent puella?

Si linguam clau' o tenes in ore;

Fructus proicies amoris omnes.

Verbosa gaudes Venus loquela.

Vel, si vis, licet obferes palatum,

Dum vestrisim ego particeps amoris.

Oramus. exponit, quantopere se, querendo Camerio, defatigauerit; rogatque eum, tum ut, ubi sit futurus, indicet, tum ut amores detegat suos. In magna autem parte horum versuum spondeus secundo loco ponitur: quod cum quibusdam videretur absurdum, discessum est à veterum librorum fide, varièque mutata quàm plurima. ego veterem scripturam, quantum in me fuit, reposui. In minore campo, qui ad campum Martium fuisse dicitur. In circo, circum maximum intelligo. Te in litera e non eliditur. Omnibus tabernis, quæ in foro dispositæ erant. In templo. Capitolium dicit. In Magni simul ambulatione, in porticu Pompeiana. Femellas. iocose. Scietam te magnum esse affectatorem seminarum, in quibus aliqua esset formæ elegantia. itaque ex eiusmodi omnibus de te percontabar. Sic tantum, nulla longiore utens oratione, quoniam videlicet te videre properabam. Camerium mihi, indicate, subintelligendum. Quædam, illudens mihi, simulque occasionem quaerens, qua mihi pectoris sui candorem & pulchritudinem ostenderet. Non custos si fingar ille Cretum, non si *Dædalus* siam. custodem autem Cretum

tum vocat, quòd ei *Minos* proficiscens aduersus Athenienses, regni custodiam commiserit. ita enim à quibusdam, sed non valde idoneis auctoribus, traditum est. an potius *Talus* dicitur hunc enim tanta celeritate fuisse aiunt, ut totam *Cretam* vno die pedibus obiret. quod tamen equidem nusquam adhuc reperire potui, nisi apud eos, qui ita hunc *Catulli* locum interpretantur. ego, quæ de *Talo* apud scriptores ἀξιολόγως comperi, afferam: deinde suum cuique iudicium relinquã. Hinc igitur toto corpore areum fuisse accepimus, præter tuberculum quoddam in imo calcaneo, tenui membranula tectum, quæ dirupta, mors ei fataliter constituta esset. hunc *Iuppiter* rapta *Europa*, & in *Cretam* abducta dono dedit, qui insula custos foret, tæque totam insulam obiret: die, an mense, an anno, nihil diserte ab *Apollonio* expressum est. quo loco narrat, quem in modum hic *Argonautas*, à *Colchica* expeditione redeuntes, ne in *Cretam*, ut volebant, appellerent, prohibuerit. eius è libro quarto hæc sunt.

Τὸς δ' ἐ Τάλως χαλκίος, ἀπὸ Σίβαρῆ σκοπέλοιο
 Ῥηηνύμενος πείτρας, εἴργε χθονὶ πείσιματ' ἀνάφα,
 Δικταίνῃ ὄρμοιο κατερχομένους ἐπ' ἰωρήν.
 Τὸν μὲν χαλκίης μελιτηγείων ἀθ' ὠπίων
 Ῥίξης λοιπὸν ἔδοντο. μετ' ἀνδράσιν ἡμιθίοισιν
 Εὐρώπῃ Κρονίδης νῆσθε πῶθρεν ἔμμεναι ἔρον,
 Τρίς περὶ Χαλκίους Κρήτην ποσὶ Διευόοντο. id est,
Aereus hosce *Talus* lapides è monte reuulsos
 Projiciens, vetuit terra religare rudentes,
 Ostia cum cursu peterent *Diictæa* citato.
Iuppiter hunc, reliquum ex hominum arboribus natoꝝ
Aerea progenie, cum semideum comitatu,
 Custodem *Europa* dederat, qui littora *Cretæ*

Ter, quàm longa forent, pedibus lustrares ahenis.
is autem, qui consequuntur, versibus, qua illum arte
Medea interfecerit, exponitur. In Orphei quoq; Ar-
gonauticis hæc de eo leguntur.

Ὅσα τ' ἔρ' ἐν Κρήτῃ παύθων ἄλγηα τέλεικῶτες,
 Καλκείον τριγύχαντα θεοκύνειοι ὄφρ' ἐκόμοεσθαι.
 Ὅς ῥα οἱ ἐκείναι λιμῶν ἐπισθεν ἐκ ὄσται.

Quid memorē, ad Cretā quot dura & acerba tulerunt,
E solido vastum spectantes ære gigantem,
Illos qui optato vetuit succedere portu?

meminit eius & Lucianus in φιλοφύδοι, his verbis.
 Ὅρα τοίνυν, ἦν δ' ἐγὼ, μὴ ἔχι Πίλιχος ὁ ἀνδρῖας,
 ἀλλὰ Τάλως ὁ Κρής ὁ τῷ Μίνωος ἦ. καὶ ᾗ ἐκείνος
 χαλκῆς τις ἦν, τῆς Κρήτης περιπόλος. *Eustathius in*
viceſimum Odyſſæa narrat, eum mira quadam ratio-
ne solitum enecare hospites, qui in Cretam appulissent.
desiliebat enim in ignem: (poterat autem id impune fa-
cere, cum æneus esset) ibique ita se concalesciebat, ut
canderet. comprehensos igitur hospites, & pectori suo
admotos, ridens ipse, exurebat. etsi Eustathius, non
hunc, sed alium quendam, quem Vulcanus fabricatus
esset, Europæ custodem datum, innuere videtur. Pla-
to in Minoe narrat, duos affuisse Minoi, quibus ipse
ad legum custodiam uteretur, Rhadamanthum, & Ta-
lum; quorum illi res urbanas, huic ceteram Cretam
curæ fuisse. Talum itaque solitum ter quotannis obire
omnes Cretensis agrī pagos, ferentem secum leges in
as incisas: unde datam fabule occasionem, ut æneus
diceretur. Fuerunt & alij hoc nomine: sed nihil ad
eum, in quo nunc versamur, locum. Non si Ladas.
Solinus, Primam palmam velocitatis Ladas quidam
adeptus est, qui ita supra cauum pulverem cursi-
tauit,

tauit, ut, arenis pendentibus, nulla indicia relinque-
ret vestigiorum. *Pausanias Corinthiacis, τὸ ναῖ*
δὲ ἐστὶν ἐν τῷ Λάδα, ποδῶν ἀκτύπητι ὑπερβαλόμενος
τὴς ἐφ' αὐτῆ. loquitur autem de templo Apollinis Ly-
ciij. Idem Laconicis, πορελθόντι δὲ αὐτόθεν σαδῖες
εἰκοσι, τὸ εὐρώτα τὸ βῆμα ἰγυράτω τῆς ὁδοῦ γίνε-
ται, καὶ λάδα μνήμῃ ἐστὶν ἀκτύπητι ὑπερβαλομένου
ποδῶν τοὺς ἐφ' αὐτῆ. καὶ δὴ καὶ Ὀλυμπιάσιν ἐσεφα-
νοῦτο Διολεχῶ κρατῶν. Διοκεῖ δέ μοι, κέμων αὐτίκα
μετὰ τὴν νύκτιν ἐκομίζετο, καὶ συμβαδῶς ἐνταυθὰ οἱ
τελευτήσῃς, ὁ τάφος ἐστὶν ὑπὲρ τὴν Λεωφόρον. meminit & in
Arcadicis, sed & Martialis,

Habeas, licebit, alterum pedem Lada;

Inepte, frustra crure ligneo curre.

nominat eum & Cornificius libro quarto ad Heren-
nium. Perseus. de hoc multa Ouidius, multa Hygi-
nius; longe plurima autem interpres Apollonij in quar-
tum Argonauticorum. Multa etiam Pausanias in
Corinthiacis. Non si Pegaseo. Pegasi fabula notior
est, quàm ut hoc loco explicari debeat. Non Rhesi. fa-
bula est apud Homerum Iliados κ. Niueis citiſque.
Homerus,

Λευκότεροι χιόνος, θελεῖν δ' ἀνέμοισιν ὁμοῖοι.

Virgilius utrunque complexus est, cum equos illos ar-
dentēs vocauit. Bigis. equos ipsos ad currum iun-
ctos significat. Deficit autem hoc loco oratio, si anim ad-
uertat: est enim sensus: Si hac omnia vera essent, non ta-
men tantum itineris sine lassitudine obire possem. Ta-
lia exēpla satis multa in antiquis scriptoribus reperiri
queunt. Plumipedas, volatilisque. admonent, &
recte, omnes Catulliani interpretes, verſum hunc non de
auibus solum, sed etiam de Zethe, & Calai, Boreæ filijs,

intelligendum esse. fabulam narrant Apollonius lib. secundo, & Valerius Flaccus libro quarto Argonauticon. meminit & Pindarus Pythijs. Quos iunctos, quorum omnium coniunctam celeritatem. Mihi dicaris, mihi dederis. Virgilius,

--propriamque dicabo.

& in tribus verbis pratoris, Do, dico. addico: est enim à dicando, non à dicens: quod nostri iurisperiti parum intelligere videntur. Quaritando. antiquum verbum. Plautus Menachmis,

Hodie in Epidamnum venit cum seruo suo,

Hunc quaritatum geminum germanum suum.

Si linguam. si amores tuos mihi celare perges, priuabis te gaudiorum tuorum longe maximo fructu. crescunt enim gaudia, qua cum amicis communicantur. Tibullus tamen,

Qui sapit, inquit, in tacito gaudeat ille sinu.

Verbosa gaudet. contra Tibullus,

-celari vult sua furta Venus. Vel si vis. si vis, inquit, per me licet, alios omnes celatos habeas, dum vnus ego sim tuarum voluptatum conscius.

AD CATONEM.

O REM ridiculam Cato, & iocofam,

Dignamque auribus, & tuo cachinno.

Ride, quidquid amas Cato Catullum.

Res est ridicula, & nimis iocosa.

Deprendi modo pupulum puella

Trufantem: hunc ego, si placet Dione,

Pro telo rigida mea cecidi.

O rem ridiculam. ad quem è Catonibus scriptum hoc carmen fuerit, sciri posse non puto. neque vero magni interest. hoc modo teneatur, ad eum, qui se Vicia interse-

vit, non pertinere. neque enim, ut cetera omittam, suspicio hac in illius seueritatem cadit. Trufantem, sicutam suam in puella vaginam intrudere molientem. Dionæ, Veneri, aut Veneris matri. Pro telo. simile quiddam narrat Appuleius libro 1 x. de pistore, qui puerum formosum cum vxore deprehenderat.

IN MAMVRRAM, ET CAESAREM.

PVLCHRE conuenit improbis cinadis

Mamurra pathicoque, Cesarique.

Nec mirum: macula pares utrisque,

Urbana altera, & illa Formiana,

Impresse resident, nec eluentur.

Morbofi pariter, gemelli utriusque,

Vno in ludulo erudituli ambo.

Non hic, quam ille, magis vorax adulter,

Ruales socij & puellularum.

Pulchre conuenit improbis cinadis.

Pulchre conuenit. Cesaris & Mamurra amicitiam exagitat, affirmans eam non aliunde, quam ex vitiorum similitudine, conglutinatam. Urbana altera, & illa Formiana. fortasse, quod Cesar in urbe, Mamurra Formis aetatis suae teneritudinem aliena libidini prostituerit.

AD COELIVM DE LESBIA.

COELI Lesbiam nostra, Lesbiam illa,

Illa Lesbiam, quam Catullus vniam

Plus, quam se, atque suos amavit omnes,

Nunc in quadriuijs, & angiportis,

Glubit magnanimos Remi nepotes.

Cæli. memoria proditum ab Appuleio est, puellam, que in amoribus ac delicijs huic poeta fuit, quamque ipse Lesbiam nominauerit, Clodiam illam, p. Clodij sororem, fuisse; cuius à fratre primum delibata pudicitia, vniuersa postea iuuentutis Romana libidini exposita prostitit. Eius igitur consuetudine cum M. Cælius diu, multumque usus fuerit; assentior eruditissimo homini, Victorio, qui carmen hoc ad M. Cælium refert. Glubit. ad Veneream turpitudinem potius, quam ad fortunarum spoliationem, referri puto. Magnanimos. ex contrario intelligendum.

DE R V F A.

BONONIENSIS Rufa Rufulum fellat
Vxor Meneni, sepe quam in sepulcretis
Vidisti, ipso carpere è rogo cenam,
Cum deuolutum ex igne prosequens panem,
A semiraso tunderetur vstore.

Bononiensis Rufa. Rufam quandam, vt mendicam, & vt fellatricem, notat. Ipso carpere è rogo cenam. epulas in rogam conijcere solebant: locumque, in quo ille comburentur, culinam vocabant. auctor Festus. Extrema autem mendicitatis signum est, quod hic affert poeta. & tale est illud Terentij,
E flamma te cibum petere posse arbitror. Semiraso, ex igne.

*

NVM te leæna montibus Libyffinis,
Aut Scylla latrans infima in guinum parte,
Tam mente dura procreauit, ac terra,
Vt supplicis vocem in nouissimo casu
Contemptam haberes? ab nimis fero corde.
Num te læna. ad quem scribatur hoc carmen, sciri
non

non potest. sed & fragmētum potius esse, quam epigramma integrum, existimo.

IN NVPTIAS IVLIAE ET
MANLII.

COLLIS ò Heliconij
Cultor, Vrania genus,
Qui rapis teneram ad virum
Virginem, o Hymenæe Hymen,
Hymen o Hymenæe.
Cinge tempora floribus
Suauē silentis amaraci.
Flammenum cape. letus huc
Huc veni, niueo gerens
Lutum pede soccum:
Excitūsq; hilari die,
Nuptialia concinens
Voce carmina tinnula,
Pelle humum pedibus, manu
Spineam quate redam.
Nanque Iulia Manlio,
Qualis Idalium colens
Venit ad Phrygium Venus
Iudicem, bona cum bona
Nubit alite virgo.
Floridis velut enitens
Myrtus Asia ramulis,
Quos Hamadryades deæ
Ludicrum sibi roscido
Nutriunt humore.
Quare age huc aditum ferens
Perge linq̄ere Thespie
Rupis Aonio specus.

Nympha

Nympha quos super irrigat
 Frigerans Aganippe;
 Ac domum dominam voca
 Coniugis cupidam noui,
 Memem amore reuincens,
 Ut tenax edera hac, & hac
 Artorem implicat errans.
 Vos item simul integra
 Virgines, quibus aduenit
 Par dies. agite, in modum
 Dicite, o Hymenae Hymen,
 Hymen o Hymenae:
 Ut libentius audiens,
 Se citariet ad suum
 Munus, huc aditum ferat,
 Dux bona Veneris, boni
 Coniugator amoris.
 Quis deus magis optimis
 Expetendus amantibus?
 Quem colant homines magis
 Calitum? o Hymenae Hymen,
 Hymen o Hymenae.
 Te suis tremulus parens
 Inuocat: tibi virgines
 Zonula soluunt sinu:
 Te timent: cupida nouos
 Captat aure maritos.
 Tu fero iuueni in manus
 Floridam ipse puellulam
 Matris è gremio sua
 Dedis, o Hymenae Hymen,
 Hymen o Hymenae.

Nil

Nil potest sine te Venus,
 Fama quod bona comprobet,
 Commodi capere, at potest
 Te volente. quis huic deo
 Comparariet ausit?
 Nulla quit sine te domus
 Liberos dare, nec parens
 Stirpe diciet, at potest
 Te volente: quis huic deo
 Comparariet ausit?
 Qua tuis careat sacris,
 Non queat dare praesides
 Terra sinibus; at queat
 Te volente. quis huic deo
 Comparariet ausit?
 Claustra pandite ianua.
 Virgo adest. viden' ut faces
 Splendidas quatiunt comas?
 Sed moraris. abit dies.
 Prodeas noua nupta.
 Tardat ingenuus pudor,
 Quom tamen magis audiens
 Flet, quod ire necesse sit.
 Sed moraris. abit dies.
 Prodeas noua nupta.
 Flere desine: non tibi
 *Herculeia periculum est,
 Ne qua femina pulchrior
 Clarum ab Oceano diem
 Viderit venientem.
 Talis in vario solet
 Dinitis domini hortula

Stare

Stare flos hyacinthinus.
 Sed moraris. abit dies.
 Prodeas noua nupta.
 Prodeas noua nupta, si
 Iam videtur, & audias
 Nostra verba. viden: faces
 Aureas quatiunt comas.
 Prodeas noua nupta.
 Non tuus lenis in mala
 Deditus vir adultura,
 Probra turpia persequens,
 A' tuis teneris voles
 Secubare papillis:
 Lenta quin velut assitas
 Vitis implicat arbores,
 Implicabitur in tuum
 Complexum. sed abit dies.
 Prodeas noua nupta.
 O cubile. quot omina
 Candido pede lectulis,
 Que tibi veniunt bona.
 Gaudeas. sed abit dies.
 Prodeas noua nupta.
 Qua tuo veniunt hero,
 Quanta gaudia, qua vaga
 Nocte, qua medio die
 Gaudeas. sed abit dies.
 Prodeas noua nupta.
 Tollite o pueri faces:
 Flammeum vidcor videre.
 Ite, concinite in modum,
 O Hymen Hymenae Hymen

Hymen

Hymen o Hymenae.
 Neu diu taceat procax
 * Fescennina locutio:
 Neu nuces pueris neget
 Desertum domini audiens
 Concubinus amorem.
 Da nuces pueris iners
 Concubine: satis diu
 Iusisti nucibus: lubet
 Iam seruire Thalassio.
 Concubine nuces da.
 Sordebant tibi villicae
 Concubine hodie, atque heri.
 Nunc tuum cinerarius
 Tondet os. miser ab miser
 Concubine nuces da.
 Diceris male te à tuis
 Unguentate glabris marite
 Abstinere: sed abstine.
 O Hymen Hymenae Hymen,
 Hymen o Hymenae.
 Scimus, hac tibi, que licent
 Sola cognita: sed marito
 Ista non eadem licent.
 O Hymen Hymenae Hymen,
 Hymen o Hymenae.
 Nupta tu quoque, qua tuus
 Vir petet. caue ne neges,
 Ne petitum aliunde eat.
 O Hymen Hymenae Hymen,
 Hymen o Hymenae.
 En tibi domus & potens,

Et beata viri tui,
 Quae tibi, sine, seruiat.
 O Hymen Hymenae Hymen,
 Hymen o Hymenae.
 Vsq̄ue dum tremulum mouens
 Cana tempus anilitas
 Omnia omnibus annuit.
 O Hymen Hymenae Hymen,
 Hymen o Hymenae.
 Transfer omine cum bono
 Limen aureolos pedes,
 R a silēque subi forem.
 O Hymen Hymenae Hymen,
 Hymen o Hymenae.
 Aspice, vnus ut accubans
 Vir tuus Tyrio in thoro,
 Totus immineat tibi.
 O Hymen Hymenae Hymen,
 Hymen o Hymenae.
 Ille non minus, atque tu,
 Pectore vritur intimo,
 Flamma sed penita magis.
 Hymen o Hymenae Hymen,
 O Hymen Hymenae.
 Mitte brachiolum teres
 Prætextate puellulae;
 Jam cubile adeat viri.
 O Hymen Hymenae Hymen,
 Hymen o Hymenae.
 Vos vnis senibus bona
 Cognita bene femina
 Collocare puellulam.

O Hy

O Hymen Hymenae Hymen,
 Hymen o Hymenae.
 Iam licet venias marite:
 Vxor in thalamo est tibi
 Ore floridulo nitens,
 Alba parthenice velut,
 Luteūmve papauer.
 Non diu remoratus es.
 Iam venis. bona te Venus
 Iuuerit, quoniam palam
 Quod cupis, capis, & bonum
 Non abscondis amorem,
 At marita tuum tamen
 Celites, nihilo minus
 Pulchra res: neque te Venus
 Negligit. sed abit dies.
 Perge, ne remorare.
 Ille pulvis Erythrei,
 Siderūmque micantium
 Subducat numerum prius,
 Qui vestri numerare vult
 Multa millia lusus.
 Iudite, ut lubet, & breui
 Liberos date. non decet
 Tam vetus sine liberis
 Nomen esse, sed indidem
 Semper ingenerari.
 Torquatus, volo, paruulus
 Matris è gremio sua
 Porrigens teneras manus,
 Dulce rideat ad patrem,
 Sed micante labello.

Sit suo similis patri
 Mantio, & facile inscius
 Noscitur ab omnibus,
 Et pudicitiam sua
 Matris indicet ore.

Talis illius à bona
 Matre laus generus approbet,
 Qualis unica ab optima
 Matre Telemacho manet
 Fama Penelopeo.

Claudite ostia virgines,
 Lusimus satis, at boni
 Coniuges bene viuite, &
 Munere assiduo valentem
 Exercete iuuentam.

Collis o Heliconij. Manlij, puto, eius, ad quem infra elegiam scribit, & Julia nuptias ode elegantissima celebrat, eiusque à dijs immortalibus fausta omnia precatur. Est autem hoc carmen quidem nuptiale, neque tamen proprie epithalamium. nam epithalamia canebantur à virginibus, cum iam noua nupta in lecto viri collocata esset; ut, eo primum illud pralium committente, effringentēque illud virginei pudoris velui vallum, clamor, qui non nunquam à virginibus in eo conflictu edi solit, exaudiri non posset. in quem usum etiam nuces pueris spargi solebant; quibus illi colligendis intenti, tumultu & strepitu omnia implerent. At hoc versu & puella ipsa admonentur, ut cantant; & tota nuptialis pompa describitur, ut, quemadmodum ante dixi, epithalamium esse vix possit: nisi quis, epithalamij nomine latius accepto, omne nuptiale carmen significari putet. Principio igitur Hymenaeum,
 deum

deum nuptiarum praesidem, inuocat; eumque orat, ut his nuptijs felix ac propitius assit. Quae de Hymenaeo traduntur, quia peruulgata sunt, piget ascribere.

Qui rapis. Festus, Rapi simulatur virgo ex gremio matris: aut, si ea non est, ex proxima necessitudine, cum ad virum traditur: quod videlicet ea res feliciter Romulo cessit. Idem, Rapi etiam fax solet in nuptijs, qua pralucet, noua nupta deducta est, ab utriusque amicis; ne aut uxor eam sub lecto viri ea nocte ponat, aut vir in sepulcro comburendam curet: quo utroque mors propinqua alterius virius captari putatur. O Hymenae Hymen. hac cani solebant, cum in domum viri noua nupta deduceretur. vide Plautum Casina, meminit & Terentius Adelphis. Cinge tempora. redimitus floribus deus hic, & facem gestans pingebatur. Theocritus, epitaphio Adonidis.

Εὐχέσθε λαμπράδ' ἠΐσαν ἐπὶ Φηαῖς ὑμεναῖος,
 καὶ εἴρος ἐξέπεται γαμήλιον.

Suaue olentis, hoc vocabulo vsus est & in carmine illo in Priapum,

Pallentēque cucurbita, & suaue olentia mala.

sic Virgilius suane rubentem hyacinthum & suaue rubentem muricem dixit. Flameum cape, quo nymphae caput amicias, ad pudorem indicandum. Festus, Flameo amicitur nubens, omnis boni causa; quod ea assidue utebatur flaminica, id est, flaminis uxor, cui non licebat facere diuortium. Luteum. colorem hunc fuisse in nuptijs vsitarum, auctor est Plinius. Pelle humum pedibus. salta. sic Horatius, Nunc est bibendum, nunc pede libero Pulsanda tellus. Spineam. recte emendauit hunc

locum ante hos L. annos Parthenius, cum antea legeretur, Pineam, è spina enim alba nuptiales rades fieri solitas, & Festus testatur, & Plinius: idque quoniam in Sabinarum raptu, qui felicissime cessit, talibus etiam radis pastores vsiterant. Nanque Iulia, aequè pulchram esse dicit Iuliam, atque erat Venus, cum ad Paridem, subitura formæ iudicium, venit. Fabula omnibus nota est. Cum bona alite. Vetusse addidit, cum: ut & infra,

Transfer omine cum bono.

visitatus enim hæc sine præpositione dicuntur. Horatius, Mala soluta nauis exit alite. Idem, -mala ductis aui domum

Quam multo repetet Græcia milite. Tibullus, Fulserit hic niveis Delius alitibus.

Bona cum bona. hæc figura, quam Cornificius traditionem vocat, huic scriptori, & Plauto per familiaris est. Sic infra,

Dux bonæ Veneris, boni

Coniugator amoris.

multisque alijs in hoc ipso poematio locis. Floridis velut. elegantissima comparatione exornat pulchritudinem Iulie, similem ipsam esse dicens myrto tenella; quam paulatim assurgentem, nymphæ summo studio nutriant. Et apparet, hæc comparatione poetam ipsum delectatum, quam infra repetierit, cum de Ariadna loqueretur,

Quales, inquit, Eurota progignunt flumina myrtos, Auræve distinctos educit verma colores.

Hoc autem ex Hornero sumpsit, apud quem Ulysses Nausicaam tenera & proceræ assimilat palmæ. locus est Odyssæ v l.

Δύω δὴ ποτε τοῖον Ἀπόλλωνος παρὰ βωμῶν
Φοῖνικος νέον ἔργος ἕπερχόμενον ἐνόνει. id est,
Talem equidem tenero surgentem germine palmam
Deli olim, Phœbi ante aras, vidisse recorder.

Myrtus Asia, quod videlicet in Asia, propter regionis calorem, arbor hæc felicissime proveniat. Neque est, quod quinquam moueat syllaba modus. sic Homerus Iliados 11.

Ἀσίῳ ἐν δειμῶνι, καὶ ἑρὶς ἀμφὶ πύεθρα. sic Maro,
- & qua Asia circum

Dulcibus in pratis rimantur stagna Caystri. & alibi,
- sonat amnis, & Asia longe

Pulsa palus. Sic, cum Arabes & Italos prima correpta enunciemus, Arabiam & Italiam prima producta dicimus. Biennio fere, postquam hic commentarius primum editus est, scripsit ad me Roma Dionysius Lambinus, homo mihi & propter doctrinæ præstantiâ, & propter suauissimos mores eximie carus, esse illic quosdam homines eruditos, qui cum ceteroqui perhonorifice de me sentirent, hoc loco diligentiam meam requirerent, qui ab Asia regione, non ab Asia palude, Asiam myrtum dici putassem, neque saltem ea vidissem, quæ hæc de re peruulgati Homerici ac Virgiliani interpretes tradidissent. ego autem, quod de me bene sentiant, gratiam habeo: quod me, hoc quidem loco, reprehendant, facere iniuste puto. nam illam ipsam paludem in Asia esse constat: & pratum illud Asium, ut non nulli à nomine ἄσις, alij ab heroe quodam Asia, ita sunt qui à terra Asia nominatum opinentur. idq; & Eustathius testatur, & is, cuius sunt scholia in Homerum. Est autem mihi quoque, nisi fallor, liberum, in sententiarum varietate, id sequi, quod maxime proba-

bile videatur. Hamadryades, nymphæ ita dictæ, quòd cum arboribus & nascantur, & intereant. Hinc est, quòd *Aeneas*, cum sanguinem ex arbore, cuius ipse ramos vulserat, stillantem vidisset, nympharum pacem petijse se ait, veritus nimirum, ne earum aliquam in arbore læsisset. Eadem interdum & *Naiades* dicuntur. *Ovidius*,

Naiada vulneribus succidit in arbore factis.

Illaperit, fatum Naiados arbor erat.

Nutrientur humore. spondæum pro dactylo posuit, ut sepe supra in *Phaleucijs*, infra quoque in carmine de *Atti* sepe longam unam duabus breuibus mutat. Est autem hæc vera *Aldinorum* *Gryphianorum*que codicum scriptura, quam alij temere repudiarunt.

Thespiæ *Rupis* *Aonios* specus. *Heliconem* ipsum dicit. *Nympha*. hæc est vetus scriptura, aut igitur *Aganippen* ipsam nympham vocat; aut nympham pro lympham more veterum dixit. sic enim & apud *Virgilium* eruditi legunt, *Dant famuli manibus nymphas*. *Dominam*. ita vocabantur, quæ conue- niebant in manum, id est, matresfamilias. vide *Nonium*. Sed & patresfamilias, domini vocabantur. *M. Brutus* de officio, (citat *Priscianus*) itaque patresfamilia domini sumus. *Terentius* *Hæautontimorum* meno, -domina, ergo herus damno auctus est.

Ut renax edera. comparatio & aptissima, & v- sitatissima. *Festus*, *Edera* *Ancit*, ad quòdcunque se applicat: idèoque eam flammæ *Dialis* neque tangere, neque nominare fas erat. Sed ne annulum quidem ei gestare solidum licebat, aut aliquem habere in se no- dum. *Integræ*, *intactæ*, *innuptæ*, *ἄλυσες*. Quibus aduenit *Par dies*, quibus, suo cuique tempore,

eadem

eadem obscunda erunt sacra. In modum, concinne, εὐπίθμως. Sic infra,

Te, concinne in modum.

Bonæ Veneris, *honestæ*, & *legitimæ*. *Tremulus*, *senex*. *Zonula*. de hoc ritu, alio tam loco diximus. *Versus* autem, qui proxime sequuntur, ita scripti sunt in omnibus, quos ego quidem viderim, libris: *Te timens cupida nouos Captat aure maritos. idque, tanquam integrum, omnes interpretantur, puellas videlicet metuentes, ne in malos maritos incidant, cupide auscultare, cum parentes de adoptando sibi genero aliquo verba faciunt. Ac memini equidem, L. Memmium Fremiotum, nobilissimum, summoque præditum ingenio adolescentem, cum hoc carmen una euolueremus, mihi discere, & totam hanc sententiam magnopere frigidam, & substam illam numerorum commutationem sibi valde inconcinnam, valdeque à lepore huius poetæ alienam videri; neque dubitare se, quin locus corruptus esset. quod cum mihi quoque hæc scribenti venisset in mentem; cepissemque, mehercule ipsius *Memmy* causa paulo accuratius, de hoc toto cogitare; reperiisse videor, quo modo minima mutatione locus integer fiat. Ita igitur legendum puto,*

-tibi virgines

Zonula soluunt sinus,

Tetiment: cupida nouos

Captat aure maritus.

ut sensus sit: dum vesper instat, quo tempore *Hymeneus* canit, & puella in maritorum domos perduci solent, trepidare ipsas, metuentes primam illam congressionem: maritos contra, quibus omnis mora longa sit, quibusque longum videatur, dum sint cum amoribus suis, stare at-

rentis auribus, cupidissimèq; expectare, dum illud quasi Veneri conflictus classicum audiat. Porro quòd, nouus maritus, antique pro, nouus maritus, dictum est; eam fuisse deprauandi loci occasionem puto. Quamquam autem non dubitabam, quin ex collatione, omnes mihi lepidores homines assensuri essent; tamen & vstitam lectione, & illius interpretationem apposui, si quis forte sic quoque eam tenere mallet. Fero, ardentia Floridam, ἀνδρα, ἀνδρῶν, ἀνδρῶν, forma atque atate integra. Dedis. plus quiddam est dedere, quam dare. Damus etiam recepturi: dedimus ea demum, quæ volumus accipienti propria ac perpetua fieri. Parens Stirpe dicier. iurisconsulti enim tradunt, parentes nusquam certos esse, nisi in nuptijs. At Telemachus ille Homericusne sic quidem. Parens stirpe. sic locutus est & Virgilius, -pulchra faciat te prole parentem.

Quæ tuis careat sacris. qui calibes sunt, eos verisimile est minus sollicitus esse de repub. quam eos, qui & uxores, & liberos habent, in quibus quodam modo ipsi periclitentur; quorumque omnium salutem in salute publica intelligant contineri. unde in multis ciuitatibus respub. calibibus committi non solebat. Apud Massilienses quidem. quorum ciuitas optime temperata olim fuisse perhibetur, timuchi esse non poterant, nisi qui & uxorem haberent, & liberos fieri potest, ut idem Romani obseruauerint in ijs, quos praesides in prouincias mitterent. Atque hæc, etsi tantum coniectura nituntur, tamen aptiora, ni fallor, sunt ad hunc locum, quam quæ de patre parato, & fecialibus Guarinnu, & qui cum secuti sunt, attulerunt. Virgo adest. id est, mox proditura est. Ingenuus pudor. nihil est, quod magis in-

uentis

uentutem deceat, quam honestus pudor. itaque & M. Cato dicebat, placere sibi inuenes, qui erubescerent, non qui palleferent: & Diogenes verecundum illum ruborem colorem virtutis esse dicebat: & Pythias, Aristotelis filia, interrogata, qui sibi color videretur pulcherrimus, eum respondit, qui in ingenuis ex pudore enasceretur. Virgines autem præcipue commendat: unde tam sæpe virgineum pudorem, virginalèque verecundiam in scriptis veterum legimus. Flet. fieri solent virgines, ubi è domo paterna in mariti domum abducuntur: quod totum lacrymarum genus fictum esse, Catullus ipse alio loco dicturus est. Herculeia. Herculeij cuiusdam meminit Salustius secundo historiarum, Occurrere duci, & prælium accendere, adeo uti Metello in sagum, Herculeio in brachium tela venient. atque hic videlicet est, qui Sertorium secutus, tandem caesus est à Q. Metello: cuius meminit & Frontinus in strategematis. Sed hæc, cum ex Iulia familia esset, ex Herculeia non poterat. An igitur Herculeiam dicit nobilissima stirpe ortam, & cuius maiores ad ipsum usque Herculem gentis primordia referent? Uix crediderim. plane autem in meo vetere libro legitur omnibus literis, Arunculeia. sed tamen ab Arunca oppido, Aruncana potius diceretur. itaque ἐπέχω. Vario, varijs floribus picto. Stare. hoc verbo utitur, ut viuendum ac vegetum indices florem. In mala Deditus vir adultera. quod nunc, studere alicui rei, & alicui rei deditum esse, dicimus; id veteres, studere in aliqua re, & in aliqua re deditum esse, dicebant. Cato, Poetice artis honos non erat. si quis in ea re studebat, aut sese ad conuiuia applicabat, grassator vocabatur. Lucretius.

Et

Et simul in pugna studio quod dedita mens est.

Lenta vitis. sic Virgilius,

Lenta quibus torno facili superaddita vitis.

Asitas, prope sitas. O cubile. verborum ordo paulo est perturbator: quo factum est, ut non nulli locum hunc non carere vitio suspicati sint. ita autem digerenda sunt, ut intelligantur. O cubile, quot bona omnia veniunt lectulis candido pede: (pedem autem vocat, quo fulcitur lectus; ut supra,

-veteris pedem grabati) & quæ bona omnia veniunt tibi. Gratulatur autem & cubili, & lectulis conscijs atque arbitris futuris nuptialium lusu. sic Propertius, -o tu Lectule delicijs facte beate meis.

Citat fragmentum huic loco simile Priscianus ex Atticida, poeta vetere, in Hymenæo quod tale est,

Felix lectule talibus Sole amoribus.

Constat autem & materiam eandem esse, & idem carminis genus: ut parum absit, quin ego hoc quoque Catulli carmen Hymenæum, non, epithalamium, inscribendum putem. Gaudia, quæ gaudeas. ἐλλυσιμὸς, ut in illo Virgilij,

-hunc, oro, sine me furere ante furorem.

Tollite o pueri faces. describit nunc puellam egredientem domo. Quinque autem facibus utebantur in nuptijs; quod is numerus quasi symbolum quoddam sit nuptiarum, ut qui ex primo impari, & primo pari, tanquam ex mare, & femina, constet. Plura, si libet, vide apud Plutarchum in problematis. Eas qui præferbant, daduchi à Græcis, à Latinis fortasse olim pueri lauti dicebantur. id suspicor ex versiculo Plauti, qui est in Curculatione, ubi servus adolescenti eunti de nocte ad amicam, cereumque manu ferenti ita dicit, Tunc tibi puer

es lautus, luces cereum. Quin & suspicor id olim omnino sum habitum fuisse, creditumque, qui noua nupta luxissent facem, eos postea nihil fore. nam apud eundem poetam Casina, Olympio Chalino, conseruo ac riuali suo, ita mimtans inuicatur,

Primum omnium huic lucebi noua nupta facem:

Postilla ut semper improbu, nihilique sis.

Flamcum quo, ut diximus, nupta amiciebatur caput. Neu diu taceat. pueros admonet, ut de more Fesceninos versus canant. His autem versibus, summa verborum licentia & lasciuia factis, conuicia quedam in sponso ioculariter spargi solebant. unde & istius poeta tum puero concubino Manly petulantius quodam modo insultat; tum Manlium ipsum, ut nimis in pueros procliuem, notat, tum nuptam admonet, ne se in re Venerea viro difficilem prebeat, alioqui fore, ut ipse delicias aliunde petitem eat: quam totam verisimile est Fesceninorum versuum materiam fuisse. Neu nuces. & maritus ipse nuces pueris spargebat, tum ea, quam diximus, causa, tum ut se puerilia omnia relinquere ostenderet; (unde est illud Virgilij, Sparge marite nuces)

& ipsius concubini, ut ex hoc loco colligitur, indicans se amplius puerile illud passurum non esse. Thalassio. hunc inuocabant in nuptijs. vide Liuium libro primo, & Plutarchum problematis. Hic pro ipso matrimonio ponitur. Sordebant tibi villicæ. tu, inquit, nuper villicarum dissuauari te cupientium oscula, pro innata formosis omnibus superbia, refugiebas, & amore domini ferox, & forma bono; at nunc certe istos animos demittes: cum & dominus ad nuptias animum adiecerit, & tonderi te iusserit: quod indicio est, te ei amplius

in delicijs non fore. Porro comam nutrire olim pueri delicati solebant. Horatius,

Aut teretis pueri, longam renodantis comam.

Et Martialis, inter cetera, quæ ad pueri pulchritudinem faciunt, exigit, ut molles ei colla flagellent coma.

Atque hinc videlicet Synesius sophista scripsit cinados esse pueros omnes, qui alerent comam. tondebantur autem uxores ducētibz dominis: aut alioqui cum ipsi iam exolescerent: quod interdum munus noua ipsa nupta obibant. Martialis,

Flameat exuntur sponse: iam tæda parata est.

Tondebit pueros iam noua nupta tuos.

Fere autem comæ libamina dicabāt alicui deo, ut multis ex Martiale & Papinio locis cognosci potest. Cinerarius. ita tonsores vocabant; quod unum de ministerijs eorum esset, calefactis in cinere calamistris torere ac vibrare crinem. eo nomine Afranius comæ diam quandam inscripsit suam. Flavius Sospiter, Muliebre, inquit, ministerium Cinerarius dicitur: nam Cato in originibus, Mulieres, inquit, nostra capillum cinere ungitabant, ut rutilus esset crinis. Male abstinere te, ita salax esse, ut abstinere non possis. A tuis glabris, à pueris tuis, quorum genæ cruræque nulla adhuc lanugine violatur. Scimus hæc tibi quæ licent, Sola cognita. occupatio est. poterat enim Manlius dicere, se ab omni Venere illicita abstinuisset; neque ullam esse legem, quæ vetaret, quo minus ipse arbitrio suo ex pueris suis caperet voluptatem. neque enim veteribus turpe habebatur, primum illum inuentis ætatis ardorem in seruis libertisque suis consumere: neque hoc numerabāt inter inhonestos amores. Plautus Curculione,

Ita

Ita tuum conferto amorem semper, si sapias,

Ne id, quod ames, populus si sciat, tibi sit protero.

& paulo post, Dum te abstineas nupta, vidua, virgine Ingenua, & pueris liberis, ama quod lubet, atque hoc etiam affirmat Plutarchus, ubi causas reddit, cur ingenui pueri bullam gestarent. At Catullus, etiam si hoc, inquit, nondum ducta uxore, tibi licuisse nouimus, nunc tamen marito iam eadem amplius non licent. Tempus, annota tempus etiam priore numero pro parte capitis dici, contra quàm Sospiter putat. Sic Cornificius lib. IIII. ad Herennium. Et dubitanti Graccho, quid esset, neque tamen locum in quo constiterat, relinquens, percutit tempus. Anilitas. ita Varro Eudemionibus dixit inuonilitatē. Idemque de liberis educandis, Velim mehercules, inquit ipse, vsu magno puerilitatis formulam audire. Omnia omnibus annuit, sic puto melius legi, quàm annuat: ut cunq; hoc malit Auancius. Inuide autem exprimit naturam senum; in quibus calor naturalis inopia imbecillitatem, imbecillitas tremorem efficit, ita ut caput perpetuo motitantes, omnia omnibus annuere videantur. Transfer limen pedes. noue dictum profer pedes trans limen. Ominosum autem putabatur, vel ingrediendo, vel egrediendi limen tangere. Ouidius,

Omina sunt aliquid modo cum discedere vellent,

Ad limen digitos constituit iæta Nape.

Idcoque summus poetarum, equum illum fatalem in limine substituisse dicit. -quater ipso in limine porta substituit. Præcipue autem id in nouis nuptis religioni habebant. Plautus,

Sensim super attolle limen pedes noua nupta.

Luca

Lucanus in secundo,

Tralata vetuit contingere limina planta.

Causas ex Serruo, & Plutarchi problematis require. Aureolos pedes, pulchros. $\alpha\gamma\alpha\lambda\lambda\alpha$ enim vocabant, quidquid pulchrum esset. At Homerus Tethyn ab argenteis pedibus $\alpha\gamma\alpha\lambda\lambda\alpha$ nominat. Rafilem, politam, $\xi\tau\sigma$ in. Forem. Plautus Milite, -ecce autem commodum aperitur foris. Ouidius,

-custos in fore nullus erat. Idem,

Difficilem moto cardine pande forem.
Tyrio, purpura Tyria instrato. Immineat tibi, in te, tanquam in praeda aliqua sua, defixus, nunquam à te oculos dimoueat, sed vultu ipso indicet impotens desiderium tui. Flama sed penita magis. significat eum maiore etiam nupta amore ac desiderio carpi. Penitum vocabant veteres, quod intimum esset: vnde & penum, & penates deos dixerunt.

Plautus Asinaria,

-age quaeso hercle usque ex penitis faucibus.
Idem Persa, Furtiuam aduectam ex Arabia penitissima. Mitte brachiolum teres Prætextate puellulæ. Festus, Patrimi & matrimi prætextati tres nubentem deducunt: vnus, qui facem præfert è spina alba, quia noctu nubebant: duo, qui tenent nubentem. Vos vnis feminibus. idem Festus admonet, pronubas adhiberi solitas, qua semel tantum nupsissent. Bonæ feminæ. antiquæ, & populariter. Plautus,
Bona femina, & malus masculus hic te volunt.
Cicero, tua uxoris, bonæ femina, locupletis quidem certe. Collocare, collocare proprie dicuntur in lecto pronuba nouam nuptam. Alba parthenice. de parthenice, & papauere vide Plinium. Bona te Venus. in-

gressus

gressus maritus, nihil veritus eorum, qui aderant, oculos, uxorem in lecto collocatam, ipsis inspectantibus, pressile, vt, verisimile est, deosculatus fuerat: ob quod tam lepidum factum, poeta ei propitiâ Venerem precatur. Quod cupis, capis. Paronomasia. At marita. videtur nuptam admonere, vt occulat ardorem amoris sui, licet pulcher omnino coniugalis ille amor, honestusque sit, neque sane video, quis alius sensus ex his verbis elici queat: sed profecto, ne quid dissimulem, totus hic locus mihi valde suspectus est. Abit dies: diem dicit pro tempore, iam enim nox erat. Perge, ne remorare. hæc ad sponsum potius, quàm ad sponsam: dici videntur. Ille puluis Erythrei, puluis, antiquus genitiuus est, in, Erythrei, autem detrita est vna è diphthongolitera, metri causa, sic supra Dionæum dixit pro Dionæo. Qui hunc versum ita legebat,
Ille pulueris Erythrai, miror, ubi habuerunt aures.
Torquatus volo paruulus. tale est illud,
-si quis mihi paruulus aula

Luderet Aeneas, qui te tantum ore referret,
volo autem hic valet, opto, & cupio: vt cum Cicero dicit, volo tibi deos hanc rem fortunare: volo tibi hanc rem feliciter euenire: de qua huius verbi notione scriptissimus pridem in Andriam. Est autem hic $\delta\pi\omicron\tau\omicron\upsilon\pi\omega\sigma$ infantuli longe suauissima. Similis patri. Horatius, Laudantur simili prole puerpera.
Hesiodus inter ceteras ferrei sæculi calamitates eam quoque ponit, quod nulla sit in liberis parentum similitudo,

$\text{Οὐδ' ἔστι πατρὶς καὶ δεξιῶν ὁμοίος, ἔσδ' ἔτι πατρὶς,}$
et si illud, $\delta\pi\omicron\iota\omicron\sigma$, scio aliter quoque exponi posse. idemq; sanctissimus poeta, quo loco percenset eas commodita-

k

tes, quibus dii cumulant homines iustos, ait eorum uxores similia parentibus pignora parere,

Τητσοι δὲ γυναικῆς ἰσικῶτα τέκνα γονεῦσι.

Telemacho, Ulyssis filio ex Penelope. Penelopæo. Penelopen ex Homeri prædicatione omnes ita castam fuisse credunt, ut eius nomen, non mulieris iam, sed pene ipsius pudicitia nomen putetur. sunt tamen, qui eam impudicissimam fuisse tradant, prociisque ordine omnibus fecisse copiam sui: quod & Homerum subindicasse aiunt, cum eam tendendo arcu vires eorum tentasse narrat. ita quidem arcum illum intellexit, quicumque auctor est longe urbanissimi hac de re epigrammatis, quod inter lusus Priapeios legitur. Interpretes Theocriti alicubi asserit, Pana filium esse Penelopes ex omnibus procis, unde & nomen illud inuenit, quod videlicet ex permisto eorum omnium semine concretus foret. Alibi autem narrat, quod etiam turpius est, Mercurium conuertisse se in formam hirci: cuius libidine incensam Penelopen cum eo commiscuisse corpus, eoque satum editum Pana. Sed Catullus eam, quæ in plures probatur, sententiam insequitur. Claudite ostia virgines. ita fere concluditur Helenæ epithalamium à Theocrito,

Χαίρεις, ᾧ νύμφα, χείροις εὐπένθερε γάμβρε.

Λατῶ μὲν δ' οἶν, λατῶ κερρότροφος ὕμμιν

Εὐτεκνίην κύπρις δὲ θεὰ κύπρις ἴσον ἔρασθαι

Ἀλλ' ἀλῶν, ζεὺς δὲ κρονιδῆς, ζεὺς ἀφθίλον ὄλβον.

Ὡς ἐξ εὐπατρίδαν εἰς εὐπατρίδας πάλιν ἔλθῃ.

Εὐδέτ' ἐς ἀλλ' ἄλῶν εἴρηνον φιλότῃα πονέουσι,

Καὶ πόθον. Munere assiduo, assiduo Veneris usq.

CAR.

CARMEN NVPTIALE.

VESPER adest iuuenes, consurgite, vesper Olympo
Expectata diu vix tandem lumina tollit.
Surgere iam tempus, iam pingues linq̄uere mensas.
Iam veniet virgo, iam dicitur Hymenæus.
Hymen ò Hymenæe Hymen ades ò Hymenæe.
Cernitis innupta iuuenes? consurgite contra.
Nimirum athereos ostendit noctifer ignes.
Sic certe. viden' ut perniciouser exilueret?
Non temere exilueret. canent quos vincere par est.
Hymen ò Hymenæe Hymen ades ò Hymenæe.
Non facilis nobis, æquales, palma parata est.
Aspicite, innupte secum ut meditata requirant.
No frustra meditantur, habet memorabile quod sit.
Nec mirum: tota penitus qua mente laborant.
Nos alio mentes, alio diuisimus aures:
Iure igitur vincemur. amat victoria curam.
Quare nunc animos saltem committite vestros,
Dicere iam incipient, iam respondere decebit.
Hymen ò Hymenæe Hymen ades ò Hymenæe.
Hesperè, qui calo fertur crudelior ignis?
Qui natam possis complexu auellere matris,
Complexu matris retinentem auellere natam,
Et inueni ardenti castam donare puellam?
Quid faciunt hostes capta crudelius vrbe?
Hymen ò Hymenæe Hymen ades ò Hymenæe.
Hesperè, qui calo lucet incundior ignis?
Qui desponsa tua firmes connubia flamma.
Quod pepigere * viri, pepigerunt ante parentes,
Nec iunxere prius, quam se tuus extulit ardor.
Quid datur à diuis felicit optatus hora?
Hymen ò Hymenæe Hymen ades ò Hymenæe.

k 2

Hesperus à nobis aequales abstulit unam.

*

Nanque tuo aduentu vigilat custodia semper.

Nocte latent fures, quos idem saepe reuertens

Vespere mutato com prendis nomine eosdem.

At lubet innuptis ficto te carpere questu.

Quid tum si carpunt, tacita quod mente requirunt

Hymen ò Hymenae Hymen ades ò Hymenae.

Vt flos in septis secretus nascitur hortis,

Ignotus pecori, nullo contusus aratro,

Quem mulcent aura, firmat sol, educat imber,

Multi illum pueri, multa optauerunt puella:

Idem cum tenui carptus defloruit ungui,

Nulli illum pueri, nulla optauerunt puella:

Sic virgo, dum intacta manet, dum cara suis: sed

Cum castum amisit polluto corpore florem,

Nec pueris iucunda manet, nec cara puellis.

Hymen ò Hymenae Hymen ades ò Hymenae.

Ut vidua in nudo vitis quae nascitur aruo,

Nūquam se extollit, nunquam mitem educat unā,

Sed tenerum prono deflectens pondere corpus,

Iam iam contingit summum radice flagellum:

Hanc nulli agricolae, nulli accollere iuueni:

At si forte eadem est ulmo coniuncta marito,

Multi illam agricolae, multi accollere iuueni:

Sic virgo, dum intacta manet, dum inculta senescit:

Cum par connubium maturo tempore adeptus est,

Cara viro magis, & minus est inuisa parenti.

Hymen ò Hymenae Hymen ades ò Hymenae.

At tu ne pugna cum tali coniuge virgo.

Non equum est pugnare, pater cui tradidit ipse,

Ipsè pater cum matre, quibus parere necesse est.

Virgi

Virginitas non tota tua est: ex parte parentum est:

Tertia pars patris est, pars est data tertia matri,

Tertia sola tua est. noli pugnare duobus,

Qui genero sua iura simul cum dote dederunt.

Hymen ò Hymenae Hymen ades ò Hymenae.

Vesper adit. carmen hoc eiusdem argumenti est cum superiore. Principio autem poeta ex sua persona loquitur: postea vero pueri & puella alternis canunt. Vesper, cuius exortu noua nupta in virorum domos perducere solebant. Interim autem canebatur Hymenaeus. Vix tandem. omnis enim mora longa cupienti. ex opinione hoc igitur, non ex veritate, dictum est: ut illud,

Jam tandem Italia fugientis prendimus oras.

Cernitis innuptae. iuuenes primo excitauit: nunc ad puellas conuertitur; easque amulatione excitat. Aethereos, alij eos, quod recipi non potest, cum hic de noctis aduentu agatur. alij optatos, alij Oetaos, ut sit simile illi,

Sparge marite nuces: tibi deserit Hesperus Oetam.

atque horum alterutrum haud sane repudiauerim.

Noctifer. hesperus. Exilueret. de puellis ipsis loquitur. quas non temere exiluisse ait: esse enim ipsis negocium cum iuuenibus ita ad canendum paratis, ut ad eos victoria spectare videatur. Non facilis. iuuenes loquuntur: aiuntque, non facilem sibi victoriam fore: cum puella summa cura meditata sint, quod canant, ipsi vero se negligenter dissolutaeque gesserint. Hesperet, qui caelo. accusant puella Hesperum, qui puellam à complexu matris abstrahat, eamque ardenti iuuenes tradat in manum. Complexu matris. uobis per repetitionem. Hesperet, qui caelo. respondent

iuuenes contra, nullum esse si *Iulus Hesperii fulgore iu-*
cundius, qui exiens confirmet pacta à parentibus
inita. Versus ille, Quod pepigere viri, vereor, ut sit
satis emendatus. Hesperus a nobis. puellas loqui
constat. sed post hunc versum sex septem plus minus
desiderantur. Illud autem, At lubet innuptis, ma-
nifesto à iuuenibus dicitur. Ut flos in sepris, elegan-
tissima comparatio, qua contendunt puella, inutiles
esse virginibus nuptias. Dum intacta manet, dum
cara suis est. prius, dum, valet quandiu: posterius, vs-
que eo. Fabius libro 1 x. Florem. μενιδία ποίαν.
Pindarus. Ut vidua. contraria comparatio, qua con-
tendunt iuuenes, nihil virgini esse optabilis nuptiis.
Vidua. Horatius,

Et vitem viduas ducit ad arbores. Idem,
Ergo aut adulta vitium propagine
Altas maritat populos.

Viduam autem aiunt iurisperiti vocari eam etiam,
que nunquam nupsit. At tu ne pugna. hoc ab viris-
que communiter cani videtur.

DE GALLIAMBO.

Antequam eruditissimum poema de Cybele & At-
ti enarrare incipiam, non erit, ut arbitror, alienum de
ipso genere versus aliquid dicere. quàm enim minime
peruulgata sit illius ratio, non id tantum ostendit, quòd,
eius ignoratione, multis locis deprauatum hoc carmen
fuerat; sed illud multo magis, quòd Michael Ma-
rullus, Georgius Anselmus, M. Antonius Flaminius,
at qui viri: quorum unusquisque propius à summo-
rum poetarum aberat, quàm à mediocrium, laude,
cum huiusmodi quaedam scribere aggressi essent, sese
totos ad imitationem Catulliani poematis contul-
sent.

sent, (neque enim aliud habebant, quòd sibi propone-
rent ad imitandum) propter exemplaris ipsius corru-
ptionem saepe peccarunt. Neque hoc dico, quòd quid-
quam de præstantissimorum hominum gloria detra-
ctum velim; sed ut acuum studiosorum adolescentum
attentionem ad intelligendu ea, quæ de hac re tradere
institui: consiliùmque meum ijs approbem, quibus hac
disputatio vel longa nimium, vel etiam penitus super-
uacanea videretur. Dicitur est igitur Galliãbus à Gal-
lis Cybeles sacerdotibus, qui in huius dea sacris eo plu-
rimum vterentur: qua de causa & μνησθεὶς, & ἀνα
κλώμενος vocatus est, ut tradit Hephæstion. Idem &
Teretianus docet, & Martialis subindicat his versibus,
Nec dicitur mihi luculentus Attis

Mollem debilitate Galliambon.

fit autem ex anapesto, iambis duobus & syllaba. quale
fit, Vice veris & Fauoni. quibus adduntur rursus
anapestus & iambi duo. Exempli causa,
Vice veris & Fauoni glacies resoluitur.

interdum etiam, ut versus celerior sit, in penultimum
locum tribrachys pro iambo recipitur. His de rebus,
Diomedis, grammatici optimi, verba ponam, sed ali-
quot locis à me emendata: ut intelligent, si qui labo-
rem capere voluerint conferendi. Galliambicū metrū
est, quòd apud Mæcenatem tale est,
Ades, inquit, o Cybelle. Simile est illi,
Vice veris & Fauoni.

Inferius comma superiori simile esset, nisi amisisset vl-
timam syllabam, -fera montium dea.
Galliambum aliud ex ipso factum ei simillimū est, nisi
quòd, ut eneruatius fieret, & mollius, tertia ab ultima
syllaba in duas breues geminata est, & factum tale,

Latus horreat flagello, comitum chorus ululet.
 si esset sic, - comitum chorus lulet; esset illi simile,
 - fera montium dea. ceterum quod eneruatius diximus,
 simile est illud neotericum, quod est tale,
 Rutilos recide crines, habitumque cape viri.
 Hactenus Diomedes. Citantur & à Nonio ex Varrone
 huiusmodi versus, ut Marcipore,
 Spatula euiravit omnes Veneriuaga pueros.
 ubi licenter mediam syllabam dictionis, Veneriuaga,
 producere videtur. & ex eiusdem Eudemonibus,
 Phrygios per ossa cantus liquida canit anima.
 Non est autem ignorandum, primo loco pro anapaesto
 poni posse spondaem; ut,
 Sectam meam excusa duce me, mihi comites.
 idem quarto etiam loco conceditur.
 Tibicem ubi canit Phryx curvo graue calamo.
 primo etiam, recipitur proceleumaticus.
 Ubi capita Manades vi iaciunt hederigera.
 idemque in quarto licet.
 Dea magna, dea Cybelle, dea domina Dindymi.
 eadem ratione tribrachys in secundo iambi vicem subit.
 Simul haec comitibus Attis cecinit noua mulier.
 Atque haec suauissimus grammaticorum, Terentianus
 Maurus, ostendit; qui, quamuis paulo aliam viam
 init dimetiendi huius carminis, eodem tamen recidit,
 eius verba sunt.
 Sonat hoc subinde metro Cybeleium nemus.
 Nomenque Galliambis memoratur hinc datum,
 Tremulos quod esse Gallis habiles putant modos;
 Adeo ut frequenter illum prope ab ultimo pedem,
 Mage quo sonus vibretur, studeant dare tribrachyn.
 Anapaestus esse primus, spondaem & solet:

Duo

Duo post erunt iambi, tribrachysve subicitur.
 Linqvitque comma primum catalecticam breuem.
 Pariambus & trochaei duo comma posterum,
 Tribrachysve continebunt, super atque semipes.
 Seruasse quae Catullum probat ipse tibi liber.
 Super altera uetus Attis celeri rate maria.
 Haec Terentianus: qui, miror, cur primi commatis cata
 lecticam breuem esse dicat, longam enim esse constat. Sed
 & alias pedum mutationes antiqui recipiebant, nihil se
 re curantes, dum temporum numerus retineretur. exem
 pli causa.

Γαλλᾶι μητρὸς ὄρεινης, φιλόθυροις ἑρωμάδες,
 Αἰς ἔνθα παλαρῆται, καὶ χαλκῆα κρόταλα.
 horum enim versuum posterior penitus similis est illi,
 Tibicem ubi canit Phryx curvo graue calamo.
 prior, par temporibus, syllabis admodum dispar. Tatum
 habui de Galliambi legibus dicere: nunc, quando ipse
 quoque hymnum in Liberum patrem eo carminis gene
 re lusi, ascribam illum; si qui forte tanti nostra esse ducet,
 ut legenda sibi arbitretur.

GALLIAMBUS IN BACCHVM.

Hedera comam reuinctus Bromium patrem cano,
 Bromium, Eubyum, Lyaum, purum, femorigenam,
 Ope cuius alma vitis noua munera peperit.
 Noua munera, apta curas animis procul agere.
 Pater o, pater bicornis, trieterice, cryphie,
 Eleleu, giganticida, tibi cymbala quatimus,
 Tibi spargimus capillum, tibi carmina canimus,
 Tibi verticem rotamus, tibi per iuga gradimur.
 Nemora ipsa mota nostris tibi cantibus ululant.
 Eue, dator quietis, placidi dator animi,
 Ubicunque tu moraris, bona tibi Venus habitat,

k 5

Habitant tenelli Amores, iocus, & lepor habitat:
 Fidiūmque, cornuūmque strepitū omnia resonant:
 Alacres vident chorea, mala tristitia procul,
 Inamabileſque cura rapido pede fugiunt.
 Date pocula huc mimſtri, plenos date calices,
 Auida ut liquore dio mihi peſtora repleam.
 Scelus eſſet ore ſiccō ſacra myſtica facere.
 Vah, vah, pater Iychnita, quibus ignibus agitor?
 Mihi nulle iam ante ocellos noua lumina radiant.
 Viden', ut nemus citato procul impete raptura
 Humus ut tremens frequenti ſalit acta tripudio?
 Nouus vnde clangor aures modo cornuum ferit?
 Procul o, procul profani, deus ecce, deus adeſt
 Maculoſa terga lyncum, & tygrum celeripedum
 Tenero domans flagello, poſito premens iugo.
 Rubicundus hunc magiſter, ſatyriſque capripedes
 Agili gradu inſequuntur, thiaſuſq; mulierum,
 Euxæ pater, fremmentum, metuende Baſſareu,
 Ter o, & quater beatum tua qui orgia ſequitur,
 Thyrſum inquiete dextra quatens hedericomum.
 Simul atque pulchra Cadmi te filia peperit,
 Peperit, ſed ante tempus, Iouis igne ſancſia,
 Pater ipſe te alligatum, proprio in femore tulit,
 Mala ne nouerca calo te precipitem ageret.
 Dedit inde te fouendum nymphis nemoriuagis,
 Iuga qua per alta Nyſa propero pede volitant.
 Qua ibi cunque tu puellus loca dexter adieras,
 Ubicunque ſeſſitaras, noua germine tenero
 Feriebat arbor auras redimita pampinis:
 Ubicunque luſitaras, noua flumina temeti
 Placido viam ſecabant ſtuitantia ſonitu.
 Quid iam Indiam ſubactam tibi maxime memorem?

Quid

Quid Penthei, aut Lycurgi ſcelerata facinora,
 Noua quidve monſtra Etruſco natitantiæ pelago?
 Tua per trophæa eunti neque enim modū fuerit.
 Tibi Tmolus, & Cytheron, tibi Nyſa ſubdita eſt:
 Tua muſici, & poeta unanimes ſacra celebrant:
 Tuo eiſ liquore tactis ſimul ac capita calent,
 Numeris repente ſuſis ſubito omnia reſonant.
 Sine te nihil venuſtum eſt, nihil eſt hilarificum.
 Tu animis acerba ſeſſis curarum onera abigis,
 Adimis pudorem ineptum, ſecreta pateſfacis,
 Ineunda pellis omnes ad prælia Veneris.
 Obiſis, quiete molli, quibus obtegis oculos.
 Agedum pater, agedum rex, agedum ætheris decus,
 Ades uſque, nõſque clemens oculo aſpice placido.

DE BERECYNTHIA, ET ATTIS.
 SVPER alia vectus Attis celeri rate maria,
 Phrygium ut nemus citato cupide pede tetigit,
 Aditque opaca ſiluis redimita loca dea,
 Stimulatus ut furenti rabie, vagus animi,
 Deuoluit ipſe acuto ſibi pondera ſilice.
 Itaque ut relicta ſenſit ſibi membra ſine viro;
 Etiam recente terra ſola ſanguine maculans,
 Niues citata cepit manibus leue tympanum,
 Leue tympanum Cybelle tua mater initia:
 Quatiensque terga tauri teneris caua digitis,
 Canere hæc ſuis adorta eſt fremebunda comitibus.
 Agite ite ad alta Galla Cybelæ nemora ſimul,
 Simul ite Dindymene domina vaga pecora,
 Aliena qua petentes, velut exules, loca,
 Sectam meam executæ duce me, mihi comites
 Rapidum ſalum tuliſtis, ſruculentæque pelagi,
 Et corpus euræſtis Veneris nimio odio.

Hila

Hilarate heræ citatis erroribus animum.
 Mora tarda mente cedat, simul ite, sequimini
 Phrygiam ad domum, Cybelles Phrygia ad nemora dea,
 Ubi cymbalum sonat vox, ubi tympana reboant,
 Tibicen ubi canit Phryx curuo graue calamo,
 Ubi capita Menades vi iaciunt hederigere,
 Ubi sacra sanctæ acutis ululatibus agitant,
 Ubi sicut illa diuæ volitare vaga cohors,
 Quo nos decet citatis celerare tripudijs.
 Simul hæc comitibus Attis cecinit noua mulier,
 Thiasus repente linguis trepidantibus ululat,
 Leuc tympanum remugit, caua cymbala recrepant,
 Viridem citus adit Idæam properante pede chorus.
 Furibunda simul, anhelans, vaga vadit, animo egens,
 Comitata tympano Attis, per opaca nemora dux,
 Veluti iuuenta vitans onus indomita iugi.
 Rapida ducem sequuntur Gallæ pede propero.
 Itaque, ut domum Cybelles tetigere lassula,
 Nimo è labore somnum capiunt sine Cerere.
 Piger his, labante langore, oculos sopor operit.
 Abit in quiete molli rabidi furor animi.
 Sed ubi oris aurei sol radiantibus oculis
 Lustrant ethera album, sola dura, mare ferum,
 Pepulitque noctis umbras vegetis sonipedibus,
 Ibi somnus excitum Attin fugiens citus abiit:
 Fugientem eum recepit dea Pasithea sinu.
 Ita de quiete molli rabida sine rabie,
 Simul ipsa pectore Attis sua facta recoluit.
 Liquidaque mente vidit sine quis, ubique foret,
 Animo estuante rursus reditum ad vada detulit.
 Ibi maria vasta visens lacrymantibus oculis,
 Patriam allocuta mæsta est ita voce miseriter.

Patria

Patria ò mea creatrix, patria ò mea genitrix,
 Ego quam miser relinquens, dominos ut herifuga
 Famuli solent, ad Idæ tetuli nemora pedem,
 Ut apud niuem, & ferarum gelida stabula forem,
 Et earum amica adirem furibunda latibula:
 Ubinam, aut quibus locis te positam patria rear?
 Cupit ipsa pupula ad te sibi dirigere aciem,
 Rabie fera carens dum breue tempus animus est.
 Ego ne à mea remota hæc ferar in nemora domo?
 Patria, bonis, amicis, genitoribus abero?
 Abero foro, palastra, stadio, atque gymnasiis?
 Miser, ah miser quæredum est etiam atq; etiã anime.
 Quod enim hoc genus figura est: mihi quo vigor abiit?
 Ego mulier, ego adolefscens, ego ephesus, ego puer,
 Ego gymnasi sui flos, ego eram decus olei.
 Mibi ianua frequentes, mibi limina tepida,
 Mibi floridis corollis redimita domus erat,
 Linquendum ubi esset orto mihi sole cubiculum.
 Ego ne deum ministra, & Cybeles famula ferar?
 Ego Manas, ego mei pars, ego vir sterilis ero?
 Ego viridis algida Idæ niue amicta loca colam?
 Ubi cerua siluicultrix, ubi aper nemoriu aguis?
 Ego vitam agam sub altis Phrygia columinibus?
 Iam iam dolet, quod egi, iam iamque pœnitet.
 Roseis ut hic labellis abiit sonitu palam
 *Geminas deorum ad aures noua nuncia referens,
 Ibi iuncta iuga resoluens, Cybele leonibus,
 Senumque pecoris hostem stimulan, ita loquitur,
 Agedum, inquit, age ferox, hunc agedu aggredere furor,
 Face ut hic furoris ictu reditum in nemora ferat,
 Me alibere nimis qui fugere imperia cupit.
 Age, cade terga cauda, tua verbera patere.

Face

Face, cuncta mugienti fremitu loca retonent.
 Rutilam ferox torosa ceruice quate iubam.
 Ait hac minax Cybelle, religatque iuga manu,
 Ferus ipse sese adhortans rapidum incitat animum,
 Salit, infremit, refringit vir gultu pede vago.
 At ubi ultima albicantis loca litoris adiit,
 Tenerumque vidit Attin prope marmora pelagi,
 Facit impetum ille demens fugit in nemora fera.
 Ibi semper omne vite spatium famula fuit.
 Dea magna, dea Cybelle, dea domina Dindymi,
 Procul à mea tuus sit furor omnis hera domo:

Alios age incitato, alios age rabidos.

Que de Atti à varijs scriptoribus, Diodoro, Pausania, Eusebio, Arnobio, Augustino, Ouidio, alijsq; varie scripta sunt, congerere, insimili, & mi fallor, legentibus non nimium iucundi laboris foret: præsertim cum ea iam omnia alij plerique studiose diligentèrque collegerint, quocirca satis habeo. poematis huius argumentum breuiter indicare. id est eiusmodi. Cum Attis in nemus Cybela sacrum venisset, magna comitum stipatus manu, furore correptus, virilia amputauit sibi. idem fecere ceteri quoque, qui cum eo venerant. tum per aliquod tempus, ut mos sacrorum ferebat, tumultuati, obdormierunt. expergefactus Attus, cū ad se redisset, cœpit lamentari conditionem suam, etiãque de repetenda patria cogitabant: cum Cybele, obiecto leone, eum ita perterrefecit, ut ab ultimo littore, quò iam procefferat, iterum in nemoris opacitatem compulerit: ubi omne reliquum vite spatium exegit. Porro hæc Catulli narratio non conuenit cum ijs, que de Atti alij tradiderunt. sed ne alij quidem inter se conueniunt. fieri potest, ut vel alios scrip-

ptor

ptores secutus sit, qui nunc non extant, vel tractatam ab alijs fabulam suo ipse quodam modo tractare voluerit. Deuoluit, abscidit, ita ut in terram deuoluerentur. Pondera, testiculos. Acuto silice, Samia testa. eam enim ad hoc ministerium adhiberi solitam, notum est. Sine viro, sine ea parte, qua viri sumus. Citata, facete mutat genus; quòd Attis mas amplius non esset. Leue tympanum. alij, breue crotalum, quòd non improbo. Si, lœue tympanum, legas, dicendum erit tympanum prima correpta, ut & apud Homerum, ἡ κροτάλων, τυμπάνωντ' ἰαχὴν, σύν τε τρώμος αὐλῶν. Leue tympanum. alij, Tympanum, tubam. ego in Cybeles sacris tubam adhibitam non puto. hæc autem repetitio nescio quid habere lepidius videretur. Tua initia, sacra ipsa dicuntur: sed hic significat ea, quæ adhibentur in sacris. Terga tauri caua. tympanum, terga autem, pro tergora. Gallæ. Gallos vocari Cybeles sacerdotes, nemo nescit: at hæc Gallas vocat, quòd, erepta virilitate, mulieribus potius, quàm viris, annumerandi essent. Pecora. quòd neque viri amplius, neque vere mulieres essent. Hilarata heræ citatis. heram vocat Cybelen, cuius animum vult à comitibus suis, hæc illac currendo, exhilarari. alij legébant, Hilarate ære concitatis: contra rationem metri. ego autem vidi hoc totum carmen iam pridem scriptum manu excellentis in omni genere honestarum artium viri, Octauij Pantagathi: in quo cum alia multa ingeniose admodum emendata erant, tum hic locus ita scriptus, ut eum ipsi edidimus. magis etiã mihi placuit hæc emendatio, postquam animaduerti, Petrum quòque Victorium eam retulisse in libros suos. Vbi cymbalum

balum. hac omnia Cybeles & Bacchi sacris commu-
nia erant. vide Strabonem libro x. & Euripidem in
Bacchis. Iaciunt, rotant. Thiasus, cohors ipsa que
Attin secuta erat. Sine Cerere, incenata. Fu-
gientem eum, Soporem. Pasithea. hac una est è
Gratijs, Somni uxor. apud Homerum enim Iliados
xiii. Iuno cum Somno agens, ut Iouem sopiat, eam se
illi, pro premio, uxorem daturam pollicetur.

Ἀλλ' ἴθ' ἐγὼ καὶ τοὶ χαρίτων μίαν ὀπλοεράων
Δῶδ' ὀπυμένεαι, καὶ σὴν κελιδεῖ ἀκοσίω,
Πασιδέν, ἥς αἶψ' ἠμείρεαι ἠμαῖα πάντα. id est,
At tibi ego è Charitum florentium atatibus unam
Connubio iungam (stabili, propriamque dicabo)
Pasithean, quæ omnes una tecum exigat annos.
Miseriter, miserabiliter. sic Laberius,
Mens incorrupta miseriter corrumpitur.
Ita infra, puriter.

-si vitam puriter egi.

ita veteres multa, parciter, saniter, inimiciter, toruiter,
praclariter, & alia, quorum exempla sunt apud No-
nium. properiter etiam ait olim dictum fuisse; & citat
Catulli locum,

Animula miserula properiter abijt.

sic Ennius, prognariter, libro v. i. annalium,

-audite parumper

Vi. pro Romano populo prognariter armis
Certando, prudens animam de corpore mitto.

sic Cicero, audaciter, pro Sex. Roscio, Multa scelera-
te, multa audaciter multa improbe fecisti. ita enim le-
git eum locum Priscianus libro xv. ubi negat, faci-
liter & difficiliter dici: quorum de altero nihil affirmo:
diffici

difficiliter quidem, & perdifficiliter apud Ciceronem
leguntur. Gymnasijs. prima correpta legendum est.
Querendum est, deploranda est mea conditio. Ego
mulier? egone mulier iam sum, quæ antea adolescens,
ephebus, puer fueram? quæ inter aequales meos omni
iuuenilium exercitationum genere florueram? Flos,
ornamentum. Decus olei, lucta. hypallage. Tepi-
da. ex eorum, qui me inuisebant, multitudine, & fre-
quentia. Calere enim dicuntur loca, quæ frequentan-
tur. Octavianus Augustus in epistola ad Tibe-
rium, Lusinus enim per omnes dies, foris que alea-
torium calefecimus. Mihi floridis corollis. indicat,
multos sibi amatores fuisse. Mænas. ita vocabantur
Cybeles & Bacchi sacerdotes, παρὰ τὸ μαινέσθαι.
Roseis ut hic labellis. statim ut pœnitere se a-
perte dixit. Geminas deorum ad aures, versum
hunc, libere ut dicam, adulterinum esse suspicor: pri-
mum, quod, eo detracto, nihilo deterior, aliquanto
etiam, ut ego quidem puto, melior sententia est. cum
enim de una Cybele agatur, illud deorum, subalienum
videtur. deinde, geminas aures, ociosum plane est
epitheton. postremo, nona nuncia, neque hoc loco satis
apte, neque omnino Latine dici puto. nuncius enim
masculo genere dicitur, non nuncium neutro. Scio
citari ex Tibullo, & Lucretio locos; sed quos si quis ac-
curate consideret, videbit nihil facere ad probandum
id, quo de agitur. Eruditi homines, & veteribus libris
instructi, hoc quale sit, indicabunt. Iuncta iuga.
Cybeles enim currum leones trahunt. Agedum, in-
quit. in quibusdam,
Agedum, inquit, age ferox, hunc, agedum, aggredere
ferox. quæ scriptura mihi quidem magis probatur.

Cæde terga cauda. hic enim mos est leonum sese ad iram excitantium. Semper, omne vitæ spatium, pleonasimus. Dea magna. concludit poeta precatione, qua Cybeles à se iram amolitur, eamque orat, ut in alios potius furorem immittat suum.

DE NVPTIIS PELEI, ET
THETIDOS.

PELIA CO quondam prognata vertice pinus
Dicuntur liquidas Neptuni nasse per undas
Phasidos ad fluctus, & fines Aetæos:
Cum lecti iuuenes, Argivæ robora pubis,
Auratam optantes Colchis auertere pellem,
Ausu sunt vada salsa citâ decurrere puppi,
Cærule verrentes abiegnis æquora palmis:
Diva quibus retinens in summis orbibus arces,
Ipsa leui fecit volitantem flamme currum,
Pinæ coniungens inflexæ texta carinæ.
Illa rudem cursu prima imbuit Amphitriten.
Quæ simul ac rostro ventosum proscidit æquor,
Tortâque remigio spumis incanuit unda;
Emergere feri canenti è gurgite vultus,
Aequorea monstrum Nereides admirantes.
Illâque, atque alia viderunt luce marinas
Mortales oculi nudato corpore nymphas,
Nutricum tenuis extantes è gurgite cano.
Tum Thetidis Peleus incensus fertur amore:
Tum Thetis humanos non despectit Hymenæos:
Tum Thetidi pater ipse iugandum Pelea sanxit.
O nimis optato sacrorum tempore nati
Heroes saluete, deum genuso bona mater:

Ves ego sepe meo vos carmine compellabo.
Tæque a teo eximie, tedis felicibus aucte,
Thessalie colimou Peleu, cui Iuppiter ipse,
Ipse suos diuum genitor concessit amores.
Te ne Thetis tenuit pulcherrima Neptuni ned
Te ne suam Thetys concessit ducere neptem
Occanisque pater, totum qui amplectitur orbem
Quæ simul optata finio tempore lucas
Aduenere, domum conuentu tota frequentat
Thessalia; oppletur latanti regia cætu.
Dona ferunt præ se, declarant gaudia vultu.
Deseritur Scyres, relinquunt Phibiotica Tempe,
* Grauinonisque domos, ac nitenis alacrifera.
Pharsaliam cocunt, Pharsalia tecta frequentant:
Rura colit nemo: mollescunt colla iuuentis:
Non humilis curuis purgatur vinea rastris:
Non glebam prono conuellit vomere taurus:
Non falx attenuat frondatorum arboris umbram:
Squalida desertis rabigo infertur aratri.
Ipsius at sedes, quacunque opulenta recessit
Regia, fulgenti splendent auro, atque argento:
Candet ebur solijs: collucent pocula mensis:
Tota domus gaudet regali splendida gazâ.
Pulvinar vero diuæ geniale locatur
Sedibus in medijs, Indo quod dente politum
Tineta tegit roseo conchylis purpura fisco.
Hæc vestis præscis hominum variata figuris,
Heroum mira virtutes indicat arte.
Nanque fluentis sono prospectans litore Dia
Thesæa cedentem celeri cum classe tuetur
Indomitos in corde gerens Ariadna furores:
Nec dum etiam seseque sui tum credidit esse;

Utpote fallaci qua tum primum excita somno
 Desertam in sola miseram se cernit arena.
 Immemor at iuuenis fugiens pellit vada remis,
 Irrita ventose linquens promissa procella:
 Quem procul ex alga maestis Minois ocellis,
 Saxea ut effigies bacchantis prospicit euox:
 Prospicit, & magnis curarum fluctuat undis,
 Non flauo retinens subtilem vertice mitram,
 Non contacta leni velatum pectus amictu,
 Non tereti strophio luctantes vincita papillas.
 Omnia qua toto delapsa è corpore passim
 Ipsi ante pedes fluctus salis alludebant.
 Sed neque tum mitra, neque tum fluitantis amictus
 Illa vicem curans, toto ex te pectore Theseu,
 Toto animo, tota pendebat perdita mente.
 Ah miseram, assiduus quam luctibus externaui
 Spinosas Erycina serens in pectore curas.
 Illa tempestate, ferox quo tempore Theseus
 Egressus curuis è littoribus Piræi,
 Attigit iniusti regis Gortynia tecta.
 Nam perhibent olim crudeli peste coactam
 Androgeonea pœnas exoluere cadis,
 Electos iuuenes, simul & decus inruptarum
 Cecropiam solitam esse dapem dare Minotauro.
 Quis angusta malis cum mœnia vexarentur,
 Ipse suum Theseus pro caris corpus Athenis
 Proycere optauit potius, quam talia Cretam
 Funera Cecropiæ, nec funera, portarentur.
 Atque ita naue leni nitens, ac lenibus auris,
 Magnanimus ad Minoa venit, sedesq; superbas.
 Hunc simul ac cupido conspexit lumine virgo
 Regia quam suauis expirans castus odores

Lectu

Lectulus in molli complexu matris aiebat,
 Quales Eurota progignunt flumina myrtos,
 Aurave distinctos educit verna colores,
 Non prius ex illo flagrantia declinauit
 Lumina, quam toto concepit pectore flammam
 Funditus, atque imis exarsit tota medullis.
 Heu misere exagitans immitti corde furores
 Sancte puer, curis hominum qui gaudia misces,
 Quæq; regis Golgos, quæq; Idalium frondosum,
 Qualibus incensam iactastis mente puellam
 Fluctibus, in flauo saepe hospite suspirantem.
 Quantos illa tulit languenti corde timores:
 Quanto saepe magis fulgore expalluit auri:
 Cum seuum cupiens contra contendere monstrum,
 Aut mortem appeteret Theseus, aut premia laudis.
 Non ingrata, tamen frustra, munuscula diuis
 Promittens, tacito suspendit vota labello.
 Nam velut in summo quantientem brachia Tauro
 Quercum, aut conigeram sudanti cortice pinum
 Indomitus turbo contorquens flamine robur
 Eruiit: illa procul radicibus extirpata
 Prona cadit, latèque, & coninus omnia frangit:
 Sic domito sauum prostrauit corpore Theseus,
 Nequidquam vanis iactantem cornua ventis.
 Inde pedem victor multa cum laude reflexit,
 Errabunda regens tenui vestigia filo;
 Ne Labyrinthis è flexibus egredientem
 Tecti frustraretur inobseruabilis error.
 Sed quid ego, à primo digressus carmine, plura
 Commemorem, ut linquens genitoris filia vultum,
 Ut consanguinea complexum, ut denique matris,
 Qua misero gnat a fieret deperdita luctu.

Omnibus his Theſei dulcem præferret amorem:
 Aut ut vecta ratis ſpumofa ad littora Dia:
 Aut ut eam dulci deuinctam lumina ſonno
 Liquerit immemori diſcedens pectore coniux.
 Sæpe illam perhibent ardenti corde furentem
 Clarifonas imo fidiffe è pectore voces:
 Ac tuum præruptos triſtem conſcendere montes,
 Unde aciem in pelagi vaſtos protenderet æſtus;
 Tum tremuli ſalis aduerſas procurrere in undas,
 Mollia nudata tollentem tegmina ſuræ,
 Atque hæc extremis maſtam dixiſſe querelis,
 Frigidules vdo ſingultus ore cientem.
 Siccine me patrijs abductam perfide ab oris,
 Perfide deſerto liquiſti in littore Theſen?
 Siccine diſcedens, neglecto numine ducum,
 Immemor, ab deuota domum periuria portas?
 Nulla ne res potuit crudelis ſelectere mentis
 Conſilium: tibi nulla fuit clementia præſto,
 Immite ut noſtri vellet miſereſcere pectus?
 At non hæc quondam blanda promiſſa dediſti
 Voce mihi: non hoc miſeram ſperare iubebas,
 Sed connubia læta, ſed optatos Hymenæos:
 Quæ cuncta aeris diſcerpunt irrita venti.
 Nunc iam nulla viro iuranti femina credat:
 Nulla viri ſperet ſermones eſſe fideles.
 Qui dum aliquid cupiens animus prægeſtit apici,
 Nil metuunt iurare, nihil promittere parcunt:
 Sed, ſimul ac cupide mentis ſatiata libido eſt,
 Diſta nihil metuere, nihil periuria curant.
 Certe ego te, in medio verſantem turbine leti,
 Eripui, & potius germanum amittere creni,
 Quam tibi fallaci ſupremo in tempore deeſſe.

Pro quo dilaceranda feris dabor, alitibusque
 Præda, nec iniecta tumulabor mortua terra.
 Quenam te genuit ſola iub rupe læna?
 Quod mare conceptum ſpumantibus expuit undis?
 Quæ Syrtis, quæ Scylla vorax, quæ vaſta Charybdis,
 Tuſia qui reddis pro dulci præmia vita?
 Si tibi non cordi fuerant coniubia noſtra,
 Sæua quod horrebis præſci præcepta parentis;
 Attamen in veſtras potuiſti ducere ſedes,
 Quæ tibi iucundo famularer ſerua labore,
 Candida permulcens liquidis veſtigia lymphis,
 Purpureæve tuum conſternens veſte cubile.
 Sed quid ego ignaris nequidquam conqueror auris
 Externata maloꝝ quæ nullis ſenſibus auctæ,
 Nec miſſas audire queunt, nec reddere voces.
 Ille autem prope iam medijs verſatur in undis;
 Nec quiſquam apparet vacua mortalis in alga.
 Sic nimis inſultans extremo tempore ſæua
 Fors etiam noſtris inuidit queſtibus aures.
 Juppiter omnipotens utinam nec tempore primo
 Gnoſca Cecropia tetigiſſent littora puppes;
 Indomito nec dira ferens ſtipendia tauro
 Perfidus in Cretam religaſſet nauita funem;
 Nec malus hic, celans dulci crudelia forma
 Conſilia, in noſtris requieſſet ſedibus hoſpes.
 Nam quò me referam? quali ſpe perditæ nitæ?
 Idaeos ne petam montes, at gurgite lato
 Diſcernens patriam truculentum diuidit aquor.
 An patris auxilium ſperem? quem ne ipſa reliqui,
 Reſperſum iuuenem fraternæ cade ſecutar
 Coniugis an ſido conſoler memet amore?
 Qui ne fugis lentos incurruans gurgite remos?

Prater eo lituus: nullo sola insula tecto.
 Nec patet egressus, pelagi cingentibus undis.
 Nulla fuge ratio, nulla spes: omnia muta,
 Omnia sunt deserta, ostentant omnia letum.
 Non tamen ante mihi languescent lumina morte,
 Nec prius à fesso secedent corpore sensus,
 Quàm iustam à diuis exposcam pro dita multam,
 Caelestumque sidem postrema comprecet hora.
 Quare facta virum multantes vindice poena
 Eumenides, quibus anguineo redimita capillo
 Frons expirantis praeporat pectoris iras,
 Huc huc aduentate, meas audite querelas;
 Quae ego nunc misera extremis proferre medullis
 Cogor inops, ardens, amenti caca furore.
 Quae quoniam vere nascuntur pectore ab imo;
 Vos nolite pati nostrum vanescere luctum:
 Sed, quali solam Theseus me mente reliquit,
 Tali mente dea funestet seque, suosque.
 Has postquam maesto profudit pectore voces,
 Supplicium sauis exposcens anxia factis;
 Annuit inuito caelestum numine rector,
 Quo tunc & tellus, atque horrida contremuerunt
 Aequora, concussitque micantia sidera mundus.
 Ipse autem caca mentis caligine Theseus
 Constitus, obliuio dimisit pectore cuncta,
 Quae mandata prius constanti mente tenebat:
 Dulcia nec maesto sustollens signa parenti,
 Sospitem, & ereptum se ostendit visere portum.
 Nanque ferunt, olim casta cum mœnia diua
 Linguentem gnatum ventis concrederet Aegeus,
 Talia complexum iuueni mandata dedisse.
 Gnate mihi longa incundior vnice vita,

Gnate,

Gnate, ego quem in dubios cogor dimittere casus,
 Reddite in extrema nuper mihi sine senectæ,
 Quandoquidem fortuna mea, ac tua feruida virtus
 Eripit inuito mihi te, cui languida nondum
 Lumina sunt gnati cara saturata figura:
 Non ego te gaudens latanti pectore mittam,
 Nec te ferre sinam fortuna signa secunda:
 Sed primum multas expromam mente querelas,
 Canitiem terra, atque infuso puluere fœdans:
 Inde infecta vago suspendam lintea malo,
 Nostros ut luctus, nostraq; incendia mentis
 Carbassus obscura dicat ferrugine Ibera.
 Quod tibi si sancti concesserit incola Itonis,
 Quae nostrum genus, ac sedes defendere sueta
 Annuat, ut tauri respergas sanguine dextram:
 Tum vero facito, ut memori tibi condita corde
 Hec vigeant mandata, nec vlla obliteret atas:
 Ut, simul ac nostros inuisent lumina colles,
 Funestam antemna deponant vndique vestem,
 Candidaque intorti sustollant vela rudentes,

Quamprimum cernens, ut letæ gaudia mente
 Agnoscam, cum te reducem fors prospera sistet.
 Hæc mandata prius constanti mente tenentem
 Thesea, ceu pulsa ventorum flamine nubes
 Aerium niuei montis liquere cacumen.
 At pater, ut summa prospectum ex arce petebat,
 Anxia in assiduos absumens lumina fletus,
 Cum primum infecti conspexit lintea veli,
 Precipitem sese scopulorum è vertice iecit,
 Amissum credens immitti Thesea fato.
 Sic funesta domus ingressus tecta paterna,

Morte ferox Theſeus, qualem Minoidi luctum
Obtulit at mente immemori, talem ipſe recepit.

Quæ tum proſpectans cedentem maſta carinam,

Multiplices animo voluebat ſaucia curas.

At parte ex alia florens volitabat Iacchus,

Cum thiaſo ſatyrorum, & Nyſigenis Silenis,

Te querens Ariadna, inuocat incenſus amore.

Qui tum alacres paſſim lymphata mente ſurebant,

Euoë bacchantes, euoë capita inflectentes.

Horum pars teſta quatiebant cuſpide thyrſos,

Pars è diuulſo iactabant membra inuenco,

Pars ſeſe tortis ſerpentibus incingebant,

Pars obſcura cauis celebrabant orgia ciſtis,

Orgia, quæ fruſtra cupiunt audire profani.

Plangebant alij proceris tympana palmis,

Aut tereti tenues tinnitus ære ciebant;

Multaque rauciſonos efflabant cornua bombos,

Barbaraque horribili ſtridebat tibia cantu.

Talibus amplifice veſtis decorata figuris,

Puluinar complexa ſuo velabat amictu.

Quæ poſtquam cupide ſpectando, Theſſala pubes

Expleta eſt, ſanctis cœpit decedere diuis.

Hic qualis flatu placidum mare matutino

Horrificans Zephyrus procliuſ incitat undas,

Aurora exoriente, vagi ſub lumina ſolis,

Quæ tarde primum clementi flamine pulſæ

Procedunt, leuiterque ſonant plangore cachinni,

Poſt, vento creſcente, magis magis increbrefcunt,

Purpureaque procul nantes à luce refulgent:

Sic tum veſtibili linquentes regia teſta,

Ad ſe quiſque vago paſſim pede diſcedebant.

Quorum poſt abitum; princeps è vertice Pely

Aduenit

Aduenit Chiron, portans ſilueſtria dona.

Nam quoscuſque ferunt campi, quos Theſſala magnis

Montibus ora creat, quos propter fluminis undas

Aura parit flores tepidi ſæcunda Fauoni,

Hos indiſtinctis plexos tulit ipſe corollis,

Quæis permulſa domus incundo riſit odore.

Conſeſtim Peneos adeſt viridantia Tempe,

Tempe, quæ ſilua cingunt ſuperimpendentes,

Nereidum linquens clariſ celebranda choreis,

Non vacuum: nanque ille tulit radicitus altas

Fagos, ac recto proceras ſtipite laurus,

Non ſine nutanti platano, lentæque ſorore

Flammæ Phaethontis, & aeriæ cupreſſu.

Hæc circum ſedes late contexta locauit,

Veſtibus ut molli velatum fronde vireret.

Poſt hunc conſequitur ſolerti corde Prometheus,

Extenuata gerens veteris veſtigia pæna,

Quam quondam, ſilici reſtriſtus membra catena,

Perſoluit, pendens è verticibus præruptis.

Inde pater diuum ſanctæ cum coniuge, natiſque,

Aduenit, calo te ſolum Phœbe relinquens,

Unigenamque ſimul cultricem in montibus Ida:

Pelea nam tecum pariter ſoror aſpernata eſt,

Nec Thetidis tedas voluit celebrare iugales.

Qui poſtquam niueos flexerunt ſedibus artus,

Largæ multipliciſ conſtruitæ ſunt dapæ menſæ.

Cum interea infirmo quantientes corpora motu,

Veridicos Parca cœperunt edere cantus.

His corpus tremulum complectens undique veſtis

Candida purpurea talos incinxerat ora;

At roſeo niuea reſidebant vertice vittæ,

Æternumque manus carpebant riſe laborem.

Lana

Leua colum molli lana retinebat amictam:
 Dextera tum leuiter deducens fila supinis
 Formabat digitis, tum, prono pollice torquens,
 Libratum tereti versabat turbine fusum:
 Atque ita decerpens aquabat semper opus dens,
 Laneaque aridulis haerebant morsa labellis.
 Qua prius in leui fuerant extantia filo.
 Ante pedes autem candentis mollia lanae
 Vellera virgati custodibant calathisci.
 Haec tum clarifona pellentes vellera voce
 Talia diuino fuderunt carmine fata,
 Carmine, perfidia quod post nulla arguet atas.
 O decus eximium, magnis virtutibus auens,
 Emathia columen Peleu, clarissime nato,
 Accipe, quod lata tibi pandunt luce sorores,
 Veridicum oraclum, sed vos, quos fata sequuntur,
 Currite ducentes subtegmina, currite fusi.
 Aduenit tibi iam portans optata maritis
 Hesperus: adueniet fausto cum sidere coniux,
 Qua tibi flexanimo mentem perfundat amore,
 Languidulosque pareat tecum coniungere somnos,
 Leuia substernens robusto brachia collo.
 Currite ducentes subtegmina, currite fusi.
 Nulla domus tales unquam contexit amores:
 Nullus amor tali coniunxit foedere amantes:
 Qualis adest Thetidi, qualis concordia Peleo.
 Currite ducentes subtegmina, currite fusi.
 Nascetur vobis expertis terroris Achilles,
 Hostibus haud tergo, sed forti pectore notus:
 Qui persape vago victor certamine cursus
 Flamea praeuertet celeris vestigia ceruæ.
 Currite ducentes subtegmina, currite fusi.

Non

Non illi quisquam bello se conferet heros,
 Cum Phrygiæ Teucro manabunt sanguine riuus,
 Troicæque obsidens longinquo mœnia bello
 Periuri Pelopis vastabit tertius heres.
 Currite ducentes subtegmina, currite fusi.
 Illius egregias virtutes, claræque facta
 Sæpe fatebuntur gnatorum in funere matres,
 Cum tremulo incanos soluent à vertice crines,
 Putridæque infirmis variabunt pectora palmis,
 Currite ducentes subtegmina, currite fusi.
 Nanque velut densas prosternens messor aristas,
 Sole sub ardenti flauentia demetit arua,
 Troiugenum infesto prosterneret corpora ferro.
 Currite ducentes subtegmina, currite fusi.
 Testis erit magnis virtutibus vnda Scamandri,
 Qua passim rapido diffunditur Helleponto;
 Cuius iter castis angustans corporum acernis,
 Alta tepefaciet permista flumina cade.
 Currite ducentes subtegmina, currite fusi.
 Denique testis erit morti quoque dedita præda,
 Cum teres excelso coacernatum aggere bustum:
 Excipiet niueos perculse virginis artus.
 Currite ducentes subtegmina, currite fusi.
 Nam simul ac fessis dederit fors copiam Achivius
 Urbis Dardaniæ Neptunia soluere vincla,
 Alta Polixenia madefient cade sepulcra;
 Qua velut ancipiti succumbens victima ferro;
 Projiciet truncum submisso poplite corpus.
 Currite ducentes subtegmina, currite fusi.
 Quare agite, optatos animi coniungite amores,
 Accipiat coniux felici foedere diuam,
 Dedatur cupido iandudum nupta marito.

Currite

Currite ducentes subtegmina, currite fusi.
 Non illam nutrix orienti luce reuifens,
 Hesterno collum poterit circumdare filo.
 Currite ducentes subtegmina, currite fusi.
 Anxia nec mater discordis mæsta puella
 Secubitu, caros mittit sperare nepotes.
 Currite ducentes subtegmina, currite fusi.
 Talia, profantes quondam felicia Pelei,
 Carmina diuino cecinerunt pectore Parca.
 Præfentes nanque ante domos inuisere castas
 Sæpius, & sese mortali ostendere cætu,
 Calicola, nondum spreta pietate, solebant.
 Sæpe pater diuum fulgentia templa reuifens,
 Annua dum festis venissent sacra diebus,
 Conspexit terra (retum procurrere currus.
 Sæpe vagus Liber Parnassi è vertice summo
 Thyadas effusus euantes crinibus egit,
 Cum Delphi tota certatim ex urbe ruentes
 Acciperent leti diuum fumantibus aris.
 Sæpe in letifero belli certamine Mauors,
 Aut rapidi Tritonis hera, aut Rhammusia virgo,
 Armatas hominum est præfens hortata cateruas.
 Sed postquam tellus scelere est imbuta nefando,
 Iustitiâque omnes cupida de mente fugarunt,
 Perfudere manus fraterno sanguine fratres,
 Destitit extinctos natu lugere parentes,
 Optauit genitor primæui funera nati,
 Liber ut innupta potiretur flore nouerca,
 Ignaro mater substernens se impia nato,
 Impia non verita est diuos scelerare penates,
 Omnia fanda, nefanda malo permista furoro
 Iustificam nobis mentem auertere deorum.

Quare

Quare nec tales dignantur visere cætus,
 Nec se contingi patiuntur lumine claro.

In carmen de nuptijs Pelei & Thetides.

QVOD initio dixi, hæc inscriptiones, quæ in impres-
 sis libris leguntur, ab ipsis auctoribus non esse factas, vel
 ex eo intelligere licet, quod libellum hunc Argonauti-
 ca vulgo nominari videmus; deceptis videlicet homini-
 bus imperitis, eo quod Catullus à descriptione expedi-
 tionis Colchicæ exordium duxit, neque animaduerten-
 tibus id cum facere, ut commodius ingrediatur ad ce-
 lebrandas Pelei nuptias, quæ præcipuus huius poematis
 veluti scopus est, itaque iure optimo à viris eruditissimis
 adulterina illa inscriptio repudiata est. Descripturus
 igitur Pelei nuptias, primum narrat, Pelcum tunc
 Thetidis amore irretitum fuisse, cum ad vellus aureum
 vna cum ceteris Græciæ principibus nauigaret. Qua
 in re suo quodam iure ab aliorum poetarum narratio-
 ne discedit. Nam Orphei (si modo eius sunt Argonau-
 tica, quæ nomen ipsius præferunt) Apolloni, Valerij
 Flacci, Claudiani, & aliorum testimonio, quo tempore
 profecti sunt Argonautæ, non modo Thetidem duxerat
 Peleus, sed etiam Achillem ex ea susceperat, iamque
 Chironi educandū tradiderat. Sed non est à poetis aut
 constantia, aut historiæ fides nimium subtiliter exigen-
 da. Peliaco. ad Pelion enim Thessaliæ montem ad-
 ficata est Argo. Diodorus v. Bibliotheca. unde & πη-
 λιας ἀργῶ ab Apollonio dicitur. Pinus. non, quod è
 pinu sontextam hanc nauem fuisse constat: sed, more poe-
 tico, pinum pro qualibet arbore apta conficiendis nauig-
 ijs nominat. alioqui enim Orpheus eam ex piceis, quer-
 cubusque compactam fuisse dicit,

Quæ

καὶ χαροπὸν ὄσθι χεῦμα γερνῶτες ἐλξάσε νῆα
ἀργῶ πεικροῖσι τ' ἰδὲ δ' ἄρ' οἱ γομφοβέβαν. id est,

Ac placidos lati in fluctus deducite nauem

Et piceis Argo, & quernis trabibus compactam.

At idem alio loco fuginam eam fugisse ait. Quin cum Euripides πεικρῶν dixisset, Ennius abietem veritit, cuius sunt illa,

Utinam ne in nemore Pelio securibus

Cesa accidisset abiegnā ad terram trabes:

Ne ne inde nauis incohanda exordium

Cepisset, quae nunc nominatur nomine

Argo, qua vecti Argiui delecti viri

Petebant illam pellem inauratam arietis

Colchis, imperio regis Peliae per dolum.

Valerius autem cum robora, pinōsque ad eam conficiendam adhibuisset, paulo post vocat eam

pressam regibus alnum. Sed nihil apud poetas isto figura genere vsitatus. Alexander Cornelius, ut est

apud Plinium, arborem eonem appellauit, ex qua facta esset Argo, similem robori viscum ferenti, quae nec

aqua, nec igni posset corrumpi. Sunt qui hanc primam nauem fuisse autument: alij eam, quae à Danao facta

est, ut est apud interpretem Euripidis. Argo autem vocatam, vel quod ἀργὸν celerem veteres dixerint, unde

& lethargum eum, qui celeriter obliuisceretur: fuerit autem nauis hac insigni celeritate: quo fit, ut eam Varro citiorem vocet: vel quod eam Argus quidam adificauerit. in aëstrum tandem conuersa est. Phafidos

ad fluctus. hic fluiuius ex Armenia fluens, Colchida, Ponti regionem, alluit. Et fines Aetæos.

Colchida ipsam, ubi tum Aetes regnabat, Medea pater. Cum lecti iuuenes, flores heroum cum Ia-

sa ne

sone nauigasse ait Theocritus. Argiux robora pubis, ex omni Graeca iuuentute robustissimi. Ausi sunt, quod ante eos nemo ausus fuerat. Vada falsa mare. ταπεινωσις. Cita puppi. videtur alludere ad id Argus etymon, quod supra attulimus. Auratam pellem, πύργυρον δέρμας, Euripides: δέρμας χρυσεον, & χρύσειον κώας, Orpheus, & Apollonius, eius videlicet arietis, quo Phryxus mare traiecerat. Varro lib. 11. de re rustica, figmentum hoc ad pecudum caritatem refert, eius verba sunt: De antiquis illustrissimas quisque pastor erat, ut ostendit Graeca, & Latina lingua, & veteres poetae, qui alios vocant πωλύαριος, alios πολυμήλας, alios πολυέτας, qui ipsas pecudes, propter caritatem, aureas habuisse pelles tradiderunt, ut Argus Atreus, quam sibi Thyesten subduxisse queritur; ut in Colchide Aeetes, ad cuius arietis pellem profecti regio genere dicuntur Argonautae; ut in Libya, ad Hesperidas, unde aurea mala, id est, secundum antiquam consuetudinem, capras, & oves, quas Hercules ex Africa in Graciam exportauit. ea enim sua voce Graci appellauerunt μίλια. Neque desunt, qui vellus illud libellum fuisse tradant, quo auri facienda ratio contineretur. Simonides in hymno, quo Neptunum celebrauit, purpurei illud coloris fuisse dixit, quo à marinis purpuris, in traiectione illa, aspersum fuisset. Auertere. hoc verbo dolus quidam saepe indicatur. Virgilius,

Quo regnum Italiae Libycas auerteret oras.

Licinius Macer pro Tuscis, (citatur Priscianus) Quos oportuit amissa restituere, hinc etiam reliquias auerterunt. Cicero Frumentaria, Quid si doceo te non minus domum tuam auertisse, quam Romam misisse decuma-

rum nomine? Diua quibus. *Pallas. Virgilius,*
- Pallas, quas condidit arces,

*Ipsa colat. Athenis in arce colebatur. Ipsa. Mi-
 neruam ipsam una cum Argo manus operi admo-
 uisse, aiunt poete. Currum, nauem, catachresis. Il-
 la rudem, intactam. Cursu, metaphora. Prima,
 vide Plinium cap. LVI. lib. VIII. Amphitriten,
 mare, τὰρὰ τὸ ἀμφιπέσειν τὴν γῆν. Poeta Neptu-
 ni uxorem esse dicunt. Emergere feri. Apollo-
 nius deos ipse superos, nymphasque Peliadas, Ar-
 gus nouitatem, heroarumque praestantiam admiratos suis-
 se dicit.*

πάλλης δ' ἑρανόθεν λεῖπτον θεοὶ ἡματι κείνῳ
 νῆα, καὶ ἡμιθεῶν ἀνδρῶν μῖνος, οἱ τὸτ' ἀριστοὶ
 πόντου ἐπιπλώσκον. ἐπ' ἀπρωτάταισι δὲ σύμφασι
 κεννάδες κορύφισιν ἐθάμβεον εἰ σορῶσαι
 ἔργον ἀθανάτης ἰθάωςδος, ἠδὲ καὶ αὐτὸς
 ἥρωας χεῖρεσσιν ἐπιπράδ' ἀνίτας ἔρετμα.

Nutricum tenuis, *mammaram tenuis.*

Tum Thetis humanos. *cum tamen eos valde auer-
 saretur: cupiebat enim è Ioue grauida fieri, qua re-
 sponsum accepisset à Proteo, filium è se procreatum iri
 maiorem eo, (quicumque is tandem esset) à quo pro-
 creatus foret. vide Ouidium x 1. Metamor. quin &
 Iuppiter ipse, eius amore correptus, uoi eam compotem
 fecisset, nisi à Prometheo instantis periculi admonitus
 esset. quam etiam ob causam, liberatum è Caucaſo
 Prometheum, narrat Lucianus. cum Apollonius con-
 tra, Ionem quidem à Themide admonitum, Prometheū
 uero Herculis beneficio liberatum fuisse dicat, idque
 etiam ipse Prometheus apud Aeschylum ita uaticine-
 tur fore. Pater ipse, Nereus. O nimis optato. in-
 gressu*

*gressurus ad canendas Pelei nuptias, ceteros Argona-
 tas, ab eis digressurus, salutat, sequē eorum laudes uer-
 sibus suis celebraturum pollicetur. Nimis optato.
 hinc expressum est illud Virgilianum,*

Magnanimi heroes, nati melioribus annis.

O bona mater. *Argo ipsam intelligit, cuius uelut
 utero diu in tuſu latuerunt Argonautae. Teque adeo
 eximie. cum ab eis heroes saepe compellabo, tum se, o
 Peleu, eximie, ac praeter ceteros. Tædis felicibus,
 felici matrimonio. Pulcherrima Neptunine, pul-
 cherrima natarum Neptuni. Tale est apud Theo-
 critum & Callimachum ὠκεαίην, apud Virgilium
 Nerine Galathea. Porro de Thetide, fuerit ne, quod
 hic ait Catullus, Neptuni siue Nerei filia, Achillis-
 que mater, non satis inter ueteres conuenit. Homerus
 Thetidis filium, Nerei nepotem Achillem facit: eaque
 à plurimis recepta sententia est. alij, è quibus est Ari-
 stoteles, Thetidem eam, qua Achilli mater fuerit, Chi-
 ronem centauri filiam fuisse aiunt: Daimachus Phi-
 lonelam uocat Achillis matrem, qua ipsa Actoris fi-
 lia fuerit. Staphylus libro tertio rerum Thessalicarum,
 narrat Chironem, Pelei gloria uelificari uolentem, ac-
 cersisse ad se Philomelam Actoris Myrmidonis fi-
 liam, deinde eam famam disseminasse, constituisse deos
 Thetidem Peleo uxorem dare, foreque ut ad nuptias,
 non sine magna vi imbrium ac tempestatum uenirent.
 ipse autem, qui sapientia, rerumque caelestium intelli-
 gentia uigeret, eum nuptijs diem dictum esse confinxit,
 quo prospiciebat fore, ut magna uis procellarum existe-
 ret: cumque postea eo ipso die Philomelam Peleo collo-
 casset, factum, ut homines nupsisse ei Thetidem crede-
 rent. Tethys. Tethys ex Oceano Doridem, Doris ex*

Nereo Thetidem sustulit. Oceanusque pater. Antiqui deos omnes, patres vocarunt. sic Iuppiter, $\omega\alpha\tau\eta\pi$ $\alpha\nu\delta\ \rho\alpha\upsilon\tau\epsilon\ \tau\epsilon\ \theta\epsilon\omega\upsilon\ \tau\epsilon$: sic Apollo pater, Liber pater, Neptunus pater, Vulcanus pater, Mars pater, ceterique ad eundem modum. Lucilius in deorum concilio: Ut nemo sit nostrum, quin pater optimus diuum: Ut Neptunus pater, Liber, Saturnus pater, Mars, Ianus, Quirinus pater nomen dicantur ad unum. sed Oceanum precipue, quod, ut alio loco diximus, a qua rerum omnium tribuerent principatum. Quae simul. simul atque aduenit optatum illud tempus faciendis nuptiis constitutum. Dona ferunt praese, quibus nouam nuptam munerarentur. Grauinonisque domos, ac nitenis alacrisca. haec sunt vetusta scriptura, de calamo notatis libris, miserabiliter deprauata vestigia. Petrus Victorius suspicatur priorem partem ita legendam, Cranonisque domos. posteriorem vero non nulli restituere conati, legunt, & maenia Larissae. ego neutram coniecturam improbo; & tamen, dum meliores libros nactus fuerim, nihil de hoc loco affirmare audeo. Rura colit nemo. feriabantur omnes, propter nuptiarum celebritatem. Ipsius at sedes. describit magnificentiam apparatus adium Pelei. Recesit. incriorem partem adium significat. sic Seneca,
 In multa diues spatia discedit domus:
 Arcana in imo regia recessu patet.
 Locum autem hunc imitatus videtur Virgilius sub finem primi Aeneidos.
 At domus interior regali splendida luxu
 Instruitur, mediisque parant conuiuia tectis.
 Arte laborata vestes, ostroque superbo,

Ingens

Ingens argentum mensis, calataque in auro
 Fortia facta patrum, &c. Pulvinar geniale, lectus
 genialis. Haec vestis. in veste, qua stratus erat lectus genialis Thetidos, multas heroum figuras fuisse dicit, atque inter ceteras, Thesei linquentis Ariadnam: unde sumpta occasione digreditur ad eam sine fabulam, siue historiam fusissime explicandam. Dixit Naxi. Nec dum etiam seseque sui. vigilet, an dormiat, nescit. non credit se esse compotem sui: nondum credere audet, quod videt, insperata rei nouitate stupefacta. Saxea ut effigies: summa vis est in hac comparatione. primum enim, quod bacchanti Ariadnen comparat, significat eam & vultu, & totius corporis gestu rabidum quendam concitatae mentis ardorem praese tulisse. quod autem addit, saxeam effigiem, tantam vim doloris fuisse indicat, ut diu neque mouere se potuerit, neque in ullam vocem erumpere. omnis enim immodica affectio & eripere vocis usuram, & omnium corporis partium functiones impedire ad tempus solet. atque hoc nimirum est, quod Nioben poeta, cum filios suos Apollinis & Diana sagittis confosos videret, obriguisse in lapidem fabulantur. Immemor at iuuenis. videtur alludere ad eorum sententiam, qui aiunt, Bacchi numine effectum esse, ut Thesens oram soluens, Ariadnes penitus obliuisceretur: itaque, quod eam reliquerit, obliuione tantum, eaque diuinitus immissa, non ingrato animo, effectum. Vide Theocritum Pharmaceutria, & in eum commentarios. Et magnis curarum fluctuat vndis. hunc locum imitatus videtur Virgilius,
 Sauius amor, magnoque irarum fluctuat aestu.
 Strophio. Nonius, Strophium, inquit, est fascia bre-

uis, qua virginalem tumorem cohibet papillarum.

Turpilius Philopatro,

Me miserā quid agā inter vias epistola excidit mihi.
Infelix inter tuniculam atque strophium collocauerā.

Lucentes. ita legendum videtur, non, ut in alijs, la-
tantes. lucentes autem expono paulatim intumescen-
tes, & ut veteres loquebantur, fororientes. quasque eni-
tentes ad strophium repellendum. Salis, maris. sic
Virgilius, - spumas salis ere ruebant. & alibi, - cam-
pos salis are secabant.

Alludebant, identidem percutiebant. Tale est il-
lud Tibulli,

Ima videbatur talis illudere palla.

Externauit, extra se posuit, siue, ut Nonius interpre-
tatur, dementem fecit. Hoc verbo infra etiam vsus
est. Illa tempestate, quo tempore. ἀρχαίως.
sic Cicero: eius temporis, quo die. Theseus. varias de
hac Thesei profectioe sententias enumerat Plutar-
chus in ipsius vita: quas illinc repetat, qui volat. E
littoribus Piræi. poetica licentia ut, ns, ab historia
fide recedit. non enim ex Piræo, sed ex Phalero sol-
uit Theseus. neque Piræus illis temporibus nauale e-
rat, sed curia. nauale autem, antequam Themistocles
imperaret, non fuit. auctor Pausanias. Inulti reg-
gis. graue est, ait Plutarchus, diserta ciuitatis, & in
qua Musarum studia vigeant, inimicum fieri. nun-
quam enim desijt Minos in Atticis theatris male
audire, omnibusque vexari probis: neque cum vel He-
siodus adiuuit, qui regno dignissimum, vel Homerus,
qui Ionis familiarem vocauit, quo minus obtinuerint
tragici, qui de pulpito scenāque multam ei asperse-
runt immitis violentæq; natura infarniam. eadem fe-
re de

re de Minoe Plato in dialogo, quem de ipsius nomi-
ne inscripsit. Gortynia. Gortyn, vrbs in Creta.

Crudeli peste coactam. ipsum deorum numen con-
spirasse cum Minoe ad vlciscendam cadem Andro-
gei videbatur: eodem enim tempore & bello, & fame,
& pestilentia affligebantur Athenienses: responsumque
est oraculo, non aliter ea desitura, quam si Minoi
fieret satis. Vide Plutarchum, Diodorum, Eusebium.
Electos iuuenes, septenos quotannis iuuenes, ac toti-
dem puellas; idque per annos nouem: quos non nulli
sorte duci, alij à Minoe deligi solitos aiunt. Cecro-
piam, regionem Atticam. Dapem dare. varias su-
per hac re sententias refert Plutarchus. Funera nec
funera. figura Græca. ita enim illi ἀδωρα δῶρα ἀγῶ-
μους γάμους, & similia. sic Cicero in sepultam sepul-
turam, sic Ouidius iniusta iusta, sic quidam vetus tra-
gicu, innuptas nuptias, sic Ennius artem inertem,
cuius est illud, - qua scis,

In vulgum vulgas, artemque expromis inertem.

Naue leui. ea nauis postea, ex voto, quotannis De-
lon ab Atheniensibus mittebatur. vide Platonem prin-
cipio Phædonis. Superbas, magnificas: ut, - anlais
iam se regina superbis. Quales Eurotæ. de hac
comparatione dixi supra in carmine de nuptijs Man-
lij. Curis hominum. sic infra de Venere, Quæ dul-
cem curis miscet amaritatem. Hinc est, quod Mu-
sæus γλυκύπιπρον vocat ἐρωτων κέντρον. Quæque re-
gis Golgos. Golgos oppidum est in Cypro Vene-
ri sacrum. hic Golgos numero multitudinis dicit.
Pene autem conuersus est hic versus è Theocritis Sy-
racusanis,

Δέσποιν ἂν γολγόν τε καὶ ἰδάλιον ἐφίλασας.

Cum autem & hic, & supra, Phaleucij in Volusium, Colchos pro Golgos legeretur, primus utrunque locum emendauit, vir clarissimus, Hermolaus Barbarus.

Aut mortem appeteret. ita legendum, non, oppeteret. neque enim mortem oppetere dicitur, nisi qui moritur, deinde, oppetere mortem, Latine dicitur: at certe, oppetere premia laudis, quid sit, non video.

Non ingrata, tamen frustra. non ingrata fuisse superis Ariadnes vota, illud indicat, quod Theseus victoria potitus est. ipsa tamen spe sua frustrata est: neque enim, quod optabat, contigit ei, posse aetatem una cum Theseo exigere. Suspendit vota. neque enim audebat aperte pro Theseo vota facere: ne ipsa de se in dicio esset patri. Robur, truncum. Errabunda regens. Virgilius,

Caca regens silo vestigia. Flexibus. ambages & dolos tecti vocat Virgilius. Frustraretur. frustra haberet, deciperet. de hoc verbo vide Gellium. Inobseruabilis error. Virgilius,

- & inextricabilis error. A primo carmine, ab instituto celebrandarum nuptiarum Pelei. Consanguinea, sororis, Phadra. Dix, Naxi: etsi multas alias insulas, quae Dia dicerentur, enumerat interpretes Theocriti Pharmaceutria. Dulci deuinctam lumina somno. sic Theocritus de somno, *πυδά μαλακῶ καὶ δὲ φάρα δεισμῶ*. alij deuincta, ut sit simile illi Homericō,

- *μαλακῶ δὲ δμημένοι ὕπνῳ*. Deuota periuria, execranda, & diris obnoxia. Ad hunc autem locum respexit Tibullus, his versibus,

Gnossia, Thesea quondam periuria lingua
Flenisti ignoto sola relicta mari.

Sic

Sic cecinit pro te doctus Minoi Catullus,

Ingrati referens impia facta viri.

Nunc iam nulla. sic Ouidius,

Nunc quoque nulla viro, clamabo, femina credat.

Pragestit, valde gestit, valde cupit. Lucilius,

Quatum haurire animus Musarum è fontibu gestit.

Germanum, Minotaurum. Creui, iudicauit. Pro

quo dilaceranda, quantopere horribile veteribus fuerit, cadauera lacerari à feris, hinc existimari potest,

quod eius rei formidinem, apud Homerum, proponit

Hector ignauis,

Ὀν δὲ κ' ἐγὼν ἀπάνευθε μάχης πλάτωντα νόησω,
Ὀὐχ οἱ ἄριστον ἔσεται φυχίειν κύνες, εἰδὲ

Οἰωνός. & de Achille - αὐτὸς δ' ἐλώρια τεύχε κύνεσσιν, Οἰωνοῖσι τε πᾶσι.

Nec iniecta. Cicero I I. de legibus, Siti dicuntur ijs

qui cõditi sunt: nec tamen eorum ante sepulchrum est,

quàm iusta facta, & corpus incensum est. Et quod nunc

communiter in omnibus sepultis ponitur, ut humati dicantur, id erat proprium tum in ijs, quos humus iniecta

contereret: eumque morem ius pontificale cõfirmat. nam

prius quàm in os iniecta gleba est, locus ille, ubi crematum

est corpus, nihil habet religionis: iniecta gleba, tum

& ille humatus est, & sepulchrum vocatur, ac tum denique

multa religiosa iura complectitur. Hac verba Ciceronis ipsa ascripsi, ex quibus, quid sit, terram iniicere,

intelligi possit. Frequens enim est eius rei apud auctores

optimos mentio. Quenam te. vsitatum est, ut quorum

immanem crudelitatem execramur, eos è rupibus,

effertis ve animalibus, aut etiam è mari natose esse dicamus. Virgilius,

Nunc scio quid sit Amor. duris in cotibus illum

Ismarus, aut Rhodope, aut extremi Garamantes
 Nec nostri generis puerum, nec sanguinis edunt,
 Et apud eundem Dido, & Eneam alloquens,
 Nec tibi diua parens, generis nec Dardanus auctor
 Perfide: sed duris genuit te cautibus horrens
 Caucasus; Hyrcanæq; admorunt ubera tigres.
 Tibullus vero, cum is, qui Veneris furta non celassent a-
 trocem Venere[m] minitaretur fore, ita scripsit,
 Nam fuerit quicumque loquax, is sanguine natam,
 Is Venerem è rabido sentiet esse mari, & alibi, cum
 dominam à nimia fueritate abducere niteretur,
 Nam te, inquit, nec vasti generunt æquora ponti,
 Nec flammam voluens ore Chimæra fero,
 Nec canis anguinea redimitus terga catena,
 Cui tres sunt lingua, tergeminūque caput,
 Scyllaque virgineam canibus submissa figuram,
 Nec te conceptam saua leæna tulit.
 Notum est & illud Homericum,
 γλαυκὴ δὲ στίκιε θαλάσσα. Quæ Syrtis. Vir-
 gilius,
 Quid Syrtis, aut Scylla mihi, quid vasta Charybdis
 Profuit? Si tibi, eodem pene modo de Minoe, apud
 Virgilium, queritur Scylla,
 Me ne inter comites, ancillarūque cateruas,
 Me ne alias inter famularum munere fungi,
 Coniugis atque tuæ (quæcunque erit illa) beata
 Non licuit gravidos pensis deuoluere fufos?
 Saeva quod horrebas. Priscum parentem exponunt
 Cecropem: saua autem præcepta; legem, quam ille tu-
 lisse de certa legitimæque maris ac femina coniunctione
 dicitur, ego, cur ista tam longe petenda sint, cur ve lex
 illa ita saua dicatur, ut eam Theſeus horrere debuerit,

expu

exputare equidem non queo. ita que, ἀμαθὲς ἔρον, καὶ
 σαφὲς ἔρον, ita hunc locum interpretor. Si coniugia no-
 stra tibi cordi non erant, pro eo quod horrebat animus
 recordatione eorum, quæ olim pater meus crudelissime
 imperauerat ciuib; tuis, nempe ut florem suam iuuen-
 tutis Minotauro deuorandum mitterent, ob idque
 nolebas tam seui, tamque importuni hominis filiam ti-
 bi uxorem adiungere: ite certe me, ut tibi famula loco es-
 sem, abducere; non, cuius beneficio viueres, eam feris di-
 scerpendam relinquere debuisti. Candida permul-
 cens, pedes tibi abluens. Est autem ἀλθος à ministerij
 vilitate. Sed quid ego. ἐπαρόδοις. Auctæ, præ-
 dita à natura. Mortalis, vehementius quiddam &
 ἱεργὸν ἴδιον ἔρεον dixit, quàm si hominem dixisset. Sic ni-
 mis, allucinamentum quoddam doloris est, in rebus ad-
 uersis tuis, habere, qui te conquerentem audiant, & si
 minus iuuare possint, tamen aliqua tui miseratione mo-
 ueantur. Id quoque sibi Ariadna creptum esse con-
 queritur. Iuppiter, stulta, sed hominibus vsitata con-
 suetudine, optat, quæ facta sunt, infecta esse. Tale est
 illud,
 εἰδ' ὠφελ' ἀργῆς μὴ διαπλάσθ' οὐζόφος
 Κόλχων ἐς αἶαν. Enimvero non votis corriguntur præ-
 terita, sed futura consilio diriguntur. Notum est illud
 Agathonis,
 Μὲν γὰρ αὐτῶ καὶ θεὸς ἑπίσκοπος,
 Ἀγένητα ποιεῖν, ὅσ' αὖ ἢ πεπραγμένα. id est,
 Vna hac enim re etiam deus priuatus est,
 Infecta facere, facta que sunt, ut queat.
 Gnosia Cecropiæ. Virgilius,
 Felix heu, nimum felix, si littora tantum
 Nunquam Dardania tetigissent nostra carina.

Crude

Crudelia confilia. confilia ita dixit, ut Græci ὀφθαλμοῖς quo nomine saepe naturam & ingenium cuiusque significant. In nostris requiescēt sedibus hospes. hunc forte versum imitatus fuerit Virgilius illo,

Quis nouus hic nostris successit sedibus hospes?

Idros ne petam montes: de patria ne repetenda cogitem? Ida enim mons Crete est. At gurgite lato, at latum & metuendum mare interiectum, patriam meam ab hac insula diuidit. Quem ne ipsa reliqui? id est, eius ne, quem ipsa reliquit? sic Terentius Andria,

Quem ne ego vidi ad vos afferi vesperi?

Plautus Mostellaria,

Quo pessime modoque ne iam subducta erat

Tuto in terram? Idem Milite,

Quem ne ego seruauit in campis Cuticlindonijs?

Hoc qui non intelligebant, fecerunt hoc loco, quemve ipsa reliquit: & paulo infra, Qui ve fugit, aut, Qui refugit, pro, Qui ne fugit. Prætereolittus. ubi litus prætereolittus, nihil video præter solam, ac desertam insulam, sine ullo tecto: neque tamen ex ea egredi possim, vndeque præcludente iter mari. Eumenides. has deas esse credebant, Noctæ genitas, quæ homines atrocibus turpificatos vitijs vlciscerentur. Diras vltices vocat Virgilius. Eadem & Erinnyes dicuntur: Epimenidesque eas Saturni filias facit: Euripides videre ipsas ait omnia cuius est illud ex Oedipo Coloneo, τὰς ἀνὰ ὄρωσας ἐμπεύδους. Ipsa de iustitia sua multa apud Æschylum prædicant: se videlicet nemini bono irasci, sed à sceleratis tantum meritis pœnas exigere. Vinum ad earum sacrificia non adhibebatur: quæ & iccirco ἄφρονες dicebantur. Fiebant autem mediâ nocte, ut ex Æschylo

Æschylo intelligitur. Plura vide apud Æschyli & Sophoclis interpretes. Anguineo capillo. ὀφιοῦτο-κίμας eas Orpheus in hymnis vocat. Quæ quoniam vere, eas demum detestationes valere arbitrabantur, quibus quis vero, magnoque, non leni aut simulato dolore motus alium defixisset. tum vero nullam expiandi rationem esse existimabant. Horatius,

Diris agam vos. dira detestatio

Nulla expiatur victima. Sed quali. locus hic, si diligenter animaduertas, confirmat id, quod supra tetigimus, non ingrati animi vitio, sed, obliuione à dijs obiecta, fecisse Theseum, ut Ariadnam relinqueret. ipsa enim precatur deos, ut quali se mente reliquit Theseus, tali etiam funestet suos. Vota autem Ioui probata esse, infra dicitur. Cum ergo Theseus obliuione domum suam postea funestauerit, consequitur, ut obliuione quoque antea deseruisset Ariadnam. Sed idem magis etiam ex illis versibus constat, qui infra leguntur, -qualem Minoidi luctum

Obiulerat mente immemori, talem ipse recepit:

ut iam dubitandum non sit, quin hanc sententiam Catullus infecutus fuerit. Inuito numine, quod non libenter & Ægeum morte, & Theseum luctu, utrumque immerentem afficeret. Quo tunc & tellus, sumptum ex Homero. Dulcia signa, candidum velum. Ereptum, liberatum. sic supra,

-ego te in medio versantem turbine leti

Eripui. Cæta diuæ, Palladis, quæ Atheniensium præses erat. Redditæ in extremo. neque enim ad patrem venit Theseus, nisi iam adultus, multisque editis præclaris facinoribus nobilis. Vide Plutarcum. Cannitiem terra. mos antiquorum in luctu. Incendia

dia, doloris mei ardorem. Dicat, indicet. Itonis. Pal-
ladem intelligit, quam Apollonius Itonida, Bacchylides
Itoniada nominat. Itonus Thessalus fuit, Amphi-
Etjonis filius, qui urbem quãdam Thessalia à se Itonem
nominavit, ubi dea hæc colebatur. Cum autem Ito, siue
Iton urbis nomen sit, sancta Itonis, non, ut in alijs, san-
cti Itonis, legendum puto. Funicitam vestem, velum
illud ferrugineum. Candida; intorti. Nonius, quo
loco de vasorum generibus disserit, exponens dictionem,
carchesia, ita scribit. Carchesia, summa pars ma-
li: id est, foramina, quæ summos mali funes recipiunt.
Catullus,

Lucida qua splendent summi carchesia mali.

hactenus Nonius. Quod autem in quibusdam veteri-
bus libris animaduerti possit versus hunc, Candida;que,
tantum superesse spatij, quantum vni versui scribendo
sit satis; mihi venit in mentem dubitare, ne hic forte ipse
versus, qui à Nonio citatur, hoc loco desideretur, legē-
dumque sit,

Candida;que intorti sustollant vela rudentes,

Lucida qua splendent summi carchesia mali.

qua tamen de coniectura, per me quidam indicet quis-
que, ut volet. ego dignam esse duxi, quæ proponeretur.
Hæc mandata. ita inquit, liquere hæc mandata The-
seum, ut montis cacumen linquere impulsa vento nu-
bes solent. Morte ferox, superbus ob Minotaurum
interfectum. At parte ex alia. ex alia parte vestis
pietæ erat Bacchus Ariadnam querens. Quod resi-
duum est huius fabula, exequitur Ovidius I. I. Fasto-
rum. & VIII. Metamorphoseon. copiosius etiam Hy-
gynus, & Arati interpretes. Cum Thais. choro,

multum

multitudine, sic Bacchus ipse apud Euripidem,
Θιας ἐμὸς γυναικὲς, αἷς ἐκ βασιλέων
Εὐρύμα. Nyfigenis Silenis, Nyfiorum optimati-
bus. Diodorus libro IIII. Forebant, furibundi clā-
mabant, Euoe. vox est bacchantium. Capita inflo-
ētentes, rotantes. iacentes. Tecta cuspede, solijs
obducta, & velata. Pars è diuulso. solebant enim
bacchantes interdum armenta discerpere, carnesque eo-
rum crudas mandere. Euripides,

καὶ τὴν μὲν ἀν' ἀποσειδὸς εὐθὺλον ὄφριν
μυκαμένῃ ἐχέειν ἐν χερσὶν δίχρα,
ἀλλὰ καὶ ὃ δαμάλας διμεφοῖεν ἀπαρχήμασι.

Tortus serpentibus. Euripides Bacchis, Baccho re-
cens nato Parcas coronam è serpentibus imposuisse nar-
rat: indèque receptū, ut se manades quoque serpentibus
coronarent. Σεφάνωσαν τε δρακόντων σεφάνοις, εἶθε
ἀγρῶν θρηπετόφει μαϊνάδες ἀμφιβέλλονται πλοκάμιοις
Plutarchus quoque Olympiada, Magni Alexandri
matrem, grandes serpentes contrèstantē manibus, thia-
fos celebrare solitam refert. Orgia. ita vocabantur my-
steria quædam, quæ, nisi ab initiatis, aut spectari, aut
audiri fas non erat. id verè ex hoc Pèisei & Bacchi col-
loquio, apud Euripidem, intelligi potest.

Πεν. τὰ δ' ὄργη ἐστὶ τιν' ἰδέαν ἐχούσας;

Διο. ἀρρῆτ' ἀεαχέυσισιον εἰδέαν βροτῶν

Πεν. ἔχει δ' ὄνησιν τοῖσι θύοισιν τινὰς

Διο. Οὐ θύμις ἀνὸς ἑστὶ δ' ἄξι εἰδέαν

Cistis. cistis ferebantur Orgia. Tibullus,

Et leuis occultis conscia cista sacris.

Theocritus Bacchis,

Ἰερά δ' ἐκ κίστας πεποναμένα χερσὶν ἰλοῖσθαι.

Profari

Profani, βίβλοι, ἀμυς ἠρίας. ἀτίλες οἱ.
 Plangebant alij, hunc locum imitatus Ovidius,
*Quacunque ingrederis, clamor iuuenilis, & una
 Femineæ voces, impulsâq; tympana palmis,
 Concauâque æra sonant, longôque foramine buxus.*
 Talibus. tandem è longa egressione sese recipiens, ad
 institutum redit. Dixerat, multos mortales è tota Thef-
 salia cōuenisse, ad spectandum nuptiarum apparatus.
 eos nunc ait, cum oculos animûmque satiassent spectan-
 dis rebus pulcherrimis, discessisse quenque ad se, & lo-
 cum aduentantibus dys dedisse. Hic qualis. disceden-
 tes Theffalos vndis crescentibus, paulatimque longius re-
 cedentibus comparat. Comparatio sumpta ex IIII.
 Iliados. Zephyrus. pro quolibet vento Zephyrum
 dixit. alioqui enim, mane Zephyrum non flare, quòd
 tunc nimium longe sol ab occidente absit, docet Aristo-
 teles Problematis. Cachinni. cachinnos vocat vn-
 das maris, quæ paulatim diffunduntur in longum. ita
 enim os quoque ridentium hominum diffundi, atque
 extendi solet. Aeschylus,

Ω δῖος αἰθῆρ, καὶ ταχὺ ὑπεροιπνοαί,
 Πόλα μῶν τε πηγαί, ποσσίων τε κυμάτων
 Ανήριθμον γέλασμα, παμμήτορ τε γῆ.
 Nantes à luce. in alijs, variantes luce. Ad se quif-
 que, in suas quisque ades. Princeps, primus. Chi-
 ron, centaurus, de quo supra diximus. Domus rifit-
 sumptum ab Hesiodo, qui ridere ait domum Iouis, ca-
 nentium Musarum dulci voce conspersam.

- γελᾷ δ' ἐπεὶ δὴ ὠμίεσσα παρὰ πρὸς
 Ζῆνος ἐρηγ' ἔσποιο, θεῶν ὅππ' ἰεριστοῶσιν
 Σκιδναμένῃ. sic & Theognis,

Πᾶσα

Πᾶσα μὲν ἐπλήθη Δῆλος ἀπειρεσίῃ
 Ὀδμῆς ἀμβροσίης, ἐγέλασε δ' ἐ γαῖα πελώρη.
 Peneos, Thessalia fluvius. Nereidum, alij Ναι-
 dum, alij Nessonidum. libri manu scripti, Mino-
 sium. diuinet alius. mihi quidem non liquet. Non va-
 cuus. libri veteres, Nonacrios. Sorore Flamati
 Phaethontis. populo. Solerti corde Prometheus.
 eum enim iam liberauerat Hercules, sagittis interfe-
 cta aquila, qua iecur illius depascebatur. narrat A-
 pollonius libro secundo, Valerius Flaccus libro quinto.
 Quod autem solerti corde Prometheus nominat, ex-
 primit epitheta, qua Græci ei tribuunt, modo ἀγυ-
 λομήτην, modo πολυμήτην vocantes. Hesiodus,
 Ὅττι μιν ἐξαπάτησε Προμηθεὺς ἀγυλομήτης.
 Oppianus, - Ἰαπέτῳ γόνος πολυμήτῃ Προμηθεὺς.
 ipse quidem apud Aeschylum sibi tribuit artium om-
 nium intentionem. & idem etiam de eo dicitur apud
 Platonem in Protagora. Sciendum autem est. Pro-
 metheum à poetis deum haberi: vnde & hic Catullus
 eum inter deos recenset, & apud Aeschylum Vul-
 canus eum vocat συγγῆ θεόν: & ipse de se lo-
 quens,
 Ἰδεῖτέ με, inquit, οἷα πρὸς θεῶν ἀόχου θεός.
 Quinetiam colebatur in Academia una cum Vulca-
 no, & Minerva: ut Apollodorum, & Lysimachidem
 scripsisse ait interpres Sophoclis. Extenuata vesti-
 gia, vinculorum videlicet, quibus ad Caucasum allig-
 atus fuerat. Pœna, quòd Ionem decepisset in distri-
 buendis carnibus, quòd viros, mulieresque effinxisset,
 quòd surripuisset ignem Vulcani & Minerva, eumq;
 hominibus tradidisset. Fuit autem filius Iapeti ex The-
 mide, qua eadem & Terra est, ut ex Aeschylo cogno-

scitur. Chlymenes tamen eum filium fuisse, eiusdem poeta interpres alio loco tradit. Inde pater diuum. Postremo venisse ait Iouem. Iunonemque, ac ceteros superiores deos, præter Phœbum, qui solus in calo relictus est, & Dianam, qua in montibus suis mansit, neque tanti fecit Peleum, ut eius nuptias sua præsentia cohonestaret. Quod autem ad Apollinem attinet, ideo eum remouisse videtur ab his nuptiis Catullus, quia futurum erat, ut ipse Achillem interficeret: qua in re sapientius fecit, quam Aeschylus, qui affuisse deum illum, etiamque carmen nuptiale cecinisse dixit, quo Pelco & Thetidi fausta omnia prædiceret: ideoque Thetidem, interfecto filio, de vanitate ac perfidia Apollinis querentem facit. videtur enim occasionem quaesisse, qua in dijs exempla leuitatis & mendaciy ostenderet: quo nomine merito à Platone reprehenditur, extremo secundo de republica libro. Plane tamen Homerus quoque libro ultimo Iliados, eum affuisse, dicit. Vnigenamque simul cultricem in montibus Idæ. reliquit, inquit, te quidem, ò Phœbe, in calo solum: cultricem vero Ida, id est, Dianam, vnigenam, id est, qua vno eodemque partu tecum genita est, reliquit in montibus, ubi propter venationis studium assidue versari solet. Satis autem mirari non possum, quid adduxerit, hominem eruditissimum, Petrum Victorium, ut hoc loco legat, Vnigenamque simul cultricem montis Itonis, & Palladem exponat. Primum enim, causa nihil fingi potest, cur Palladem eas nuptias aspernatam fuisse dicamus, ex quibus prognatum Achillem omni postea studio fouerit. Deinde, ut Itonem urbem. Minerua sacrâ fuisse antea docui, ita vellem indicari mihi, quo loco eiusdem nominis mons fuisse dicatur. Postremo, quod caput est, so-

rorem

rorem vnigenam Phœbi, Mineruam accipere nullo modo possumus: sed Dianam tantum: quippe cum illa, ut omnes norunt, è Iouis cerebro enata sit, hanc Latona vno eodemque partu cum Apolline ediderit. itaque hoc loco, Victorij, ceterarum rerum accuratissimi hominès, diligentiam, ut ingenue fatear, requiro. Infirmo motu, propter senectutem: qua de causa, postea quoque dicit, tremulum corpus. Purpurea ora, purpureo limbo. Parcas autem triformes, & Erinnyas necessitatis gubernatrices esse, ait apud Aeschylum Prometheus, Iouemque ipsum eis subijcit. Læua colum. nullus vnquam pistor nentes mulcerès tam scienter expinxit, quam Catullus his versibus. Perfidiæ quod post nulla arguet ætas. cum carmen illud, quod in his nuptiis Apollo cecinisse dicitur, postea Thetis perfidiæ arguisse dicatur. Currite ducentes: Virgilius,

Talia secla, suis dixerunt, currite, fisis.
Expers terroris. fortem significat: ἀπερος γάρ εἰς ἄλγος ὁ εὖδ' ἰσείος, ait Aristoteles. Qui per læpe vago. pedum celeritatem Homerus Achilli peculiariter tribuit. Theon quoque eum à Chirone ad eam rem studiöse exerceri solitum scribit. Flammea, flamma instar, qua nihil celerius est, rapida, & incitata. Periuri Pelopis vattabit tertius hæres, Agamemnon, Pelopis ex Atreo nepos. Tertium autem dixit, puto quia duos hæredes habuit Pelops, Atreum, & Thyestem. Cum tremulo incanos. soluere capillum mulieres Troianè in suorum funeribus solebant: Virgilius,

Et circum Iliades crinem de more soluta.
Incanos autem dixit, valde canes. Idem alibi, Smyr-

nam incana diu sæcula peruoluent. Sic infractum animum dicimus. Variabunt, liuidis ictuum notis distinguunt. Vnda Scamandri. tangit fabulam, quam enarrat Homerus Iliados lib. x x i. huic autem loco similis est prædictio Neptuni apud Papinium, Quem tu illic natum Sigæo in puluere, quanta Aspicias vitrix Phrygiarum funera matrum: Cum tuus Acacides tepido modo sanguine Teucros Vndabit campos, modo crassa exire vetabit Flumina & Hectoreo tardabit funere currus. Tepefaciet. sic infra. Omentum in flamma pingue liquefaciens. Percussa virginis, Polyxena, qua ad Achillis cœnotaphium cesa est. Vide Euripidem Hecuba, aut Senecam Troade. Fors, deus. Neptunia soluere vincla. muros à Neptuno extractos. Felicia, τὰς εὐτυχίας Præfentes nanque ante. quando homines pietatem coluerunt, dii cum ipsis familiariter crebro versari solebant: at ex quo, pietate neglecta, vitæ inquinata sunt omnia, videri se ab eis amplius noluerunt. Annua dum festis. bene animaduertit Guarinus, hoc de ludis Olympicis intelligi non posse. quippe qui annui non fuerint. sed nimirum, cum Cretes apud senatum esse Iouem dicerent, credibile est, eius natalem annuis ludis celebrare solitos esse. eoque respicere Catullum puto. Sæpe vagus liber. ad hunc locum intelligendum, vide, qua disputantur à Macrobio, libro primo Saturnaliorum, quo loco Bacchum & Apollinem vnum eundemque deum esse demonstrat. Rhamnusia virgo, Nemesis. Contingi lumine claro, aperta in luce videri.

AD

AD ORTALVM.

ET SI me assiduo confectum cura dolore
Seuocat a doctis Ortale virginibus,
Nec potis est dulces Musarum expronere foetus
Mens animi: tantis fluctuat ipsa malis:
Nanque mei nuper Lethæo gurgite fratris,
Pallidulum manans alluit vnda pedem,
Troia Rheteo quem subter littore tellus,
Ereptum nostris obtegit ex oculis.
Alloquar? audiero ne unquam tua verba loquentem
Nunquam ego te vita frater amabilior
Aspiciam posthac: certe semper amabo,
Semper mesta tua carmina morte canam;
Qualia sub densis ramorum concixit umbris
Daulias, assumpti fata gemens Ityli,
Sed tamen in tantis maroribus Ortale mitto
Hec expressa tibi carmina Battiaada:
Ne tua dicta vagis nequidquam credita ventis
Effluxisse meo forte putes animo;
Vt missum sponsi furtiuo munere malum
Procurrit casto virginis è gremio,
Quod misera oblita molli sub veste locatum,
Dum aduentu matris prosilist, excutitur;
Atque illud prono præceps agitur decursu,
Huic manat tristis conscius ore rubor.
Etsi me assiduo. receperat Ortalo, se Callimachi elegiam de coma Beronices expressurum Latinis versibus, eique missurum. id igitur se, quamuis multis ex fraterna morte doloribus præpeditum, præstitisse dicit, ne rei sibi ab amico mandata immemor videretur. Mens animi. ita legendum est, non, ut alij inepte legunt, Mens hominum. Plautus Cistellaria, Nul-

Iam mentem animi habeo: ubi sem, ibi non sum. Idem Epidico, pavor territat mentem animi. Sic ingenium animi dixit poeta quidem vetus, quem citat Cornificius libro secundo ad Herennium. Sin inuerecundum animi ingenium possidet. Sic & Virgilius amentem animi Didonem. Alloquat^r recordatione mortis fraterna, tantum dolorem animo sentit, ut eius magnitudine, per aliquot versus abducatur à re proposita. Daulias, fabula ex Ouidio nota est. Ut missum, ne putes tua dicta ita ex meo animo effluxisse, ut malum e gremio virginis solet. Sponsi, proci, ut apud Horatium, Sponsi Penelope. E' gremio, nec mulieri, nec gremio credi oportere, proverbium est: quod & illa incerti & leuis animi est; & plerunque in gremio posita, cum in obliuionem venerint exurgentiū, decidunt. Festus.

DE COMA BERENICES.

OMNIA qui magni dispexit lumina mundi;
 Qui stellarum ortus comperit, atque obitus;
 Flammeus ut rapidi solis nitor obscuretur;
 Ut cedant certis sidera temporibus;
 Ut Triniam furtim sub Latmia saxa relegans
 Dulcis amor, gyro deuocet acris;
 Idem me ille Conon caelesti numine vidit
 E' Beroniceo vertice casariem,
 Fulgentem clare; quam multis illa dearum,
 Leuia protendens brachia, pollicita est,
 Quae rex tempestate nouis auctus Hymenais,
 Vastatum fines inerat Assyrios,
 Dulcia nocturna portans vestigia rixae,
 Quam de virginis gesserat exuuijs.
 Est ne nouis nuptis odio Venusian ne parentum

Frustran

Frustrantur falsis gaudia lacrymulis,
 Vbertim thalami quas intra limina fundunt
 Non, ita me diui, vera gemunt, iuerint.
 Id mea me multis docuit regina querelis,
 Inuisente nouo proelia torua viro.
 At tu non orbum luxti deserta cubile,
 Sed fratris cari flebile dissidium,
 Cum penitus in aethas exedit cura medullas.
 Ut tibi tunc toto pectore sollicita
 Sensibus erectis mens excidit, atqui ego certe
 Cognor. am à parua virgine magnanimam.
 An ne bonum oblita es facinus, quo regium adeptas
 Coniugium, quo non fortius ausit alius
 Sed tam maesta virum mittens, qua verba locuta es
 Iuppiter, ut tersti lumina saepe manu.
 Quis te mutauit tantus deus an quod amantes,
 Non longe à caro corpore abesse volunt
 Atque ibi, praecunctis, pro dulci coniuge, diuis
 Non sine taurino sanguine pollicita es,
 Si reditum tetulisset is, haud in tempore longo, &
 Captam Asiam Aegypti sinibus adyceret.
 Quae ego pro factis caelesti reddita coetu,
 Pristina vota nouo munere dissoluo.
 Inuita o regina tuo de vertice cessi.
 Inuita, iadiuro teque, tuumque caput,
 Digna ferat, quod si quis inaniter adiuravit.
 Sed qui se ferro postulet esse parem
 Ille quoque euersus mons est, quem maxima in oris
 Progenies Phibia clara superuebitur,
 Cum e Medi irrupere nouum mare, cumque iuuentum
 Per medium classi, barbaram nauis Atho.

n. 4

Quid facient crines, cum ferro talia cedant
 Iuppiter, ut χαλκῶν omne genus pereat:
 Et qui principio sub terra quarere venas
 Institit, ac ferri frangere duritiem.
 Abiuncta paulo ante coma mea fata sorores
 * Lugebant, cum se. Memnonis Aethiopia
 * Vnigena impellente natantibus aera pennis,
 * Obtulit Arsinoes Chloridos ales equus.
 Isq; per aethereas me tollens aduolat auras,
 Et Veneris casto collocat in gremio.
 Ipsa suum Zephyritis eò famulum legarat,
 * Grata Canopeis incola litoribus,
 Scilicet in vario ne solum limite cali
 Ex Ariadnaeis aurea temporibus
 Fixa corona foret: sed nos quoque fulgeremus
 Deuota flauis verticis exuuiæ.
 Vnidulam à fletu, cedentem ad templa deum, me
 Sidus in antiquis diua nouum posuit.
 Virginis & saui contingens nanque Leonis
 Lumina, Callisto iuncta Lyaonia.
 Vertor in occasum, tardum dux ante Booten,
 Qui vix sero alto mergitur Oceano.
 Sed quanquam me nocte premunt vestigia diuum,
 Luce autem cana Tethyi restitutor.
 Pace tua fari hæc liceat Rhamnusia virgo,
 Nanque ego non ullo vera timore tegam,
 Non, si me infestis discerpant sidera dictis,
 Conditam quin vere pectoris euoluam,
 Non his tam letor rebus, quam me absfore, semper
 Absfore me à domina vertice discrucior.
 Quicum ego dum virgo quondam fuit omnibus expertus,
 Vnguentorum una millia multa bibi.

Nunc

Nunc vos, optato quas iunxit lumine tada,
 Non prius vnanimis corpora coniugibus
 Tradite, nudantes reiecta veste papillas,
 Quam iucunda mihi munera libet onyx,
 Vester onyx, casto colitis qua iura cubili.
 Sed qua se impuro dedit adulterio,
 Illius mala dona lenis bibat irrita puluis:
 Nanque ego ab indignis premia nulla peto.
 Sic magis o nupta semper concordia, vestras
 Semper amor sedes incolat assiduum.
 Tu vero regina tuens cum sidera, diuam
 Placabis festis luminibus Venerem
 Sanguinis expertem, non votis esse tuam me,
 Sed potius largis effice muneribus.
 Sidera cur retinent? utinam coma regia suam,
 Proximus Arcturos fulgeat Erigona.
 Omnia qui magni, si Callimachi carmina, è qui-
 bus hæc expressa sunt, ad nos peruenissent; neque in his
 intelligendis laboraremus, & ex duorum, sua utriusque
 lingua, optimorum poetarum collatione, insignem quan-
 dam, plenamque utilitatis caperemus animo volupta-
 tem. iunaret Græca cum Latinis componere, inspicere
 non in singulis modo vocibus, sed in figuris etiam lumi-
 nibusque orationis, in ipsa ratione numerorum, ac de-
 nique in tota structura poematis, quam apte & scien-
 ter Græci poeta, in hoc genere inter suos facile primi,
 vim ac leporem, Latinorum poetarum sine contruer-
 sia politissimus assecutus fuisset. Quam commoditatem
 quando siue fatum nobis, siue quo alio nomine appel-
 lari placet illud, quidquid est, quod in his rebus valet,
 eripuit; illudque præterea accessit mali, ut his quoque,
 sicut ceteris, Catulli versibus valde magnam labem

n s

importarit vetustas: spero equidem, in his difficultatibus, quanto facilior lapsus est, tanto mihi, sicubi offendero, paratiorem apud bonos veniam fore. Huius autem poematis hoc fere argumentum est. Ptolemaeus cognomento Euergetes Berenicen, seu Beronicen, (utroque enim modo nomē hoc scriptum reperio) Ptolemai Philadelphii ex Arsinoe priore filiam, sororem suam, in matrimonio habuit, neque enim ea coniunctio in honesta Egyptianum legibus habebatur, ea recens dicta, contigit, ut expeditionem aduersus Assyrios susciperet, in quam cum proficisceretur, votisse crinem suum Veneri Berenice dicitur, si sibi vir suus sospes, victorque rediret domum, cuius deuotionis sua cum, re praclare à Ptolemaeo gesta, conuictam se iudicio decorum immortalitatem videret, quo se religione exolueret, crinem rite in Veneris aede appendit, is cum postridie repertus non foret; magnoque, ob eam rem, rex reginaque in mare effugerent; Conon, mathematicus ea tempestate excellens, persuasit ipsis, crinem deum numine sublatum in caelum, & in sidus conuersum fuisse: idque Callimachus, qui principem illum, propter singulare bonarum artium studium, numinis loco habebat, hoc poemate complexus est. Principium autem continet insignem commendationem Cononis, à praestanti caelestium rerum scientia. Ut Triuiam, Lunam, Sub Latania laxa, ad deosculandum Endymionem, qui illic ab ipsa sopitus esse dicitur. Idem me ille Conon, versus Graeci duo reperiuntur apud Theonem commentarijs in Aratum, quos quatuor versibus hoc loco Catullus expressit, nam cum dixisset Aratus, ad virginis sidus sparsas esse stellas aliquot, quae nomine carerent, addit ille, quem modo nominari, interpret. οἱ δὲ ἄρδαντιν αὐτῶς

αὐτῶς λέγεται, κόνων ὃ μαθηματικὸς πτολεμαίω χαριζόμενος βερονίκης πτολεμαίων ἐξ αὐτῶν κατηξέρισε τὸ καὶ καλλιμάχος πρὸ Φησιν,

Ἡ δὲ κόνων μὲ ἐβλεπεν ἐν ἡέρι τὸν βερονίκης

βόσφυχον ὄν κείνη πᾶσιν ἔθηκε θεοῖς.

Dulcia nocturnæ, impressas collo, labrisque dentium notas, aliâque eiusmodi. Est ne nouis nuptis, expositurus dolorem, quem Berenice ex viri abitu cepit, primum interrogat, verone an falso lacrumantur puella, cum deducuntur ad viros: & num graue ipsis sit, sua virginitate spoliari. deinde respondet, fictum esse totum illud lacrumarum genus: idque ex eo colligit, quod Berenice magnam vim querelarum, marito discedente, profudit. si enim nocturnos illos consuetus odia haberent puella, nunquam tantopere doluisset Berenice, sibi, absente viro, soli cubandum fore. Ac, quoniam id paulo lasciuus dictum videri poterat, addit aliam causam illius doloris, negatque doluisse illam, quod à viro, sed quod à fratre carissimo sciungeretur. An ne parentum, tale quiddam dixit & in posteriore nuptiali carmine. Iuerint, è verbo, iuuerint, posterius, v. detractum est: sicq; commissione vocalium, prima syllaba breuis effecta. Dissidium, separationem corporum hoc loco indicat. Cicero pro domo sua, Desfieni coniugis misere dissidium, liberorum carissimorum solitudinem, fratris absentis amantissimi, adque optimi casum. Idem in Antonium, Ipse autem amore ardens, confirmabat, quod desiderium tui fidij ferre non posset, se in exilium esse iturum. Magnanimam. Hyginus libro secundo Astronomico, Haug Beronicen, inquit, non nulli cum Callimacho dixerunt, equos alere, & ad Olympia mittere consuetam.

Alij

Alij dicunt hoc amplius, Ptolemaum Beronices patrem, multitudine hostium perterritum, fuga salutem petisse: filiam autem, saepe cōsuetam, insilisse in equum, & reliquam exercitus copiam constituisse, & complures hostium interfecisse, reliquos in fugam coniecisse: pro quo etiam Callimachus eam magnanimam dixit. An ne bonum oblita es facinus. illud videlicet, quod modo ex Hygino retulimus. Subindicat autem, ex illo facinore, fratrem ipsius amore esse correptū. Quo non fortius aulit alis. quo facinore nullum fortius, maiorisve animi, à quoquam alio suscipi queat. Alis enim, ait Priscianus libro x i i. antiquissimi pro alius protulerunt. Atque ibi. post hoc distichon, aliquot versus desiderantur, quibus, ut suspicor, Berenices vota exequatur poeta. Quis ego pro factis, id est, qua quoniam ita contigerunt, ut tu à dijs poposceras; tuaque illa deuotio conuicta, & commissa est. Digna ferat. quod caput tuum si quis inaniter adiurare ausus fuerit, meritas pœnas violata religionis luat. Sed qui se ferro. quo modo ego, qua mollis sum, & tenera ferro resistere potuissim, cum montes quoque ipsi ferro excindantur? Ille quoque euersus. montem Athos significat, ab exercitu Xerxis excisum. Ceterum locus hic varie legitur, varièque exponitur: à non nullis hoc modo,

Ille quoque euersus mons est, quem maxima natu

Progenies Phthia clara superuehitur. y g, exponit, maximè natu Phthia progeniem populos eius montis verticem incolemes, qui diutissime viuant, ob idque Macrobij vocentur. Athos enim modo Thracia modo Macedonia, modo Phthia, id est, Thessalia tribuitur. Alij legunt,

Ille quoque euersus mons est, quem maximum in oris

Progenies Phthia clara superuehitur. exponuntque claram progeniem, ipsum Xerxis exercitum. in verbo autem superuehitur, esse enallagen temporum, ut sit præsens pro praterito. Nec desunt, qui legant maximum in orbe. Omnino deprauatus locus est, neque, nisi antea purgatus fuerit, satis commode, vel à me, vel à quoquam alio explicari potest. Cum medi. historia ex Herodoto, Plinio, Iustino, Probo, alijsque notissima est. Quid facient crines. complexio à maiori. Iuppiter verò Chalybon omne genus pereat. versum hunc primus restituit Angelus Politianus, è scholys in Apollonium, ubi locus hic è Callimacho citatur.

-χαλύβων ὡς ἀπόλοισι γένος.

Γειόθεν ἀνέλλοντα κειδὸν φύλον ἄμμιν ἔφηναν.
apud Politianum tamen τιλόθεν pro γείοθεν legitur, sed male. videndum quoque, num prior versus ita legi possit,

Ζεῦ πάτερ, ὡς χαλύβων πᾶν ἀπόλοισι γένος.

Chalybes autem Scythia populi sunt ad fluiuium Thermodontem, dicti à Chalybe Martii filio: qui ferrum ferriq, vsurpauerunt. hinc est, quod Scythiam Æschylus vocat αἶαν σιδ' ἠρομήτορα. Virgilius, India mittit ebur, molles sua tura Sabæi,

At Chalybes nudi ferrum. Abiunctæ. deprauatum esse locum hunc, nemo non videt. cum autem & veteres libri nihil opis afferant, & coniectura omnis periculosa sit, parce omnino hos versus, & timide attingam. Extarent Græca Callimachi: facilia omnia & expedita essent. at hoc optare est. Quantum igitur in tantis tenebris videre possim, hic sensus est. Comæ sorores, eadem nempè qua in reginæ capite remanserant, lugebant mea fata

fata, quæ paulo ante à suo consortio abiuncta essent: cum
ales equus Chloridos, quæ, Zephyri uxor est, (de hoc au-
tem equo nihil alibi reperire potui) obtulit se mihi, Ar-
sinoæ: (id nomen urbis est, quam Ptolemæus Philadel-
phus à se conditam, sororis nomine insignierat) idque,
Memnonis Æthiopsis unigenæ, id est, Aurora, quæ
unum Memnonem ex Tithone genuit, impellente
aerâ natantibus pennis, (ita enim hoc postremum in ve-
teribus non nullis legitur) id est, ex oriente. Hæc attu-
li, quia, ut verum fatear, nihil aptius excogitare potui:
non quòd ipsi mihi magnopere satis faciant, si quis vel
ingenio, vel eruditione maiore instructus, quod facilli-
mum est, vel meliores libros nactus, veriora protulerit,
gratulabor. Pegasus quidem, excusso Bellerophonte,
Aurora à Ioue dono datum, narrat interpretes Home-
ri in v. 1. Iliados: si quid hoc forte ad rem facit, etenim
in tam deprauato loco, haud sane video, quæ via insiste-
re oporteat. Zephyritis. Chloris. Famulum, equum
ipsum. Grata Canopæis. hic quoque versus Oedi-
pum quempiam desiderat. Nam quòd non nulli de Ve-
nere hoc intelligunt, quæ in Ægypto colatur, manifestò
alienum est. Scilicet, nimirum, ne unum tantum si-
dus esset in celo, è puellæ temporibus decerptum, nem-
pe corona Ariadnes: sed ego quoque cum numerum
augerem. Vuidulam à fletu. madentem lacrymis,
quas, quòd à regina diuelleret, profuderam. Ad tem-
pla deum. in celum. In antiquis, inter antiqua si-
dera. Diua. Venus. Virginis, quam alij Erigonen,
alij Astræam esse dicunt, indicat autem locum, quo
posita est coma, enumeratione vicinorum siderum:
Callisto iuncta Lycaoniæ. ad Vrsam, in quam ver-

sa est Callisto Lycaonis filia. hoc autem sidus & plan-
strum quoque, & septem triones vocant. Porro Procu-
lus quoque ad finem Sphæræ, comam numerat inter si-
gna ad septem triones vergentia. Booten, qui & ar-
cturus, & arctophylax dicitur, tardum autem vocat,
quòd sero admodum occidat. Sed quanquam, quan-
quam, inquit, eum honorem assecuta sum, ut noctu qui-
dem vestigia me deorum calo incedentium præmant,
interdum autem, una cum ceteris stellis, Tethyas gremio
id est, mari excipiar: tamen letitiam ex his rebus tan-
tam non capio, quantum dolorem ex eo, quòd hæc ere am-
plius in domina capite non possum. Pace tua, quia ar-
rogantius videri poterat, quòd dictura erat, se non tan-
ti facere siderum consortium, ut non mallet adhuc in do-
minæ capite hæc: accirco prius Nemesin deprecatur.
Non si me infestis, non, si scirem fore, ut me, ob hoc di-
ctum, sidera indignata discerperent. Euoluam, dia-
resis. Qui cum ego, quæ me, quandiu virgo fuit, mat-
ris unguentorum millibus peruncxit. Omnibus ex-
pers, intacta. Expers autem cum sexto casu coniunxit, q
more veterum. Plautus,
Eo te more expertem factam adueniens offendi domum.
idem. Ea res me domo expertem facit.
Nunc vos. nouas nuptas orat, ut ne ante coniugibus
faciant copiam sui, quam in ipsius honorem, partem un-
guenti aliquam libauerint. Libare autem hic valet
spargere; ut,
Dixit, & in mensa laticum libauit honorem.
Onyx, vas unguentarium ex onyche gemma. Sic ma-
gis, sic magis ac magis in dies vobis cû viris vestris con-
ueniat, magisq, assidue inuicè ametis. Tu vero regina.
tandem

tandem ad reginam se, cōuertit; suadetque, ut non ociosis ac inanibus votis, sed largis muneribus adducat Venerem, ut se è caelo rursus in caput, à quo abscissa fuerat, redire patiatur. Festis luminibus, diebus festis. Venerem sanguinis expertem, Venerem Paphiam, cuius aram sanguine maculari nefas erat. itaque tunc tantum ei, floribusque fiebat. Virgilius, Ipsa Paphum sublimis abit, sedesque reuisit Lata suas, ubi templum illi, centumque Sabae Turæ calent aræ, fertis que recentibus halant.

Vtinam coma regia siam. utinam, inquit, rursus redeam in caput regina, fulgeatque Bootes siue Arcturos proximus Erigone, ut, priusquam ego in sidus conuerterer, interijcereturque inter ipsum & Erigonen. Postremus autem versus, ut à nobis scriptus est, ita legitur in veteribus libris: etiãque ratio ipsa, ut ita legatur, necessario postulat: quo magis mirandum est, quid cogitarit Politianus, cum hunc locum adhibita industria corumperet, collectis, si dijs placet, multis locis, quibus planum faceret, à Græcis interdum Oarionem pro Orione dici: quasi id ageretur. itaque merito incidit in aculeos reprehensorum, præcipue Marulli, qui quodlibet vadimonium, ut dicitur, potius deseruisset, quam ullam exagitantis illius occasionem. eius igitur illa sunt, Oarionem pro Erigone citat Ecnomus, unde?

Non facit ad mores virgo, sed Oarion.
 & hoc item alterum,
 Quæris, qua niteat docto coma parte Catullo?
 Proximus Arcturo fulgor & Erigone est.
 Virginis, & seu contingens nanque Leonis
 Lumina, Callisto iuncta Lycaonia,

Flehtit

Flehtit in occasum, tardum dux ante Bootem,
 Qui vix sero alto mergitur Oceano.
 Quæ tu si relegens, ubi sit coma regia quæris,
 Ecnome, aquam medio quæris in Oceano.
 Quamuis, quid relegas, vitijs miser, inuidiaque
 Obrutus ingenijs candor inesse solet.
 Ergo dum omnia conturbas, dum credere doctis
 Negligis, & per te nil sapis ipse tamen,
 Fecisti Oarionem ex Erigone, ex Arcturo
 Hydrochoum. iam quod monstrum erit ipsa coma
 Hinc autem videri potest, illustres homines, quique magnum nomen habent in literis, quanto periculo peccent. effecit enim Politiani auctoritas, ut nullus iam, quod sciam, extet liber impressus, in quo non, reiecta vera lectione, nothus ille, & suppositicius versus legatur,
 Proximus Hydrochoo fulgeat Oarion.

AD IANVAM IMPVDICAE
 CVIVSDAM MVLIERIS.

o DVLCI iucunda viro, iucunda parenti,
 Salve, teque bona Iuppiter auctet ope,
 Ianua, quam Balbo dicunt seruisse benigne
 Olim, cum sedes ipse senex tenuit;
 Quamque serunt rursus voto seruisse maligno,
 Postquam est proiecto facta marito senæ.
 Dic agedum nobis, quare mutata feraris
 In dominum veterem deseruisse fidem.
 Non, ita Cæcilio placeam, cui credita nunc sum,
 Culpa mea est, quanquam dicitur esse mea.
 Nec peccatum à me quisquam pote dicere quidquam,
 Quin quacunquo aliquid reperitur non bene factum.

Ad me omnes clamant, ianua, culpa tua est.
Non istuc satis est uno te dicere verbo,
Sed facere, ut quis sentiat, & videat.
Qui possum nemo querit, nec scire laborat.
Nos volumus: nobis dicere ne dubita.
Primum igitur, virgo quod fertur tradita nobis,
Falsum est, non illam vir prior attigerat,
Languidior tenera cui pendens sicula beta,
Nunquam se mediam sustulit ad tunicam,
Sed pater ipsius nati violasse cubile
Dicitur, & miseram conscelerasse domum:
Sive quod impia mens ceco flagrabat amore,
Seu quod iners sterili semine natus erat:
Ne querendum aliunde foret nervosius illud,
Quod posset zonam solvere virgineam.
Egregium narras mira pietate parentem,
Qui ipse sui gnati minxerit in gremium.
Atqui non solum hunc se dicit cognitum habere
Brixia Chinæ supposita specula,
Flauus quam molli percurrit flumine Meia,
Brixia Verone mater amata mea;
Sed de Postumi, & Corneli narrat amore,
Cum quibus illa malum fecit adulterium.
Dixerit hic aliquis: qui tu istuc ianua nosti,
Cui nunquam domini limine abesse licet,
Nec populum auscultare; sed huic suffixa tigillo
Tantum operire soles, aut aperire domum?
Sepe illam audiui furtiva voce loquentem
Solam * consilijs hac sua flagitia,
Nomine dicentem, quos diximus; ut pote, quæ mi
Speraret nec linguam esse, nec auriculam.
Præterea addebat quendam, quem dicere nolo

Nom

Nomine, ne tollat rubra supercilia.
Longus homo est, magnas cui litres intulit olim
Falsum mendaci ventre puerperium.

O dulci iucunda viro. dialogus est, quo ad sceleratas libidines nescio cuius mulieris detegendas, ianuam adium illius cum popularibus aliquot loquentem, eaque ipsis indicantem facit. Tantum est, non enim puto in huiusmodi historijs cognoscendis multum opere collocandum. Stultum est, quæ ita scripsit Catullus, ut ne tum quidem, nisi à paucis, quibus hæc res cognita essent, voluerit intelligi, ea se quæquam hodie credere coniectura æffecururum. pauca igitur quedam cursim annotabimus: de historia, quidem ipsa suum cuique iudicium relinquemus, non enim eo hæc legimus, ut sciamus, quæ tandem illa fuerit, à qua hæc tam pulchra edita sint facinora; quisve aut senex ille Balbus, aut invalidus filius, aut officiosus pater, aut ceteri denique participes huius tam honestæ societatis: quos, ne tum quidem, cum viverent, cognoscere, vlla laus erat: sed ut animadvertamus, si quæ insint, quæ ad Romani sermonis elegantiam facere videantur, hæc igitur agamus. Postquam est alij, postquam es, ego ianuam maritam dici posse non arbitror. Non, ita, ianua loquitur. eodem autem modo Propertius libro primo, ianuam quandam de domina sua impudicitia querentem facit. Nec peccatum à me. post hunc versum pentameter desideratur. itaque concurrerunt emendatores, ut ad multam muscæ; & quod quisque potuit, attulerunt. alius,

Verum istuc potius ianitor ipse facit: alius,
Verum istis me auctorem esse facit populus: alius,

Verum isti populo di mala multa ferant.

Guarinus ait, vidisse se librum veterem, in quo esset,

Verum isti populo ianua quid reficit.

at ex hoc nulla idonea sententia exprimi potest. Ego, inane spatium relinquere, quàm inanes versus ponere, satius duxi. Non satis est. viatores loquuntur. deinde ianua, Qui possum? &c. tum illi rursum, Nos volumus, &c. Sicula, sica, gladij genus est, ex quo ad imminutionem inflectitur sicula. hic autem eam sicam intelligit, qua natura munivit mares; quæq; una sine periculo legis Cornelia gestari potest, cum comparata non sit interficiendorum hominum causa. Ne quærendum aliunde foret. imprudentis patris familias esset, rogare utendum foris, id quod ipsi preesto est domi. Zonam soluere virgineam. puella virginitatem adimere. Homerus Odyssea Λ.

Λῦσε δὲ παρθενίῳ ζώνῃ, καὶ δ' ὕπτιον ἔχουεν.

Theocritus,

Λῦσε δὲ οἱ μίτρην, καὶ οἱ λέχος ἔντυπον ἄραι. *Museum,*
Ὡς ἢ μὲν ταῦτ' εἶπεν, ὁ δ' αὐτίκα λύσατο μίτρην.

unde ἔ' ἀμίτρουσ' vocabant innuptas. Callimachus,

Πάσας εἰνέτεας, πάσας ἔτι παῖδας ἀμίτρουσ'.

quem in locum interpret, μίτρασ', inquit, ἐζώνωτο,

αἷς ἔλουον, ὅταν ἐμελλον διαπαρθευέσθαι. Egregium

narras. rursum viatores loquuntur. Minxerit in

gremium. sic Persius,

Patricia immetiat vulvae.

Urinam etiam genitalem, pro semine Plinius dicit.

Atqui. ianua verba sunt. Solam consiliis. *Ma-*

natius suspicatur legendum, consiliis: egoque assen-

tior. Ne tollat rubra supercilia. gestus minan-

tium,

rium,isque, ut suspicari licet, ei, quo de hic agitur, familiaris.

AD MANLIVM.

QVOD mihi fortuna, casuque oppressus acerbo,

Conscriptum lacrymis mittis epistolium,

Naufragum ut eiectum spumantibus aequoris undis

Subleuem, & à mortis limine restituam,

Quem neque sancta Venus molli requiescere somno

Desertum in lecto cœlibe perpetitur,

Nec veterum dulci scriptorum carmine *Muse*

Oblectant, cum mens anxia peruisgilat;

Id gratum est mihi, me quoniam tibi ducis amicum,

Munerâq; & Musarum hinc petis, & Veneris.

Sed tibi ne mea sint ignota incommoda *Manli,*

Neu me odisse putes hospitis officium,

Accipe, queis miser fortuna fluctibus ipse,

Ne amplius à misero dona beata petas.

Tempore, quo primum vestis mihi tradita pura est,

Lucundum cum atas florida ver ageret,

Multa satis lusi: non est dea nescia nostri,

Qua dulcem curis miscet amaritiam.

Sed totum hoc studium luctu fraterna mihi mors

Abstulit. o misero frater adempte mihi:

Tu meatu moriens fregisti commoda frater:

Tecum una tota est nostra sepulta domus:

Omnia tecum una perierunt gaudia nostra,

Quæ tuus in vita dulcis alebat amor:

Cuius ego interitu tota de mente fugavi

Hæc studia, atque omnes delicias animi.

Quare, quod scribis, Verona turpè Catullo

Esse, quod hic quisquam de meliore nota

Frigida deserto iepesfecit membra cubili;

Id Manli non est turpe, magis miserum est.
Ignosces igitur, si, quæ mihi luctus ademit,
Hæc tibi non tribuo munera, cum nequeo.
Nam, quod scriptorum non magna est copia apud me,
Hoc sit, quod Roma viuimus: illa domus,
Illam mihi sedes, illic mihi carpitur ætas,
Huc una è multis capsula me sequitur.
Quod cum ita sit; nolim statuas, me mente maligna
Id facere, aut animo non satis ingenio,
Quòd tibi non vtriusque petiti copia facta est.
Vtro ego deferrem, copia si qua foret.
Non possum reticere de ea, quæ Manlius in re
Inuerit, aut quantis inuerit officijs,
Ne fugiens sacris obliuiscens tibus ætas
Illius hoc cæca nocte tegat studium.
Sed dicam vobis: vos porro dicite multis
Millibus, & facite, hæc charta loquatur anus;
Omnibus inque locis celebretur fama sepulti,
Notescâtque magis mortuus, atque magis:
Ne tenuem texens sublimis aranea telam,
Deserto in Manli nomine opus faciat.
Nam, mihi quam dederit duplex Amathuntia curâ,
Scitis, & in quo me corruerit genere,
Cum tantum arderem, quantum Trinacria rupes,
Lymphaque in Oeteis * Malia Thermopylis,
Mæsta nec assiduo tabescere lumina fletu
Cessarent, neque tristi imbre madere gena.
Qualis in aerij pellucens vertice montis
Riuus muscoso profilsit è lapide:
Qui cum de prona præceps est valle volutus,
Per medium densi transit iter populi,
Dulce viatori lasso in sudore lenamen,

Cum

Cum grauis exustos astus hiulcat agros.
At velut in nigro iactatis turbine nautis
Lenius aspirans aura secunda venit,
Iam prece Pollucis, iam Castoris implorata,
Tale fuit nobis Manlius auxilium.
Is clausum lato patefecit limite campum,
Isq; domum nobis, isque dedit dominam,
Ad quam communes exerceremus amores.
Quo mea se molli candida diua pede
Intulit, & trito fulgentem in limine plantam
Inmixta, arguta constitit in solea.
Coniugis ut quondam flagrans aduenit amore
Protesilacam Laodamia domum,
Accepta frustra: nondum cum sanguine sacro
Hofia caelesteis pacificasset herus.
Nil mihi tam valde placeat Rhamnusia virgo,
Quod temere inuitis suscipiatur heris.
Quam ieiuna pium desideret ara cruorem;
Docta est amisso Laodamia viro,
Coniugis ante coacta noui dimittere collum,
Quam veniens una, atque altera rursus biems
Noctibus in longis anidum saturasset amorem,
Poffet ut abrupto viuere coniugio.
Quod scibant Parca non longo tempore abesse,
Si miles muros isset ad Hiacos.
Nam tum, Helena raptu, primores Argiuorum
Cæperat ad sese Troia cedere viros,
Troia, nefas, commune sepulcrum Europa, Asiaq;
Troia virum, & virtutum omnium acerba cinis,
Quæ nempe & nostro lectum miserabile fratri
Attulit, heu misero frater adempte mihi:
Hei misero fratri iucundum lumen ademptum:

Tecum una tota est nostra sepulta domus:
 Omnia tecum una perierunt gaudia nostra,
 Quae tuus in vita dulcis alebat amor.
 Quem nunc tam longe non inter nota sepulcra,
 Nec prope cognatos compositum cineres,
 Sed Troia obscœna, Troia infelice sepultum
 Detinet à nostro terra aliena solo.
 Ad quam tum properans fertur simul undique pubes
 Graeca penetrales deseruisse focos:
 Ne Paris abducta gauisus libera mœcha
 Ocia pacato degeret in thalamo.
 Quo tibi tum casus pulcherrima Laodamia
 Ereptum est vita dulcius, atque anima
 Coniugium, tanto te absorbens vortice, amoris
 Aestus, in abruptum detulerat barathrum.
 Quale ferunt Graui Peneum propter amœnum
 Siccari emulsa pingue palude solum,
 Quod quondam caesis montis fodisse medullis
 Ausus falsiparens Amphitryoniades,
 Tempore quo certa Stymphalia monstra sagitta
 Perculit, imperio deterioris heri,
 Pluribus ut cali tereretur ianua diuis,
 Hebe nec longa virginitate foret.
 Sed tuus altus amor barathro fuit altior illo,
 * Quod diuum dominum ferre iugum docuit.
 Nam neque tam carum confecto etate parentis
 Vna caput seri nata nepotis alit,
 Qui cum diuitijs vix tandem inuentus auitis
 Nomen testatas intulit in tabulas,
 Impia derisi gentilis gaudia tollens,
 Suscitât à cano vulturium capite:
 Nec tantum niueo gauisa est vlla columbo

Carat. q. d.
 amoris im-
 potentia
 quâd locum
 rogit, re tan-
 tum induera

Compar. seu quidquid dicitur improbius
 Oscula mordenti semper decerpere rostro,
 Quantum praeipue multiuola est mulier.
 Sed tu harum magnos vicisti sola furores,
 Ut semel es flauo conciliata viro.
 Aut nihil, aut paulo cui tum concedere digna
 Lux mea se nostrum contulit in gremium:
 Quam circum cursans huc illuc saepe Cupido,
 Fulgebat crocina candidus in tunica.
 Quae tamen & si uno non est contenta Catullo,
 Rara verecunda firta feremus heræ;
 Ne nimium simus stultorum more molesti.
 Saepe etiam Iuno maxima caelicolum
 Coniugis in culpa flagrauit quotidiana,
 Noscens omnino plurima firta Iouis.
 Atqui nec diuis homines componier aequum est,

*
 Nec tamen illa mihi dextra deducta paterna,
 Fragrantem Assyrio venit odore domum;
 Sed firtua dedit nigra munuscula nocte,
 Ipsius ex ipso dempta viri gremio.
 Quare illud satis est, si nobis id datur unis,
 Quo lapide illa diem candidiore notet.
 Hoc tibi, quo potui, confectum carmine munus
 Pro multis alijs redditur officijs;
 Ne nostrum scabra tangat rubigine nomen
 Hæc atque illa dies, atque alia, atque alia.
 Huc addant diui quam plurima, quae Themis olim
 Antiquis solita est munera ferre pijs.
 Sitis felices & tu simul, & tua vita,
 Et domus ipsa, in qua lusimus, & domina,
 * Et qui principio nobis dominam dedit, à quo

217
 si & co-
 his intellig.
 his locis &
 quib. Galie
 ni epigr. no
 nriant or
 cula colbas

Sunt primo nobis omnia nata bona,

Et longe ante omnes mihi quæ me carior ipso est,

Lux mea; qua viua, viuere dulce mihi est.

Quod mihi fortuna. pulcherrima omnino hæc elegia est, atque hæud scio, an vlla pulchrior in omni Latina lingua reperiri queat. nam & disticho purissima est: & mira quadam affectuum varietate permixta oratio: & tot ubique aspersa verborum ac sententiarum lumina, ut ex hoc vno poemate perspicere liceat, quantum Catullus ceteris in hoc genere omnibus præstare poterit, si vim ingenij sui ad illud excolendum contulisset. primum enim, quod Manlius in duris atque acerbis rebus suis, ea, quæ sibi solatio forent, ab ipso potissimum petere voluerit, gratam sibi esse affirmat illam amicitie significationem. cum autem ille ducrum generum munera peteret, Musarum videlicet, & Veneris ostendit neutrum à se præstari posse; quòd è fratric sui morte tantum dolorem hauserit, ut earum rerum studia ipsi penitus ex animo excefferint. postremo, beneficia à Manlio apud se posita elegantissimis versibus commemorat; ique fausta feliciæque omnia à dijs immortalibus comprecatur. Epistolium. ita Pacuuius prologium,

Quid est nam me exanimasti prolegio tuo.

A mortis limine restituam. sic Virgilius Culice, cum te Restitui superis leti iam limine ab ipso. Vestis pura. quæ dabatur annum fere agentibus decimum sextum. Iucundum cum ætas. elegans inuentus descriptio. Eratosthenum autem dixisse tradunt, primam illam viriditatem ætatis, ver vitæ esse; corroboratam ætatem, constitutamque, ætatem, & autumnum; quibus senectutem, quasi hiemem quandam, succedere

cedere. Quæ dulcem. sic supra, Sancte puer, curis &c. Plato quoque Amorem γλυκύπικρον nominat. Huc vna è multis. è multis librorum capsis, vnã tantum, eamque exiguam, mecum conuehendã curare soleo, cum huc commigro. Non possum reticere. vehementissima amoris sui expressio. cum enim vi doloris oppressus, poetica studia penitus abiecerit, negat tamen facere se posse, quin accepta à Manlio beneficia versibus, ad perpetuandã ipsius gloriam, exequatur. Sæclis obliuiscensibus, clarorum hominũ res gestas, nisi quibus Musarum cantus accesserit, perpetua obliuione sepelientibus. Apposite autem Musas ad illustrandũ Manlium inuocat; quippe quarum proprium est, præstatiũ virorum famam ab iniuria mortalitatis asserere. Horatius, Dignum laude virum Musa vetat mori.

Tibullus,

Quem referent Musa, viuet, dum roboratellus,
Dum calum stellas, dum vehet ananis aquas.

Theocritus,

αἰὲν τῷτο δῖος κέραις μέλει αἰὲν ἀοιδάϊς,
ὕμνεϊν ἀθανάτους, ὕμνεϊν ἀγαθῶν κλέα ἀνδρῶν.

Duplex, dolosa, versuta. sic Horatius,

Nec cursus duplicis per mare Ulyssæi.

Amathuntia, Venus. sic supra,

—quaq; Amathunta, quaq; Golgos.

Corruerit, prostrauerit. Annotandus autem est vsus hic verbi, corruo, non admodum frequens. eo tamen ad eundem modum vsus est alicubi Lucretius. Lambinus meus, cuius ego doctrinam & iudicium plurimi facio, hunc versum ita legit:

Scitis, & in quo me exercuerit genere.

aitque

aitque se vidisse veterem librum, in quo esset, exhorruerit: unde ipse eam, quam dixi, coniecturam facit, in meo quidem, qui scriptus est centum & eo amplius ab hinc annos, omnibus literis aperte legitur, corruerit. Trinacria rupes, Aetna, Malia, à Maliaco, ut opinor, sinu. Thermopylis. tractus montanus est, qui mediâ Graciam diuidit, calidis balneis nobilis. Qualis in aerij. lacrymas ex oculis suis profluentes riuo comparat, quem quidem riuum ita describit, ut cum oculis subyccere videatur. Qui cum de prona. qui cum præceps deuolurus est per pronam vallem. Est autem imensis in verbo, deuolurus. At velut. quale auxilium est, ventus secundus, ægrotatis iam diu nautis, & de salute sua desperantibus, tale mihi Manlius fuit. Is clausum. campum, quem latissimum habebat, mihi patefecit, secumque comunem esse voluit. Arguta, breui. Hanc autem, quam sibi à Manlio datam fuisse dicit, Lesbiam esse non arbitror, sed aliam quampiam: idque præcipue ex fine huius elegie colligo. Protefilæam. Laodamia comparat puellam illam, cuius sibi usum concesserat Manlius: simulque more suo digreditur ad Laodamia fabulam explicandam, ea uxor Protefilæi fuit, quæ cum maritum suum primum ex omnibus Græcis in bello Troiano ab Hectore interfectum esse audisset, nimio illius desiderio contabuit. Sunt, qui dicant, viri umbram ei se in somnis obtulisse, inque illius complexibus ipsam emortuam. Alij, obtinuisse Protefilæam, ut ex inferis, ad visendam uxorem, reuerteretur: cumque eam reperisset adiacentem imaguncula, qua viri mortui vultum exprimendum curauerat, petisse, ut ne sibi amplius superstes esse vellet: tum ipsam, acta per pectus hasta, sibi mortem attulisse. Quod autem

tam breui tempore, marito suo frui, ipsi licuerit, Catullus deorum iram in causa fuisse dicit, quibus ante nuptias sacra rite perpetrata non forent. Acerba cinis. sic Caluus,

Cum iam filua cinis fuerit. Idem,

Forfitan hoc etiam gaudeat ipsa cinis.

Quæ nempe. rursum, recordatione fraternæ mortis, à re proposita abducitur. Focos. in alijs, deos. Tanto te absorbens. epiphonema est, quo confirmat id, quod antea dixerat, coniugium videlicet illud Laodamiae vita, atque anima dulcius fuisse. Querens autem occasionem admiscendi varias fabulas, usque eruditionis quasi spargendis seminibus exornandi opus suum, ait, amorem Laodamiae profundiore fuisse palude quadam, quæ erat in Thessalia, sed postea siccata est Hercules opera: sumptaque occasione, ad Hercules res gestas modice attingendas digreditur. Barathrum. hic simpliciter pro voragine ponitur. erat autem proprie locus Athenis, in quem scelerati deijcebantur, ut apud Lacedæmonios in Ceadan. Quale ferunt Graij. Hercules, cum ad Stymphalias aves interficiendas, iussu Eurysthæi proficiscens, in Thessaliam venisset, paludem quandam, quæ ex collectis Penei aquis efficiebatur, siccavit, cum, separatis Ossa & Olympo montibus, qui ante contigui erant, exitum fluuii dedisset in mare: sicq; eius regionis hominibus campi ad Peneum pinguisissimi & feracissimi copiam effecit. narrat Diodorus libro quinto, tangit etiam Lucanus libro septimo, Siccari. tanta enim vis aquarum fuerat, ut nondum penitus ad siccitatem perductum sit solum, sed quotidie paulatim siccetur. Emulsa palude, exhaustis aquis. Montis medullis, interioribus partibus. eadem

dem figura, terra viscera dixit Ouidius. Falisparens, qui falso habebatur Amphitryonis filius, cum re vera Iouis saty editus foret. Stymphalia monstra. proditum est, Stymphalidas in Arcadia aues fuisse, quæ humana carne vescerentur, quas sagittis Hercules confecerit. Pisander autem Camireus, non interfectas quidem eas ab Hercule, sed crotalorum sonitu fugatas tradit. Sane ea pars Arabia, quæ deserta est, tum feras alia: educit, tum aues, quæ Stymphalides nominantur, nihilo erga homines pardis & leonibus mitiores. ea, si quis capere ipsas conatur, inuolantes, rostris que tudentes insidiantium corpora, facile eos interficiunt. tanta quippe sunt duritie rostri, ut, quacunque tegendo corpori ferrea, ærea ve adhibentur, ea facile perfodiant. at, si quis densis, crassisq; arborum corticibus corpus munierit, haud aliter Stymphalidum: rostra ab eiusmodi veste retinentur, quam à visco ala auicularum solent. Ea corporis magnitudine gruibus figura ac specie ibidibus comparari queunt: nisi quod firmiora rostra, neque, ut ibes, adunca habent. Hac, aliæque de his ipsis auibus non nulla Pausanias in Arcadiceis, non nulla etiam Strabo libro octauo, & Diodorus libro quinto. Stymphalia. Stymphalus oppidum. Arcadia est. Homerus,

Στύμφηλὸν τ' εἶχον, καὶ ἀάρασιν ἐνέμοιστο.
Imperio deterioris heri, Eurysthes. Quo modo autem Iuno, decepto Ioue, illud assecuta fuerit, ut fatali necessitate Hercules Eurystheo parere cogeretur, elegantissime narrat Agamemnon apud Homerum Iliados libro XIX. Pluribus ut cæli. ut Hercules, Eurysthesi iussa executus, iuxta Apollinis, & Minervæ oracula, deorum numerum auget. Hebe nec longa.

Hebe

Hebe, iuuentutis dea, Iunonis filia, dijs prouidentibus ex aquo omnibus ministrabat: cum Ganymedes Iouis tantum minister esset. ea Herculi, in deos relato, in pisis fedicitur. Sed tuus altus amor. rursum ad Laodamiam rediens, ait, amorem ipsius erga virum palude illa altiore fuisse. Quod diuum dominum, alij, Qui te non domitum: alij, Qui diuum dominum. ego (neque enim dissimulare sustinco) nullum idoneum sensum ex hoc versu elicere possum. Nam neque tam carum. hoc significat, nisiquam esse tantum amoris ardorem, quantum in ingenijs muliebribus: ceteras tamen omnes mulieres à Laodamia fuisse hac in parte superatas. Ornatus autem, & maioris expressiois gratia, ait, amorem tantum non esse, quo avus nepotem sibi ex unica filia, in extrema iam senectute susceptum diligit; neque eum, quo columba matres suos prosequuntur, aut si qua alia avis est, quæ etiam impotentiùs amare dicatur, quantus est amor mulierum in viros suos, ubi eos vere & ex animo amant. Seru, τρυφῆς. tales autem longe carissimè esse consueverunt. Qui cum diuitiis. qui vix tandem in lucem editus, ubi primum heres ab avo suo scriptus est, efficit, ut gentilis, qui sperabat, hereditatem ad se deuolutum iri, ob idque impium gaudium ex imminente senis morte capiebat, eique tanquam vulturinus aliquis, imminebat, gaudere desinat, inani se expectatione delusum videns. Testatas, à testibus obsignatas. Tabulas. eo nomine intelligebant testamentum in quacunque materia scriptum. Gentilis, gentiles qui dicantur, recte explicat Cicero in topicis. Errat autem hoc loco Guarinus, qui gentilem, affinem interpretatur. Suscitatur, de pellit. Vultu

Vulturium. *Vulturios, aut coruos, per iocum, hereditatum captatores vocabant. A cano capite, ani sui. Multiuola. videtur hoc loco idem valere, quod, impotens in amore, siue immoderate amans: quod tamen mihi quoque duriusculum videtur. Sed tu. Laodamia alloquitur. Aut nihil. nunc, omissa Laodamia, ei puellam illam, de qua superius egerat, confert. Stultorum more. stultum enim est conari ad muliebrem libidem coercedam. Propertius,*
Tu prius & fluctus poteris siccare marinos,

Altâque mortali deligere astra manu,

Quàm facere, ut nostra nolint peccare puella.

Sæpe etiam Iuno. si Iuno, quæ dearum maxima est, creberrima tamen mariti adulteria perferre cogitur: multo magis ego, qui homo sum, debeo puella meâ peccata æquo animo ferre; cum illa presertim & raro peccet, & non mecum, sed cum alio nupta sit. Omniuoli, omnium formosarum mulierum amore flagrantis. Atqui nec diuis. in quibusdam libris, post hunc versum desideratur pentameter: in alijs scribitur ad hunc modum,

Ingratum tremuli tolle parentis onus.

quem versus aly varie exponunt: ego nullam huic loco idoneam sententiam ex eo posse exprimi puto. Quare illud satis est. videtur hoc dicere; satis sibi esse, si hoc à puella præter ceteros habeat, ut ipsa eos sibi dies candido lapillo signandos putet, quibus cum ipso delicias facere possit. Hoc tibi. tandem redit ad Manlium; eumque, carmen concludens, optimis ominibus profecquitur. Et qui principio. hic quoque versus varie legitur: neque ego quidem illius sententiam satis assequi

assequi possum. Lux mea. Lesbiam, opinor, intelligit: quam ab illa altera diuersam esse, ex eo colligo, quod paulo ante eam, de qua tam multa in hoc poemate dixerat, dominam nominauit.

IN RVFVM.

NOLI admirari, quare tibi femina nulla

Ruse velit tenerum supposuisse femur;

Non, si illam rara labefactes munere vestis,

Aut pelluciduli delicijs lapidis.

Ledit te quedam mala fabula, qua tibi fertur

Valle sub alarum trux habitare caper.

Hunc metuunt omnes. neque mirum: nã mala valde est

Bestia, nec qui cum bella puella cubet.

Quare aut crudelem nasorum interfice pestem;

Aut admirari desine, cur fugiant.

Noli admirari. tetrum illum, virulentumque odorem, qui ex alis, pro temperatura nimirum victusque ratione, ab alijs grauior, ab alijs minus grauis afflatur, & Græci scriptores τριζων, & Latini caprum, capram, hircum, ab eius videlicet animalis grauelentia, vocant. Rufum igitur quempiam, hominem ista odoris fœditate præter ceteros insignem, exagitat poeta; aitque, mirum non esse, si eum puella omnes aspernentur ac refugiant, neque ullis muneribus perducere queant ad faciendam ei copiam sui: quippe gestari ab eo truce[m] quandam bestiam sub alis, quam horreant illa, ita, ut cubare cum ea omnino non possint. Possit autem aliquis suspicari, hæc scripta esse in M. Cœlium, ei enim Ruse cognomen fuit, & cum ambo amarent Clodiam, fieri potest, ut è riualitate ad inimicitias venerint. nam infra, ab hoc ipso Ruse ereptam sibi Lesbiam, queritur. Labefactes. impellere, & quasi de pudicitia gradum

deicere moliaris. Pelluciduli lapidis, vnionis. Mala fabula. fabulam vocabant quidquid esset in ore populi, siue verum id, siue fictum foret. Mala valde est Bestia. *Plautus Bacchidibus, Magis illum tuum, quam lectum, metuo: mala es bestia. Idem Pœnulo,*

Tene sis me arte, mea voluptas: male ego metuo miluios: Mala illa bestia est, ne forte me auferat pullum tuum. Interfice, facete: quasi de animali sermo esset. Nonius tamen admonet, interficere, & occidere, veteres etiã ad inanima transfulisse. Cicero Oeconomico, Nullo modo facilius arbutor posse neque herbas arefcere, & interfici, neque terram ab sole percoqui. Virgilius, Fer stabulis inimicum ignem, atque interfice menses.

Lucillius,

Durum, molle vocas, fragmenta interfici panis.

DE INCONSTANTIA FEMINEI AMORIS.

NVLLI se dicit mulier mea nubere malle,

Quam mihi; non, si se Juppiter ipse petat.

Dicit: sed, mulier cupido quod dicit amanti,

In vento, & rapida scribere oportet aqua.

Nulli se dicit, significat muliebribus in amore blanditijs nullam esse adhibendam fidem. Tibullus,

Etsi perque suos fallax iuravit ocellos,

Iunonemque suam, perque suam Venerem;

Nulla fides inerit. Circumfertur & senarius Græcus, qui ait: mulieri credendum nõ esse, ne mortua quidem.

Veneris autem precipue assuerationibus nullum inesse pondus, tam sepe dicunt poeta, ut me locos conferre cogitantem ipsa multitudo deterreat. Petat, proprie admodum: nam & proci à procando, id est, à petendo

discuntur.

dicuntur. Ouidius,

Multi illam petiere: illa auersata petentes. Virgilius,

Multi illam magno è Latio, totaque petebant

Ausonia: petit ante alios pulcherrimus omnes

Turnus, & c. Dicit, sed mulier. videtur imitatus distichon Callimachi, quod in omnibus impressis libris corrupte legitur: debet autem ita legi:

Ἦμοσεν ἀλλὰ λίγισιν ἀλαθία, τῆς ἐν ἔρωτι

Ὀρεῖς μὴ δύειν ἕατ' ἐς ἀθανάτων.

In vento, & rapida aqua. lepide duas res elegit, quæ perpetuo fluant, eamque naturam habeant, ut in eis imprimi nihil possit.

AD VIRRONEM.

3 I, cui, Virro, homini sacer alarum obstitit hircus,

Aut si quem merito tarda podagra, secat,

Aemulus iste tuus, qui vestrum exercet amorem,

Mirifice est * actu nactus utrunque malum,

Nam quoties futuit, toties ulciscitur ambos,

Illam affligit odore, ipse perit podagra,

Si cui, Virro. Virronem alloquens, in riualem ipsius,

quem Rufum fuisse verisimile est, seise iocatur: Sacer,

execrandus, refugiendus, horribilis. Aemulus,

riuialis: nam & riualitatem ipsam, emulationem vocant.

Exercet, subagitat. Amorem, puellam ipsam.

Mirifice est actu, lego, Mirifico est astu, & ipovviciõc

dictum accipio. Ulciscitur, quasi quodam supplicio

afficit. de huius verbi proprietate vide Asconium.

Ambos, se, & illam.

AD LESBIAM.

DICEBAS quondam, solum te nosse Catullum

Lesbia, nec pra me velle tenere fouem.

Dilexi tum te, non tantum ut vulgus amicam;

Sed pater ut gnatos diligit, & generos.

Nunc te cognoui, quare, et si impensius vror;

Multo mi tamen es vilior, & leuior.

Qui potis estringis, quod amantem iniuria talis

Cogat amare magis, sed bene velle minus.

Dicebas quondam, in hoc epigrammate nullas fere meas partes esse arbitror, nisi ut, quid inter amare, & bene velle intersit, aperiam. hoc enim patefacto, cetera perspicua erunt. Amandis igitur verbum latius patet, neque enim, si quis amet, continuo illud sequitur, ut etiam bene velit: cum tamen bene velle, nisi qui amet, non queat. ita saepe propter eam, qua ex corporum commistione efficitur, voluptatem, intemperans aliquis meretricem amare potest; cui tamen bene an male sit, non laboret. & vero cum bestias, tum etiam res inanimas, ut cibum, potumque, ut signa tabulasque egregij operis, amare, ait Aristoteles, dicimur: quibus tamen nemo sanus bene velle nos dixerit. ait igitur Catullus, fuisse aliquod tempus, cum ipse non tantum amaret Lesbiam, ut vulgus amicam solet, voluptatis videlicet sua causa, verum etiam ut patres liberos, generosve amant; qui non delectatione aliqua, aut emolumento suo, amorem in eos dirigunt; immo vero totam illam, qua eos comprehendunt, benevolentiam, ipsorum commodis atque opportunitatibus metiuntur. tum nempe, cum ipsius blanditijs inductus in fraudem, se quoque vicissim amari ab ea crederet: ex quo autem leuem fallacemque cognouerit, amare quidem nihilo minus, aliquanto etiam magis, sed tamen deposuisse ex animo veterem illam paternam benevolentiam, qua eam complecti solebat. Cogit amare magis, qui enim semel amoris laqueis capti, ir-

re ti

retitque sunt, ij, si puella sua alium quoque aliquem placere sentiant, eo acrius incenduntur. itaque meretricum mos est, ijs, quos retinere in amore cupiunt, riualem aliquem apponere. Ouidius,

Dum cadat in laqueos, captus quoque nuper amator

Se solum thalamos speret habere tuos.

Postmodo riualem partitaque foederalecti

Sentiat, has artes tolle, senescit amor.

hac arte usam fuisse Lesbiam, hoc loco apertissime indicatur. contraque Propertius, non malus ipse quoque harum rerum magister, suadet iuuenibus, ad domandam puellarum superbiam, duas simul amare.

Aspice, uti calo modo sol, modo luna ministret.

Sic etiam nobis vna puella parum est.

Alter a me cupidus teneat, foueatque lacertis:

Alter a, si quando est, non sinat esse locum:

Aut, si forte irata meo sit facta ministro,

Ut sciat esse aliam, qua velit esse mea.

Nam melius duo defendunt retinacula nauem:

Tutius & geminos anxia mater alit.

sed & Ouidium idem precipere memini.

IN INGRATVM.

Desine de quoquam quidquam bene velle mereri,

Aut aliquem fieri posse putare tuum.

Omnia sunt ingrata, nihil fecisse, benigne est.

Immo etiam tadet, tadet, obestque magis:

Ut mihi, quem nemo grauius, nec acerbius vrget,

Quam, modo qui me unū, atq, vnicū amicū habuit.

Desine, in Alphenum, ut supra admonui, factum esse carmen hoc suspicor. continet autem communem querelam de perfidia ingratoque animo eorum, qui se amicos esse simulant, quod ipsum indicare volens Socra-

tes, saepenumero dicere solebat, ὡς φίλος, ἰδέεισ φίλος, sed, ut res ipsa nimium usitata est, ita de ea tam frequenter sunt in sapientum hominum scriptis querela, ut in eis recensendis ocio abuti piget.

IN GELLIUM.

Gellius audierat, patrum obiurgare solere,

Si quis delicias diceret, aut faceret.

Hoc ne ipsi accideret, patrum perdespuit ipsam

Uxorem, & patrum reddidit Harpocratem.

Quod voluit, fecit: nam, quamuis irrumet ipsum

Nunc patrum, verbum non faciet patruus.

Gellius audierat, recte & vere admonet Parthenius, hunc esse Gellium illum, quem M. Tullius in extrema oratione pro Sextio probris omnibus lacerat, quemque in Vatiniانا seditionum omnium nutriculum vocat.

Patrum, qua ratione quisque ad sua vitia coniuget, eadem fit, ut parentes filiorum vitia peruidere non possint. ut enim vere tradit Aristoteles, sunt filij, quaedam veluti partes eorum, a quibus sunt procreati. at patrum,

qui & fratrum filios, pene tanquam ex se genitos, amat, & tamen isto vitioso affectu carent, peccata eorum seuerius plerumque castigant. hinc est, quod ait Catullus, patrum obiurgare solere, &c. Persius,

Cum sapiamus patruos. Horatius,

-ne sis mihi patruus, ore. Idem,

-metuentes patrua verbera lingua.

Cicero pro Caelio, & qui in reliqua vita mitis esset, & in hac suauitate humanitatis, qua prope iam delectantur homines, versari perinunde soleret, fuit in hac causa pertristis quidam patruus, censor, magister. Si quis delicias diceret, aut faceret. si quis aut lasciuia uteretur oratione, aut vitia ipsam nequiter institueret. Delicias

licias facere, interdum est irridere. Plautus *Menachmis*,
-eia, delicias facis,

Mi Menachme: quin amabo is intro:
hic autem est indulgere libidini: quod aliter veteres,
nequam facere, dicebant. Plautus *Poenulo*,

Amare velle se, atque obsequi animo suo,

Locum sibi velle liberum praberier,

Vbi nequam faciat clam, ne quis sit arbiter.

Perdespuit, cum eam prius adulterio contaminasset, postea neglexit, reiecitque a se, & libidinem suam in ipsum patrum, eius maritum, contulit. Patrum reddidit Harpocratem, patrum silentium imposuit. Harpocrates deus Aegyptiorum, qui & silentio praeerat, & silentio colebatur. vide *Politiani Miscellanea*. Verbum non faciet. subest obscenitas. obtinatur enim os τοῖς γλωσσοποιεῖν, ut, velint nolint, tacere cogantur. simile est illud *Martialis*, Si te predero, Gargili, tacebis.

IN LESBIAM.

HVC est mens deducta tua mea Lesbia culpa,

Atque ita se officio perdidit ipsa suo,
Ut iam nec bene velle queam tibi, si optima sis,

Nec desistere amare, omnia si facias.

Huc est, qui intellexerit, quae dicta sunt in epigrammate, Dicebas quondam, nihil hic magnopere desiderabit.

AD SE IPSVM.

SI qua recordanti benefacta priora voluptas

Est homini, cum se cogitat esse piuum,

Nec sanctam violasse fidem, nec fœdere in villo

Diuum ad fallendos numine abusum homines,

Multa parata manent in longa etate Catulle

Ex hoc ingrato gaudia amore tibi.

Nā quacunque homines bene cuiquam aut dicere pos-
Aut facere, hac à te dicta q̄, facta que sunt. (sunt,

Omnia qua ingrata perierunt credita menti.

Quare te iam cur amplius excrucies?

Quin te animo affirmas, teque astringis q̄, reducisque,

Et dijs inuitis desinis esse miser?

Difficile est longum subito deponere amorem.

Difficile est, verum hoc, quā lubet, efficias.

Vna salus hac est. hoc est tibi pervincendum.

Hoc facies, siue id non pote, siue pote.

O di. si vestrum est misereri, aut si quibus unquam

Extrema iam ipsa in morte tulistis opem,

Me miserum aspiciate; & si vitam puriter egi,

Eripite hanc pestem, perniciemque mihi;

Quā mihi subrepens imos, ut torpor, in artus,

Expulit ex omni pectore letitias.

Non iam illud quero, contra ut me diligit illa.

Aut, quod non potis est, esse pudica velit.

Ipsè valere opto, & tetrum hunc deponere morbum.

O di reddite mi hoc pro pietate mea.

Si qua recordanti. ingratum Lesbiam animum vi-
dens, se ipsum solatur conscientia integritatis sua. de-
inde hortatur se ad amorem illius proyiciendum ex ani-
mo. quod quoniam ope humana vix videtur fieri pos-
se; deorum postremo, ad eam rem efficiendam, auxi-
lium implorat. Quin te animo affirmas. in alijs,
obfirmas. Astringisque, qui tam diu dissolute vi-
xeris. Reducisque, qui tam diu à recte viuendi
via aberraueris. Dijs inuitis, an, desinis, dijs inui-
tis: an, esse dijs inuitis miser? Vna salus, vna ex his
malis emergēdi via. Tale est illud, Vna salus victis, &c.

Siue

Siue id non pote, siue pote, εἴτε δύνασθον, εἴτ' ἀδύ-
νασθον ἐστίν. Pote enim valet δύνασθον, non pote, ἀδύ-
νασθον, sicut autem & δύνασθον est id, quod fieri potest; &
δύνασθός τι ποιεῖν, is qui efficere aliquid potest: ita hoc na-
men à Latinis utroque modo usurpatum reperias. id
quoque animaduertendum est, & potis, & pote in quoli-
bet genere dici. ea omnia exemplis plana sient. potis, com-
muni genere, Lucretius.

Quis potis est dignum palanti pectore carmen
Condere, &c. Ennius,

Quis potis ingentis oras euoluere bellæ
potis, in neutro. Catullus supra,

Qui potis est? inquis. ibi enim illud valet, ὡς ἀν τῷ το
δύνασθον εἶν, Lucretius,

Nec potis est cerni, quod cassum lumine fertur.
pote, in communi. Catullus,

Quantum qui pote plurimum perire. Propertius,
Qua pote quisque, in ea conterat arte diem.

pote, in neutro. Cicero, hospes, non pote minoris. Dici-
tur &, potes, numero multitudinis. Plautus Pænulo,
Apage sis negoci in muliere quantum una est, si vero dua,
Sat scio, maximo vni populo, quoi lubet, plus satis dare
Potes sunt. Potis etiam de pluribus loquentes dicebant,
nisi vitiosa scriptura est. Ennius,

Spero, si speres quidquam prodesse, potis sunt.

Si veltrum est misereri, hoc enim & Epicurei, &
multo Epicureis doctiores Peripatetici negabant. Stoi-
ci autem ne in sapientem quidem hominem ista cadere
dicebant, nedum in deum. Pestem perniciemque
pestem παρὰ τὸ ποιεῖν, à quo fonte etiam est antiqua
vox, Pessum: perniciem vero à pernecando dictam pu-
to. itaque pestem vocabant, quidquid rem aliquam siue

animatam, siue inanimam pessundaret, quasiq; proster-
neret. Salustius, Et, si pestis certa adesset, mansurum po-
tius, & c. Cicero, XIII. Philipp. Nimirum recte venefi-
cum appellas, a quo tibi presentem pestem vides compa-
ratam. Virgilius, Leniusque carinas
Est vapor, & toto descendit corpore pestis.
& paulo infra - seruata a peste carina.
ubi pestem vocat flammam, qua naues depopularetur.
Idem lib. ix. In partem, qua peste caret.
cum de turri loquatur.

AD RVFVM.

RUFEE mihi frustra, ac nequidquam credite amice,
Frustratimmo magno cum pretio, atque malo,
Siccine surrepisti mi, atque intestina perurens,
Sic misero eripuisti omnia nostra bona?
Eripuisti heu heu nostra crudele venenum
Vita, heu heu nostra pestis amicitia.

Rufe mihi frustra. amicam, ut suspicari licet, sibi ab
hircoso illo Rufe ereptam conqueritur. Credite ami-
ce. ita reposuimus ex veteribus libris, cum in alijs ma-
le, ut puto, legeretur, Cognite amice. etenim qua co-
gnoscimus, semper vera sunt: qua credimus, plerunque
falsa. visitatam tamen lectionem video aliquo modo pos-
se defendi. Frustra? ἐπανόρθωσις, nam ea domum pro-
prie frustra esse dicuntur, qua neque commodum, ne-
que detrimentum afferunt. Magno cum pretio.
μεγάλω τόκω. Cicero:

Non sine magna mercede. Callimachus:
Ὅσπερ τινὰ ἀθανάτων, ὅσα μὴ θεὸς αὐτὸς ἐλάσει,
Ἀθρήσκη, μισθὸν τῶντων ἰδεῖν μέγαλιν.

DE

DE GALLO.

GALLVS habet fratres, quorum est lepidissima coniux
Alterius, lepidus filius alterius.
Gallus homo est bellus: nam dulces iungit amores,
Cum puero ut bello bella puella cubet.
Gallus homo est stultus, nec se videt esse maritum,
Qui patruus patruui monstrat adulterium.
Sed nunc id doleo, quod pura impura puella
Suauia coniunxit spurca salua tua.
Verum id non impune feret: nam te omnia sacra
Noscent, & qui sis, fama loquetur anus.
Gallus habet fratres. Gallum quendam, ut nefaria-
rum inter suos libidinum quasi ἀποξενεῖν, & admi-
nistrum, notat. Gallus homo est bellus. belli homi-
nes non nunquam dicuntur, qui alijs libenter obsequuntur:
& belle dicere, qui, que alijs, velint, loqui student.
Cicero, omnes tuas artes, quibus tu magnus es, tibi con-
cedit: fatetur se non belle dicere, non ad voluntatem lo-
qui posse. pulchrèque Martialis,
Bellus homo, atque idem magnus vis Cotta videri.
Sed qui bellus homo est, Cotta, pusillus homo est.
plane enim pusilli & abiecti hominis est, ad aliorum quasi
nutus se accommodare. denique belli homines sunt, quos
Aristoteles III. de moribus ἀπίστος vocat. Cum pu-
ro ut bello. filio vnius fratris. Bella puella, vxor
alterius fratris. Gallus homo est stultus, qui non
cogitet, idem sibi quoque fieri posse. Monstret. do-
ceat, suadeat. Virgilius,
Ergo etsi conferre manum pudor, ira que monstrat.
Idem, Monstrat amor verus patria.
Patruui adulterium. noue. pro adulterio quod puer
faceret cum patruui uxore. Quod pura impura, & c.

id

id est, quod tu quoque, spurci homo impurique oris, puellam puellam dissuauiatu es.

IN LESBIVM.

Lesbius est pulcher. quid nixquem Lesbia malit,

Quam te cum tota gente Catulle tua.

Sed tamen hic pulcher vendat cum gente Catullum,

Si tria amatorum suauia reppererit.

Lesbius. cum Lesbia Clodia sit, ut alio loco diximus, Lesbium quoque p. Clodium, fratrem ipsius, esse arbitrator, à quo & hanc & ceteras sorores constitutas fuisse notum est. id magis ut suspicer, facit additum pulchri nomen: hoc enim cognomine fuisse Clodium omnes sciunt: ut poeta in ambiguitate vocis iocari voluisse videatur. ita enim & Cicero iocans eum pulchellum puerum vocare vera autem pulchrum fuisse tradit Plutarchus. Sed tamen hic pulcher. non recusò, inquit, quo minus pulcher hic me cum tota mea gente, pro suo arbitrio, vendat, si tres amatores reperire potuerit, qui ipsum vel osculari velint. Innuere videtur, eum quoque fuisse τὸν ἄλλω ὁδὲ ἰουβίλου, ut omnes eum, quamlibet pulchrum, tamen propter eam turpitudinem osculari refugerent. Videtur autem respicere ad veterem consuetudinem, qua interdum ob certa delicta tota familia publice vendebantur.

AD GELLIVM.

Quid dicam Gelli, quare rosea ista labella

Hiberna fiant candidiora niue,

Mane domo cum exis, & cum te octaua quiete

E molli longo suscitatur hora die?

Nescio quid certe est, an vere fama susurrat

Grandia te medij tenta vorare viri?

Sic certe est, clamant Virronis rupta miscelli

Illic

Ilia, demulso labra notata sero.

Quid dicam. eandem notam inurit Gellio, sed secundum, & apertius. Clamant. indicat. Virronis. in alijs, vinctoris. in nō nullis etiam, victoris, sed inepte, ut puto. Tenta. tendere in obscœnis est, unde & tentigo. Martialis,

Ulcus habet, Priami quod tendere possit alutam.

Appul. lib. i. Arcum & ipse meum tetendi. unde & deorum vehiculum, tentam, non tentam, nominarunt; ne turpe verbum sonaret in sacris. auctor Diomedes. hoc eo cupidius adscripti, quia vulgo, male, ut opinor, scribitur thensa. Seruius tamen in primum Eneid, thensam ut scribamus, precipit, sed, quantum mea quidem opinio fert, inepte. Medij. M& Siculi & Tarentini τὰ ἀιδόια, à situ videlicet, vocant. inde in obscœnis versibus tam frequēs huius vocis usus est. Martialis, Lambecat medios improba lingua viros. Sero. genitale semen intelligit.

AD IVENTIVM.

NEMO NE in tanto potuit populo esse Iuuenti

Bellus homo, quem tu diligere inciperes,

Præterquam iste tuus moribunda à sede Pisauri

Hospes, inaurata pallidior statuar

Qui tibi nunc cordi est, quem tu preponere nobis

Audes, at nescis, quod facinus facias.

Nemo ne. vide, qua diximus in explicatione epigrammatis,

O qui sterculus es Iuuentiorum.

Pisauri. Oppidum est in Umbria. Inaurata pallidior statua. aurum suapte natura pallidum est: cuius rei causam rogatum Diogenem, respondisse ferunt, non iniuria pallere, cum tam multos habeat insidiantes sibi.

sibi. Catullus supra,
 Quanto sepe magis fulgore expalluit auri.
 Cordi est. sic infra,
 Parua mei mihi sunt cordi monumenta sodalis.
 Cordi est, honeste dictum, animo sedet. Lucilius libro
 XXVI.

Et quod tibi magnopere cordi est, mi vehementer displicet. Idem, Si tibi porro idcirco isthæc res cordi est, quod vere utilem. Nonius.

AD QVINTIVM.

QVINTI, si tibi vis oculos debere Catullum,
 Aut aliud, si quid carius est oculis,
 Eripere ei noli, multo quod carius illi
 Est oculis, seu quid carius est oculis.

Quinti. Quintium rogat, ne sibi aut amicam, aut certe tale aliquid praripiat. Seu quid carius est oculis, id est, ac carius etiam eo, si quid est oculis carius.

IN LESBIÆ MARITVM.

Lesbia mi, presente viro, mala plurima dicit.

Hoc illi faruo maxima letitia est.

Mule nihil sentis, si nostri oblita taceret,

Sana esset, quod nunc garrit, & obloquitur,

Non solum meminit, sed, quæ multo acrior est res,

Irata est, hoc est, vitur, & loquitur.

Lesbia. falluntur sepe homines in iudicandis rebus, ignorantia causarum: dum quod ex causa quapiam effectum est, id, vel inscientia, vel affectu aliquo occacati, ad aliam referendum putant. neq; enim sua quadam, certaque rebus omnibus definita causa est: immo vero & una eademque causa variarum sapèq; pugnantium rerum efficientiam in se cohibet: & eadem res ex
 varijs,

varijs, etiamq; sese inuicem dissidentibus causis effici potest. In hoc genere fallebatur Lesbia maritus: qui cum ipsam multa de Catullo, irato animo dicere videret, totus gestiebat gaudio, ratus ex his maledictis suam sibi postea Lesbiam totam fore, neque amplius Catullo daruram delicias, quem iam ita vehementer exhosum haberet. At Catullus longe aliter ratiocinatur. Si Lesbia, inquit, serio deposuisset amorem mei, tum me ne nominaret quidem: nunc cum mihi tam sepe male dicat, hoc ipso indicat, ita vri se, ut tacere non possit. Quod autem hic de Lesbia dicitur, id $\alpha\zeta\theta\acute{o}\lambda\alpha$ de toto talium mulierum genere affirmari potest. Mule, faruo. Sunt, qui Mulum hoc loco, ut nomen proprium viri, acceperunt: quos ego ipsos mulos fuisse arbitror.

DE ARRIO.

Chommoda dicebat, si quando commoda vellet

Dicere, & hinsidias Arrius insidias,

Et tum mirifice sperabat se esse locutum,

Cum, quantum poterat, dixerat hinsidias.

Credo sic mater, sic Liber auunculus eius,

Sic maternus auus dixerat, atque auia.

Hoc misso in Syriam, requierant omnibus aures:

Audibant eadem hæc leniter, & leuiter:

Nec sibi postilla metuebant talia verba,

Cum subito affertur nuncius horribilis,

Ionios fluctus, postquam illuc Arriusisset,

Iam non Ionios esse, sed Hionios.

Chommoda. omnia, quæ ad huius epigrammatis intelligentiam pertinent, studiosè diligentèrque collegit Angelus Politianus capite XIX. Miscellaneorum.

IN LESBIAM.

Odis, & amo, quare id faciam, fortasse requiris.

Nescio

Nescio: sed fieri sentio, & excrucior.

Odi, & amo. odisse se ait mores, & ingenium Lesbiae, amare autem formam illius, & venustatem. hoc ipsum argentum pereleganter tractavit Marullus his versibus,

Odi te, mihi crede, quantacunque es:

Odi, confiteor, Camilla, sed, quam

Et odi, & magis in dies, magisque

Velim odisse, sequi, atque amare cogor.

Sic me amor retrahit tuus, trahitque:

Sic, quem sauitia fugas proterua,

Tam rara reuocas decore forma.

IN QVINTIAM, ET LESBIAM.

Quintia formosa est multis; mihi candida, longa,

Recta est. hac ego sic singula confiteor.

Totum illud, formosa, nego. nam nulla venustas,

Nulla in tam magno est corpore mica salis.

Lesbia formosa est; quae cum pulcherrima tota est,

Tum omnibus una omnes surripuit Veneres.

Quintia. Quintiam quandam, etsi satis bene conformato corpore, formosam tamen negat esse, quod insulsa sit. Multis, multorum iudicio. Nulla in tam magno est corpore mica salis. significat deesse illi $\alpha\lambda\mu\upsilon\delta\upsilon\varsigma$ illud, & ut Graeci quoque loquuntur, $\alpha\lambda\mu\upsilon\delta\upsilon\varsigma$, sine quo frigeat forma. quamlibet alioqui bona. huius loci meminit Fabius lib. vi. quem reprehendit Parthenius, sed corrupto, ut apparet, libro vsus. Vide Erasmus in Adagio, Salsugo non inest illi: & Victorii variarum lectionum lib. xii. cap. xiiii.

Sal aut sale vocabant urbanitatem.

Terentius, -qui habet sale, Quod in te est.

Afranius

Afranius Compitalibus,

- ut, quidquid loquitur, sal merum est.

Veneres, omnem leporem. sic Fabius libro xi, Isocratem omnes dicendi Veneres consecratum fuisse dicit.

DE SVO IN LESBIAM AMORE.

Nulla potest mulier tantum se dicere amatam

Vere, quantum à me Lesbia amata mea est.

Nulla fides vlllo fuit vnquam fœdere tanta,

Quanta in amore suo ex parte reperta mea est.

Nulla potest. commendat amorem in Lesbiam suum.

In amore suo, in amore ipsius. Sic veteres saepe loquebantur. Cicero vi. de rep. Graues enim dominae cogitationum libidines infinita quaedam cogunt, atque imperant: quae quia expleri, nec satiari vlllo modo possunt, ad omne facinus impellunt eos, qui illecebris suis incenduntur. Suis, dixit pro, ipsarum. Ex parte mea. $\tau' \epsilon\mu\delta\upsilon\nu \mu\epsilon\iota\pi\omicron\varsigma$. dixi supra.

IN GELLIVM.

Quid facit is Gelli, qui cum matre, atque sorore

Prurit, & abiectis peruigilat tunicis?

Quid facit is, patrum qui non sinit esse maritum?

Ecquid scis, quantum suscipiat sceleris?

Suscipit o Gelli, quantum non vltima Tethys,

Non genitor nympharum abluat Oceanus.

Nam nihil est quidquam sceleris, quò prodeat vltra,

Non si demisso se ipse voret capite.

Quid facit is, Gelli. Gellium hunc prodigiose admodum libidinis fuisse oportet, qui matrem, sororem, patrum uxorem, patrum ipsum, aliasque praeterea cognatas puellas vnus contaminaret. Non vltima Tethys. aqua marina veteres flagitia expiari putabant

quod etiam Cicero pro Sex. Roscio indicat. & notus est Euripidis versus,

Θάλασσα κλύει πάντα τ' ἀνθρώπων κανά, id est,
Mortalium mala omnia abluuit mare.

significat igitur nullo modo, ac ne vniuersi quidem maris aqua posse Gellij facinora expiari. Vide Caelium Rhodiginum capite XLIII. lib. VI.

IN EVNDEM.

Gellius est tenuis. quid nisi cui tam bona mater,
Támque valens viuat, támque venusta soror,
Támque bonus patruus, támque omnia plena puellis
Cognatis, quare is desinat esse macer?

Qui ut nihil attingat, nisi quod fas tangere non est,
Quantumuis quare sit macer, inuenies.

Gellius est tenuis. mirandum non esse ait, si Gellius exili & attenuato sit corpore, utpote qui immodico Venere vsu maciem non contrahere non possit. Porro & Venere insigniter extenuari corpora medici docent: & fere etiam, qui macilentis natura gracilesque sunt, libidinosiores esse consueverunt: cum adeps contra frigidus & ad Venerem ineptos efficiat. itaque Propertius se, quamuis exili corpore, strenuum tamen in hac militia esse profistetur his versibus:

Sed, tibi si exiles videor tenuatus in artus,

Falleris, haud vnquam est culta labore Venus.

Percontere, licet. saepe est experta puella

Officium tota nocte valere meum.

Tam bona mater, tam officiosa, támque obsequens, queq; substernere se ipsi filio non recuset. Eadem figura vocat Aristophanes Pluto ἄνεός παίδας, qui sine nummis facerent copiam sui. Támque valens, valentes aut forte puellas vocabant corpore solido ac succi

succipieno, queq; viderentur alacriter posse - tauri, ut ille ait, ruentis In Venerem tolerare pondus. Plautus Casina, - obsecro, ut valentula est? Idem Milite, - ecquid fortis visa est tibi? & paulo infra, Quid is? ecquid fortis? P. abi sis hinc: nam tu quidem Hercule fuisses scitus emissarius,

Qui consecere, quã mares, quã femina.

Idem Bacchidibus,

Sed Bacchis etiam fortis tibi visa est? P. rogas?
N. nactus Venerem essem, hanc Lunonem dicerem.

IN EVNDEM.

Nascatur magus ex Gelli matrisque nefando
Concubitu, & discat Persicum haruspicium.

Nam, magus ex matre & gnato nascatur, oportet;
Si vera est Persarum impia religio.

Natus ut accepto veneretur carmine diuos,
Omentum in flamma pingue liquefaciens.

Nascatur magus. hoc quoque epigrammate, quod in quibusdam libris male cum precedente connexum legitur, detestatur nefariam Gellij cum matre libidinem; aitque ex eorum concubitu magum aliquem nasci oportere, si Persarum religio vera sit, qui eiusmodi corporum commistiones licitas esse censent: adeoque bonum magum existere non posse, nisi quem à filio compressa ediderit mater. Xanthus in Magicis narrat, magos matribus, filiabus, sororibus comiseri solitos esse, eosque concubitus habuisse legitimos. auctor Clemens libro III. σπου. Que ad hanc rem faciunt, ex utriusque lingue scriptoribus studiose collegit Cælius Rhodiginus capite XV III. libri X.

IN GELLIVM.

Non ideo Gelli sperabam, te mihi fidum

In misero hoc nostro perditio amore fore,

Quinte cognossem bene, constantérque putarem,

Haud posse à turpi mentem inhibere probro:

Sed quod nec matrem, nec germanam esse videbam

Hanc tibi, cuius me magnus edebat amor.

Et quamvis tecum multo coniungerer vsu,

Non satis id causse credideram esse tibi.

Tu satis id duxti, tantum tibi gaudium in omni

Culpa est, in quacunque est aliquid sceleris.

Non ideo, praclarum hoc epigramma est, & mirabili quodam artificio factum ad invidiam concitandam. eius autem haec sententia est. Sperabam equidem Gelli te mihi in misero hoc meo in Lesbia amore fidum fore. Quid ita? an quod ullam in te unquam scintillam honestatis aut fidei perspicere potuissem; minime vero, praclare noueram, ingenium tuum esse eiusmodi, ut à designandis in dies nouis sceleribus abstinere non posses. Quid igitur? anim aduerteram videlicet, ut eximios artifices exquisitis tantum edendis operibus, ita te quoque non popularibus istis vsitatisque, sed horrendis tantum, & quae nemo alius imitari auderet, patrandis facinoribus oblectari solere: itaque non in quaslibet mulieres, sed in matrem, in sorore, ceterasque à quibus reliqui homines duce natura abhorrent, libidine abuti tua. Quod igitur meam hanc neque matrem tibi esse, neque sororem videbam, nihil à te mihi metuendum esse arbitrabar. Cogitabam quidem, me tibi magno vsu amicitia esse coniunctum; fierique posse, ut ea te turpitudine, quae est in prodendis amicis, ad imponendam mihi hanc iniuriam adduceret: sed tamen accuratius cogitanti, ea res nondum satis turpis esse ad te permouendum videbatur. ita enim iam consuetudine tritum est, in amicis

perfi

perfidiose se gerere, ut id non satis dignum videretur eo, qui nullum in se scelus suscipere, nisi palmarium, vellet. At tu, ne videreris ullam unquam scelerate agendi occasionem pratermississe, eam ipsam consuetudinem nostram satis tibi magnam causam violandi mei esse dixisti, ut ostenderes, quibus rebus ceteri etiam improbi homines ab iniuria auocari solent, is te omnibus ad faciendam iniuriam incitari.

IN LESBIAM.

LESBIA mi dicit semper male, nec tacet unquam

De me, dispeream, me nisi Lesbia amat.

Quo signo? quasi eadem totidem mox deprecor illi

Assidue; verum dispeream, nisi amo.

Lesbia mi dicit semper male. eiusdem pene argumenti est cum illo superiore, Lesbia mi presente viro. Porro, quod hic Catullus iram in muliere, & conuicia signum esse amoris docet, idem alicubi affirmat Propertius,

Nimirum veri dantur mihi signa caloribus:

Nam sine amore graui femina nulla dolet.

Quo signo? quasi eadem in alijs, Quo signo? eadem totidem, ut in, signo, postrema vocalis non elidatur. Quod autem Gellius libri v. i. capite x. i. i. verbum deprecor, hoc loco valere ait, detestor, execror, depello, abominor, mihi quidem nullo modo probari potest. neque enim dubium est, quin hoc Catullus dicat, se quoque vicissim Lesbia male precari, & tamen illius amore flagrare: quo modo & Gellius ipse exponit. ea vero sententia quomodo effici possit, verbo hoc, ita ut ipse vult, accepto, equidem haud video.

IN CAESAREM.

NIL nimium studeo Caesar tibi velle placere,

Nec scire, vtrum sis albus, an ater homo.

Nil nimium. summum suum *Cesaris contemptum* duobus versculis indicat. Vtrum sis albus, an ater homo. hunc locum citat *Quintilianus* libro x i. suppresso, ut saepe fit, auctoris nomine. est autem proverbium ad contemptum indicandum valens, & *Cicero* ni, & alij vsitatum.

IN MENTVLAM.

MENTVLA mœchatur, mœchatur *Mentula* certe.

Hoc est, quod dicunt, ipsa olera olla legit.

Mentula mœchatur. impurum quendam, quem *fictio* nomine, opinor, ob partis obscœne magnitudinem, *Mentulam* vocat, ac fortasse *Mamurram* ipsum. nam & *cinadum* fuisse, notum est: & de eo supra loquens, scripsit.

Ut ista vestra diffututa mentula

Ducenties comisset, aut trecenties:

sed siue eum, siue alium quempiam, ut mollem, & alienarum vxorum corruptorem, hoc disticho inuicissit. Ipsa olera olla legit. videtur vulgare dictum fuisse in eos, qui cum ad aliorum libidinem antea prostuissent, aut etiam prostarent, quærent ipsi quoque, ubi libidinem exercebant suam. tale est, *Tute lepus es, & pulpamentum quæris.*

IN SMYRNAM CINNAE.

SMYRNA mei *Cinna* nonam post denique *messem*,

Quam cœpta est, nonamque edita post hiemem:

Millia cum interca quingenta Hortensius uno

*

Smyrna canas Atracis penitus mittetur ad undas:

Smyrnam incana diu secula peruoluent.

At Volusi annales *

Et laxas scombris saepe dabunt tunicas.

Parua mei mihi sunt cordi monumenta sodalis.

At populus tumido gaudeat Antimacho.

Smyrna. commendat poema *Cinna*; quod ipse *Smyrnam* inscripserat; in eoque perpoliando totos nouem annos elaborarat. Fieri potest, ut ad hanc commendationem respexerit *Horatius* in epistola ad *Pisones*, cū præciperet, duratura poemata in nonum annum premēda esse. Porro hunc *Cinnam* esse, qui in tumultu illo, quem *Antonius* in *Cesaris* interfectores concitauerat, necatus est errore populi, ob similitudinem nominis ipsius cū uno e coniuuratis, admonet *Victorius*; idēque proponit duos versus sumptos è *Serui*o, quos eruditus ille grammaticus ex hoc *Cinna* poemate citarat. sunt autem hi,

Te matutinus flentem conspexit Eous.

Et flentem paulo vidit post heperus idem.

Millia cum interca. hic versus intelligi non potest, nisi in vetere aliquo libro insequens, qui temporum iniuria amissus est, reperiatur. sed & ante hunc ipsum, in veteribus libris tantum spatij est, quantum vni, quod minimum sit, disticho scribendo sit satis. has plagas sanare ipsi non possumus. non enim vates, aut harioli sumus. procul autem à nobis absit tantus furor, ut imitemur, quod, malo exemplo, alij quidam fecerunt: quibus religio non fuit, ubi quid deerat, hæc sacrosanctas venerandæ antiquitatis reliquias, admittis ineptijs suis, intolerabili audacia, contaminare. Licuerit fortasse dijs, (ut in fabulis est) cum humerum *Pelopis* *Minerua* depasta esset, veri loco eburneum apponere: nobis certe non licet, ubi veros honorum poetarum versus absumpsit vetustas, alios à nobis confictos eorum loco substituere, docui supra, hoc à *Parthenio* in versi-

bus Sapphicis factum fuisse: idem (ut incitata semel audacia non nouit modum: multisque, ut iterum peccare audeant, satis argumenti est semel peccasse) hoc etiam loco fecit, pentametrumque suum Catulli versibus immiscuit, id ipse fassus ne esset: hodie fortasse versus ille sine ulla dubitatione Catullo tribuere tur. itaque; verba ipsius ascribam.

Hic quum manifeste desit pentameter versus, ac, eius subtractione, sensus poetæ sit imperfectus; nemini bono viro arrogans, aut impudens, sed potius pium atque officiosum factum meum videri debebit, si meo ciui, Catullo, de patria nostra bene merito, versum meum, hoc in loco, quousque suum poeta inueniet, mutuabo: immo etiam, si poetæ placuerit, benigne donabo. omnia enim amicorum inter bonos ciues sunt communia. suppleatur itaque hic Catulli nostri locus hoc modo,

Vilia cum interea quingenta Hortensius vno

In pede stans fixo carmina ructat hians.

hoc mihi faciendum quoque fuit superius, ubi Adoniū versum vetustate abolitum Sapphicis suppleui.

Apagē ista officia, Partheni; non placent. nemo, opinor, sanus bonos libros isto modo inuari velit. ut in signis, ita in scriptis quoque veteribus, si quam labem importauerit vetustas, mutila potius ipsa nos, quam à recenti aliquo artifice interpolata, delectant. At, tanquam vnum insanisse non esset satis, accessit alius, qui spatium hoc ita impleret,

Millia cum interea quingenta Hortensius vno

Accipit autumno versuum ab Antimacho.

Mihi ita videtur, que in bonis auctoribus desunt, ut è libris veteribus, adhibita ope ingeniosorum, exercita-

torum

torumque hominum, suppleantur, omni studio laborari oportere: sin minus, τὸν δευτερόν, φρασ, τῶν δὲ, cauendum quidem certe esse, ne quid alieni admisceatur. Atracis. in alijs Athesis. ego, etsi nihil affirmo, malim tamen, Atracis: pro eo, quod verba illa, Penitus mittetur, fluiuium aliquem longinquum, non autem finitimum, & in propinquo situm, exposcere videntur. Incana, valde cana. ἀλαχρησιμῶς autem, quod hominum proprium est, tribuit tempori. At Volusi annales. huius quoque versus reliqua pars in veteribus libris desideratur. Sunt qui legant, At Volusi annales Paduam morientur ad ipsam, in quo est veteres libros auctores habere se dicunt; mihi tamen non probant; qui Padua nomen barbarum esse, & veteribus incognitum arbitrer. alij, Pataui morientur ad urbem: quod recipere, si veterum librorum testimonio niteretur. Parua mei. huius quoque versus extrema dictio, qua esse debeat, incertum est. abest à veteribus libris, quos ego quidem viderim. itaque itum est in varias sententias, alijs legentibus, poetæ, alijs, sodalis, alijs, laboris: quam postremam scripturam Petrus Victorius in duobus veteribus libris vidisse se dicit. ego, quid fugiam, ut ille dicebat, habeo; quid sequar, non habeo. illud, laboris, etsi Victorio probatur, mihi, ut verum fatear, non placet. inconcinna enim videtur subita illa è commendatione Cinna ad laudem sui operis transitio. sodalis, recipere, si quid probare possem, à quo veterum librorum abesset auctoritas. non enim magnum est, quod adfert Victorius, parua monumenta vocari vix posse, carmina tanto studio, per tantum tempus elaborata. scimus libros bonitate, non mole, spectari, exiguasque gemmas ingentibus saepenumero colossis anteponi. Antimacho.

tumidum hunc & inflatum Horatiani interpretes poetam fuisse aiunt, qui bellum Thebanum scribere ingressus, ante quam Thebas duces perduxisset, viginti quatuor volumina confecerit.

AD CALVVM DE QVINTILIA.

SI quidquam mutis gratum, acceptumve sepulcris

Accidere à nostro Calue dolore potest,

Quom desiderio veteres renouamus amores,

Atque olim missus flemus amicitias;

Certe non tanto mors immatura dolori est

Quintilia, quantum gaudet amore tuo.

Si quidquam, commendat Calui officium pietatē q̄, in deploranda puella Quintilia, quam viuiam adama uereat, prapropera morte; atque, si quis in umbris, eorum, qua hic geruntur, permanet sensus, non tam dolere ipsam, quod ante diem extincta fuerit, quam gaudere eo amoris testimonio, quod edidit Caluus, hac ipsa de re Propertius,

Hoc etiam docti confessa est pagina Calui,

Cum caneret misera funera Quintilia.

Mutis sepulcris, sepulcrorum nomine, eos ipsos, qui è vita excefferunt, intelligit *ἠὲ τὸ σὺν εὐδὸν ἔχων*. Mutos autem vocat, quod antiqui silentes pro mortuis etiam dixere, unde & regna silentia, inferos, & silyernium, cenam, qua silentibus poneretur, sic infra,

Et mutum nequidquam alloquerer cinerem.

Propertius,

Sed frustra mutos renocabis Cynthia manes.

IN AEMILIVM.

NON, ita me dij ament, quidquam referre putauit,

Vtrum ne os, an culum olfacerem Emilio.

Nil immundius hoc; nihil est immundius illo:

Verum etiam culus mundior, & melior.

Nam sine dentibus est; hoc dentes se sequipedales, Gingiuas vero Ploxi mi habet veteris.

Præterea rictum, qualem defessus in astu

Meientis mula Cinnus habere solet.

Hic futuit multas, & se facit esse venustum,

Et non pistrino traditur, atque asino?

Quem si qua attingit, non illam posse putemus

Agroti culum lingere carnificus?

Non, ita me dii ament. deformitatem, graueolentiamque oris in Emilio quodam exagitat, quem cinediu fuisse quod ait Parthenius, unde id colligat, nescio. cinedico quidem vultu non fuit elegantes oportuisset esse amatores, qui tam pulchellum puerum in delicijs haberent. Non, ita me dij ament. idem prope principium epigrammatis Græci, cuius incertus est auctor:

Τὸ σῶμα, καὶ τὸ σπυρίον ταύτων Θεοδοῦς οὐ βέβη.

Vtrum ne. hac vera est veterum librorum scriptura.

Terentius Adelphis,

-di vestram fidem

Vtrum ne studio id sibi habet, an laudi putat

Fore, si perdidit gnatum? Ploxi mi. Transpadanum vocabulum erat. eo significabant capsam. Porro oportuit ea latitudine esse gingiuas, in quib. se sequipedales dentes insiderent. utrunq. ridiculi causa interpretatus dictum. Esse, videri. Atque asino, ad agendum videlicet asinum molarium. In nonnullis legitur, atque asinus, quod si recipias; exponendum erit, ita ut asinus: ut ipse scilicet Emilio in pistrino subeat asini molaris vicem.

IN VECTIVM.

IN te, si in quenquam, dici pote, putide Vecti,

Id, quod verbosus dicitur, & fatuus.

Ista cum lingua, si vsus veniat tibi, possis

Culos, & trepidas lingere cercolipas.

Si nos omnino vis omnes perdere Vecti,

Dicas, omnino, quod cupis, efficies.

In te, si in quenquam, insulsam Vecti loquacitatem

notat. In te, si in quenquam, quacunque, inquit, in

verbosus fatuosque dicuntur, ea in te omnia dici queunt

Simile fere orationis genus est apud Terentium Heautontimorumenno,

In me quiduis harum rerum conuenit,

Qua dicta sunt in stultum. Ista cum lingua,

particula, cum, in his locutionibus, tacitam quandam

significanda indignationis vim habet, que percipi facilius,

quam exprimi, potest. Terentius Eunuchos,

-abi hinc, quod dignus es,

Cum donis tuis tam lepidis. Idem Adelphis,

-ut te Syre cum tua

Monstratione magnus perdat Iuppiter.

Si vsus veniat tibi, ridicule, quasi harum quoque rerum

vsus aliquis incidere possit. Culos, & trepidas

lingere cercolipas. cercolipas vocat obscenas partes

viriles, ficto ex cauda & pinguitudine vocabulo. Trepidas

autem dicit, significans id, quod Persius expressit

hoc versu,

Cum morosa vago singultiet inguine vena.

Quod autem Politianus legit, crepidas carbatinas, multis

de causis non placet: primum, quia est contra fidem

veterum exemplarium: deinde, quid habent commune

crepida carbatina cum ea parte corporis, qua paulo

ante

ante nominata est? Insulsam plane fuerit ista coniungere.

itaque doctissimi homines, cum hanc, quam nos sequimur,

scripturam approbassent, illam Politiani, summo

consensu, repudiarent. ac prater ceteros Marullus, qui

ut & homo Gracus, & supra modum Politiani odio imbutus,

distichon scripsit, quo acerbe atque amarulente ait,

Politianum Vectio pro cercolipis carbatinas dedidisse,

quod suum sibi munus ab eo praripi nollet.

Lingere carbatinas vult Vectio Eunomus, ipse

Ut possit trepidas lingere cercolipas.

Si nos, si decreuisti, inquit, nos omnes miseris modis

perdere, ta dioque ac molestia plane conficere; nullo

id modo facilius, quam dicendo apud nos, consequi

potes.

AD IVENTIVM.

Surripi tibi, dum ludis, mellite Iuuenti

Suauiolum dulci-dulcius ambrosia.

Verum id non impune tuli: nanque amplius horam

Sufficium in summa me memini esse cruce,

Dum tibi me purgo, nec possum fletibus vllis

Tantillum vestra demere scuitia.

Nam simul id factum est, multo diluta labella

Gutris, abstersisti omnibus articulis:

Ne quidquam nostro contractum ex ore maneret,

Tanquam commista spurca saliualupe.

Praterea infesto miserum me tradere amori

Non cessasti, omnique excruciare modo:

Ut mi, ex ambrosio mutatum, iam foret illud

Suauiolum tristi tristius helleboro.

Quam quoniam poenam misero proponis amori,

Nunquam iam posthac basia surripiam.

Surri

Surripui tibi. ita venustum hoc epigramma est, ut, ipsa si velit Venu, venustius eo efficere quidquam non queat. difficultatis autem nihil omnino habet: quocirca neque nos in eo explicando diutius immorari necesse est. Vestrae sauitiae, ferocitatis illius, vobis omnibus, qui for mosi estis, innata. Tale est illud Ouidij, -qua vestra libido est. Guttis, absterfisti. ita est in veteribus libris. Quod autem hic Iuuentius fecisse dicitur, ut, quasi ad delendam basij notam, os sibi multa aqua prolueret, digitiisque omnibus confriicaret, id puella quadam apud Theocritum facere se, atque etiam basium, nolenti sibi à puero rustico impressum, experire dicit.

Τὸ σῶμα μου πλύνω καὶ ἀποπλύνω τὸ φίδμα.

Commistæ lupa. perinde ac si lupa te aliqua recens à coitu, & ex illo ardore libidinis, spumanti adhuc ore, dissuaniata esset.

DE COELIO, ET QUINTIO.

Caelius Aufilenum, & Quintius Aufilenam,

Flos Veronensum, depereunt, iuuenum,

Hic fratrem, ille sororem, hoc est, quod dicitur, illud

Fraternum vere dulce sodalitiium.

Cui faueam potius? Caeli tibi, nam tua nobis

Perspecta exigit hoc unica amicitia,

Cum vesana me as torreret flamma meo dulas.

Sis felix Caeli, sis in amore potens.

Caelius Aufilenum. Caelium & Quintium fratres fuisse ait Parthenius: male omnino: è diuersis enim familijs fuisse nomina ipsa indicant. Quod dicitur, vulgare dictum fuisse indicat. Cui, utri. Nam tua nobis. erat & alia ratio, cur Quintio fauere non posset. amabat enim ipse quoque Aufilenam; eamque, ut ex

alij

alij locis intelligi potest, etiam data pecunia, ad partes suas perducere moliebatur.

INFERIAE AD FRATRIS
TVMVLVM.

Multas per gentes, & multa per aquora vectus,

Aduenio has miser as frater ad inferias;

Ut te postremo donarem munere amoris,

Et mutum nequidquam alloquerer cinerem:

Quandoquidem fortuna mihi tete abstulit ipsum.

Heu miser indigne frater adempte mihi.

Nunc tamen interea, prisco qua more parentum

Tradita sunt tristes munera ad inferias,

Accipe, fraterno multum manantia fletu,

Atque in perpetuum frater aue, atque vale.

Multas per gentes. fratris manibus hoc carmine inferias soluit. Inferias autem vocabant sacrificia in eorum, qui vita excefferant, honorem; in quibus interdum non nulla, qua gratis ipsis fuissent, comburere, mactare quoque hostias, aut etiam captiuos homines solebant. Aue, atque vale. sic apud Virgilium Aeneas - salue aeternum mihi maxime Palla, Eternumque vale.

AD CORNELIVM.

Si quidquam tacite commissum est fido ab amico,

Cuius sit penitus nota fides animi,

Me unum esse inuenies illorum iure sacratum

Corneli: & factum me esse puta Harpocratem.

Si quidquam. fidem & taciturnitatem suam Cornelio cuidam pollicetur. Illorum iure sacratum, eorum quasi sacramento adactum. Metaphora à re militari. Est autem hic ἀπαγόρευσις, quale in illo Terentij.

In

In ijs poeta hic nomen proficitur suum. Harpocratem.
supra diximus.

AD SILONEM.

Aut sodes mihi redde decem sestertia Silo;

Deinde esto quamuis saeuus, & indomitus:

Aut, si te nummi delectant, desine quaeso

Leno esse, atque idem saeuus, & indomitus.

Aut sodes. Silo quidam, quantum hinc colligi potest, pollicitus erat poetae, effecturū se, ut ipse puella quapiam potiretur, eoque nomine ab eo decem sestertia, id est, decem nummorum millia acceperat: deinde autem vrgētem ipsum instantemq̄, ferociter repudiabat. petit igitur ab eo poeta, ut vel pecuniam reddat, vel suam illam, si leno esse vult, deponat ferocitatem.

AD QVENDAM DE LESBIA.

Credis, me potuisse mea male dicere vite,

Ambobus mihi qua carior est oculis?

Non potui; nec, si possem, tam perditē amarem.

Sed tu cum caupone omnia monstra facis.

Credis me potuisse, in his versibus nihil video, in quo explicando magnopere laborare oporteat. Sed tu cum caupone. indicat hunc, quisquis est, saepe in caupona versari, ac, cum caupone ipso perpotantem, varios de hoc aut illo sermones comminisci solitum fuisse; interdum nullo pacto verisimiles, planēque monstruosos: quale erat hoc, quod Catullum puella, quam plus oculis amabat suis, male dixisse fingebat. Porro quem cauponem dicimus, antiqui cuponem vocabant, à cupa videlicet, quod vas vinarium est, quin & mulierem quoque, qua cauponam exerceret, vocant cupam: unde & nomen Virgiliano poemati, quod hodie

die vulgo copa dicitur: cum, cupam dici debere, ex Flauio Sospitro constat.

IN MENTVLAM.

Mentula conatur Pimplaum scandere montem:

Musa furcillis praecipitem eiciunt.

Mentula. Formianum silum, quem Mentulam vocabat, ait ad poeticae facultatis laudem contendere, sed reijci à Musis, quasiq̄, de monte ipsis sacro, quem ille conscendere concitatur, praecipitem dari.

DE PVERO, ET PRAECONE.

Cum puero bello praecone qui videt esse,

Quid credat, nisi se vendere discupere?

Cum puero bello, formosum quendam puerum à praconis consuetudine reuocare cupiens, ait homines, qui tam frequenter eum cum pracone videat, nihil posse aliud cogitare, quam velie ipsum pudicitiam suam ei, qui eam pluri liceatur, addicere. notum enim est, pracones vendendis in auctione rebus addideri.

AD LESBIAM.

Si quidquam cupi doque optantique obtigit unquam

Insuperanti, hoc est gratum animo proprio.

Quare hoc est gratum, nobis quoque carius auro;

Quod te restituis Lesbiam mihi cupido,

Restituis cupido, atque insuperanti ipsa refert te:

* o lucem candidiore nota.

* Quis me uno viuus felicitior? aut magis hac quid

* Optandum vis a dicere quis poterit?

Si quidquam. graulatur sibi de reconciliato Lesbiam animo; idque eo sibi gratius esse ait, quo minus sperauerat fore. nā & in rebus laetis, & in tristibus ea nos praecipue, quae insuperantibus accidunt, mouent. Refert te. hac locutione vsu & Propertius,

Sic mihi te referas leuis, ut non altera nostro
Limine formosos intulit ulla pedes.

Huius epigrammatis tres postremi versus mihi valde suspecti sunt. ita enim varie leguntur, ut appareat eam varietatem non aliunde, quam ex corrigere volentium temeritate, extitisse.

IN COMINIUM.

Si, Comini, arbitro populi tua cana senectus
Spurcata impuris moribus intereat,
Non equidem dubito, quin primum inimica bonorum
Lingua execta auido sit data vulturio,
Effoscos oculos vorat atro gutture coruus,
Intestina canes, cetera membra lupi.

Si Comini, tantum odium populi in Cominium esse dicit, ut nemo sit, qui non eum a fers discerpi dilaniarique cupiat.

AD LESBIAM.

Iucundum, mea vita, mihi proponis amorem
Hunc nostrum inter nos, perpetuumque fore.
Dij magni facite, ut vere promittere possit,
Atque id sincere dicat, & ex animo,
Ut liceat nobis tota perducere vita
Alternum hoc sanctæ fœdus amicitie.

Iucundum, epigramma hoc elegantia multum habet, difficultatis nihil.

AD AVFILENAM.

Aufilena, bona semper laudantur: amica
Accipiunt pretium, quæ facere instituunt.
Tu quod promisti mihi, quod mentita inimica es,
Quod nec das, & fers saepe, facis facinus.
Aut facere ingenua est aut non promisse pudica,
Aufilena fuit, sed data corrumpere

Fran

Fraudando, efficitur plusquam meretricis auara,
Quæ sese toto corpore prostituit.

Aufilena, insectatur Aufilenam, quod cum promississet se ei potestatem sui corporis facturam esse, eoque nomine pecuniam accepisset, postea tamen eum ludificabatur, neque unquam volebat in rem presentem venire. Bonæ, quæ neque faciunt copiam sui, neque à quoquam, ea causa, pecuniam accipiunt. Amicæ, è τῆς πατρὸς. Quod nec das, dare dicuntur mulieres, quæ se substernunt viris. Græci quoque hoc sensu dicunt τῶν ἀπέχθων. Et fers, munera videlicet, fers autem pro aufers. Ingenuæ, eius, quæ nullo rustico pudore, à præstanda, quam semel dederit, fide absterreatur.

AD AVFILENAM.

AVFILENA, viro contentam viuere solo,
Nuptiarum una est è laudibus eximius.
Sed cuius quamuis potius succumbere fas est,
Quàm matrem fratres efficere ex patruo.

Aufilena, una de præcipuis nuptiarum laudibus est, ab omni illicita Venere abstinere, præ ceteris tamen detestanda est earum libido, quæ se non illicitis tantum, verum etiam incestis coitibus commaculant: quod facere Aufilenam ait Catullus, quæ se patruo subijciebat suo. Fratres, patruorum enim filios, fratres patruales vocamus. Quare idem Aufilena & filij, & fratres patruales erant.

IN NASONEM.

MVLTVS homo es Naso, neque tecum multus homo, sed
Descendis Naso, multus es & pathicus.

Multus homo. hoc epigrammate turpem aliquam
libidinem Nasoni obijci constat: quæ tamen cuiusmo-
di sit, non intelligere me, ingenue fateor.

AD CINNAM.

CONSULE Pompeio primum duo Cinna sede-
bant

* Mæchilia, facto consule nunc iterum

Manserunt duo, sed creuerunt millia in vnum

Singula, sæcundum semen adulterio.

Consule Pompeio. ne hic quidem me pudebit
fateri, hos quatuor versus à me non intelligi. Possem,
quæ ab alijs afferuntur, refellere: possem ipse quoque,
si liberet, aliquid eorum exemplo confingere. malo sim-
pliciter id, quod est, dicere: neque facere, quod isti, qui
dum integra, corrupta, facilia, difficilia, nusquam he-
sitantes, sine vilo discrimine interpretantur, imperitijs
fortasse docti, doctis quidem & intelligentibus imperiti-
ti atque audaces videntur. sed nimirum cecorum ocu-
lis tantundem intempesta nocte, quantum vel meri-
die, lucet, accuset in his locis inscitiam meam alijs,
dum ipse, quod probemus, afferat. gaudebimus.

IN MENTVLAM.

FIRMANO saltu non falso Mentula diues

Fertur, qui tot res in se habet egregias,

Acupiu' omne genus, pisces, prata, arua, feræque.

Nequicquam, fructus sumptibus exuperat.

Quare concedo sit diues, dum omnia desint.

Saltum laudemus, dum tamen ipse egeat.

Firmanio saltu. Mentulam, de quo superius egi-
mus, id est, ut suspicor, Mamurræ, ait non falso ha-
beri

beri diuitem, qui saltum habeat pulcherrimum, & fru-
ctuosissimum. eundem tamen ita sumptuosum esse, ut
tantos fructus, quos ex illo saltu capit, exuperet sum-
ptibus: itaque in tantis diuitijs perpetuo tamen egere.
Pro Firmano autem, in nonnullis legitur Formiano.
& Firmani, & Formiani populi sunt Italia. utrum
verius sit, haud facile dixerim. quin enim Formia-
nus quoque penultima breui dici queat, dubitari non
oportet. Qui, saltus. Nequicquam, frustra, inquit,
hæc tam multa possidet, homo enim libidinosus. Fru-
ctus sumptibus exuperat. Quo fit, ut in tantis diui-
tjs, omnia tamen ei deesse videantur.

IN EVNDEM.

MENTVLA habet noster triginta iugera prati,

Quadräginta arui, cetera sunt maria.

Cur non diuitijs Cræsum superare potis sit,

Vno qui in saltu tot bona possideat?

Prata, arua, ingentes siluas, saltusq; paludæque,

Vsq; ad Hyperboreos, & mare ad Oceanum.

Omnia magna hæc sunt: tamen ut sint maxima, &
ultra,

Non homo, sed vere mentula magna nimis.

Mentula habet. hoc quoque versu eiusdem diui-
tias exagitat, negatque eum, diuitiarum causa, pluris
feri oportere; cum hominis nomine indignus, præter
obscænae partis magnitudinem, nihil habeat, quo in ali-
quo numero poni queat.

AD GELLIVM.

SÆPE tibi studioso animo venante *

Carmina vti possem mittere Battiadæ,

*Queis te lenirem, nobis neu conarere,
 Tela infesta meum mittere in vsque caput.
 Hunc video mihi nunc frustra sumptum esse labore
 Gelli, nec nostras huc valuisse preces.
 Quare nostela ista tua euitamus amictu:
 At fixus nostris tu dabi' supplicium.*

*Sæpe tibi, difficile est in tam deprauatis versibus,
 quid verum sit, videre. si quis tamen coniectura locus
 est, ita suspicor. Gellius, propter impostas sibi Catul-
 lianis versibus notas, cœperat ipse quoque vicissim Ca-
 tullum, non tam metuendus, quam ipsa assiduitate mo-
 lestus hostis, quacunque ratione poterat, ledere. Catul-
 lus, ut hanc à se molestiam depelleret, sæpe cogitasse se
 dicit, de carminibus quibusdam, que ex Callimacho
 verterat, dono ad eum mittendis, quibus ipsius animus
 mitigaretur: quem laborem cum sibi frustra sumptum
 esse videat, intelligatque nulla ratione placari Gellium
 posse; hoc se fidere ait, quod tela Gellij eius generis sunt,
 ut facile vitari queant; at illa, quibus ipse Gellium fi-
 xit, cam vim habent, ut in omnem posteritatem nefar-
 rias ipsius libidines propagatura sint. Primi versus
 postrema vox desideratur. Tela infesta, in alijs, Infe-
 stum telis icere musca caput, qui versus neque inconcin-
 nus, neque à sententia alienus est; sed, quod in his rebus
 vnum considerari oportet, Catulli non est, hunc autem,
 quem nos reposuimus, in libris veteribus legi, ipsi quo-
 que, qui eum reiecerunt, confitentur. Porro si, ubi vete-
 res libri aut deficiunt, aut scripturam parum probabi-
 lem habent, tamen, eorum auctoritate neglecta, aliquid
 de suo attexere temeritatis est; ubi perspicue in eis pro-
 babile aliquid & idoneum legitur, consulto alia quære-
 re, & noua veteribus, adulterina germanis, falsa veris
 ante*

*anteponere, cuius insania esse dicemus? Hæc habui, qua
 in Catullum scriberem: quæ si studiosis huiusmodi pla-
 cebunt; erit, quod mihi gratuler: sin minus; nunquam
 me tamen, præstitisse ea, quæ potui, & morem ges-
 sisse voluntati amicorum, qui hortati
 me sunt, ut hoc munus susci-
 perem, pœni-
 tebit.*

F. I. N. I. S.

